

Onsdagen den 11 mars

Kl. 09.00–19.53

§ 1 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i EU-nämnden skulle utökas från 57 till 58.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 2 Val av extra suppleant

Val av extra suppleant i EU-nämnden företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i EU-nämnden
Tobias Billström (M)

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:345

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:345 Avvecklingen av överskottsmålet
av Fredrik Schulte (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 7 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 9 mars 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:359 Behov av ökad spårkapacitet Stockholm–Uppsala

av Niclas Malmberg (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 7 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 9 mars 2015

Näringsdepartementet

Anna Johansson (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2014/15:61 till kulturutskottet

Motion

2014/15:3037 till konstitutionsutskottet

EU-dokument

KOM(2015) 63 till finansutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2014/15:AU4 Arbetsrätt

Utbildningsutskottets betänkanden

2014/15:UbU9 Grundskolan

2014/15:UbU4 Utbildning för elever i samhällsvård och på sjukhus

§ 6 Bostadspolitik

Civilutskottets betänkande 2014/15:CU7

Bostadspolitik (skr. 2013/14:247)

föredrogs.

Anf. 1 CAROLINE SZYBER (KD):

Fru talman! I dag på bussen träffade jag en kamrat från Lund. Hon var ganska nedslagen. När jag frågade vad det berodde på sa hon: Jag var nog

lite för ärlig på en anställningsintervju när jag sa att jag inte hade ordnat ett boende i Stockholm. Hon hade inte fått jobbet.

En bra boendemiljö är grunden för att skapa trygghet. Under 20 års tid har Sverige byggt mindre än hälften så många bostäder som våra nordiska grannländer har gjort per capita och långt under snittet i OECD. Och priset betalar vi nu. Större ungdomskullar kombinerat med en av de starkaste urbaniseringstrenderna i Europa gör att vi i dag har akut bostadsbrist i tillväxtregionerna men även i andra delar av vårt land.

Den sociala hållbarheten är vår tids kanske största utmaning i bostadsfrågan. Jag tänker inte minst på migrationen. Vi behöver möta bostadsbehoven från delar av befolkningen med mindre plånböcker. Det som byggs är nästan uteslutande premium, som jag brukar beskriva som dyrt vid kaj med sjöutsikt – vilket också stämmer till stor del. Och hyresrätten i dag är inget lågprisalternativ, även om det ofta låter så i debatterna. Vi måste också bygga för dem med mindre plånböcker. Vi måste bygga för alla.

Under kristdemokratisk ledning genomförde alliansregeringen en omfattande reformagenda för att undanröja hinder för ökat byggande: förenklade byggregler för att bygga ungdoms- och studentbostäder, planprocessen har blivit tydligare och kortare, andrahandsuthyrning har underlättats så att fler lägenheter har kommit ut på marknaden, fler bygglovsbefriade åtgärder har införts och skatterna har sänkts för att underlätta byggande och boende.

Den politiken måste fullföljas. Vänstersidan i politiken motsätter sig många reformer och har framför allt ingen drivkraft att fortsätta förenklingsarbetet. Inget samlat alternativ finns. Om man ska hitta minsta gemensamma nämnare får man väl återgå till mer subventioner och regleringar. Den politiken har prövats, med förödande resultat.

Vad mer kan då göras? Utskottet konstaterar att motionerna gällande exempelvis åtgärder för ökat bostadsbyggande är mycket allmänt formulerade och att det torde finnas en bred samsyn när det gäller önskemålen om att bostadsbyggandet bör underlättas, genom exempelvis regelförenklningar och en samordning mellan investeringar i bostäder och infrastruktur. Ändå väljer utskottet att avstyrka motionerna.

Jag rekommenderar utskottets alla ledamöter att läsa våra förslag, för det behövs åtgärder för att underlätta bostadsbyggandet. Planprocessen måste påskyndas, i alla led. Dessutom måste tillgången på mark öka där det är lämpligt att bygga. Ett sätt att öka tillgången på mark är ändrade och mer flexibla bullerregler. Ja, jag har bullrat om den här frågan, och jag kommer att fortsätta göra det.

Dagens bullerregler är ett hinder mot bostadsbyggandet och begränsar därför flexibiliteten. Modern byggteknik gör det möjligt med en tyst inommiljö även vid högre ljudnivåer utomhus. Om man ska vara helt ärlig hade större delen av Stockholms innerstad inte byggts med nuvarande bullerregler och nivåer. Det är exempelvis angeläget att den förordning med riktvärden för buller som har beretts av alliansregeringen, där riktvärdena höjs, kommer på plats snart, framför allt för att vi ska kunna bygga för våra studenter.

Vad mer kan göras? Skattesituationen behöver ses över för hyresrätten, framför allt med inriktning på att underlätta för nyproduktion. Strandskyddsreglerna ska säkra allmänhetens tillgång till stränder och

värna unika naturvärden. Men reglerna är krångliga och otydliga. Regelverket måste utformas och reformeras i grunden så att glest befolkade områden kan bebyggas, förutom i områden som genom beslut pekas ut som skyddsvärda.

Reformering av plan- och bygglagen måste fortsätta i syfte att underlätta för bostadsproduktion. Och instansordningen vid överklagande måste effektiviseras. Riksintressen behöver förtydligas och förenklas. Listan på bygglövsbefriade åtgärder bör ökas. Åtgärder som inte innebär någon inskränkning för grannar eller inte medför någon allvarlig risk för fukt eller annan skada på huset bör befrias från bygglov.

Kristdemokraterna ser framför sig ett behov av en reformering av svensk bostadspolitik. Det är ett reformarbete som rör själva grundvalarna, spelreglerna, organisationen och strukturen. Det finns områden inom bostadspolitiken där politiken och det offentliga har alldeles för stort inflytande och där makten skulle behöva flyttas till den enskilde medborgaren. Och det finns områden där staten skulle behöva ha större inflytande.

I detta betänkande finns det som sagt ett antal motioner som är bra. Och jag hoppas att regeringen, trots att det inte har blivit några tillkännagivanden, skyndsamt återkommer med åtgärder för ökat bostadsbyggande, åtgärder för fler studentbostäder och åtgärder för att underlätta bostadsägande.

Jag yrkar för tids vinnande bifall till reservation nr 1.

Den känsla som jag hade när jag gick av bussen var att vi alla har ett ansvar för att se till att det finns boenden för alla, oavsett plånbok. Det är inte rätt att studenter måste tacka nej till studieplatser eller att andra måste tacka nej till jobb för att de känner att boendesituationen inte kan lösas.
(Applåder)

Anf. 2 MATS GREEN (M):

Fru talman! Jag vill också börja med att för tids vinnande yrka bifall till reservation 1 i betänkandet.

Boendet är grunden till allt. När man diskuterar och debatterar bostadspolitik i samhället i stort och när vi diskuterar och debatterar bostadspolitik här i Sveriges riksdag hamnar vi alltför ofta i en debatt om enskildheter i stället för en debatt utifrån helheten. Det blir ofta en debatt där experter inom snäva områden kastar procentsatser, lagparagrafer och kvadratmeter i huvudet på varandra, på ett sätt som är obegripligt för vanligt folk.

Fru talman! Naturligtvis är tillväxtaspekten och arbetsmarknadens funktionssätt viktiga, men de är kanske inte viktigast för den enskilda människan. Och bostadspolitik måste handla om möjligheter för alla – såväl unga som äldre, barnfamiljer som ensamstående. Det handlar om stadens, förortens, byns och grannskapets liv och innehåll. Det handlar om att bygga ett land, ett samhälle och en gemenskap, ett samhälle som håller ihop. Återigen: Boendet är grunden till allt.

Och på en ideal framtida bostadsmarknad följer boende och byggande som styrs av enskilda människors behov, både långsiktiga behov som styrs av demografi och flyttmönster och mer kortsiktiga behov som påverkas av förändringar i våra inkomster, olika smak, modets alla skiftningar och trender – för att bara nämna några.

Och på en sådan bostadsmarknad måste det finnas bostäder av alla sorter och för alla inkomstnivåer. Där finns hyreslägenheter, villor, bostadsrätter och ägarlägenheter av olika standard, olika storlek och i olika lägen. Där finns nybyggda lyxlägenheter med all tillgänglig, tänkbar service. Där finns enkla hyreslägenheter som ger insteg på marknaden för dem av oss med lägre anspråk eller för dem som söker boende för en kortare tid.

På en ideal framtida bostadsmarknad ska ingen behöva tacka nej till jobb eller studier på grund av att det inte går att hitta lämpligt boende eller för att man helt enkelt inte vill bryta mot lagen. Det finns ett stort och varierat utbud av bostäder med olika upplåtelseformer – inklusive fler ägarlägenheter – i Stockholm och i övriga tillväxtregioner. Generösa och enkla regler för uthyrning av enskilt ägda bostäder gör det lättare att hitta tillfälligt boende både för kortare och för längre perioder. Boendet är grunden till allt, som sagt.

Jag har nu berört möjligheter på en väl fungerande bostadsmarknad. På samma sätt blir också problem i boendet, boendestrukturen och bostadspolitiken en enorm samhällsutmaning, kanske den allra största. Ett boendeproblem blir ett skolproblem, ett utanförskapsproblem, ett integrationsproblem, ett kriminalproblem och ett socialt problem. Det leder till problem och utmaningar ur alla aspekter, ärligt talat.

En del av oss är födda och uppvuxna och har tillbringat huvuddelen av våra liv i ett av alla dessa utanförskapsområden – ett fruktansvärt ord egentligen – som finns över hela landet. Det är väl alltid så att man utgår från sin egen uppväxt och sina egna referensramar. Vi som har växt upp i så kallade utanförskapsområden som finns över hela landet – i mitt eget fall hette området Öxnehaga och ligger i Huskvarna – vet allt detta.

Fru talman! Boendestrukturen är alltså inte bara en reflexion av samhällsproblem och sådana utmaningar som utanförskap, skolproblem och sociala problem utan den är i mångt och mycket också själva grunden och orsaken till dem. Det är i varje fall anledningen till att det biter sig fast och blir svårt att göra någonting åt detta om man inte ger sig på grundproblemet, det vill säga boendet och boendestrukturen. Återigen: Boendet är grunden till allt, fru talman.

Politiken och i synnerhet bostadspolitiken måste ha som bärande tanke att slå vakt om möjligheter för alla, och då måste man först och främst slå vakt om rörlighet. Rörlighet är detsamma som möjligheter. Rörlighet och möjligheter är social mobilitet. Det är det som allt måste handla om. Alla ska kunna klättra.

De motioner från Moderaterna och Allians för Sverige till det betänkande vi nu här diskuterar och som vi senare i dag står i begrepp att fatta beslut om handlar samtliga om hur vi på en mängd olika sätt kan fortsätta den reform- och förenklingsresa som Alliansen har påbörjat och som har lett till att vi nu har det högsta bostadsbyggandet på decennier – detta för att få fler bostäder i hela Sverige.

Fru talman! Samtidigt räcker inte detta på långa vägar, och vi får aldrig vara nöjda och aldrig slå oss till ro. Därför har vi nu lagt fram förslag som handlar om alltifrån fler ungdoms- och studentbostäder, nya boendeformer för unga, åtgärder för att underlätta och stimulera ägande av bostad till vikten av en gemensam planering av bostäder, infrastruktur samt kollektivtrafik – för att bara nämna något.

Precis som Caroline Szyber noterar jag att regeringen föreslår ett avvisande av samtliga dessa motionsförslag, men man konstaterar också att regeringen inte har någon egen politik för fler bostäder utan säger nu bara, om man är närvarande i debatten över huvud taget, bara nej och åter nej till alla förslag som Alliansen har.

Samtidigt saknas i stort sett konkreta förslag från den rödgröna regeringen inom bostadspolitiken. Det enda bostadspolitiska besked som den rödgröna regeringen hittills har gett är att man anser att Alliansens mål för bostadsbyggandet var för högt och för ambitiöst. Tvärtom vill man nu se en lägre ambition för detta.

Fru talman! Detta duger inte. Att som den rödgröna regeringen i hanterandet av stora och avgörande samhällsfrågor och framtidsfrågor, som exempelvis bostadspolitiken, lägga dem i malpåse är inte rätt väg för Sverige. Det är inte det besked, eller rättare sagt frånvaro av besked, som behövs. Det är inte så utmaningar för enskilda människor och utmaningar för Sverige som helhet löses. Det duger faktiskt inte, fru talman.
(Applåder)

Anf. 3 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Det finns i dag en stor bostadsbrist i de kommuner där vi har universitet och högskolor. Det är såklart ett stort problem eftersom det kan innebära att man som student i värsta fall kanske inte kan studera det som man i första hand vill studera. Man tvingas välja en annan studieort med en annan inriktning. Det kan också leda till att man tvingas bo under sämre förhållanden, i tillfälliga bostäder och leva i otryggheten av att inte veta om man har en bostad på studieorten.

Behovet av åtgärder på det här området är därför väldigt stort. Bostadsbristen är påtaglig. Detta påverkar också i allra högsta grad möjligheten till framtida arbete, när man inte vet om man kan gå från arbete till studier eller om det över huvud taget är möjligt att studera.

Fru talman! Det här är viktiga frågor att lyfta fram när vi pratar om bostadspolitik och när vi pratar om möjligheten till boende. Det behövs fler enklare och billigare bostäder. Att bygga nytt är det som måste vara i fokus för att man ska kunna få till fler möjligheter till boende för studenter.

Vi från Sverigedemokraterna ser positivt på de åtgärder som man har tagit fram under 2014 och också vidtagit. Det har varit viktigt för att kunna få fram fler bostäder. Det gäller till exempel att bostadsytan i studentbostäder kan vara mindre, att man kan inreda vindsvåningar utan att det ställs krav på hiss. Det har gjort att det har blivit fler studentbostäder, men det räcker inte. Det behövs fler åtgärder.

Ett annat förslag som Sverigedemokraterna har lagt fram är att man ska kunna ta bort kravet på hiss i studentbostäder. Det är så klart viktigt med tillgänglighet även för dem som inte själva kan ta sig upp för trappor utan behöver hiss. Vi anser att man bör kunna se på den här frågan i ett större perspektiv genom att i större bostadsområden kunna undanta det kravet och därmed få fram fler billiga bostäder. Det finns även andra möjligheter till förändringar för att få fram fler studentbostäder, framför allt sådana som är billigare, till exempel då det gäller bostädernas utformning.

Sverigedemokraterna yrkar bifall till reservation 3 gällande hisskravet. Övriga motionsyrkanden avstyrks. Vi har ytterligare förslag på det här området, bland annat ändrade skatteregler för studentbostäder, befrielse

från fastighetsavgiften och skattefri andrahandsuthyrning, men det är förslag som ligger på skatteutskottet.

När jag, fru talman, lyssnar till Caroline Szyber från Kristdemokraterna, som talar om behovet av fler bostäder nu när vi har en stor migrationsström till Sverige förundras jag lite grann. Det är trots allt Kristdemokraterna som innehaft bostadsministerposten de senaste åtta åren. Det är också de som ansvarat för framförhållningen på området.

Den stora migrationsströmmen till Sverige kan inte komma som en överraskning. Om vi lägger åt sidan diskussionen om ifall det är bättre att hjälpa människor i närområdena än att hjälpa några få i Sverige funderar jag på vilken framförhållning Alliansen och särskilt Kristdemokraterna, som innehaft bostadsministerposten, egentligen har. På vilket sätt tycker de att de tagit ansvar för den bostadskris vi har i dag, när vi ser de konsekvenser som den ökade migrationen lett till?

De senaste åtta åren har vi haft en nettoökning av befolkningen på 630 000, men det har bara byggts 250 000 bostäder. Det är inte hållbart. Därför är min fråga: På vilket sätt har man framförhållning på det här området?

I detta anförande instämde Mikael Eskilandersson (SD).

Anf. 4 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Fru talman! Roger Hedlund nämnde mig och Alliansen i sitt anförande, och jag kände mig därför tvungen att begära replik. Jag ska läsa upp det jag sa i mitt anförande så att det blir tydligt hur olika vi ser på den här frågan. Jag sa så här: ”Den sociala hållbarheten är vår tids kanske största utmaning i bostadsfrågan. Jag tänker inte minst på migrationen.”

Det jag åsyftade var att vi måste bygga för alla. Vi måste bygga så att människor har möjlighet att tacka ja till jobb och till studieplatser. Dessutom innebär ett eget boende trygghet. Under våra åtta år vid makten tog vi flera steg för att öka byggandet. Det handlade om regelförenklingar och om nya boendeformer, såsom ägarlägenheter. Min känsla är att Roger Hedlund i stället vill ha en stor diskussion, som vanligt i sann SD-retorikstil, om att vi ska stänga gränserna för att minska bostadsproblemet. Det är inte så vi i Alliansen ser på det.

För mig som kristdemokrat är det viktigt att ge människor möjlighet att komma till Sverige och få ett boende. Där har Kristdemokraterna föreslagit ett antal olika åtgärder, bland annat att vi ska titta på möjligheten till modulbostäder för att lösa den akuta situation som vi befinner oss i. För oss handlar det om att lösa en situation och se till att kunna erbjuda alla som kommer hit ett bra boende, inte göra som Sverigedemokraterna och stänga gränserna för att minska antalet människor som vill komma hit.

Anf. 5 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Caroline Szyber! Jag respekterar Alliansens hållning. Jag respekterar Caroline Szybers hållning att Kristdemokraterna anser att det är en bättre lösning att hjälpa några få i Sverige i stället för att se till de över 50 miljoner flyktingar runt om i världen som kanske är i större behov av hjälp. Flyktingarna lever under miserabla förhållanden, och vi menar att insatsen i första hand ska ske där.

Jag respekterar som sagt er hållning, Caroline Szyber, men om vi ska ha den migrationspolitik som Alliansen och Kristdemokraterna ställer sig bakom måste vi också ha framförhållning i politiken. År 2003 hade vi i stort sett balans på bostadsmarknaden i Sverige. Det gick att få en bostad. Det gick att flytta för att få ett jobb. Det var möjligt att på så vis ha en bra arbetsmarknad. Det finns inte i dag. I dag är du tvungen att tacka nej till jobb. Storstäderna kan inte längre expandera. Företagen i storstäderna kan inte längre få den kompetens de söker för att kunna utvecklas. Det är inte möjligt, för vi har en bostadsmarknad som inte har lediga lägenheter där arbetstillfällena finns. Den framförhållningen saknar jag i bostadspolitik.

Eftersom Kristdemokraterna haft bostadsministerposten i åtta år och om arbetslinjen är det viktiga undrar jag varför man då inte ser till att arbetsmarknaden och bostadspolitik harmoniseras med varandra innan man ökar invandringen till Sverige.

Anf. 6 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att påminna Roger Hedlund om att det här är en bostadspolitisk debatt, även om det för Sverigedemokraterna alltid verkar vara svårt att diskutera någon annan politik än migrationspolitiken. De skyller alla problem i världen på flyktingar.

Vi har ett allvarligt läge på bostadsmarknaden. Det har inte byggts tillräckligt mycket på 20 år. Vi har, som jag nämnde tidigare, ett antal faktorer som påverkar. Det är större ungdomskullar, urbaniseringstrender och ja, vi har också fler som söker sig till vårt land från krig. Då är det viktigt att vi ger dem möjligheten att komma hit.

Det är lätt för Sverigedemokraterna att säga att man ska försöka förhålla sig till dem som kommer hit. De vill ju inte att några ska komma hit, och då är det väl ganska enkelt att förhålla sig till det. Era siffror är ju noll, Roger Hedlund. Vilka konkreta förslag till åtgärder har Sverigedemokraterna?

Vi har under våra åtta år vid makten haft stort fokus på en omfattande reformagenda där vi försökt undanröja hinder för att öka byggandet och öka antalet bostäder. Det handlar om att ha flera olika boendeformer, och byggandet måste gå mycket fortare. Vi behöver snabbt få fram bostäder. Där har Kristdemokraterna bland annat föreslagit att man ska titta vidare på modulbostäder. Därför behöver vi få fram ledig mark för att sedan snabbt kunna uppföra bostäder.

Jag tror att enda sättet att lösa problemen på bostadsmarknaden är att vi får ett överskott på lägenheter. Hur får man det? Det får man genom att det byggs, byggs och åter byggs. Det är enda sättet att lösa de problemen, inte att stänga gränserna.

Anf. 7 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att Kristdemokraterna och Alliansen i efterhand vill försöka lösa ett problem som vi kunde förutspå. Det tycker jag inte är att ta ansvar för bostadspolitik. Det gäller verkligen att fundera över vilken framförhållning det finns på det här området. Man tycker alltså att en oansvarig invandringspolitik, där man hjälper några få, ska gå ut över hela arbetsmarknaden i Sverige. Det ska gå ut över

bostadspolitik. Det ska få bli bostadskris i Sverige. Men man ska upprätthålla en generös invandringspolitik.

Jag tycker att det är ganska skrämmande och konstaterar att framförhållningen när det gäller Alliansens bostadspolitik helt enkelt inte finns. Det framgår ganska tydligt att sättet man vill försöka lösa problemet på är genom några regelförenklingar som man hoppas ska leda till fler bostäder samtidigt som man fortsatt stöder en ökad invandring till Sverige. Bostadsbristen kommer alltså att fortsätta att öka och bli ännu värre än i dag.

Anf. 8 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! I går fattade ett enigt utskott beslut om att bjuda in bostadsminister Mehmet Kaplan till civilutskottet för att låta oss få reda på någonting om regeringens bostadspolitik.

Jag vill erinra om hur det lät här för något år sedan. ”Minister Stefan Attefall gör ingenting, det är bara utredningar. Det byggs inga bostäder. Det duttas hit och det duttas dit. Fy, fy, fy!”

Även då hände det att ministern bjöds in till civilutskottet, men då var det för att svara på frågor om förslag som hade lagts fram och som skulle behandlas i Sveriges riksdag. Vi fick höra att bara det blev ett regeringsskifte, då skulle vi få se på andra bullar.

Nu har degen jäst, ugnen är varm och bostadsbyggandet når upp till nivåer som vi måste söka oss långt tillbaka i tiden för att se. 42 500 bostäder beräknas byggas i år, och över hälften av dem är hyresrätter.

Vad gnäller ni då över, säger säkert någon regeringsföreträdare här i församlingen. Nej, vi gnäller inte. Vi är glada, för vi ser att sextioalet utredningar och uppdrag och de 112 förslag som har lagts fram här i riksdagen äntligen börjar ge resultat. Det branschen har frågat efter, det vill säga långsiktigt hållbara spelregler, regelförenklingar och politik utan statliga subventioner är på plats.

I betänkandet som vi behandlar finns det en redovisning av en lång rad pågående uppdrag som kommer att göra än mer skillnad. Det handlar om regional samordning av bostadsplanering och utbyggnad av infrastruktur, genom Sverigeförhandlingen – som det kallas i dag. Sverigebygget kallades det när det var Alliansen som drev frågan inför valet. Utöver det har vi regionplaneringskommittén som kommer att föreslå åtgärder för att samordna regional bostadsregionplanering och skriva in det i svensk lagstiftning.

Vi har utredningen om EU och kommunernas bostadspolitik som handlar om hur vi trots förbudet mot statsstöd kan se till att det exempelvis går att få fram bostäder för äldre också på orter där marknadsförutsättningarna för att bygga sådana inte finns.

Det finns en utredning om bättre konkurrens som gör att byggkostnaderna kan minska utan att man därför gör avkall på kvaliteten. Den kommer säkert att belysa orsakerna till att Sverige har högre byggkostnader än jämförbara länder i vår omvärld och att byggkostnaderna ökat mer än konsumentprisindex har gjort under väldigt många år. Är det så att vi har en kostsam och ineffektiv byggbransch som det i slutändan blir bostadskonsumenten som måste betala genom de höga hyrorna vi ser på det som nyproduceras?

Vi har en utredning om kommunal markpolitik och planering som kanske ger oss en del av svaren på varför kommunal mark är så dyr och varför den i vissa fall bara är tillgänglig för dem som har stora resurser och tid att vänta därför att de har många andra byggprojekt på gång.

Det finns en utredning om stambanor som både Alliansen och regeringen är överens om leder till fler bostäder. Det är det som är Sverigeförhandlingen.

Utöver detta finns det också ett uppdrag som redovisas till Boverket om att finna orsaken till att det fortfarande byggs förhållandevis få småhus.

Allt det som här redovisas är en fortsättning på det som sattes igång under vår tid i regeringen. Till det kan läggas sådant som är utrett och som ännu inte är genomfört men som kanske är behandlat i riksdagen och sådant som man inte ens har påbörjat arbetet med propositioner kring. Bullerförordningen är en sådan sak som vi frågar efter varje gång Mehmet Kaplan visar sig här och som skulle ge fler små lägenheter framför allt i tätorter. Överklagandetider är en annan sak. Vilka är det som ska få överklaga och hur många instanser ska det finnas som fördröjer genomförandet?

Säga vad man vill om Stefan Attefall, men han fick i alla fall saker att hända. Vi lyssnade till aktörerna. Många av de saker som vi har med oss och som vi nu föreslår i en gemensam alliansmotion med en lång rad reservationer i betänkandet är sådant som finns med från den tiden.

Flertalet motioner och yrkanden i betänkandet är allmänt hållna, sägs det. Men de pekar tydligt ut en väg framåt – en väg som har varit framgångsrik, och så här i melodifestivalstider får man lust att utbrista: Sverige! Vi har ett resultat!

Vi har en brant stigande kurva vad gäller byggandet som tar sikte en bra bit över de 40 000 bostäder per år som vi har talat om tidigare här i debatten. Av dem kommer mer än hälften att vara hyresrätter. Även antalet nyproducerade småhus ökar, och ökningen sker inte bara i storstäderna. Vi har ett resultat!

Men vi har ingen politik. Ingen pekar längre åt något håll, samtidigt som det blir allt tydligare att det behövs extraordinära lösningar för att komma till rätta med de akuta utmaningar vi har i dag.

Vi har en ständigt närvarande diskussion om en bolånebubbla. Bristen på bostäder i de mest attraktiva områdena kring våra storstäder fortsätter att driva upp bostadspriserna. Framför allt har det blivit ännu svårare för dem med små resurser och utan förmögenhet att få tag i en bostad.

Det här är stora samhällsutmaningar. Caroline Szyber var inne på det med ett väldigt tydligt och konkret exempel. Med en bostad följer ju också möjligheten att tacka ja till ett jobb, till etablering med språkundervisning, validering av utbildning och kunskaper, integration, möjlighet till studier och att börja bygga en framtid och en yrkes- och en bostadskarriär. Det är kärlekens början med barn och sedan barnbarn och ålderdom.

Men när regeringen med sin minister går ut för att säga någonting är det att på oklara grunder ifrågasätta möjligheterna för människor att ta ut en kostnadsbaserad hyra på andrahandsuthyrning. Redan färdigberedda saker, som bullerförordningen, dröjer med sitt genomförande samtidigt som byggherrarna väntar på att få komma igång med att bygga små lägenheter.

Fru talman! Möjligheten att bygga bostäder genom att i förtid stänga Bromma flygplats har blivit det enda konkreta förslaget. Anders Sundström, den före näringsministern, har fått det otacksamma uppdraget att samordna det här och säkerställa så att det blir både bostäder och flygtrafik.

Stockholms Handelskammare kallar i en ny rapport dessa bostäder för luftslott. De 50 000 bostäderna och de 30 000 arbetsplatserna är i praktiken omöjliga att förverkliga, och även om alla beslut skulle genomföras nu, utan dröjsmål, skulle det dröja till 2034 innan det första huset är inflyttningsklart och 40 år till innan alla bostäder är byggda. Då behöver takten vara den dubbla jämfört med när till exempel Hammarby sjöstads 11 000 bostäder byggdes under 30 år.

Att på 15 år och på en yta som storleksmässigt är jämförbar med Hammarby sjöstad bygga lika många bostäder och arbetsplatser som det finns i en medelstor svensk kommun, exempelvis Kungsbacka, förstår ju alla är en omöjlighet.

Vi måste hitta lösningar som gör det möjligt att förtäta, bygga snabbare och billigare. Om några veckor fattar vi här i kammaren beslut om planering och byggande, de motioner som är framlagda här. Det vore väldigt tråkigt, framför allt för dem som i dag står långt från bostadsmarknaden, för byggföretagen och för ambitiösa kommuner som vill bygga bostäder, om vi inte då lyckas samla en majoritet bakom de förslag som syftar till att ytterligare snabba upp planprocesserna, förenkla byggandet mer och minimera överklagandetiderna.

För Centerpartiet, fru talman, är det främst genom enklare regler, snabbare planering och ett mer konstadseffektivt byggande som vi löser bostadsbristen i storstadsområdena, inte med löften om luftslott på Bromma flygplats.

En bostadspolitik är till för att underlätta där det finns problem, som exempelvis på studieorterna. Vi vill att staten ska vara mer aktiv med nya och mer tillåtande bullerregler och fler möjligheter till sidospår i planprocessen som möjliggör industriellt byggande för att få fram 20 000 studentbostäder till 2020.

Majoriteten i utskottet förutsätter att regeringen är medveten om bristen på studentbostäder. Ja, det får vi hoppas! Men är det så att man överväger åtgärder för att komma till rätta med det är det lika bra att man kommer hit och berättar vilka åtgärder det är.

För Centerpartiet är bostadspolitik som gör skillnad i hela landet viktigast. Finns det bullerregler för byggande intill järnvägen ska dessa tillämpas lika i Örebro och Göteborg liksom i Frövi och Vårgårda.

Vi har strandskyddsbestämmelser som gör att det går att bygga strandnära i Växjö och Kalmar, men inte i Nybro och Emmaboda där attraktiva bostäder skulle behövas för att få fart på befolkningstillväxten och förse företagen med anställda som bor på orten. För att öka bostadsbyggandet där bostadsmarknaden inte är så stark behövs den där lilla extra stimulansen.

Det kan vara i form av ett undantag från statsstödsreglerna, som nämns i Riksrevisionens utmärkta rapport som också behandlas här i dag, som gör att kommunen kan bidra med pengar så bostadsföretaget kan bygga seniorbostäder och på så sätt frigöra villor till barnfamiljer. Då blir det

också billigare och enklare för alla att ordna med hemtjänst och bostadsanpassning för de äldre människor som flyttar in i bostäderna.

Jag och centerpartister i landets kommuner är ganska säkra på att det i de kommuner där det byggs få bostäder i flerfamiljshus ställs det inte ett enda kommunalt särkrav som driver kostnader. Ändå tvekar byggföretagen att etablera sig, och bankerna nekar exploatören, privatpersonen som vill bygga ett eget hus eller bostadsföretaget lån därför att marknadsvärdet på det huset sjunker under byggkostnaden så snart du sätter nyckeln i låset på huset.

Alliansen såg till att höja nivån för kreditgarantier till 90 procent av kostnaden för produktionen och maximalt 16 000 kronor per kvadratmeter uppvärmd bostadsyta. Det var en ordentlig höjning, men den har tyvärr haft en begränsad effekt på bostadsbyggandet. Centerpartiet tycker därför att de ska riktas ännu tydligare mot byggande just på landsbygden så att människor ges bättre förutsättningar att förverkliga sina bodrömmar i hela landet. Det gäller speciellt som regeringen nu försvårar boendet på landsbygden genom att höja kostnader för transporter och bilresande med hjälp av kilometerskatten.

Fru talman! Vi har i Sverigebygget satt målet 300 000 bostäder till 2020. Vi har en politik som gör det möjligt, och vi har visat att det går att öka takten i bostadsbyggandet. Nu gäller det att de bostäder som byggs också blir överkomliga kostnadsmässigt för fler, och då krävs det ytterligare regelförenklingar, aktiva kommuner och ett fortsatt reformarbete.

Många av de olika yrkandena från Alliansens gemensamma motion kan sammanfattas i vår reservation 1, Åtgärder för ett ökat bostadsbyggande. Jag yrkar därför bifall till den. Det innebär också ett stöd för fler studentbostäder, en ny boendeform för unga och att underlätta för ägande genom att fortsätta att utveckla ägarlägenheterna som koncept. Slutligen yrkar jag bifall till Centerpartiets reservation om riktade kreditgarantier på landsbygden.

(Applåder)

Anf. 9 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 7 och 9.

Den akuta bostadsbristen skapar fler och fler problem för allt fler människor. Det börjar stå klart för en växande skara aktörer, alltifrån studentföreningar och kvinnojourer till företagare vad det faktiskt betyder för oss som människor och samhället att allting hela tiden förlamas, dras ut på och till slut blir ogenomförbart på grund av bristen på möjligheten att få ett hem.

Samtidigt som arbetslösa i den politiska debatten framför allt av borgerliga företrädare moraliseras över och utpekas som icke-bidragande till samhället är det i dag omöjligt att flytta till regioner där det finns jobb. Varje dag tappar vi jobb, och varje dag låter vi människor bli kvar i arbetslöshet, fattigdom och svartmålning därför att samhället politiskt har valt att inte investera i bostadsbyggande.

Det är vi som sitter här som är ansvariga för det. Det är ett politiskt val att inte investera i byggande. Vi har levt under en borgerlig regering under åtta år, och vi utgår fortfarande från en borgerlig budget. Man ska vara medveten om att det politiskt har varit viktigare att sänka skatten för

höginkomsttagare. Det har varit viktigare att svälta ut landet i stället för att bygga tillgångar och fastigheter.

Det har varit viktigare att sälja ut allmännyttan i stället för att använda den och använda det politiska inflytande över bostadspolitikerna vi har till att bygga fler hem för människor med normala inkomster. Man hade kunnat satsa på att modernisera och rusta upp vårt bestånd. I stället har man valt att överösa stora multinationella bolag som till exempel McDonalds och Hennes & Mauritz med diverse lättnader och sänkningar utan några som helst krav på att få någonting tillbaka till samhället, utan krav på motprestationer.

Mycket riktigt har också stora delar av de borgerliga budgetarna nu i åtta år försvunnit i aktieutdelningar. Det är väl kul för samhällets elit. Men det bygger inget land. Det ger inte människorna som bor här tryggheten i ett eget hem och en egen försörjning. Det ökar inte svensk konkurrenskraft.

Det ger inte möjlighet för den unge 20-årige söderhamnaren att flytta till Linköping och börja plugga eller möjlighet för tillväxtföretaget i Stockholm att växa och med sina idéer modernisera svensk ekonomi. Det ger inte möjlighet för den syriska familjen att efter beslutet om uppehållstillstånd utan några större problem bosätta sig i en lägenhet och snabbt komma in i jobb och utbildning, eller för den delen möjlighet för kvinnan att separera från sin man att faktiskt också kunna göra det i verkligheten.

Det där är himla farligt. Vi riskerar politiskt att säga en sak om vikten av att till exempel få ned arbetslösheten för att sedan med andra handen försämma förutsättningarna för allt det där.

Det är väldigt många aktörer som nu pekar på det politiska ansvaret. Marknaden klarar inte av det här. Låt oss säga som det är: Marknaden har inte tillräckligt starka incitament för att klara av det. Den har inte tillräckligt starka muskler för att lösa det. Visst kan man bygga för kortsiktiga vinster på säkra marknader. Men vårt politiska uppdrag är betydligt bredare och mer långsiktigt än så.

Vi kommer att behöva se till att det byggs även för undersköterskan, för studenten och för plåtslagaren även om byggbranschen inte anser att det är kortsiktigt lönsamt. Bostadsinvesteringarna växer nu en aning men från en mycket låg nivå. För att komma till rätta med den bostadsbrist som har byggts upp under alla dessa borgerliga år kommer det att krävas stora investeringar under en lång period.

Europeiska kommissionen gör varje år en bedömning av medlemsländernas makroekonomiska obalanser. Den menar att Sveriges bostadsinvesteringar ligger på en anmärkningsvärt låg nivå både i förhållande till euroländerna och specifikt i förhållande till direkt jämförbara länder som Danmark, Nederländerna och Tyskland. Det är uppenbart att bostadsinvesteringarna under lång tid har varit alldeles för låga i Sverige.

Finanspolitiska rådets granskning från 2009 visar också på de väldigt låga kommunala investeringarna som mycket grundar sig i ett bostadsbyggande som har släpat efter. Kommunerna har en mycket central roll för bostadsbyggandet. Genom de allmännyttiga bostadsbolagen kan kommunen påverka vad och hur mycket som byggs. De allmännyttiga

bolagen är i princip verktyget för att på ett realistiskt sätt kunna ta ansvar för den bostadsförsörjning som de är ålagda genom lag.

Vi kan – för att tala klarspråk – inte ha en massa borgerliga kommuner som säljer ut alltihop, hela bolaget, och sedan rycker på axlarna åt att kommunen skulle behöva bygga fler bostäder. För att fortsatt kunna ha ett politiskt ansvarsutkrävande är det därför helt centralt att kommunerna på ett eller annat sätt åläggs att tillhandahålla ett allmännyttigt bostadsbolag.

För att vi också ska tillgängliggöra hyresrätterna för allmänheten – det som ändå är tanken med allmännyttan – bör vi titta på hur vi kan begränsa försök att ställa upp alldeles för höga grindar mot människor som kanske inte för tillfället har fasta tjänster, inte tjänar flera gånger hyran i lön eller som eventuellt har en betalningsanmärkning. Det allmännyttiga uppdraget behöver värnas för att vi inte ska få en växande grupp människor som kommer att behöva kommunala kontrakt eller bli hänvisade till en andrahandsmarknad som är betydligt dyrare och osäkrare.

Vi menar också att det bör införas ett förfarande där det krävs tillstånd från länsstyrelsen vid försäljning av bostäder ägda av kommunala bolag. Det behövs utifrån ett mer regionalt och nationellt perspektiv kunna säkerställas att det sammantaget finns tillräckligt stor andel allmännyttiga bostäder i Sverige.

Vi såg i veckan siffrorna i Dagens Nyheter på den accelererande segregationen. Det är väldigt bekymmersamt hur våra städer slits isär med så tydliga klassmarkörer.

Det skapar motsättningar i ett samhälle som är enormt negativa och brutaliserande. Områden blir alltmer homogena, och distansen mellan olika samhällsgrupper växer. Det skadar sammanhållningen i Sverige. Kommuner och regioner har ett särskilt integrationsuppdrag där människor från olika inkomstgrupper ska ha tillträde till stadens och ortens alla delar. Idén måste vara att en vanlig arbetarfamilj ska ha möjlighet att efterfråga hem på flera ställen.

Länsstyrelsens prövning är en del i det. Där kan man utifrån ett mer övergripande plan säkerställa att stadens alla delar är tillgängliga för normalinkomsttagare. Det är också en fördel om det finns en bostadskö som blir ett slags nyckel till att på ett rättvist och transparent sätt kunna fördela de bostäder som finns. Det skulle minimera risken för diskriminering och svågerpolitik, som vi tyvärr har sett alldeles för mycket av i samband med bostadstilldelning.

I dag ser vi att segregation uppstår trots ambitionen om blandade boendeformer och annat. Det behöver brytas på något sätt, exempelvis genom att säkerställa att det finns hyresrätter i fler områden och genom en sammanhållen bostadskö för både privata och allmännyttiga hyresrätter.

Jag ska säga några ord om Allbolagen. Vi behöver ha en genomlysning av lagen om allmännyttiga och kommunala bostadsaktiebolag från 2011 som ställde mycket av den allmännyttiga bostadsfilosofin på ända. Samtidigt ser vi att det finns tendenser ute i kommunerna och i den allmänna debatten från politiska intressegrupper, och ibland från enskilda personer och tjänstemän, att vilja tolka lagstiftningen utifrån sitt eget tyckande och utifrån en väldigt strikt föreställningsvärld.

Varför är det här så viktigt? Jo, i den kommunala bostadsverksamheten och verkligheten har vi sett att det numera i hög grad är juridiken som styr vad man får och inte får göra. Därför tycker jag att det verkligen finns

anledning att ge rätt stöd till dem som ska fatta de här viktiga besluten ute i kommunerna. Man ska till exempel påminna om att lagen föreskriver att bolagen fortsatt har ett allmännyttigt syfte med det samhällsansvar det innebär. De bör därför inte i alla lägen agera som privata värdar. Det är fortsatt den politiska ledningen som ska avgöra bolagens inriktning, nytta och grundläggande utgångspunkter. Det finns fortfarande ett socialt ansvarstagande. Det är långsiktighet som ska styra i våra allmännyttiga bolag. Det måste exempelvis stå klart att det avkastningskrav som ställs ska ställas på företagsnivå och inte alls på enskilda investeringar etcetera.

Osäkerheten kring tolkningen gör tyvärr att enskilda politiker och tjänstemän kan få en alldeles för stor påverkan på hur man tolkar lagstiftningen. Sedan behövs det en skärpning kring värdeöverföringar från bolagen till kommunerna. En del av intentionen med den nya Allbolagen var just att stärka möjligheten att behålla hyresgästernas pengar i bolaget för att kunna göra bostadssatsningar. Nu ser vi på många håll att undantagsreglerna i lagstiftningen är alldeles för generösa. Kommunerna tömmer sina kommunala bostadsbolag i stället för att höja kommunalskatten, vilket till exempel har lett till att Stockholms hyresgäster har blivit av med flera miljarder in i den kommunala budgeten i stället för att få upprustade lägenheter eller nybyggnation. Där tycker vi att det behövs en skärpning. Allt detta går att lösa.

Jag yrkar bifall till våra reservationer.

Anf. 10 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Så har då Vänsterpartiets representant i civilutskottet problematiserat i största allmänhet kring utmaningar på bostadsmarknaden utan att presentera ett enda eget förslag på hur vi ska kunna få fler bostäder i Sverige.

Nu ingår inte Vänsterpartiet i regeringen, men det är ett stödparti till regeringen och en förutsättning för att Sverige över huvud taget ska kunna ha en rödgrön regering. Därför blir era ingångar och era inlägg ganska intressanta i debatten.

Jag kan också konstatera att samtliga de motioner och interpellationer som vi moderater och våra allianskolleger har lagt fram under denna mandatperiod, och som vi diskuterar i betänkandet, handlar om hur vi ska kunna få fler bostäder i hela Sverige. I stort sett samtliga motioner och interpellationer som Vänsterpartiet har stått för under mandatperioden har egentligen handlat om hur vi ska kunna göra det svårare för fler bostäder att byggas och att hyras ut i Sverige.

Det har handlat om allt från att göra det svårare att hyra ut i andra hand till ett förslag – och det är knappast något skarpt förslag – om att man ska införa en kommunal bostadsförmedling som är obligatorisk. Jag vill bara erinra om att för att man ska ha en bostadsförmedling och för att den ska vara effektiv måste det på något sätt finnas bostäder att förmedla.

Vi hörde väldigt mycket här nu. Jag skulle återigen vilja ställa frågan till Vänsterpartiet: Vad har ni för ingång? Vad har ni för konkreta, skarpa förslag för att öka bostadsbyggandet i Sverige?

Det talas mycket, också i allmänna ordalag, från samtliga rödgröna partier och i synnerhet från Vänsterpartiet om vikten av att återigen börja subventionera bostadsmarknaden. Det är egentligen det som nu är min konkreta fråga: Varför finns det inte några som helst rödgröna motioner

som handlar om ökade subventioneringar? Det är ju de enda förslag man har kommit med hittills. Och återigen: Vad har Vänsterpartiet för förslag för att öka bostadsbyggandet i Sverige?

Anf. 11 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag har den, enligt Mats Green, dåliga vanan att hålla mig till det som frågan berör. Detta är inte en budgetdebatt. Om det hade varit det hade jag självklart tagit upp det som Mats Green talade om.

Den svenska regeringen lade i och med höstbudgeten en budget där man investerade mer i bostäder än vad den gamla, borgerliga, regeringen har gjort på åtta år. Vi lade fram skarpa investeringsförslag på upprustning av miljonprogramsområden och skollokaler, till exempel. Där var ert budgetförslag på en betydligt lägre nivå än vår.

Men vad var det som hände? Mats Green valde att tillsammans med Sverigedemokraterna avslå vårt budgetförslag. Man valde att inte investera i bostäder. Halva mitt anförande handlade om att vi måste öka investeringsnivån i denna sektor, för den ligger på en nivå som inte är i paritet med något annat europeiskt land. Sverige ligger på en jättelåg nivå trots att vi skulle behöva dubblera den.

Mitt besked är tydligt: Vi behöver definitivt ett investeringsstöd för att få igång byggandet av hyresrätter, som är den mest tillgängliga boendeform vi har. Det är det som vi saknar i Sverige i dag. Vi behöver ha ett sätt att premiera det byggande som framför allt riktar sig till normalinkomsttagare, studenter och andra människor med inte alltför höga inkomster. Där är Vänsterpartiet mycket tydligt; investeringsnivåerna måste öka. Byggandet måste komma igång.

Anf. 12 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Vad Nooshi Dadgostar egentligen säger är att vi inte ska diskutera bostadspolitik när vi står och diskuterar betänkandet vad gäller motioner inom bostadspolitiken.

Återigen: Vad var det ni kom med i den budget som föll, vilket var det bästa för Sverige? Man klargjorde att man ville ha lägre ambitioner för bostadsbyggande än Alliansen. Jag tror inte att det på något sätt hjälper byggandet av fler bostäder i Sverige. Det handlar framför allt inte om högre ambitioner.

De satsningar som man föreslog i budgeten var ytterst begränsade satsningar. Det var nålpengar, om man ska vara ärlig, fru talman, till vissa energieffektiviseringar och annat. Sedan var det ingenting över huvudet taget. Återigen: Man har lagt sig på en lägre ambitionsnivå än vad Alliansen har gjort. Det säger faktiskt en hel del.

Vad har ni för konkreta förslag för att öka bostadsbyggandet i landet? Vänsterpartiet är alltid bra på att stå här och problematisera i största allmänhet. Det där kan vi väl alla instämma i, men det är inte riktigt det som är politikens huvuduppgift. Vår huvuduppgift är att se till att möta de utmaningar som både enskilda medborgare och landet som helhet har när det gäller bostadspolitiken.

Vad finns det för konkreta förslag som Vänstern har och som ni som varande stödparti till regeringen går in i?

Återigen: Det gemensamma för alla motioner som ni har väckt och alla interpellationer som ni har ställt i kammaren under den här mandatperio-

den vad gäller bostadspolitiken har handlat om att göra det svårare att bygga och svårare att hyra ut.

Jag konstaterar också att du i ditt inlägg tog upp dem som kommer från arbetarfamiljer. Ja, jag kan notera att vi som kommer från arbetarfamiljer inte har någonting att hämta i Vänsterpartiets frånvaro av förslag i bostadspolitiken.

Anf. 13 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag vill återigen erinra Mats Green om att i det budgetförslag som han röstade på i höstas och som vi till dags dato går på investerades det mindre i bostadssektorn än i vårt budgetalternativ. Vi behöver höja investeringsnivån – visst är det så – för att det ska bli några hus byggda.

Står du här och säger att du inte hör det jag säger och att du inte förstår vad ett investeringsstöd är skjuter du ingen hare, eller vad man ska säga. Du måste lyssna på vad det är jag säger. Vi tycker att vi ska investera mer, att vi ska bygga och att vi behöver premiera byggandet av hyresrätter, av det lättillgängliga boendet. Sedan tycker jag att det är viktigt med strukturerna kring bostadssektorn. Det är viktigt att vi ålägger kommunerna ett ansvar att faktiskt använda de kommunala bostadsbolag som vi har. Det är nämligen politiskt styrt. Vi har stora möjligheter att påverka bostadssektorn och byggandet genom vår budget, till exempel.

Problemet för Mats Green är att vi i åtta år – förlåt, det är nu ett nionde – har haft borgerliga budgetar där man har satsat noll kronor på detta område. Det är ett svek. Det är ett svek mot alla arbetarfamiljer, mot alla människor som vill flytta till en ny ort och studera och mot de kvinnor som är våldsutsatta och inte kan flytta ut till en hyresrätt. Det är ett svek mot alla de människorna att ni har valt att inte investera en enda krona i bostadsbyggande i Sverige.

Det måste vi ändra på. Vi kommer att ändra på det. Det kräver däremot att vi får igenom en rödgrön budget.

(Applåder)

Anf. 14 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Fru talman! Jag vill börja med att för tids vinnande bara yrka bifall till reservation nr 1, men jag står självfallet bakom alla våra reservationer.

Fru talman! i dag behandlar vi bostadspolitiska frågor i bred mening. Allianspartierna har liksom enskilda ledamöter visat bostadspolitiken ett mycket stort intresse. Det är många viktiga förslag som har lagts fram i riksdagen.

Bostadspolitik engagerar. Den påverkar människors möjlighet att göra viktiga val i livet. Det handlar om att flytta hemifrån, att flytta ihop med sin kärlek, att skiljas, att byta jobb, att tacka ja till ett jobb, som vi har hört talas om här tidigare, att flytta på ålderns höst eller att som nyanländ kunna skapa sig ett hem.

Men det handlar också om att få en ny chans när livet rasat samman och det hem man en gång hade är förlorat. Det handlar om att få en ny chans.

Ja, det mesta i livet påverkas av möjligheten att få en bostad. Och i dag debatterar vi förslag som enligt oss som reserverat oss skulle kunna göra skillnad i fråga om hur bostadsmarknaden fungerar. Det handlar om

åtgärder för ett ökat bostadsbyggande, åtgärder för fler studentbostäder, en ny boendeform för unga, åtgärder för att underlätta bostadsägande, ägarlägenheter med mera.

Fru talman! Den tidigare regeringen hade fokus på långsiktiga spelregler för att skapa just de här förutsättningarna. Att undanröja hinder för bostadsbyggande har varit högprioriterat. Det handlar också om att genomföra regelförenklingar och koordinera investeringar i bostäder och infrastruktur. Och – ja – vad gäller infrastrukturen handlar det också om cykling.

Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät har 156 kommuner i Sverige någon form av bostadsbrist. Men samtidigt har 35 kommuner överskott av bostäder. Förutsättningarna för bostadspolitiken ser olika ut beroende på var i Sverige vi bor.

Den utredning som pågår om regionplanering har också som syfte att se över vilka förutsättningar som behövs och finns.

Det finns ljuspunkter – det måste framhållas i den här debatten. Byggandet har ökat de senaste åren. Det är glädjande, men vi får inte slå oss till ro.

Enligt Boverket har bostadsbyggandet ökat snabbt efter eurokrisen 2011–2012. Under 2015 kommer ca 42 500 bostäder att börja byggas. Detta är mycket glädjande. Det är framför allt flerbostadshusen som ökar. Boverket gör bedömningen att 76 procent handlar om flerbostadshus och att 24 procent handlar om småhus. Och 51 procent bedöms vara hyresrätter.

Fru talman! Förutsättningarna ser väldigt olika ut. Låt mig ge några exempel på hur det kan se ut bland kommunerna i Sverige:

4 916 invånare per kvadratkilometer – så är det i Sveriges mest tätbebyggda och till ytan minsta stad. Det är Sundbyberg. 0,2 invånare per kvadratkilometer – så är det i den kommun som är minst tätbebyggd, och det är Arjeplog. Sverige har i snitt 23 invånare per kvadratkilometer.

Utmaningarna finns där. Det är utmaningar som handlar om att minska hinder och krångel. Därför måste vi se de här förutsättningarna. Vi debatterar inte riksintressen och strandskydd i dag, men de frågorna måste också tas med just i diskussionen kring hinder och förutsättningar.

Fru talman! Regeringspartierna avslår alla de förslag som vi debatterar i dag. Låt mig citera ur betänkandet: ”Närmare överväganden i frågor om behovet av lagstiftningsåtgärder eller andra insatser som syftar till att stimulera bostadsbyggandet får i stället göras när sådana mer konkreta förslag behandlas i utskottet.”

Propositionslistan är oroväckande tom på förslag. Utskottet har alldeles för lite att göra. Om inte utskottet hade motioner från allmänna motionstiden att behandla hade det inte funnits någon bostadspolitik alls att debattera i utskottet. Detta är mycket märkligt.

För ett år sedan fanns det en rad möjligheter att fatta beslut kring viktiga åtgärder. Dessa avslogs ofta genom påståendet att det var andra åtgärder som måste till. Var är förslagen?

Bostadsministern säger i tidningen Bofast nr 2 att han vill vara en blåslampa i baken på kommuner som inte bygger. Jag ställer frågan: Hur då?

Studentbostäder är en stor och viktig fråga. Jag noterar att Svenska Dagbladet i går gav råd och tips till unga som söker bostäder. De hade åtta

förslag. Kötiden för en studentbostad är 100 veckor i Stockholm och 142 veckor i Uppsala.

Jag möter ofta far- och morföräldrar som berättar om sin oro för dagens ungdomar. Jag träffar också föräldrar som känner samma oro. De som kan belånar sina hus för sina barns skull. Vilka kan då flytta hemifrån? I värsta fall tvingas de unga att tacka nej till en utbildning. Så kan vi inte ha det.

Det finns en rad åtgärder som kan vidtas för att underlätta byggandet av studentbostäder. Det handlar om bullerregler, byggregler, marktillgång, tillfälliga bygglov, kortare planprocess etcetera.

Men de rödgröna menar: "Det krävs att alla berörda parter, dvs. i första hand staten, kommunerna och ägarna till studentbostäderna medverkar till att förbättra bostadssituationen för studenterna."

I första hand staten – jag undrar: Hur då?

Man skriver också i betänkandet: "Utskottet förutsätter att regeringen är väl medveten om bristen på studentbostäder och överväger olika åtgärder som kan bidra till ett ökat byggande. Något tillkännagivande i frågan enligt motionsförslagen kan därför inte anses vara nödvändigt. Motionerna avstyrks således." Utskottet förutsätter att regeringen är medveten om bristen på studentbostäder, men var är förslagen? När kommer de?

Jag noterar också att vd:arna för Sveriges Kommuner och Landsting samt Sabo den 9 mars i Aftonbladet påtalar att den undersökning som de gjort i 60 tillväxtkommuner givit resultatet att 70 procent svarat att just bullerförordningen hämmar möjligheten att bygga de små bostäder som till exempel de unga och studenterna behöver. Varför kommer inte de beslut om bullerförordningen som skulle kunna lindra de bekymmer som de unga har och få fram de små hyresrätterna? Det är mycket märkligt.

Fru talman! Ägarlägenheter är ett annat område som skulle kunna bidra till att det frigörs bostäder. Det här är en välkänd boendeform internationellt sett. Sverige saknar dock möjligheten att ombilda befintliga fastigheter till ägarlägenheter. Möjligheten finns med nyproduktion, men inte om man vill omvandla fastigheter i exempelvis miljonprogrammen. Det här skulle kunna ge många fler hyresrätter på bostadsmarknaden. Men på denna punkt har motståndet varit kompakt. Utredningen bereds.

Fru talman! Mycket politisk kraft ska tydligen gå till att organisera köer. Bostadsköerna ska organiseras bättre. Det är receptet. Det ska vara rättvisa köer. Men varför inte fokusera på att avskaffa köerna, så att folk slipper köa? Det är en mycket stor och viktig fråga, fru talman.

Vi behandlar i dag också skrivelsen om bostäder för äldre i avfolkningsorter samt motioner om bostadspolitik. I Riksrevisionens granskning påtalas utmaningar vad gäller äldres möjligheter på svaga bostadsmarknader. Den tidigare regeringen tillsatte utredningen EU & kommunernas bostadspolitik. Likaså tillsattes en utredning om nya ombyggnader av egnahemsboenden. Genom dessa utredningar kommer det att finnas underlag för ytterligare överväganden, anser regeringspartierna. Men frågorna infinner sig igen: Kommer regeringen att återkomma med förslag? I så fall, med vilken inriktning?

Fru talman! Regeringens tystnad kan tolkas som att man inte riktigt vet vilken väg man ska ta. Alliansen har däremot haft en tydlig riktning mot mindre krångel, bättre förutsättningar och långsiktiga spelregler. Regeringens hållning för mina tankar till Alice i Underlandet.

- Ursäkta, men vet du vilken väg jag ska ta? frågade Alice.
- Det beror på vart du ska, svarade katten.
- Det vet jag inte, sa Alice.
- Men då kan det väl kvitta?

Jag ser fram emot att bostadsministern kommer till civilutskottet. Vi kan bista med både karta och kompass.

(Applåder)

Anf. 15 SHADIYE HEYDARI (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag civilutskottets betänkande 2014/15:CU7. I detta betänkande behandlar civilutskottet dels regeringens skrivelse 2013/14:247 med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport om bostäder för äldre i avfolkningsorter, dels motioner från 2014 års allmänna motionstid med bostadspolitisk inriktning. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga motioner. Mitt anförande kommer mest att handla om bostäder för äldre, trångboddhet samt boende för unga och studenter.

Fru talman! Ett hem är trygghet, gemenskap, värme och kärlek. Ett hem, en bostad och ett boende är en grundläggande mänsklig rättighet. Det handlar om att ha tak över huvudet, att känna trygghet, att slippa oroa sig för sin familj och sina barn och att inte behöva säga nej till ett jobb eller en utbildning.

Vi alla kan vittna om att det råder stor bostadsbrist i vårt fantastiska land Sverige. Bostadsbyggandet har minskat i Sverige. Utvecklingen i Sverige har under de senaste åtta åren gått åt fel håll.

I ett välfärdssamhälle som Sverige går det inte att säga att bostadsfrågan är en privat fråga. Rätten till bostad är en grundläggande del av välfärden, och vi har ett gemensamt ansvar för att alla medborgare har någonstans att bo. Vi socialdemokrater vill ha ett samhälle där alla har rätt till en egen bostad.

Bostadskrisen slår hårt mot vår välfärd. Bostadsbristen är nu så allvarlig att den riskerar att slå hårt mot Sveriges jobb, tillväxt och framtid. Bostadsbristen gör det svårt för näringslivet och den offentliga sektorn att rekrytera personal med rätt kompetens. Arbetssökande har svårt att hitta sina drömjobb eller ta de jobb som finns på arbetsmarknaden. Det kallar jag för förlust och misslyckanden.

Fru talman! Förra året när jag och socialförsäkringsutskottets S-grupp besökte gruvorna i Malmberget fick vi höra att det fanns jobb men att det saknades bostäder. Arbetsgivarna var tvungna att fråga den arbetssökande om han eller hon hade tillgång till en bostad eller inte. Det innebar många gånger ett nej. Politik handlar om vilja och prioriteringar.

Som många andra har påpekat här säger en liten rapport från Stockholms Handelskammare att nästan en tredjedel av de snabbast växande små och medelstora företagen i Stockholm har haft svårigheter med att rekrytera med rätt kompetens på grund av bostadsbristen. Och det är inte bara företagen i Stockholm som förlorar viktiga jobbopportuniteter för framtiden på grund av bostadsbristen – även företag på andra orter gör det.

Fru talman! Bostadsbristen har inte bara drabbat företagen. Den har även drabbat arbetssökande, barnfamiljer, äldre och studenter. Unga människor tvingas tacka nej till drömutbildning eller ägna sin tid åt att söka efter bostad. Det är inte acceptabelt att utsätta våra studenter för

denna oro. Vi måste satsa och investera rätt. Det handlar om deras framtid och Sveriges framtid. Det finns ett starkt behov av 20 000 studentbostäder. Det är akut.

Olof Palme sa en gång i tiden: Om vi inte klarar av att ge ungdomen arbete och bostad riskerar vi alldeles klart att generationer tappat tilltron till politiken och till själva demokratin. Och detta är sant, fru talman.

Sveriges befolkning ökade med en halv miljon invånare mellan 2006 och 2013. Det är glädjande att vårt land växer i befolkning. Men byggandet av bostäder minskade under samma period, och det är en stor förlust för Sverige. 156 kommuner uppger till Boverket att de har bostadsbrist. Nio av tio kommuner har sagt att de har brist på hyresrätter.

Fru talman! Trångboddhet och hemlöshet är ett annat problem vi har i Sverige. Detta påverkar våra barn negativt.

Hemlöshet är den yttersta formen av fattigdom och utanförskap. I ett välfärdssamhälle som Sverige går det inte att säga att bostadsfrågan är en privatsak och att marknaden ska sköta den.

Det är vårt ansvar att skapa förutsättningar för våra barn, och vi måste ge varje barn en god start i livet. Vi kan alla vittna om att i vårt fantastiska Sverige finns många barn som lever under svåra förhållanden. De saknar eget rum, har svårt att bjuda hem en kompis, har svårt att i lugn och ro göra sina läxor eller har svårt att gå och lägga sig tidigt på grund av att de saknar eget rum eller bor hos andra människor. Detta är inte acceptabelt.

Barnen ska inte behöva oroas för att de måste packa väskan och åka till nästa ställe eftersom de saknar egen bostad. Rätten till en bostad är en grundläggande del av välfärden, och vi har ett gemensamt ansvar för att alla människor har någonstans att bo. Vi måste investera rätt och investera i barnens framtid. Det är vårt ansvar att bygga bostäder och ge dem en bra start i livet.

Fru talman! Jag går över till frågan om bostäder för äldre i avfolkningsorter. Jag nämnde en granskning tidigare. Syftet med granskningen har varit att kartlägga om staten ger kommuner med svaga bostadsmarknader tillräckliga förutsättningar för att uppfylla sitt bostadsförsörjningsansvar när det gäller äldres boende.

Riksrevisionen anser att den tidigare regeringen inte gav kommuner med svaga bostadsmarknader tillräckliga finansiella och rättsliga förutsättningar att uppfylla sitt bostadsförsörjningsansvar. Behovet av boende för äldre har under senare år kommit att uppmärksammas alltmer, inte minst mot bakgrund av den demografiska utvecklingen i landet. Befolkningsutvecklingen i Sverige innebär att andelen äldre ökar. Allt fler blir äldre, är friskare och lever längre tack vare vårt välfärdssamhälle.

Vi socialdemokrater vill att äldre själva ska få bestämma över sina liv och sin vardag, oavsett om det handlar om deltagande i arbetslivet eller vad de vill få hjälp med från hemtjänsten eller om de vill byta boendeform. Många äldre väljer att flytta till ett annat boende på grund av brist på trygghet, ensamhet, vårdbehov eller sämre hälsotillstånd. Vi måste ha ett hela-landet-perspektiv och tänka även på dem som bor i glesbygden eller i avfolkningsorterna. Det ska finnas valmöjligheter för de äldre som vill bo kvar i sina hem eller i närmiljön.

Enligt rapporten är det en markant skillnad i förutsättningarna för bostadsförsörjning och byggande mellan olika delar av Sverige. En svag arbetsmarknad och ett vikande befolkningsunderlag har i delar av landet

lett till bostadsöverskott och bostadsföretag med ekonomiska problem. Riksrevisionen pekar på att det inte går att fastställa exakt hur långt statens finansiella ansvar på bostadsområdet sträcker sig, men revisionen anser dock att det bör prövas om ansvaret kan utökas i förhållande till vad som är fallet i dag. Riksrevisionen anser också att det är viktigt att regeringen ser till att Boverket följer och analyserar utvecklingen på de svaga bostadsmarknaderna. Utskottet har noterat de påpekanden och slutsatser som lyfts fram i granskningsrapporten. Regeringen kommer att följa utvecklingen utifrån Riksrevisionens granskningsrapport.

Fru talman! Jag går vidare till åtgärder för ett ökat bostadsbyggande. Flertalet av de motioner som behandlas i detta avsnitt är mycket allmänt formulerade. I motionerna framhålls bland annat behovet av att genomföra olika former av regelförenklingar och att koordinera investeringar i bostäder och infrastruktur.

Det måste finnas en bred samsyn för att möta framtidens behov och ge människor möjlighet att förverkliga sina bostadsdrömmar och göra så kallad bostadskarriär utan att ägandeformen är viktig. Ett bostadsområde med en blandning av upplåtelseformer och olika typer av boenden ger ett mer dynamiskt område. Att äga ska inte vara den enda möjligheten att bo i radhus, villa eller i lägenhet med terrass och öppen planlösning.

Vi ska värna om vårt välfärdssamhälle där vi sluter klyftor och förverkligar de löften om frihet vi ställt ut till våra barn, där vi investerar gemensamt i människor och miljö, i kunskap och konkurrenskraft, i trygghet i nuet och ger hopp inför framtiden.

Fru talman! Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020. För att Sverige ska kunna utvecklas med fler jobb och ökad konkurrenskraft krävs framtidsinvesteringar i fler bostäder och reformer för en växande bostadsmarknad. Sverige behöver en bostadspolitik och ett mål för bostadsbyggandet. Bostadsbristen är allvarlig och behoven stora.

Regeringens ambition är att bygga 250 000 nya bostäder fram till 2020. Tidigare rödgröna och socialdemokratiska regeringar har haft mål för byggandet. För tiden 2002–2006 hade vi ett mål att bygga 120 000 lägenheter. Det lyckades vi med. Regeringen har nu som ambition att lyckas även med vårt nya mål. Nu behöver vi enas i viljan till ansvar för vårt land. Regeringen kommer att ta sin fulla del av ansvaret. Vi tänker vara en samarbetsregering för hela Sverige. Nu antar vi utmaningen igen, och vi bygger ett land som kan se med hopp och förväntan mot framtiden.

Sverige behöver en mer samlad och utvecklad bostadspolitik, och det krävs ett gemensamt ansvar.

(Applåder)

Anf. 16 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Fru talman! Det talas om reformer för en växande bostadsmarknad. Då blir man, fru talman, nyfiken på vad Socialdemokraterna menar med reformer för en växande bostadsmarknad. Det anförs också att motioner skulle vara allmänt hållna. Samtidigt svarar man att de utredningar som alliansregeringen tillsatte bereds och att man ska återkomma. Jag tolkar detta som att det måste finnas en ambitionsnivå om vad man vill.

Låt mig då ställa några konkreta frågor, som också motionerna tar upp.

Först har vi frågan om ägarlägenheter. Kommer Socialdemokraterna att arbeta för att det ska gå att ombilda till ägarlägenheter i befintliga fastigheter?

Den andra frågan gäller när bullerförordningen ska komma. Den frågan har vi debatterat många gånger. Jag berättade från talarstolen att vd:arna för Sveriges Kommuner och Landsting och Sabo påtalat att bland de 60 tillväxtkommunerna har 70 procent svarat att just bullerfrågan är den enskilda faktorn som påverkar byggandet av små hyresrätter, som ungdomarna, studenterna och andra så väl behöver. När kommer beslutet om bullerförordningen, så att aktörerna ute på marknaden vet?

Det är inte vi som sitter i riksdagen som bygger eller sätter spaden i backen. Det gör aktörerna, och de behöver ett besked.

Det var två frågor om ägarlägenheter och bullerförordningen. När kommer förslagen?

Anf. 17 SHADIYE HEYDARI (S) replik:

Fru talman! Tack, Nina Lundström, för frågorna!

Låt mig först gå tillbaka till vad jag sa i mitt anförande. Regeringens ambition är att bygga 250 000 bostäder fram till 2020. Det kommer vi att göra, men det blir svårare i och med att vi inte jobbar med vår egen budget. Det är den dåvarande regeringens budget som gäller. Det här året blir ett förlorat år för oss.

Frågan om bullerförordningen kommer tillbaka. Det enda jag kan säga till dig, Nina Lundström, är att regeringen tittar på frågan och kommer att återkomma inom kort. Jag kan inte säga ett datum nu, men den kommer att återkomma. Det gäller även den andra frågan.

Ni och er regering hade åtta år på er. Vad gjorde ni under de åtta åren? Ni kommer hit och klagar på oss och kräver att vi på under fyra månader ska sjösätta en massa förslag.

Vi har ett konkret förslag, och det har vi sagt: Vi ska bygga 250 000 bostäder.

Anf. 18 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Fru talman! Jag noterar att det inte kommer några svar i dag heller. I dag debatterar vi ändå väldigt konkreta förslag på vad man faktiskt skulle kunna göra.

Jag noterar också att svaret på frågan om åtgärder för att uppnå 250 000 bostäder till 2020 handlar om att det skulle finnas enskilda budgetförslag. Men det finns mycket annat som aktörerna på marknaden efterlyser: bullerförordningen som jag nämnde, en kortare planprocess som vi behandlar i utskottet just nu under plan- och byggfrågor och många andra viktiga åtgärder som handlar om hinder och krångel som gör det svårt att bygga. Här fick jag inget svar.

Jag skulle vilja fånga upp den andra tråden. Finns det ett svar på frågan om det som bostadsministern, som talar för regeringen, uttryckte i tidningen Bofast? Han sa att han – jag tolkar det som regeringen – kommer att agera ”blåslampa i baken på kommuner som inte bygger”.

Jag vill bara upplysa ledamoten om att förra året fanns det konkreta möjligheter att korta planprocessen, det vill säga att flytta ut makt till kommunerna så att kommunerna själva får avgöra om en detaljplan ska antas i kommunfullmäktige eller i facknämnd. Socialdemokraterna röstade

nej till det förslaget, och riksdagen med de rödgröna och Sverigedemokraterna röstade nej.

Är det ett sådant förslag som Socialdemokraterna tänker återkomma med? Om inte, vilka åtgärder kommer ni att vidta för att agera blåslampa i baken på kommunerna som inte bygger?

Anf. 19 SHADIYE HEYDARI (S) replik:

Fru talman! Nina Lundström står här och klagar på oss. Vad gjorde ni själva under de åtta åren? Ni kommer hit och frågar oss vad vi kommer att göra under de här fyra månaderna.

Under er regering sjösattes en massa utredningar. Det är klart att vi måste avvakta resultatet av de utredningarna. Jag tycker att det är viktigt att vi har lite tålamod vad gäller det.

Vad gäller kommunerna och vad Mehmet Kaplan har sagt – att han kommer att vara någon sorts blåslampa, som Nina Lundström säger – är det viktigt att kommunerna, staten och företagen alla samarbetar för att vi ska bygga i Sverige. Det är det som krävs av oss alla.

Jag vet inte om du ställde någon mer fråga som jag inte har noterat, Nina Lundström. Men det är det jag fortfarande säger till dig: Vi har satt upp ett mål. Vi kommer att återkomma. Vi ska bygga – självklart. Vi har lovat att vi ska bygga 250 000 bostäder. Det är målet. På grund av det förlorade året är det inte säkert att vi kommer att få igenom allting.

Samtidigt ska vi vänta på de utredningar som ni själva sjösatte under er mandatperiod och se vad de säger.

Staten måste också ta sitt ansvar. Kommunerna kommer inte att klara av att bygga alla dessa bostäder ensamma, så staten måste göra det. Det är en nationell angelägenhet.

(Applåder)

Anf. 20 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Begreppet hållbar framtid kan tolkas och användas på många olika sätt.

Många förknippar det med miljömässiga aspekter på hållbarhet. Vi ska ha ett jordklot och ett ekosystem som kan överleva för kommande generationer.

I praktiken blir hållbar framtid oftast ett begrepp av ekonomisk karaktär, det vill säga att det handlar om att spara pengar och att skapa system som ger god ekonomisk avkastning inför framtiden.

Miljöpartiet menar att båda dessa aspekter är viktiga. Men vi vill lyfta in en tredje, nämligen den sociala aspekten. Vi måste bygga ett samhälle där människor trivs med vardagen, där människor är delaktiga och där segregation naturligt och aktivt bryts samtidigt som människor är fria att bosätta sig där de vill i stället för där dit de hänvisas.

Med gårdagens och dagens bostadsbrist behöver politiska krafttag tas för att skapa en hållbar framtid och en hållbar bostadsmarknad.

Vi anser att en hållbar bostadspolitik måste byggas på ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Dessa aspekter måste vägas mot varandra samtidigt som de måste samverka. Det är en utmaning att utforma den byggda miljön så att den uppfyller alla dessa tre krav, men det är nödvändigt om vi ska kunna skapa en hållbar framtid.

Vi måste ta hänsyn till människor, djur och natur. Vi måste fatta beslut som skapar förutsättningar för kommande generationer att få uppleva ett hållbart samhälle.

Miljöpartiet anser att en hållbar planering för samhällsbyggandet och ett bra boende är nödvändigt. Vi behöver använda smart arkitektur för att lösa dagens och morgondagens utmaningar.

Fru talman! Alla har rätt till en bostad. Alla har rätt till tak över huvudet.

I Sverige är tillgången på bostäder ojämnt fördelad mellan människor och över landet. Vissa kommuner har brist medan andra har överskott.

Men bostadsfrågan handlar inte bara om brist på bostäder på ett givet ställe. Den handlar minst lika mycket om att det inte finns bostäder som passar för de ändamål som behövs. Det kan gälla socioekonomisk situation eller eventuella funktionsnedsättningar.

Unga såväl som gamla drabbas av bostadsbristen – de som vill flytta hemifrån, de som kommit in på sin drömutbildning, de som vill bilda familj, de som vill skilja sig, de som vill flytta och de som inte har någonstans att bo. Vi behöver se till att det byggs bostäder som efterfrågas av unga, studenter, äldre, stora familjer och låginkomsttagare. Vi behöver bygga bostäder efter behov.

Bostadspolitik är samhällsbyggnad. Genom att bygga med resurseffektiv teknik kan vi skapa moderna och attraktiva bostadsområden. Vi måste utnyttja marken bättre genom att bygga på både bredden och höjden och på ytor som i dag inte används optimalt.

Olika boendeformer bör blandas och finnas tillgängliga i alla områden.

Det befintliga beståndet av bostäder kan utnyttjas på ett mer effektivt sätt genom att vi underlättar flyttkedjor och skapar en tryggare andrahandsmarknad.

Det är inte nog med det orättvisa i att de som bor i hyresrätt straffbeskattas jämfört med dem som har den ekonomiska styrkan att köpa sitt boende. Då det är billigare att bo kvar i villan än att flytta till en lägenhet finns inte heller incitamentet för dem som vill att lämna sitt hus och få fart på flyttkedjorna.

Samtidigt som efterfrågan på hus är stor är tillgången som vanligt för liten. Samtidigt som vi vill förtäta och bygga ett blandat bostadsbestånd breder villamattor ut sig på vår värdefulla jordbruksmark. Vi behöver stimulera flyttkedjor så att fler kan bo där de vill.

Den orättvisa beskattningen av olika upplåtelseformer måste ses över. De som bor i en hyresrätt straffbeskattas medan de som bor i villa får göra avdrag för att bo kvar.

Vi behöver fler bostäder på marknaden. Det får vi genom om- och nyproduktion men också genom större rörlighet på marknaden.

Fru talman! Det sker nytänkande på många håll i byggsektorn. Cykelgarage, gröna tak, nya material, förtätningar och nya kollektivtrafiklösningar är bara några exempel. Teknik som anpassas för ekologiskt byggande och utformning som underlättar för människor att mötas och stärka det sociala nätverket i vardagen är utan tvivel lönsamma lösningar på sikt.

Städerna växer. Fler och fler vill flytta till staden, och staden måste också få fortsätta att växa och utvecklas med fortsatt förtätning på väl valda platser.

Staden måste också planeras så att förutsättningarna för en miljövänlig livsstil är goda. Det ska vara lätt att göra rätt.

Cykel- och kollektivtrafik måste ges bättre tillgänglighet än bilen i staden. Bilvägar och parkeringsplatser tar i dag upp mycket värdefull markyta i staden – yta som i stället skulle kunna användas till att utveckla den gröna staden.

Genom regeringens satsningar på stadsmiljöavtal kommer nya kollektivtrafiklösningar att möjliggöra nya bostadsområden. C-lägen blir B-lägen, och utbyggd kollektivtrafik kommer att öka områdets attraktivitet.

Handlingskraft krävs för att skapa ett hållbart samhälle. En viktig förutsättning för att vi i Sverige liksom i övriga världen ska kunna ha en god levnadsstandard samtidigt som vi lever på ett långsiktigt hållbart sätt

är att vi utvecklar nya tekniker som på ett effektivt sätt sparar på naturens resurser och ersätter fossila bränslen med förnybara.

I dag finns en mängd tekniska lösningar som är hållbara, men de används fortfarande i alldeles för liten omfattning. Vi behöver möjliggöra att fler aktörer blir en del av marknaden och uppmuntra energieffektivt och resurssmart byggande.

Bebyggelse och boende svarar för ungefär 40 procent av Sveriges totala energianvändning. Direktverkande el och fossila bränslen värmer än i dag alltför många av våra bostäder. Att minska energianvändningen genom bättre isolering och att använda en allt större andel förnybar energi är ett viktigt steg mot ett långsiktigt hållbart samhälle.

Fru talman! De hus vi bygger i dag ska stå lång tid framöver. Därför måste vi också se till att de byggs på ett hållbart sätt. När vi tänker på en byggnads totala klimatpåverkan måste vi också se hela livscykeln. I dag visar forskningen att vi blir bättre och bättre under brukandefasen medan det är under tillverkningsfasen som en större andel energi går åt. Därför måste vi se till att också byggnationsfasen blir ännu bättre. Därmed är dock inte sagt att brukandefasens energiåtgång är fulländad. Där kan vi också bli mycket bättre.

Nyproduktion, med plusenergihus som standardlösning, och det befintliga beståndet behöver renoveras till bättre byggnader ur energi- och klimatsynpunkt. Vi behöver använda hustaken för att producera el. Vi behöver tillgodose stadens behov av biologisk mångfald och värna de befintliga biotoperna. Vi behöver se till att produktion, brukande och rivningsfas står för en liten del av den totala klimatpåverkan. På så sätt kan vi bygga ett hållbart samhälle – ett samhälle som ska fungera också i framtiden.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner. (Applåder)

Anf. 21 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag väljer att ta replik på Emma Hult, Miljöpartiet, främst därför att hon företräder det parti som bostadsministern också tillhör.

Jag tog i mitt anförande upp Brommafrågan. Den är något av Miljöpartiets standardlösning på hur bostadsfrågan ska lösas i Stockholm. Jag noterar att i er vision säger ni att Bromma flygplats ska stå klart och den sista bostaden vara byggd 2033, alltså det år då jag är 73 år, om jag får leva så länge. Eftersom regeringen inte har presenterat några förslag på hur man ytterligare ska kunna förkorta och förenkla detaljplanprocessen kan man räkna med att innan den detaljplanen står färdig har vi nått år 2032. Då har man alltså ett år på sig att bygga de 50 000 bostäder som skulle behövas.

Om vi dubblar den normala byggtakten skulle den sista av de 50 000 bostäderna stå klar år 2075. Då är jag klar för inflyttning på min 115-årsdag. Det är ju viktigt med bostäder för pensionärer.

Jag hoppas att regeringen har lyckats desarmera den här frågan genom att tillsätta Anders Sundström som förhandlingsperson. Men om det ändå finns planer på att bygga på Bromma trots de effekter det får för flygtrafiken till övriga delar av landet, när tror Emma Hult att den första respektive sista bostaden på Bromma flygplats kommer att stå klar?

Anf. 22 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Det är spännande. Så här tidigt på morgonen känns detta nästan som en mattelektion. Jag vet inte riktigt vart det är du vill komma med alla siffror, Ola Johansson.

Vi talar om 50 000 bostäder på ett år. Tänk så många arbetstillfällen vi skulle kunna skapa om vi skulle bygga 50 000 bostäder på ett år! Men jag förstår att det låter orimligt med din matematik.

Jag skulle såklart vilja att bostäderna byggs och färdigställs så snart som möjligt eftersom behovet är så stort. Men jag vill gärna vidga perspektivet lite. Vi har inte bara bostadsbristen i Stockholm.

Ni i Alliansen har haft åtta år på er. Jag förstår att ni är lite smått desperata och kräver ett svar här och nu eftersom ni har misslyckats under dessa åtta år. Caroline tog i sitt anförande upp att hon mött en vän på bussen som inte fick bostad i Stockholm. Åtta år har ni haft på er för att skapa dessa bostäder. De finns inte här i dag.

Vi har suttit i regeringsställning i fyra månader. Jag undrar hur många förslag ni lade fram när ni tillträdde som regering och hur många ni ville sätta i verket under 2007. Det har kommit många förslag från er sida, men ni ska nog ge oss lite tid att hinna tänka och förbereda så att de blir riktigt bra.

Anf. 23 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Emma Hult, för svaret!

Det lades 112 förslag på riksdagens bord. Det tillsattes ett sextiototal utredningar, och några av dem har man berättat att de finns. De kommer att behandlas och beredas av regeringen om man är villig att ta tag i dem. Samtliga förslag innebar regelförenklingar, förkortningar i planprocessen och förenklingar som möjliggör ett industriellt bostadsbyggande som på sikt får ned kostnaden. Det är det korta svaret på frågan. Det finns en politik för regeringen och Mehmet Kaplan att förhålla sig till och arbeta vidare med, men han har inte ens gett besked om att det är den han kommer att fullfölja.

Jag noterar också, precis som andra talare, med stort intresse att det den här gången fanns det inga som helst motioner från något av de rödgröna partierna om subventioner till bostadsbyggande. Plötsligt är de borta. Det betyder ju att regeringen troligtvis inte har för avsikt att presentera en sådan politik. Man presenterar en politik med 1,7 miljarder till renovering av miljonprogrammet. Det räcker ungefär till en duschblandare i var och en av de 400 000 miljonprogramsbostäder som återstår att renovera. Det förstår alla att det är otillräckligt.

Jag konstaterar att Miljöpartiet och Vänsterpartiet var motståndare till de flesta av de 112 förslagen. Man ville alltså inte ha dessa regelförenklingar.

Vi väntar på en ny bullerförordning. Det är ett exempel på förslag som den tidigare regeringen lade fram som Miljöpartiet är motståndare till. Mot den bakgrunden är det intressant vad Emma Hult har sagt.

En hållbar bostadspolitik, talar hon om. Vi kan vara överens om att en hållbar bostadspolitik är viktig. Men kan en hållbar bostadspolitik innebära att det också byggs mindre bostäder än vad som behövs?

Anf. 24 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Vad skönt att vi kan vara överens om att vi behöver en hållbar bostadspolitik, Ola Johansson! Det är ju inte detta vi har sett i alla avseenden under de senaste åtta åren då ni har styrt. Att en sådan bostadspolitik skulle kunna innebära att vi bygger mindre när vi har en rasande bostadsbrist i hela landet ser jag inte som speciellt hållbart. Hållbarhetsaspekten innebär mer än att bara ta hänsyn till *en* aspekt. Jag nämnde alla tre i mitt anförande: den sociala, den ekonomiska och den ekologiska hållbarheten.

Det är också spännande att Ola Johansson väljer att nämna att vi inte lade fram särskilt många motioner. Nej, när man sitter i regeringsställning är det inte på det sättet man påverkar. Man väcker inte motioner som kammaren ska behandla, utan man för en diskussion med regeringen för att få fram de förslag som vi vill ska läggas på riksdagens bord. Det är väl svaret på varför vi inte har väckt så många motioner i något av de betänkanden utskottet kommer att hantera framöver.

Ni anklagar oss i anförande efter anförande för att vi inte har gjort något. Då undrar jag bara: Vad har ni gjort? Ni har haft så många år på er att lösa bostadsbristen, men vi ser inga lösningar. Visst, bostadsbyggandet har gått upp, men det har till stor del med konjunkturen att göra. Det är också bra att vi har lättat upp vissa av reglerna. Det finns dock inget som visar på att det är därför bostadsbyggandet har ökat i den omfattning vi ser, utan det har med konjunkturen och ekonomin att göra.

De lösningar som har nämnts tidigare i dag också och som sägs ska lösa bostadsbristen tror jag inte mycket på. Jag tror inte att vare sig Attefallshuset eller åtgärden att bygglovsbefria 15 kvadratmeter löser bostadsbristen, och för den delen inte heller de takkupor man nu kan sätta på sin villa.

Vi behöver större reformer för att lösa bostadsbristen i Sverige. Jag tror inte att era regelförenklingar kommer att vara till så stor nytta. Men vi kommer att lösa bostadsbristen, förhoppningsvis under de minst åtta år vi kommer att ha framför oss som regering i det här landet.
(Applåder)

Anf. 25 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Fru talman! Emma Hult säger: Större reformer behövs. Men kan vi inte börja med de små reformerna nu, med tanke på att Miljöpartiet ju har bostadsministerposten i regeringen? Kan vi inte hjälpas åt att se till att det görs så mycket som möjligt, stora eller små reformer?

Jag har ett antal frågor även till Emma Hult.

Varför kommer inget beslut om bullerförordningen? Jag upprepar: Den här frågan har berörts av vd:arna i Sveriges Kommuner och Landsting och Sabo, som framhåller att detta är en stor faktor som påverkar byggandet av små hyresrätter. Varför kommer inte beslutet? Det är berett och färdigt att fatta beslut om, om man så vill.

Den andra frågan handlar om kortare planprocess. Det är också ett sätt att möjliggöra att bostäderna kommer fram snabbare. Jag noterar att Miljöpartiets bostadsminister har kommenterat frågan om att agera blåslampa i baken på kommuner. I och med att Miljöpartiet förra året röstade nej till kortare planprocess vill jag fråga Emma Hult: Vad innebär

det för Miljöpartiet att agera blåslampa i baken på kommunerna? Vilken enskild åtgärd kommer att medföra att kommunerna bygger fler bostäder?

Jag noterar att Emma Hult räknar upp mängder av förslag som berör redan byggda hus, men frågan är: Vilka åtgärder kommer för att det ska byggas nya hus?

Anf. 26 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Jag vet inte om era reformer är små eller stora, Nina Lundström. Men det är bra att ni har en massa idéer, och jag ställer fortfarande frågan: Varför har ni inte gjort de saker som ni nu vill göra? Vilket av de andra allianspartierna var det som inte släppte igenom vissa av de enskilda förslag som har lyfts fram här i dag?

Du talar om att korta planprocessen. Ett av de förslag som ni har lagt fram, och som vi röstade ned när det lades fram i en proposition, var att man skulle kunna delegera antagandet av detaljplaner till kommunstyrelse eller facknämnd. Det skulle innebära även för ditt parti, Folkpartiet, att man i vissa kommuner inte skulle ha någon möjlighet att påverka det beslutet över huvud taget. I mindre kommuner har nämligen inte alla små partier en plats i alla facknämnder och i kommunstyrelsen. Det skulle innebära ett slag mot demokratin. Jag tycker att det skulle vara förkastligt om mina partikamrater i en liten kommun inte har någon möjlighet att påverka en detaljplan för att de inte sitter i kommunstyrelsen eller i den facknämnd som behandlar frågan. Det tycker jag är en viktig fråga att ta med. Jag undrar hur du ser på det.

Bullerförordningen bereds och kommer att läggas fram. Jag väntar också, precis som ni, på den. Men den kommer när den är färdigberedd.

Du säger att det fanns ett färdigberett förslag. Det var ganska många remissinstanser som skulle ge sin syn på det. Det måste vi som ansvarstagande regering ta ansvar för, och det är det som vi gör just nu. Men frågan bereds, och jag hoppas att det kommer ett svar så snart som möjligt.

Du vill tala om nyproduktionen. Jag talar gärna om det befintliga bostadsbeståndet, som är det största bostadsbestånd som vi har i Sverige. Nyproduktion måste vi absolut få igång. Men vi måste också ta hand om de byggnader som vi har, så att de kan finnas kvar i framtiden. Om vi inte energirenoverar det bostadsbestånd vi har kommer det att bli ännu sämre. Vart ska alla de människor som bor i till exempel miljonprogrammet i dag ta vägen?

Anf. 27 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Fru talman! Jag noterar att Miljöpartiet ger väldigt få svar. Vi har lagt fram ett antal propositioner, men Miljöpartiet har valt att inte stötta förslag som rör andrahandsmarknaden eller som rör förkortning av planeringsprocessen för kommunerna för att man ska se till att den processen går snabbare.

Miljöpartiet berättar gärna vad man inte tycker om och vad man inte vill medverka till. Men frågan här, med tanke på att ni sitter i regeringsställning, är: Vad tänker ni göra för att det ska skapas förutsättningar för nyproduktion?

Jag hoppas verkligen att bullerförordningen kommer med tanke på alla de unga som står i bostadskö. Det finns stora aktörer – Sveriges

Kommuner och Landsting och Sabo – som pekar på att 70 procent av 60 tillväxtkommuner anger att just bullerförordningen kommer att vara en faktor för att kunna bygga de små hyresrätterna.

I den kommun som jag kommer från byggs det mest i Sverige. Det är den mest tätbebyggda kommunen i hela Sverige – 4 916 invånare per kvadratkilometer. I den kommunen har man prövat många av de stora utmaningar som finns. Därför tycker jag att det hade varit viktigt att lyfta över makten till kommunfullmäktige att ta ställning till om man vill anta detaljplanen i kommunfullmäktige eller om man vill uppdra till en kommunstyrelse eller en facknämnd att göra det av det skälet att man inte träter om allting. Men ibland skulle man vilja fatta beslut snabbare.

Jag noterar att Emma Hult inte ger svar på frågan om vad ni vill göra i stället. Ni vill se till att det skapas ökad rörlighet i den befintliga stocken och att folk ska flytta runt mer. Det kan vara en strategi. Men delar inte Emma Hult uppfattningen att det behöver produceras mer?

Det är fantastiskt att byggandet av 42 500 bostäder påbörjas nästa år. Men takten för reformer får inte minska. Det måste bli fler förutsättningar, mindre krångel och större möjligheter för marknaden att bygga. Delar inte Emma Hult den uppfattningen?

Anf. 28 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Det är kul att byggtakten har ökat till drygt 40 000 bostäder. Frågan är hur mycket som byggdes 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 och 2013. Det är nu det börjar byggas, och det har med konjunkturen att göra.

Jag hoppas att det kommer incitament från min regering, så att vi kan öka byggtakten ännu mer. Den har ökat, och det har till största delen med konjunkturen att göra. Jag hoppas att den kommer att öka ännu mer, för vi behöver nyproduktion för unga, för studenter, för äldre och för alla grupper. Men vi behöver också få en större rörlighet på marknaden. Just nu har vi en rörlighet bland dem som har råd att betala för sitt boende. Men hur ska den person som vill flytta hemifrån och som inte har möjlighet att köpa sitt första boende kunna flytta någonstans när det varken finns en hyreslägenhet i det befintliga beståndet eller en nyproducerad hyreslägenhet till en hyra som man har råd med?

Vi behöver absolut bostäder för unga, och vi behöver se till att få igång bostadsbyggandet. Min magkänsla är att vi kommer att lyckas med det. Jag tror nämligen att vi har en lite annorlunda ingång. Allting kan inte handla om regelförändringar. Det är inte genom regelförändringar och bygglovsbefriade åtgärder som vi kommer till rätta med bostadsbristen. Vi behöver större reformer för att göra det, och jag känner mig ganska trygg med att vi kommer att lyckas med det.

(Applåder)

Anf. 29 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag blev lite fundersam över Caroline Szybers inlägg här tidigare, när hon gick upp och ojade sig över att studenter inte får tag i studentbostäder i Stockholm. Hon påpekade också att hyresrätter inte är något lågprisboende. Det kan man kanske konstatera.

Det första påståendet kan jag bara se som en självkritik av den allianspolitik och brist på bostadspolitik som har bedrivits i åtta år. Vilken

lägenhet skulle den student som hon talade om ha efterfrågat i dag? Den skulle ha byggts under era åtta år, eller åtminstone kommit igång.

Stockholms län har i huvudsak styrts av Alliansen under dessa åtta år. Jag tänker närmast på våra två största kommuner, Stockholm och Huddinge, där Alliansen har styrt och där många fagra löften om studentbostäder bara har blivit tomma löften. Detta är väl problemet för din kompis, den kvinna som du träffade på bussen, som ojade sig över att hon inte fick en studentbostad.

Vilket ansvar har Kristdemokraterna för detta efter åtta vid makten både här i riksdagen och ute i kommunerna? Jag tror att det som Mehmet Kaplan menar när han vill rikta en blåslampa mot vissa kommunala företrädare är att de ska komma igång med byggandet. Det är nämligen kommunerna måste ta ett stort ansvar för detta.

Det andra påståendet var att hyreslägenheter inte är ett lågprisboende. Nyproducerade lägenheter är inte billiga, oavsett boendeform. Men man kan jobba på olika sätt för att få ned kostnaderna på mark och för att få ned kostnaderna genom storskalighet, industriellt byggande och så vidare. Men det krävs lite vilja för det från alla parter, från riksdagen, från kommunerna, från byggherrar och så vidare. Det är viktigt att vi jobbar med det. Jag har varit ute och tittat på en hel del intressanta projekt som jag gärna återkommer till och diskuterar.

De billiga hyreslägenheterna i det befintliga beståndet, som den kvinna som du träffade och som sökte en bostad hade kunnat efterfråga, har i stor utsträckning ombildats till bostadsrätter. En sådan bostadsrätt kan hon kanske inte efterfråga utifrån sin situation som student, då hon inte har fast inkomst. Möjligheterna för studenter att få tag i en hyreslägenhet eller studentlägenhet har alltså minskat under era åtta år.

Jag konstaterar att det som Alliansen har levererat är ett bostadsunderskott. Trots att bostadsbyggandet har ökat under de senaste åren, som mycket riktigt har påpekats, har bostadsunderskottet, enligt siffror framtagna av SCB och Sabo som det har refererats till, ökat till 113 000 bostäder under 2009–2013. Det är bostäder som hade behövts och borde ha byggts för att den bostadsbrist som finns inte skulle spädas på.

Sveriges Byggindustrier har tagit fram en intressant rapport som presenterades för några veckor sedan, där man faktiskt sågar tron på att förändringar i PBL är lösningen på problemen i bostadspolitik. Visst är det bra att man snabbar på processer och så vidare, men det är inte detta som kommer att lösa problemen. Fortsätter vi i samma spår som vi har gjort under dessa åtta år kommer det enligt Sveriges Byggindustrier i värsta fall att finnas en efterfrågan på 140 000–170 000 bostäder 2020, vilket innebär att varken vi eller ni kommer att nå upp till de mål som man har satt upp för bostadspolitik. Det krävs en ny politik, och det krävs att vi tar reda på hur vi kan pressa kostnader så att fler kan efterfråga bostäder. Då är markpolitik, storskalighet och industrialisering viktiga för att pressa ned kostnaderna. Det är oerhört viktiga delar i bostadspolitik.

Men, Caroline Szyber, vad är KD:s ansvar i denna fråga?
(Applåder)

Anf. 30 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jag noterar att den tidigare socialdemokratiska företrädaren glömde bostadsministerns namn. Det är fullt förståeligt med tanke på den frånarodiskussion vi trots allt har haft under den här tiden.

Jag ska ta upp två saker. Jag skulle vilja få Leif Nysmeds reflexioner kring det faktum att Sverige alltså hade haft lägre ambitioner för bostadsbyggandet om den rödgröna budgeten hade vunnit riksdagens gehör snarare än den budget som – tack och lov för Sveriges del – vann riksdagens gillande. I den finns högre ambitioner och en högre byggnadstakt för bostäder än vi annars skulle ha haft.

Vi fick av den tidigare regeringsföreträdaren också reda på att man helst inte ville diskutera nya bostäder utan framför allt det befintliga beståndet. Det tror jag det, herr talman, för det är ändå det som var en del av vår kritik – att man i den budget som förlorade inte hade ett enda förslag för nyproduktion av bostäder i Sverige. Man hade lite nålpenngar till det befintliga beståndet.

Jag skulle alltså vilja få dels Leif Nysmeds reflektioner över det tidigare nämnda, dels ett besked. Jag förstår att det finns en ganska stor irritation bland de socialdemokratiska ledamöterna över att behöva stå här och svara på frågor, men det är lite grann vad det handlar om att sitta i regeringsställning. Jag skulle därför, återigen, vilja få svar på frågan när den rödgröna regeringen kommer att ge besked om huruvida man har någon bostadspolitik och i så fall vad som ingår i den.

Anf. 31 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Jag ger gärna en reflexion på en gång. Era högre ambitioner motsvaras inte av den politik ni kanske har, Mats Green.

Det är faktiskt tydligt i vad BI presenterar. En fortsättning av den politik ni har levererat i åtta år skulle inte leverera mer än i bästa fall 140 000–170 000 bostäder. Det är långt ifrån de 300 000 ni har ambition för. Ursäkta om jag raljerar lite grann, men så har det sett ut även i många kommuner där ni har styrt: Det har varit höga ambitioner, men verkligheten visar något annat. Jag tänker till exempel på studentbostäder i Stockholm. Vad blev resultatet? Det är också lite av ett svar på Carolines fråga varför man inte levererar mer.

När det gäller Emmas inlägg tänker inte jag gå in och svara så mycket på frågan om det; den får du ställa till henne. Jag förstår inte varför du inte ställer frågan till henne.

Vår politik handlar någonstans om att titta på vad som krävs för att vi ska komma framåt. Som jag nämnde i mitt anförande handlar det om att titta på hur vi kan använda markfrågan i kommunerna. Hur kan vi pressa priserna där, och hur kan kommunerna ta ansvar för att faktiskt hålla nere kostnaderna för bostadsbyggandet? Industriellt byggande är också väldigt intressant att titta på. Hur kan man dra lärdom från ett hus till ett annat och få ned kostnaderna? Jag ska inte här i kammaren nämna några företag, men jag har bland annat tittat på ett par där man har startat fabriker just för att kunna pressa kostnaderna. Man har visat på goda resultat av det.

Jag tror att det är en framkomlig väg att faktiskt få ett visst industrialiserat byggande och på så sätt få ned kostnaderna. Då tar både kommunerna, genom markpriser, och byggherrar ett ansvar för att hålla nere kostnaderna för byggandet. Jag tror att det är rätt väg att gå. Jag tror

inte att en enskild aktör kan göra det här alla gånger, utan det är ett samspel mellan alla parter. Det är det vi får jobba vidare med, och jag har just nu ganska goda kontakter med olika företrädare som kan vara intressanta.

Anf. 32 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jag ska ta upp tre saker.

Leif Nysmed säger att han inte vill svara på det som den andra regeringsföreträdaren, Emma Hult, sa. Nej, och det är ganska betecknande att man inte vill svara på vad kollegerna i den egna regeringen säger och vad de tycker. Man är två partier i den här regeringen. Även om det kanske inte alltid är så enligt den socialdemokratiska självbilden är det faktiskt så. Återigen: Man vill bara diskutera det befintliga beståndet och under inga som helst omständigheter behovet av nyproduktion.

Det andra jag ska ta upp gäller ambitionerna. Det är fortfarande så att vi nu har det högsta bostadsbyggandet på decennier i Sverige. Sedan håller jag med om att detta inte är nog och att man aldrig får vara nöjd. Så är det, men det är också tack vare de åtgärder som har genomförts under de senaste åtta åren som vi har det höga bostadsbyggandet. Så är det. Även om man nu hade haft de ambitioner vi har i Alliansen kan jag tycka att det är lite egendomligt att man sänker ambitionerna samtidigt som man inte har någon egen politik över huvud taget.

Min sista fråga är, återigen, när regeringen kommer att presentera en bostadspolitik. Det är klart att allt det här kan framstå som ganska fundamentala frågor, herr talman, men det finns en anledning till det. Det enda besked vi har fått från regeringen under den här mandatperioden är nämligen att man vill ha lägre ambitioner för bostadsbyggandet i Sverige än Alliansen har. Det är inte ett besked som duger. När kommer ni att presentera något som kan liknas vid en politik vad gäller byggandet, Leif Nysmed?

Anf. 33 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att Mats Green tar till brösttoner. Han tar i väldigt hårt.

Vad gäller det ökade bostadsbyggandet pekar till och med BI i sin rapport på att man ser att bostadsbyggandet kommer att sjunka med en fortsatt sådan politik, vilket väl är lite alarmerande. Jag tycker att också Mats Green kan titta på den rapporten.

Man tar i väldigt hårt om sina ambitioner, men det har inte levererats så mycket. Det är ett underskott på 113 000 bostäder mellan 2009 och 2013, alltså under en borgerlig regering. Ta inte i för mycket, säger jag bara! Vi har suttit i fyra månader. Vad hade ni levererat i januari eller februari 2007? Jo, ni hade levererat Odellplattor och ett stopp för byggandet med den politik ni bedrev. Vad hände sedan? Varför finns det inte studentbostäder till den kvinna Caroline träffade? Det är min fråga till er.

Ni ska inte ta i för mycket. Det är mitt svar.

Anf. 34 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Som den eniga allians vi är avslutar jag där Mats inte hade möjlighet att avsluta.

Jag vill börja med att säga att jag tror att min kompis Sanna är glad att hon har nämnts så mycket i debatten. Jag tror också att det är ungefär där vi behöver ta vår utgångspunkt, det vill säga i de enskilda människorna. Det blir väldigt mycket siffror i debatten – och jag kan hålla med om att det periodvis blir hårda ord och starka uttalanden – men i slutändan är det ju människor som berörs av detta. Bostadsbristen är ett problem som drabbar alla hushåll men speciellt några utsatta grupper, och studenter är en av dem.

Jag kan hålla med om att kommunerna har ett väldigt stort ansvar. Frågar man kommunpolitiker säger väldigt många att före detta bostadsministern Stefan Attefall inte är speciellt populär, för han var mycket tydlig med det ansvar som även kommunerna har. Jag tror att det är någonting vi behöver prata mer om, alltså hur vi ska kunna arbeta tillsammans. Det går inte att från statligt håll vilja att kommunerna ska göra mycket medan kommunerna inte vill göra det, och det går inte att från kommunernas håll vilja att det från statligt håll ska göras mycket medan vi inte gör det de vill. Jag tror att vi behöver diskutera mer, och tillsammans, och det tror jag gäller även i politiken.

Jag kan väl säga att vi är överens om att det behövs mer markpolitik. Vi behöver verkligen fundera där. Som jag nämnde tidigare tror jag också att industriellt byggande och modulbostäder kan vara en nyckel framöver. Kanske att man alltså går från höga tongångar till att försöka hitta minsta gemensamma nämnare, och framför allt när det är tal om stora reformer. Men jag kan tycka att det är väldigt mycket hemliga reformer, och därför tar jag den utsträckt lilla hand där det nämns vad regeringen vill göra och säger: Ja, fortsätt gärna med den markpolitik vi påbörjade. Fortsätt även gärna att problematisera kring industriellt byggande.

Anf. 35 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Jag vill bara säga att jag tycker att Carolines tonläge var betydligt mycket bättre än Mats Greens. Jag tror också att det är viktigt för att vi ska komma framåt, för någonstans har vi ett gemensamt ansvar för att få igång bostadsbyggandet på riktigt i det här landet. Vi har stora behov framöver, men vi har även ett underskott med oss som vi måste diskutera hur vi kan lösa.

Jag tror att stat, kommun, byggherrar och andra intressenter måste vara med och ta ett gemensamt ansvar för att vi ska kunna få ned kostnaderna för byggandet. Det är också enda möjligheten för att människor ska kunna efterfråga fler bostäder, det vill säga att helt enkelt få ned kostnaden för byggandet så att fler kan efterfråga. Annars kommer det att begränsas kraftigt.

Jag uppskattar Carolines tonläge, och jag hoppas att vi kan föra konstruktiva samtal framöver.

Anf. 36 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Utifrån den utgångspunkten hoppas jag att ni också funderar på att det har byggts för lite i Sverige sedan 70-talet. Det handlar inte bara om de sista åtta åren. Under de senaste 30 åren innehade Socialdemokraterna makten under lång tid. Om det har byggts för lite har det inte byggts för lite bara de senaste åtta åren utan de senaste 30 åren.

Nu ska vi försöka hitta minsta gemensamma nämnare. Snälla regeringen, återkom med bullerförordningen! Är det något som branschen efterfrågar är det detta. Ett bygge i Borås står helt still i väntan på bullerförordningen eftersom de känner att om de måste bygga enligt de nuvarande bullerkraven kan de bygga färre lägenheter än de kan med den kommande. Lägenheterna blir också dyrare, vilket gör att den svaga gruppen studenter kanske inte kommer in på bostadsmarknaden.

Det efterfrågades vad som har gjorts. Det gjordes en hel del för studenter under förra mandatperioden. Vi tittade på tidsbegränsade bygglov och på nya byggformer för student- och ungdomsbostäder.

När jag pluggade utomlands fick jag både en studieplats och ett rum på campus. När utbytesstudenter kommer till Sverige får de inte det. Jag tror att vi förlorar många duktiga utbytesstudenter och forskarstudenter för att vi inte kan erbjuda dem en bostad.

Det vi började göra och där regeringen får ta vid är att titta på hur högskolor kan bygga själva. Hur ska Kungliga Tekniska högskolan få bygga ett campus så att de kan erbjuda alla duktiga utbytesstudenter och forskare inte bara en plats utan också en bostad.

Titta vidare på många av de förslag som vi tog fram! Ta det vidare!

Vi behöver kanske ändra retoriken lite, men ni har också ett ansvar för att vi har en stor bostadsbrist i dag. Det har byggts för lite i Sverige i 30 år.

Anf. 37 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Att det har byggts för lite är vi överens om. Men på vissa som har varit uppe i talarstolen låter det som att problemen har lösts och att det under åtta år har varit guld och gröna skogar när vi har byggt. Vi närmade oss 40 000 förra året; det landade på 38 500. Det fanns företrädare som menade att vi skulle passera 40 000, men det missade vi.

Vi återkommer med bullerförordningen. Men byggen står inte stilla i bullerutsatta lägen. I den borgerliga kommunen Sollentuna byggs just nu små hyreslägenheter precis vid pendeltågsstationen. Det står alltså inte helt stilla överallt, utan det finns lösningar för att komma framåt. Givetvis skulle det underlätta för ytterligare bostäder, och det är viktigt. Ibland låter det som att inget byggs i dag på grund av detta, men vi får nyansera debatten.

Jag hade lite funderingar på hur vi ser på bostadsbristen i dag efter att du, Caroline Szyber, lyfte fram den enskilda personen. Jag tycker att vi måste nyansera debatten i det, och det var därför jag gick upp och diskuterade med dig. Tack för ett bra tonläge!

Anf. 38 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Herr talman! Nu har Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet makten och möjligheten att antingen komma till riksdagen med förslag eller fatta beslut i det som är möjligt inom regeringens arbete.

Studentbostäder är en stor och viktig fråga, men det handlar också om de små hyresrätterna. Många av oss som är ute och åker i Sverige och även i denna region håller med om den bild som Sveriges Kommuner och Landsting och Sabo beskrev i sin debattartikel i Aftonbladet: 70 procent av 60 tillväxtkommuner säger att bullerförordningen är jätteviktig för att kunna bygga små hyresrätter och studentbostäder.

Många av oss känner förtvivlan över situationen. Jag kommer från en kommun där Socialdemokraterna nästan alltid har haft makten. Där har det inte byggts några studentbostäder även om ambitionerna finns. Det finns regelverk som är hämmande.

Alliansregeringen gjorde ett antal bra saker när man såg över regelverket. Man får bygga mindre studentbostäder i dag. Man gav nio lärosäten i uppdrag att se över möjligheten att verka för att kunna bygga studentbostäder.

Det handlar också om att kunna bygga nära kollektivtrafik. Bygger man nära spår får man problem med bullerreglerna, och därför är bullerförordningen viktig.

Låt mig rikta samma fråga till Leif Nysmed: På vilket sätt kommer Socialdemokraterna att bidra till, driva på och vara blåslampa för att bullerförordningen kommer så snabbt som möjligt? Det är en hämsko i dag.

Anf. 39 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Vi för hela tiden denna diskussion och vill komma fram med förslag, för vi vill inte att aktörer ska behöva vänta på förslag. Men som har nämnts i debatten ska en beredning göras. En del remissinstanser har haft synpunkter på förslaget, och det måste vi ta hänsyn till. Vi måste visa respekt för dem som lämnar in remissvar och lyssna på dem och ta deras synpunkter i beaktande.

Snart kommer det en bullerförordning. Jag kan inte säga när, men den är under bearbetning och kommer. Det är viktigt att den kommer så att aktörer inte behöver vänta.

Låt mig åter påpeka att det redan i dag går att bygga nära kollektivtrafik utifrån vissa förutsättningar. En borgerlig kommun norr om Stockholm är beviset på det. Där monterar nu byggnadsarbetarna huset. Titta gärna på det om ni funderar på hur man kan komma framåt.

Anf. 40 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Herr talman! Vi diskuterar vad kommunerna kan göra. När så många kommuner anger i undersökningar att detta är ett problem måste vi lyssna på dem och respektera att de anser att det är ett problem.

Socialdemokraterna sa tillsammans med de övriga i dåvarande oppositionen nej till en rad viktiga propositioner som kunde ha skyndat på processen.

Om det i värsta fall tar tio år från idé till färdigt hus hinner ungdomarna bli vuxna innan de ens får chansen att komma in på bostadsmarknaden. Jag känner en sorg för alla de ungdomar som inte kan flytta hemifrån eller tacka ja till en utbildningsplats eller söka ett jobb på en annan ort. Därför måste vi alla bidra i debatten.

Jag värjer mig mot bilden av att kommunerna skulle vilja motverka byggandet. Det vi kan göra är att skapa förutsättningar och morötter. Den kommitté som arbetar med regional planering har en viktig roll.

Folkpartiet vill göra ett antal saker. Vi vill åtgärda bullerförordningen, men det styr vi inte över eftersom det är en regeringsfråga. Vi vill korta ned planprocessen, vilket ni tidigare sa nej till. Vi vill pressa kostnaderna för byggandet genom att låta kommunerna på sina hemsidor annonsera,

gärna på engelska, ut mark som kan bebyggas. Vill vi även genomföra ett antal andra åtgärder.

Jag uppfattar att det finns en ambitionsnivå vad gäller bullerförordningen, men när kommer övriga förslag? Propositionslistan visar inte på många förslag vad gäller bostadspolitik från regeringen. När kommer förslagen?

I utskottet behandlar vi nu också andra viktiga bostadspolitiska frågor. Låt mig ge Socialdemokraterna i civilutskottet ett tips. Trafikutskottet valde att tillkännage till regeringen när viktiga frågor kom upp i utskottet. Om det inte finns egna förslag, varför då inte bifalla våra förslag?

Anf. 41 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Vad gäller påståendet att kommunerna inte vill bygga: Det är nog helt beroende av vilka majoriteter som sitter i kommunerna. Det är olika, och det är inte alltid blockpolitik i kommunerna. Det finns en del exempel i Stockholms län på blocköverskridande styren där man tar ansvar för bostadspolitiken, till exempel Sigtuna, Sundbyberg och det rödgröna styret i Södertälje. Här tar man ansvar för bostadsbyggandet och ser till att kommunen växer.

Det är viktigt att man gör det och även vågar bygga hyresbostäder och studentbostäder. Jag kommer från Huddinge där vi har Södertörns högskola och andra universitet. Där är det svårt, för det har inte byggts en studentbostad de senaste åtta åren. Nu har man kommit igång. Men man har sålt ut 1 500 hyreslägenheter som var billiga och efterfrågade och har i stort sett noll nyproduktion av hyreslägenheter.

Det är klart att det är viktigt vilken politisk majoritet som styr i kommunerna. De har ett stort ansvar. Det är inte bara vi här inne som sitter och styr över bostadspolitiken.

Anf. 42 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Leif Nysmed fick oväntat mycket att göra här i dag – det blev alla på Leif.

Det är åtta år av allianspolitik vi diskuterar, av det enkla skälet att det inte finns någon annan. Det är vad hela denna debatt handlar om.

Vi hörde en företrädare för bostadsministerns eget parti säga att det inte är regelförenklingar som är svaret utan att man kommer att lyckas genom stöd och reformer. Den första frågan till Leif Nysmed blir då: Vilket slags stöd och reformer handlar det om? När kommer det ett förslag från regeringen om bostadssubventioner? Jag utgår från att det var detta Emma Hult syftade på när hon pratade om stöd och reformer, men det kan också ha varit någon annan form.

En annan sak jag är lite nyfiken på är i vilken mån Leif Nysmed och hans partikamrater lyssnar på sina egna kommunala företrädare. Socialdemokraterna sitter sannolikt med i varenda kommunstyrelse i hela Sverige, till skillnad från Miljöpartiet och Centerpartiet som har olika åsikter om huruvida en kommunstyrelse eller ett kommunfullmäktige ska få lov att delegera antagandet av en detaljplan till en annan nämnd, byggnadsnämnd eller kommunstyrelse.

Jag är säker på att många socialdemokratiska kommunalråd och kommunstyrelseföreträdare är angelägna om att kunna göra dessa förändringar av en redan befintlig detaljplan, förenkla förfarandet och

kanske i vissa fall till och med undanta detaljplanen från antagande i kommunfullmäktige därför att man då kan få fram de industriella bostäder och enklare förtätningar som vi pratar om att de är så angelägna.

Prot. 2014/15:70
11 mars

Jag är intresserad av att veta i vilken mån socialdemokratiska företrädare och riksdagen lyssnar på sina kommunalråd. Det som nu sker när vi ska ta ställning till de återstående tre förslagen om regelförenklingar är en intressant vattendelare. Vänstersidan kommer sannolikt att rösta nej igen – varför?

Anf. 43 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Vi kommer att återkomma till den sistnämnda frågan om detaljplanerna i en annan debatt, men jag ser detta som en demokratifråga. Jag tycker att det är viktigt att de av medborgarna valda – de folkvalda – får vara med och ta ställning till hur kommunernas detaljplaner ska utvecklas.

Jag tror inte att det är så stor risk i de flesta kommuner att Socialdemokraterna inte kommer att få vara med och bestämma i frågan. Men jag ser inte bara till socialdemokratin, utan jag ser faktiskt till demokratin. Partierna och de folkvalda ska kunna få vara med och diskutera detta, också i fullmäktige vid öppna möten. Till skillnad från dessa möten är till exempel en del facknämnder inte öppna i alla kommuner. Medborgarna har inte samma insyn i behandlingen av detaljplaner. För mig är detta en demokratifråga.

Sedan kan det säkert finnas någon socialdemokrat som Ola Johansson kan hänvisa till som tycker tvärtom jämfört med mig. Det är möjligt. Vi är ett stort parti, vi har många olika åsikter och vi är stolta över att kunna ha det.

Det är sant att det är Alliansens bostadspolitik vi nu diskuterar, för det är den som har rätt under åtta år. Vi har fortfarande en borgerlig budget, och det är en förlängning av er politik.

BI säger i sin rapport, som Evidens har tagit fram, att med den politiken kommer det inte att skapas mycket mer än 140 000–170 000 bostäder. Hur kan man då stå och slå sig för bröstet och säga att det är det rätta och det riktiga? Här måste vi vara lite mer ödmjuka och fundera på hur vi kan få ned kostnaden för bostadsbyggandet så att fler människor kan efterfråga bostäder, vilket gör att fler kommer att byggas.

Vi måste diskutera vad kommuner och stat har för ansvar, vad byggherrar har för möjligheter att pressa kostnader och hur vi gemensamt kan lyckas få ned kostnaden för bostadsbyggandet så att fler människor kan efterfråga bostäderna.

Det är en viktig del i bostadspolitik. Det är inte sådant vi fattar beslut om här, just nu, utan det är ett förhållningssätt vi måste ha från politiken när vi går in i detta.

Anf. 44 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! En viktig del i den bostadspolitik vi nu diskuterar är regelförenklingarna. Jag nämnde möjligheten för kommuner att på ett enklare sätt kunna hantera detaljplaner och kanske till och med avstå från att ta fram sådana, om det inte behövs med hänsyn till omgivningspåverkan och annat, samt möjligheten att delegera och förändra i syfte att kunna förtäta och få fram nya bostäder.

Jag noterar att Socialdemokraterna var för medan Miljöpartiet och Vänsterpartiet var emot när vi behandlade frågan om bygglovsbefriade åtgärder, som syftar till att kunna utnyttja det befintliga bostadsbeståndet

bättre. Den mest kända var Attefallshuset, men vi har också små tillbyggnader, takkupor och annat.

Det finns alltså en stor åsiktsskillnad inom regeringen, som vi har bevittnat tidigare när vi har lagt fram våra förslag kring regelförenklingsfrågan. Därför är det viktigt för oss att veta om det är ett fortsatt arbete med regelförenklningar som är framtiden för regeringen eller om det är stöd och subventioner eller en kombination av det. Hur ser den kombinationen i så fall ut? Det är viktigt att veta.

Nooshi Dadgostar nämnde en annan fråga som intresserar mig, nämligen att bryta upp allbolagen. Det är också en sak som vi fattade beslut om för ganska länge sedan och där Socialdemokraterna var överens med oss övriga partier om att det med hänsyn till EU-kommissionens direktiv om statsstöd inte var möjligt att ha kvar en ordning där man kunde gå in med kommunala och offentliga medel och stötta ett kommunalägt bostadsbolag. Därför förändrades lagen.

Nu säger ett av regeringens stödpartier, som hittills har fått igenom oproportionerligt mycket av sin politik, att man vill se över detta och förändra och gå tillbaka till den ordning som var innan. Det skulle vara intressant att veta vad Leif Nysmed tycker om det.

Det skulle också vara intressant att få höra hans bedömning av när den första och den sista bostaden kommer att byggas på Bromma flygplats.

Anf. 45 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Det är roliga frågor ni kommer med här ibland, Ola Johansson. Det blir löjligt att svara. Du får ursäktas, men jag tycker faktiskt att det är lite raljerande.

Det handlar om att man vill se över möjligheterna. Om du inte har noterat det, Ola Johansson, så har vi en stor bostadsbrist i Stockholms län. Då behöver man titta på alla möjligheter.

Man måste också ta i beaktande hur det skulle påverka om man lade ned Bromma flygplats. Innan en utredning visar att man kan göra detta utan att det skadar tillväxten kommer det här inte att vara någon fråga. Ni kan hålla på och lyfta upp den, men ni kommer inte att kunna få något svar om att vi ska börja eller sluta bygga då eller då. Vi vet inte ens om det kommer att byggas, eller hur? Jag tycker att ni ska sluta med den där larviga retoriken.

Vi är inne lite grann på nästa debatt vad gäller planer och så vidare. Jag skulle vilja lyfta fram en viktig aspekt som aktörerna ute på marknaden lyfter fram, och det är förutsägbarheten och vad som är framkomligt när det gäller att kunna bygga.

Att man gör detaljplaner frivilliga för kommuner kommer att innebära att ett hus som kanske är standardiserat för ett byggbolag, för att få ett industriellt byggande, slipper detaljplan i en kommun men behöver ha det i nästa. Detta är inte vad marknaden efterfrågar, utan det är snarare att vi har tydliga regler så att man vet vad man jobbar med.

Plan- och bygglagen handlar om att samordna aktörer, inte om att släppa fram en aktör. Det handlar om kommunen, det handlar om medborgare och grannar, det handlar om staten och det handlar om byggherrar och fastighetsägare.

Det handlar om att samordna, och därför gäller det att vi har tydliga regler så att man vet vad som gäller. Man kan inte ha olika regler från kommun till kommun. Därför tycker jag att det är väldigt märkligt att ni driver det kravet, Ola Johansson.

Jag ser att tiden tickar iväg. Jag tackar för en saklig debatt.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 7 En investeringsplan för Europa

Finansutskottets utlåtande 2014/15:FiU16
En investeringsplan för Europa (KOM(2014) 903)
föredrogs.

Anf. 46 BÖRJE VESTLUND (S):

Vi ska nu diskutera finansutskottets betänkande 16. Betänkandet är ett granskningsbetänkande av ett EU-förslag, något som vi inte har så ofta här i kammaren även om det trots allt förekommer. Vi är väldigt glada i finansutskottet över att vi har kunnat behandla detta, särskilt eftersom det har engagerat utskottet under lång tid.

Förslaget handlar om den så kallade investeringsplanen eller som den mer populärt kallas på EU-nivå, Junckerplanen. De handlingar som har granskats är dels kommissionens meddelande, dels regeringens faktapromemoria.

I korthet föreslår kommissionen att det inrättas en fond för strategiska investeringar, Efsi, som inordnas i Europeiska investeringsbanken. Vidare föreslår kommissionen åtgärder för att undanröja hinder och minska onödig byråkrati och förbättra affärsklimatet särskilt för små och medelstora företag.

Fonden ska kapitaliseras med 5 miljarder euro från Europeiska investeringsbanken och en garanti från EU så att det totalt blir 21 miljarder euro. Om man räknar med den så kallade multiplikatoreffekten 1:15 innebär det att fonden motsvarar 315 miljarder euro. En av de stora diskussionerna har rört just multiplikatoreffekten, huruvida den är relevant eller inte. Det återstår lite grann att se.

Beträffande subsidiaritetsprincipen är det såväl kommissionens som regeringens och även riksdagens bedömning att förslaget inte strider mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet delar regeringens uppfattning att investeringsplanen med alla dess delar är välkommen, om än inte utan viktiga invändningar, som i allt väsentligt delas av regeringen.

Herr talman! Den finansiella och ekonomiska krisen har satt djupa spår i många av EU:s länder, och investeringsnivån är låg. Med anledning av det är det rimligt att förstärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt, minskad arbetslöshet och stärkt konkurrenskraft. Det är därför rimligt att planen fokuserar på privata investeringar. Utskottet stöder uppfattningen att det är viktigt att förbättra investeringsklimatet i hela EU. Utskottet stöder också uppfattningen att det är speciellt viktigt att undanröja hinder

för att stärka affärsklimatet. Utskottet pekar särskilt på vikten av ökade strukturreformer i fler av medlemsländerna.

Herr talman! Utskottet betonar också vikten av att hålla fast vid att inga förändringar ska göras i de fleråriga budgetramarna. Jag kan inom parentes säga att det har varit den stora diskussion som vi har haft i utskottet och även EU-nämnden. Vi menar, liksom beträffande alla andra förslag som kommer från EU, att vi ska hålla en ansvarsfull och restriktiv linje när det gäller EU:s budget. Den är framförhandlad sedan tidigare, och då ska vi också hålla fast vid den och inte gå ifrån den.

Skulle ett projekt falla och garantin utlösas betonar utskottet mycket tydligt att det inte ska belasta medlemsstaternas avgifter, med betoning på Sverige. Det finns också en oro för så kallade marginaler i budgeten, som det talas om i kommissionsmeddelandet.

Vad gäller styrning och urval av projekt är det utskottets uppfattning att detta ska avgöras på objektiva grunder. Kommissionen anger att projekten ska ha en europeisk betydelse men anger särskilt infrastruktur, forskning, innovation och förnybar energi. Utskottet för sin del menar att investeringar ska bidra till en omställning mot en grön och resurseffektiv ekonomi.

När det gäller styrning av projekten vill utskottet att Europeiska investeringsbankens autonomi inte ifrågasätts, utan den ska vara kvar. Det är vidare viktigt att projekten bedöms på transparenta och objektiva grunder.

Herr talman! Slutligen vill utskottet betona vikten av att stabilitets- och tillväxtpakten värnas, inte minst med tanke på att hållbara finanser har avgörande betydelse för investeringsklimatet. Utskottet menar också att den stora ekonomiska kris som flera länder i EU genomgår visar betydelse av ett stabilt finanspolitiskt ramverk.

Herr talman! Vi socialdemokrater står självklart bakom detta granskningsutlåtande. Jag vill dock påpeka att delar av meddelandet innehåller en del frågetecken. Under de förhandlingar som inte minst Ekofinrådet har genomfört har frågetecknen successivt rätats ut ur svensk synpunkt. Planen ska beslutas i Europaparlamentet före sommaren. Därmed är behandlingstakten ganska hög. Som förhandlingarna nu fortskrider överensstämmer detta väl med den svenska ståndpunkten. Det gäller inte minst frågorna om budgeten och medlemsavgiften samt styrningen.

Jag vill slutligen slå fast att vi socialdemokrater värnar om budgetrestriktiviteten i EU:s budget. I den svenska riksdagen har det tidigare funnits en närmast total majoritet för att hålla den. Vi har inte fallit till föga för ibland högljudda krav på att EU:s budget ska öka eller på åtaganden från EU:s håll. Oavsett politisk majoritet har vi varit angelägna om att hålla fast vid en stram budget. Det har varit en styrka – oavsett om statsministern har hetat Reinfeldt, Löfven eller för den delen Persson – att veta att man har en mycket kraftig majoritet i riksdagen bakom sig när man åker till Bryssel och förhandlar. Det har verkligen inte alla länder.

Vi ska vara stolta över att vi har klarat det, även om det i dag inte finns en total majoritet. Jag vill påstå att det är det tydligaste svenska kännetecknet på den EU-politik som vi har bedrivit.

Jag vill, herr talman, yrka att detta granskningsutlåtande läggs till handlingarna.

Anf. 47 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Detta är ett utlåtande som alla partier är överens om. Men det innebär inte alltid att alla partier är så entusiastiska och positiva till det som är förslaget.

I sak tycker jag att Börje Vestlund gjorde en bra redogörelse för vad det handlar om. Det är alltså fråga om en investeringsplan, populärt kallad Junckerplanen, för att öka entusiasmen och positiviteten i Europa. Framför allt i södra Europa har vi haft en situation där man har tvingats till kraftiga åtstramningar till följd av finanskrisen eller det som kom i finanskrisens spår i form av statsskuldskris. Vad jag har förstått finns det nu en stor entusiasm och tilltro till förslaget i södra Europa, att det för en gångs skull levereras förslag som innebär inte bara stramare tyglar utan också möjligheter till investeringar. Den positiviteten har också föranlett att Tyskland har varit pådrivande för att lätta lite på trycket i den europeiska debatten.

Jag personligen och Moderaterna är tveksamma till att detta får någon egentlig, större effekt. Det är inte fråga om några nya pengar som tillförs systemet, utan precis som Börje Vestlund redogjorde för är det fråga om omprioriteringar från Europeiska investeringsbanken och att det utställs garantier genom EU-budgeten. Tittar man på forskningsläget ser man att det inte heller är särskilt mycket som talar för att den här typen av politiska initiativ har en stark påverkan på att öka investeringarna.

Det är med viss skepsis som vi ställer oss bakom detta. Men det är en viktig fråga för flera av våra europeiska partner, och det är inte en fråga där det är värt att Sverige sätter sig på tvären.

Däremot finns det en aspekt av detta som vi från Alliansen har varit starkt pådrivande för, och det är att detta inte ska kosta mer för Sverige. Här har finansministern kanske inte varit särskilt tydlig, förrän vi i EU-nämnden faktiskt tvingade fram en tydlighet.

Med anledning av detta kommer vi att följa frågan noga, för att se till att detta inte slutar med att EU inte klarar av att få ihop sin budget till följd av konsekvenser av att genomföra den här investeringsplanen och att det sedan slutar med att medlemsstaterna kommer att få betala mer. Vi vet ju att Sverige bär en tung börda för EU:s budget.

Detta är en fråga som vi får följa noggrant för att se till att det inte blir den typen av konsekvenser.

Anf. 48 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Vi debatterar den investeringsplan som kommissionen har presenterat för att få fart på investeringarna i Europa, så att den europeiska ekonomin kan få fart på nytt. Det är en investeringsplan som jag som vänsterpartist inte tycker är perfekt, men den är i alla fall inte dålig. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag om att lägga utlåtandet om kommissionens förslag till handlingarna.

Ännu en gång har det visat sig att det kapitalistiska systemet inte fungerar. Övertron på att marknaden fixar allt har fått ytterligare en knäck. Denna gång har högt risktagande i finanssektorn utlöst en finanskris som många gånger har jämförts med 30-talets kris. Men det har inte varit finanssektorns banker som har fått betala priset för finanskrisens effekter. EU-högerns tilltro till åtstramning som vägen ur krisen har visat sig vara en fasansfull väg för många européer. De som har straffats hårdast är det

grekiska folket. Grekland var en nation som hade framtidshopp då OS 2004 skulle lyfta landet, men det som blev kvar var snarare dyra monument över ett OS som passerade.

När de grekiska politikerna skönredovisade statsfinanserna under flera år och de grekiska bankerna tog stora risker i sin utlåning fick det grekiska folket ta smällen i form av en raserad välfärd. Den politik som EU påtvingade Grekland har nästan halverat medelinkomsten och tvingat drygt en tredjedel av befolkningen i fattigdom. Landet befinner sig fortfarande i en humanitär krissituation.

Grekland är ett land där barn inte har rätt att bli vaccinerade, ett land där det är svårt för sjuka människor att få vård och ett land där barn svimmar i skolan därför att de är hungriga och undernärda. Det är ett land där gravida kvinnor inte får den mödravård som de behöver och ett land som många unga flyr för att söka jobb i andra delar av Europa.

Internationella Röda Korset klargör att Grekland befinner sig i en humanitär krissituation. Och statistiken talar sitt tydliga språk: 3,5 miljoner människor lever i fattigdom – det är 35 procent av den grekiska befolkningen. 28 procent är arbetslösa, och 60 procents arbetslöshet råder bland ungdomar. Medelinkomsten har sjunkit med nästan 50 procent de senaste tre åren. Och 3 miljoner människor är nu utförsäkrade, eftersom de inte har haft arbete det senaste året. Det är 3 miljoner människor som inte längre har rätt till bra sjukvård, då ett läkarbesök kostar 200 kronor eller vaccin till barnen kostar 600. Gravida kvinnor skuldsätts då mödravård för en förlossning kostar ungefär 7 000 kronor.

Det är dock inte bara i Grekland som fattigdomen breder ut sig i Europa. Europas högerpolitiker har försökt svälta medborgarna ur krisen, vilket har visat sig vara fel medicin. Priset är i dag fattigdom och social oro. OECD presenterade förra året statistik som visar att ojämlikheten i Europa har ökat kraftigt. De skrev: Sociala utgifter och investeringar bör riktas till de mest behövande. Vidare skrev de: Generella nedskärningar i välfärdens transfereringssystem bör undvikas.

OECD har sett att den förda högerpolitiken har raserat välfärden. Den fungerar inte. När välfärden raseras drabbas särskilt kvinnor. Kvinnors rättigheter är på tillbakagång i EU. Den tydligaste tendensen är den åtstramningspolitik som håller på att förpassa jämställdheten tillbaka till 50-talsnivåer. I spåren av eurozonens krav på nedskärningar följer otrygga anställningar, påtvingad deltid och diskriminering på arbetsmarknaden. Många kvinnor är beroende av arbetstillfällen i den offentliga sektorn och drabbas dubbelt när den monteras ned. Kvinnor får ta mer ansvar för det obetalda arbetet. De som tvingas sluta jobba eller gå ned till deltid får ta hand om barn, gamla och sjuka när förskola och äldreomsorg har monterats ned.

Vänsterpartiet menar att ett mycket effektivt sätt att motarbeta detta är att EU helt enkelt byter åtstramningskostymen som man har haft på sig till en investeringskostym. I dag tar vi ett litet steg i den riktningen. Satsningar på den offentliga sektorn är en förutsättning för att kvinnor ska kunna frigöras och delta på arbetsmarknaden, både i privat och offentlig sektor, för att få ekonomisk frihet och större möjligheter att påverka sina liv.

Dessutom måste EU bli bättre på att motarbeta könsstereotyper och förespråka kvinnors mänskliga rättigheter. Frihet att bestämma över sin kropp och sexualitet och att växa upp utan stigmatiserande stereotyper

skulle ge Europas flickor helt andra förutsättningar och möjligheter att vidareutbilda sig och etablera sig på arbetsmarknaden.

Rätten till bostad, utbildning, arbete och ett liv fritt från diskriminering måste drivas i såväl enskilda medlemsländer som i EU i sin helhet. Tyvärr ser verkligheten inte ut så i dag. På grund av fattigdom tvingas människor lämna barn och familj för att sätta sig på kalla gator i Europa och be förbipasserande om en krona eller euro till mat. Tiggarens utsträckta hand är en akut påminnelse om dagens ojämlika Europa.

Fattigdom och diskriminering kan endast bekämpas med rättvisa och jämlikhet, inte med förbud och hat. EU-migranterna blir inte rikare av att vi jagar bort dem till andra gator i Europa. Som medmänniskor kan vi inte låta detta fortsätta. Det är dags att bekämpa fattigdom, inte de fattiga. EU:s budget och i detta fall EU:s investeringsplan ska i större utsträckning användas till fattigdomsbekämpning genom utbildning, sysselsättning och bostäder. Det är viktigt att de som berörs också får inflytande över hur projekten utformas.

Vi människor har samma grundläggande behov. Vi behöver alla tak över huvudet och en varm säng att krypa ned i om natten. Vänsterpartiets långsiktiga mål är ett rättvist och jämlikt Europa. Men i väntan på det kan vi inte slå bort tiggarens utsträckta hand. Därför måste vi trygga situationen för hemlösa i EU, oavsett var man är född. Det handlar om solidaritet med människor i behov av akuta lösningar.

Det är i dag ett enigt utskott som står bakom utlåtandet om kommissionens förslag. För Vänsterpartiets del beror det främst på att vi under lång tid har krävt en investeringsfrämjande politik i stället för den nyliberala åtstramningspolitik som hittills har förts i EU. Nu svänger äntligen pendeln, och fler förstår att Europa inte blir rikare av att man gör de som har det sämst ställt ännu fattigare.

Trots detta är inte allt i investeringsplanen toppen. Många frågor har under resans gång ställts om hur klimatsmarta de nya investeringarna blir. Den svenska regeringen har varit tydlig med att det ska vara hållbara projekt som prioriteras. Men EU-kommissionen och har inte alls varit lika tydlig då man anser att det är underförstått och att investeringar i motorvägar och flygplatser kan ingå i investeringsplanen.

I planen ska också små och medelstora företag prioriteras. Men definitionen av vad som är ett litet företag är med svenska mått sett stora. Ett företag med hela 3 000 anställda räknas som ett litet företag. Som Börje var inne på kan man också undra om EU:s bedömningar om en multiplikatoreffekt på 15 gånger verkligen kommer att hålla.

Till slut har vi finansieringsfrågan som fortfarande är oklar. Det är bra att vi från svenskt håll, både Socialdemokraterna och Moderaterna, tydligt pekar på att den finansiering som vi ska ha ska komma från medel som redan har tillsatts, att den ska ske genom omprioriteringar och att det spår som kommissionen har varit inne på när det gäller att ta medel i anspråk för oförutsedda utgifter inte kommer att vara bra. Om det blir slutresultatet eller inte får vi se, men jag hoppas att EU inte skickar räkningen till medlemsstaterna.

Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag att lägga utlåtandet till handlingarna.

Anf. 49 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Det är intressant på många sätt att man tar upp *ett* land, som om det vore det enda exemplet på ett land i Europa som har genomgått ekonomisk kris. Det är inte bara det grekiska folket som har haft problem i samband med att man har fått göra något åt sin budget.

Det svenska folket fick också genomgå en del umbäranden i samband med att vi hade ett stort underskott, och då fanns det inget EU som kunde hjälpa oss. Vi var tvungna att göra allt själva.

Jag tror att man ska lägga fast några saker. Håkan Svenneling säger att det finns olika definitioner av små och medelstora företag på europeisk nivå och svensk nivå. Det är helt riktigt. Företagen i Europa är helt enkelt mycket större i genomsnitt. Det är hela skälet. Inga företag alls skulle omfattas om vi skulle använda vår definition av småföretag, som är på upp till tio anställda. Här har väldigt många företag trots allt bara en till två anställda. Det är en väldigt stor skillnad, och man måste ha respekt för det.

Det är även viktigt att man står bakom budgetrestriktiviteten. Det har kommit fram tydligt i betänkandet och nu också i regeringens ståndpunkt.

Då är min fråga till Håkan Svenneling: Är det också Vänsterpartiets bestämda uppfattning att det ska vara en ordentlig budgetrestriktivitet? För ett par år sedan förhandlade vi fram en budget, och när den var klar måste vi hantera den.

Anf. 50 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag tog upp Grekland som ett exempel på ett land som jag tycker har blivit hårdast drabbat inom EU på grund av den åtstramningspolitik som har förts. Grekland är inte det enda landet, utan det är framför allt Europas kvinnor och Europas fattiga som har det sämst ställt som har drabbats hårdast. Sedan är grekiska folket ett väldigt hårt provat folk som har fått ta den stora smällen. Om man jämför de välfärdsförbättringar som vi har fått i Sverige med dem som har skett i Grekland har Sverige ändå klarat sig bra. Det tackar jag fortfarande det svenska folket för som röstade emot EMU 2003.

Så är det med EU-politik hela tiden. Man anpassar sig efter vad som är rätt och riktigt i EU:s olika definitioner. Vi har sett många gånger hur EU har infört mycket märkliga definitioner. Senast i dag fick vi reda på att Öland inte är en ö, det har EU bestämt. Att det inte skulle vara en ö när det till och med heter Öland känns ju väldigt märkligt för en svensk.

Så är det också med små och stora företag. Det blir väldigt konstigt att prata om små företag när det rör sig om 3 000 anställda, men det är så det ser ut i EU.

Du ställde en rak fråga till mig, Börje, och det var om jag står bakom budgetrestriktiviteten. Jag ska göra det enkelt för dig genom att svara ja. Jag tycker att det är extremt viktigt att man har en budgetrestriktivitet, och jag är glad över att den svenska hållningen är så skarp för att stå emot medlemsstater som vill vara mer slösaktiga i planen.

Det är också bra att många medlemsländer i de södra delarna av Europa nu får visa att man är beredd att satsa på den här planen och leverera in pengar så att den kan komma på rull. Då visar de också att de tror på planen och inte bara vill omfördela pengar inom EU.

Anf. 51 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att vi har sparat och gnetat i Sverige. Senaste gången som det var ett allmänt sparbetning på alla myndigheter var inför budgetåret 2006. Visserligen hade det gjorts en rad satsningar, men det fanns hela tiden ett sparbetning – jag kommer inte ihåg hur många procent det var på.

Under den tiden kostade andra länder på sig att ta ansvar för ett större och större underskott. Då måste man fråga sig: Varför skulle svenska folket, det estniska folket och det lettiska folket göra en massa åtstramningar om man nu inte ställer samma krav på grekerna?

Jag håller med om att det är en humankatastrof i Grekland, och att det är viktigt att man gör någonting också där, och det här kan vara ett steg på vägen. Men man kan inte säga att det är förskräckligt synd om grekerna. De har fått varning på varning hela tiden. Visserligen finns det också andra länder som har fått varningar, men där har man åtminstone haft en ambition att försöka rätta till situationen. Tyvärr har inte Grekland visat sådana ambitioner. Det är väl därför som det har gått så långt som det har gjort i Grekland.

Jag är väldigt glad över att man inte omnämnde Södertörn som en ö. Men ibland blir definitionerna lite konstiga. Det håller vi nog alla med om, och det är inte alltid de passar in i det som vi uppfattar som nationellt viktigt. Ibland ligger glesbygd ganska nära större städer, och ibland ligger glesbygden jättelångt ifrån de större städerna. Det är lite olika hur man uppfattar saker och ting. Det är likadant när det gäller regionerna i Sverige som vi ibland diskuterar och har synpunkter på.

Anf. 52 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Börje inledde med att fråga om man ska tycka synd om Grekland eller om grekerna får skylla sig själva för att de har varit slösaktiga. Man ska nog skilja på det grekiska folket och den grekiska staten och dess politiker som har styrt landet. Grekerna har också väldigt tydligt gjort avtryck i det val som hölls i januari i Grekland då man röstade fram en ny vänsterregering. Det är det första steget för att förändra den förda politiken.

Jag tycker ändå att det grekiska folket har blivit väldigt hårt drabbat av den politik som EU-trojkan med EU, ECB och IMF har fört mot det landet. Den statliga skuldsättningen i Grekland har ökat från ungefär 120 procent till 180 procent. Det gör att skulden inte har blivit mindre trots att man genomgår något slags skuldsaneringsprogram. Det gör att grekernas välfärd har raserats steg för steg. Det tycker jag inte att man kan beskylla det grekiska folket för, utan ansvaret får läggas på det politiska systemet i Grekland. Det har nu de grekiska medborgarna gjort genom det sätt på vilket de har röstat.

Nu är det en ny regering i Grekland. Jag hoppas att den ges förutsättningar att bedriva en bra välfärdspolitik som många får ta del av, och det gör man bäst genom att EU intar en mer positiv inställning till den grekiska regeringen än vad man har i dag. Grannländerna bör också sluta med att stoppa knivar i ryggen på varandra på det sätt som Medelhavsländerna håller på med. Det är väldigt olyckligt för den europeiska utvecklingen.

Anf. 53 FREDRIK SCHULTE (M) replik:

Herr talman! När jag kom hit trodde jag att skulle debattera den europeiska investeringsplanen. Nu känns det nästan som att jag begärde replik för att kommentera det kommunistiska manifestet.

Jag har tre frågor till Håkan Svenneling.

För det första: Var ska pengarna komma ifrån? Vänstern har ständigt samma utläggning om mer pengar. Man behöver inte ta ekonomiskt ansvar för att få budgeten att gå ihop. Vi som har lämnat 70-talets vänsterpolitik bakom oss vet att den offentliga sektorn och privata sektorn måste gå hand i hand i en modern ekonomi. Om det finns en god tillväxt i den privata sektorn får vi resurser för att satsa på den offentliga sektorn. Ni är emot arbetskraftsinvandring och frihandel. Ni är för protektionism och allt det som Europeiska unionen har bidragit till för att stärka tillväxten i vårt land.

För det andra: Vad bottnade finanskrisen i egentligen? Kommer du ihåg suprimelånen? Det var där som det sprack därför att politiker hade tvingat banker att låna ut pengar till människor som inte var kreditvärdiga. Det började ju med Fannie Mae och Freddie Mac. Här i Sverige pressade SBAB ränteläget på ett sätt som har ökat den svenska skuldsättningen. Det är politisk påverkan och inverkan som i grunden är roten till problemen.

För det tredje: Du gör här en fruktansvärd beskrivning av hur det ser ut i Grekland, och situationen där är mycket beklämmande. Men det var också väldigt beklämmande att se hur det såg ut i Baltikum för några år sedan. Men man tog sitt ansvar och genomförde de strukturreformer som behövdes för att komma till rätta med problemen, trots att man i Baltikum har det sämre ställt än vad man har i Grekland. Ditt budskap är alltså att människorna i Baltikum, som är fattigare än grekerna, nu ska vara med och betala för att grekerna inte vågar ta det ansvar som man borde ta.

Anf. 54 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att Fredrik Schulte försöker att göra en grej av att det verkar som att vi står längre ifrån varandra än vad vi gör i dessa frågor. Du misstolkar den vänsterpartistiska politiken när du till och med kallar den för kommunistisk. Där är du fel ute.

Din stora fråga är var pengarna kommer ifrån. Jag håller helt med dig om att det privata och det offentliga behöver gå hand i hand, och det står också i utskottets utlåtande. Vi säger väldigt tydligt att vi tror att den här investeringsplanen kan ge en viss effekt, men de stora reformerna kommer om det blir enklare att investera för investerare i hela Europa.

Vi vet också att med en sådan bra offentlig välfärd som vi har haft i Sverige har kvinnorna kommit ut på arbetsmarknaden. Det har man inte sett till på samma sätt ute i Europa, vilket gör att kvinnors arbetskraftsdeltagande är mycket lägre. Därför får man en lägre produktivitet genom att man kan producera mindre.

Det är väldigt viktigt att förstå att det offentliga fyller en väldigt viktig roll för vilken välfärd man kan bygga genom att man får fart på näringslivet. Om vi gör hållbara investeringar i en bra tåginfrastruktur i Europa blir det också fart på den europeiska ekonomin. Då måste man anlita olika företag som gör jobbet åt det offentliga, men då får vi också snabbare kommunikationer. Och därigenom kan det bli fart på ekonomin. Infrastruktur är många gånger nyckeln till detta.

Fredrik Schulte säger en del roliga saker, som att vi är emot frihandel och arbetskraftsinvandring. Är det någonting vi är för så är det rättvis handel. Problemet är att vi i dag är på väg in i något slags fullhandelssystem där de stora företagen ska kunna stämma stater. Jag tycker inte att den diskussionen riktigt hör hemma här, men jag vill ändå påpeka att vi är för frihandel och är inte protektionistiska. Det är inte så vi löser Sveriges utmaningar.

Jag tycker, till skillnad från Fredrik Schulte, att politiken bryr sig för lite. Jag tycker att politiken ska bry sig om hur vi skapar en bra marknad i Europa och Sverige.

Anf. 55 FREDRIK SCHULTE (M) replik:

Herr talman! Jag måste säga att det är intressant att lyssna på Håkan Svenneling. Det är väl talande för det nya Vänsterpartiet. Först får vi höra ett inledningsanförande där det kapitalistiska systemet beskrivs som ett misslyckande. Han talar om nästan samhällsomvälvande förändringar och ger beskrivningar av nyliberal inhuman politik, som det grekiska politiska systemet nu utsätts för. När han sedan får kritiska frågor blir det lite mer nyanserade, nästan socialdemokratiska, utläggningar. Det är intressant.

Intressant är också nyspråket, hur Håkan Svenneling säger att han minsann är för frihandel. Däremot vill han inte ha fullhandel. Det han egentligen försöker säga är att frihandel, såsom det generellt beskrivs, det vill säga att det inte finns handelsbegränsningar, är någonting som han antagligen inte ställer sig bakom. Det vore revolutionerande ifall Vänsterpartiet helt plötsligt skulle vara för frihandel, för den inre marknaden och för arbetskraftsinvandring. De har röstat mot det i vartenda annat sammanhang, och jag är rätt säker på att det står i deras politiska handlingsprogram.

Det är även intressant hur Håkan Svenneling kastar ut beskrivningar om hur mycket det grekiska folket får utstå, utan att svara på frågorna om rättvisan i att de baltiska folken fått genomlida någonting värre. Nu står han och argumenterar för att de ska vara med och betala det grekiska lidandet och säger att det är det kapitalistiska systemets misslyckande som ligger bakom finanskrisen. Däremot väljer han att inte kommentera frågorna om den politiska inblandning som ledde till subprimekollapsen och det som därefter följde.

Anf. 56 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Tyvärr, Fredrik Schulte, är min repliktid i kammaren bara två minuter, och därför har jag bara den tiden till att göra de utläggningar jag gör.

Jag tycker att vi i grunden gör någonting bra i dag. Vi tar av oss åtstramningskostymen, som suttit tajt på de europeiska högermännen, och sätter i stället på oss investeringskavajen, som säger att vi nu ska satsa. Genom att satsa på bra investeringar kommer vi att kunna ta Europa ur krisen. Jag tycker att det är mycket bra att man lyssnat på Vänsterpartiet och på vänsterregeringar och andra vänsterpartier runt om i Europa som tyckt att den vägen hade varit bättre att gå. Nu slår pendeln tillbaka och man går den vägen.

Jag tycker inte att vi ställer folk mot folk, Fredrik Schulte. Det är en dålig väg framåt för Europa. Nu är vi med i EU. Vi är 28 medlemsstater.

För Europas bästa behöver vi samarbeta för att komma framåt och utveckla Europa. Då ska vi inte ställa folk mot folk och säga att vissa ska betala för vissa andra och tvärtom. Det vi behöver göra är att satsa på Europa och bygga för framtiden.

Vi är inte emot allting bara för att det står EU eller Bryssel på det. Vi är för saker och ting, men det ska vara rättvist och ske på sjysta villkor. Så är det inte med många av de förslag som i dag kommer från EU-kommissionen. De bygger på storföretagens lobbyism och på hemliga förhandlingar på ett sätt som gör att NGO:er och medborgare i Europa inte kan påverka.

Jag tycker att EU-kommissionen i stället ska lyssna på alla dem som vill gå en annan väg, på alla de 150 000 människor som hört av sig till EU-kommissionen och till exempel inte tycker att stater ska kunna bli stämnda av företag. Det är en bättre väg att gå.

Anf. 57 SOTIRIS DELIS (M):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Samtidigt kan jag inte låta bli att reflektera över Håkan Svennelings tal om bland annat Grekland, det land jag är född i. Jag kan en hel del om situationen för människorna i Grekland.

Vänsterpartiet har inte direkt prisat marknaden så som aktiva i sin inställning till EU och definitivt inte prisat privat företagsamhet. Vi kan konstatera att de på sitt sätt bekämpar EU och naturligtvis allt som handlar om företagande. De är inte anhängare av det fria företagandet och entreprenörskapet. Snarare är deras melodi att allt och alla ska förstatligas. Det är Vänsterpartiets recept.

När det gäller Grekland och övriga länder som lever i den situation de nu lever i vill jag citera en annan politikers välriktade konstaterande: ”Den som är satt i skuld är icke fri.” Allt-till-alla-politiken gäller för exempelvis Grekland, Portugal, Irland, Frankrike och Italien. Det intressanta är att man måste skilja mellan att investera i Europa, mellan den investeringsplan som lett till ökad sysselsättning och allt gott för de samhällen där investeringarna gjorts, och behovet av reformer. Det Grekland och flera andra skuldsatta länder för närvarande är i behov av är reformer, något som Grekland, i det här fallet, tydligen inte vill göra.

Senast i dag läste jag i en tidning att den nya regeringen, som i princip består av vänstern, eller näst intill kommunister, och extremhögern – det är den kombinationen som styr Grekland – vill återanställa hela 40 000 nya medarbetare i den statliga sektorn. De som är väl insatta i detta vet att expansionen av den offentliga sektorn i Grekland lett till det som vi ser i dag.

Jag sympatiserar och lider med grekerna, portugiserna och irländarna, men behovet att återställa och finna rätt väg till den riktiga utvecklingen står fast. Jag kan även ta upp det som redan talats om i kammaren, nämligen varför andra länder hittat rätt väg. Till exempel har Portugal klarat det, liksom Irland, men inte Grekland. Reformerna är nödvändiga för att komma fram till goda lösningar.

Jag vill avsluta, herr talman, med att säga: Folket är medansvarigt. Folket väljer de politiker de önskar ska styra landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Vattenvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2014/15: MJU4
Vattenvård
föredrogs.

Anf. 58 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Kära ledamöter, kolleger, åhörare, tv-tittare! Nu ska vi debattera ett motionsbetänkande om vattenvård, ett motionsbetänkande om oerhört angelägna frågor. Hur övergödningen kan minskas och havsmiljön förbättras är exempel på frågeställningar som vi nu har att debattera.

Under Alliansens åtta år i regeringsställning tog arbetet med vattenfrågor i allmänhet och med havsmiljöfrågor i synnerhet rejäla kliv framåt. Låt mig ge några exempel på hur.

Genom bildandet av Havs- och vattenmyndigheten skapade vi en samlad myndighet med uppdrag att arbeta för att lösa de vattenrelaterade miljöproblemen och skapa en hållbar förvaltning av hav, sjöar och vattendrag.

Genom reformeringen av EU:s fiskeripolitik, som Sverige och inte minst alliansregeringen och den moderata Europaparlamentarikern Christofer Fjellner drev fram, togs närmast sjumilakliv för arbetet med att skapa ett långsiktigt hållbart fiske.

Genom alliansregeringens kemikalieproposition *På väg mot en giftfri miljö* togs nya etappmål om bland annat särskilt farliga ämnen, giftfria och resurseffektiva kretslopp och om ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning. Propositionen utgör en samlad strategi för arbetet för en giftfri miljö och innehåller en uppsjö av mål och åtgärder på väg dit.

Genom bildandet av Kosterhavets nationalpark fick Sverige sin första marina nationalpark. Genom strategin om biologisk mångfald som riksdagen antog för ungefär ett år sedan togs bland annat nya etappmål om skydd av marina områden, och en rad särskilt viktiga åtgärder pekades ut i det fortsatta arbetet med biologisk mångfald i havet. I grunden handlar det om att skapa en så god miljöstatus som möjligt för våra hav och vatten. För det krävs en fortsatt effektiv vattenvårdspolitik.

Herr talman! Sedan lång tid tillbaka har de svenska utsläppen av kväve och fosfor till våra omgivande hav minskat, detta tack vare bland annat investeringar i bättre avloppsrening och genom ett målmedvetet arbete från Sveriges jordbrukare för att minska näringsläckaget.

När miljö- och jordbruksutskottet gjorde en utvärdering av havsmiljöpolitiken 2008 konstaterade man att det fanns en stor frustration över avsaknaden av finansiering av konkreta lokala åtgärder.

Sedan dess har mycket hänt. Jag vill särskilt lyfta fram Alliansens satsning på lokala vattenvårdsprojekt, så kallade LOVA-projekt. Sedan införandet av LOVA-stöden 2009 har nu uppskattningsvis ett tusental olika projekt medfinansierats. Det kan till exempel handla om att anlägga våtmarker och inrätta sugtömningsstationer för fritidsbåtar. Det kan handla om strukturstyrning eller om att förbättra tillsynen och genomföra

åtgärder för att komma till rätta med problemen med bristfälliga enskilda avlopp.

Gemensamt för LOVA-projekten är att de stöder just lokala projekt, och den utvärdering av LOVA-stöden som miljö- och jordbruksutskottet gjorde så sent som i fjol visade att LOVA fungerar väl och spelar en viktig roll för att hantera lokala övergödningsproblem och bidra till att uppfylla de nationella kraven och målsättningarna. LOVA stimulerar till ett konkret åtgärdsarbete och till samverkan.

Att LOVA-stödet nu har permanentats är bra, och nu är det viktigt, så som vi från Alliansens sida skriver i vår reservation om renare hav, att anslagen till LOVA ligger kvar på en hög nivå.

Vad vi också lyfter fram i den reservationen är behovet av internationellt samarbete när det gäller havs- och vattenpolitiken i stort och när det gäller Östersjön i synnerhet. Östersjön är ju ingen svensk insjö utan ett gemensamt innanhav som vi delar med åtta andra länder. Då krävs det samarbete och en politik som bygger på insikten om att Sverige inte ensamt kan lösa de utmaningar vi står inför. Vi måste få alla länder runt Östersjön att bidra och att ta ansvar.

I arbetet för att minska övergödningsen är jordbruket en central aktör. Det svenska jordbrukets arbete för att minska näringsläckaget har varit mycket framgångsrikt. OECD konstaterar i sin utvärderingsrapport om den svenska miljöpolitiken att vårt kväveöverskott per hektar jordbruksmark är avsevärt mycket lägre än i övriga Östersjöländer.

Vi är dock långt ifrån klara. Sverige och de svenska jordbrukarna behöver fortsätta sitt målmedvetna arbete för att minska näringsläckaget genom att implementera ny teknik och ny kunskap och genomföra beprövade, effektiva åtgärder såsom strukturräkning och anläggning av skyddszoner och våtmarker.

Vad som samtidigt är viktigt är att vi i Sverige inte för en politik som exporterar vår negativa miljöpåverkan till andra länder. Det, herr talman, är jag rädd för skulle bli konsekvensen om regeringen går vidare med sitt förslag om en straffskatt på det svenska jordbruket i form av en återinförd handelsgödselskatt.

En handelsgödselskatt skulle ytterligare försämra svenskt jordbruks konkurrenskraft med risk för att svenskt jordbruk, som ligger i miljö- och klimatomständigheter framkant, slås ut och att produktionen i stället flyttar till andra länder runt Östersjön. Det vore ingen vinst för Östersjön, snarare tvärtom. För miljöns- och klimatets skull ska vi utveckla, inte avveckla, det svenska jordbruket.

Herr talman! I stället för att exportera våra miljöproblem ska vi exportera kunskap och goda erfarenheter. Regeringen måste fortsätta verka för att Sveriges goda erfarenheter från till exempel projektet Greppa näringen kommer alla våra vänner kring Östersjön till del.

För jordbrukets arbete med att minska näringsläckaget är stöden i landsbygdsprogrammet mycket betydelsefulla. Jag vill därför återigen uppmana regeringen att skyndsamt driva på för att det svenska landsbygdsprogrammet ska godkännas av EU-kommissionen. Det är viktigt för Sveriges jordbrukare liksom för vattenvården.

Herr talman! Efter denna debatt om vattenvård följer debatter om två andra betänkanden från miljö- och jordbruksutskottet, ett om kemikaliepolitiken och ett om avfall och kretslopp. Det är frågor som jag

delvis redan berört och som är viktiga för vattenvården och för vattenmiljön.

I avfallsbetänkandet lyfter utskottet fram, på Alliansens initiativ, att Sverige måste vara pådrivande för att minska nedskräpningen av haven. Problemet med marint skräp är stort, växande och allvarligt. Det är ett problem som måste tas på större allvar.

När det gäller kemikaliepolitiken nämnde jag tidigare Alliansens strategi för en giftfri miljö som central i arbetet för att säkerställa hav och vatten utan gifter. Vatten är vårt viktigaste livsmedel, och därför är det fundamentalt att säkerställa att grundvatten och dricksvatten inte förorenas. Den av alliansregeringen tillsatta Dricksvattenutredningen är viktig för att säkra en tydlig ansvarsfördelning och en säker framtida dricksvattenförsörjning.

Herr talman! Resterna av vad vi äter och dricker ska ju så småningom renas. Ett växande problem är rester av läkemedel i avloppsvattnet. Halterna av läkemedelsrester i avloppsvattnet har ökat kraftigt, och våra reningsverk är helt enkelt inte byggda för att klara av att hantera denna typ av föroreningar.

Det innebär dessvärre att många läkemedelssubstanser hamnar i miljön. Det är allvarligt, och för att möta problemet satsade alliansregeringen på pilotprojekt för avancerad avloppsrening. Arbetet med att utrusta landets reningsverk med mer avancerade reningsmetoder måste fortsätta, vilket Alliansen lyfter fram i reservation 4 som jag härmed också yrkar bifall till.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att arbetet med vattenvård är viktigt inte bara för miljön som sådan utan att det dessutom är långsiktigt lönsamt om vi investerar i effektiva åtgärder. Om detta blev alla påminda som läste gårdagens DN Debatt. Gårdagens DN Debatt handlade om den undersökning som Zennström Philanthropies har gjort tillsammans med The Boston Consulting Group om hur miljö och ekonomisk tillväxt runt Östersjön hänger ihop.

Artikelförfattarna argumenterade för lokala miljöåtgärder i Östersjön utifrån ett ekonomiskt perspektiv. Det var ett välkommet debattinlägg, för det är viktigt att vi i större utsträckning ser miljöåtgärder och investeringar som nödvändiga för att skapa tillväxt och välbefinnande.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 59 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Vi är här i dag för att debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande rörande vattenvård. Jag tänkte till största delen fokusera på Östersjön som är en fråga som vi sverigedemokrater tänker fortsätta att prioritera å det högsta.

Tittar man på en karta över Sverige förstår man att Östersjön utgör en dominerande aspekt av vår vattenmiljö. Östersjön är viktig inte bara för vår närmiljö utan har också stor ekonomisk och kulturell betydelse.

Geografiska fakta understryker dessutom att Östersjön är känslig, till och med mycket känslig. Östersjön omges av nio industri- och jordbruksnationer, och i Östersjöns omedelbara närhet lever omkring 85 miljoner människor. Det är således knappast förvånande att vi har

allvarliga problem. På grund av att det är många olika länder inblandade blir problemen också svåra att lösa.

Läget för Östersjön är att betrakta som akut. Antalet syrefria bottenar har ökat med flera hundra procent under 2000-talet. Problemen med övergödning går inte att överdriva. Näringsämnen som förväntas göra nytta på bondens åker förflyttas av vattenströmmar till Östersjöns botten där ohämmande tillväxt resulterar i syrebrist och botten dö. Vi ser liknande problem och ett liknande orsakssamband i vissa av våra svenska sjöar.

Ett seriöst arbete har sedan decennier bedrivits på området. Det så kallade lokala vattenvårdsprojektet, LOVA, drivs. Vi skrev under den så kallade Helsingforskonventionen redan 1974, och 1980 trädde den i kraft. Det finns ingen uppenbar konfliktyta gentemot andra partier i den här frågan. Kanske är det i stället så att vi är överens om att det finns svårigheter att helt eliminera utsläppskällor utan att det får orimliga konsekvenser för jordbruket.

Metoderna har varit källor till politiska konflikter. Den nuvarande regeringen tycks vilja fokusera på ett stickspår i form av höjd skatt på handelsgödsel. Det är ett politiskt förslag som inte kommer att minska övergödningen men som skulle slå hårt mot det svenska lantbruket.

Vi i Sverigedemokraterna vill ändå ta fasta på det viktiga arbete som har utförts på området. Övergödning från svenska källor har de facto minskat. Om vi genom internationella organ exporterar denna kunskap till övriga nationer kan vi hjälpa andra att få till stånd samma utveckling.

Vi misstror varken ambitionerna, kunskaperna eller ansträngningarna på detta område i till exempel Baltikum eller Polen. Men vi vet att dessa länder har sämre ekonomiska förutsättningar att agera. Vi tror att ett mer utvecklat samarbete med dessa länder är en framkomlig väg för att ytterligare minska utsläppen av närsalter till Östersjön i ett helhetsperspektiv.

Detta får dock inte innebära att våra ansträngningar på det nationella planet upphör. Bland annat har vi lyft fram strukturstärkning som en möjlig åtgärd, åtminstone för vissa jordar. Vi är medvetna om att detta inte är en magisk kula för att komma till rätta med övergödning men väl en strategi värd att titta betydligt närmare på och utvärdera. Vi har i tidigare budgetförslag anslagit miljardbelopp för detta ändamål. Det är en fråga vi kommer att fortsätta att prioritera högt även framöver.

Ett annat problem som har en ekologisk men även en rent estetisk dimension är förekomsten av plast och annat skräp i Östersjön och utmed våra kuster. Problematiken är komplex, inte minst eftersom det finns svårigheter att kontrollera att skräp inte sprids. Emellertid vill vi vara drivande i ett regionalt arbete för att minska mängden plast i Östersjön och underlätta lokala initiativ att sanera kustområden.

Frågan behöver lyftas upp högre på dagordningen. En global uppskattning ger vid handen att i storleksordningen 6,5 miljoner ton släpps ut i haven från fartyg, vilket ur miljösynpunkt är problematiskt. Östersjön, Skagerrak och Nordsjön är belägna i en region med tät fartygstrafik. Vi är knappast forsknade även om den totala mängden plast är svår att uppskatta.

En konkret effekt av detta som var och en kan konstatera är att skräp på stränder i form av plast och annat ser illa ut och därmed är ett miljöproblem. Därutöver vill vi påskynda arbetet med att utreda plastens

ekologiska effekter. Det finns farhågor om att plasterna mals ned till mikroplaster i haven som tas upp av vattenlevande djur och integreras i näringskedjan. I slutändan kan detta även få konsekvenser för oss människor när vi konsumerar exempelvis fisk och räkor.

Herr talman! Med detta sagt vill jag yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer 2 och 3.

I detta anförande instämde Anders Forsberg (SD).

Anf. 60 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag måste naturligtvis ta tillfället i akt att ordentligt få debattera de väldigt angelägna frågor som jag var inne på i mitt anförande. Ledamoten sa i sitt anförande att i den här frågan finns det inte några stora politiska skiljelinjer.

Självklart är vi tack och lov överens i Sveriges riksdag om att vi ska försöka komma till rätta med övergödningsproblemen, att vi måste skapa en hållbar förvaltning av våra fiskeresurser och så vidare och skapa en god havsmiljö och vattenmiljö i stort. Men på en väldigt central punkt är vi oeniga mellan Moderaterna och Alliansen och Sverigedemokraterna. Det handlar om vår viktigaste miljöorganisation, nämligen EU.

Havsmiljön och vattenfrågorna är kanske ett av de absolut tydligaste exemplen på behovet av internationellt samarbete. Det lyfter ledamoten fram i sitt anförande. Men EU är den organisation som på allvar kan försöka att komma till rätta med övergödningsproblemen i Östersjön, få till en stark kemikalielagstiftning som gör att vi inte förorenar våra vatten och som kan säkerställa att vi kan förvalta torsken som simmar över de svenska, polska, danska och finländska gränserna.

Min fråga till Sverigedemokraterna och Martin Kinnunen är, om vi nu ska följa den sverigedemokratiska linjen och lämna det europeiska samarbetet: Hur ska vi kunna lösa och på allvar kunna ta oss an utmaningarna som vi har kring Östersjön och på andra miljöområden utan att vara med i vår absolut viktigaste miljöorganisation, nämligen EU?

Anf. 61 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Det är glädjande att vi kan vara överens om att det är viktiga frågor och att vi har ett engagemang i frågorna.

När det kommer till Europeiska unionen håller vi i Sverigedemokraterna med om att det i dag är ett otroligt viktigt verktyg. Vi är medlemmar i Europeiska unionen och ska göra allt vi kan för att samarbeta inom ramen för Europeiska unionen för att förbättra situationen för våra hav. Men vi behöver ingen överstatlig monsterstat för att genomföra detta.

Det finns en mängd olika samlagsorganisationer som vi kan arbeta i. Vi ska naturligtvis fortsätta att arbeta med EU oavsett vilken medlemsstatus som Sverige kommer att ha framöver. När det kommer till kemikalielagstiftning och avfallshantering styrs vi till stora delar av EU-lagstiftning. Det är någonting som hämmar vårt arbete här i riksdagen.

Vi ledamöter i kammaren är ofta överens om att vi vill skärpa lagstiftningen på flera områden för att gagna svenska medborgare. Vilka är det då som hindrar oss? Det är oftast Europeiska unionen. Det innebär

inte att vi inte ska försöka arbeta efter bästa förmåga inom ramen för samarbetet.

Vi vill på sikt förändra Sveriges relationer med Europeiska unionen. Om det sedan innebär ett utträde eller en omförhandling av medlemskapet är en senare fråga. Men överstatligheten kan vi inte acceptera, och den behöver vi inte heller för att förbättra situationen i våra hav.

Anf. 62 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Vi behöver gränsöverskridande samarbete för att lösa Östersjöns enorma utmaningar. Det säger sig självt. Vi är nio länder som delar på Östersjön och gemensamt tar ett ansvar för att minska näringsläckaget, föroreningarna och så vidare. EU är ett oerhört viktigt samarbetsorgan för att lösa de utmaningarna.

SD talar väldigt mycket med kluven tunga. Här sa ledamoten Kinnunen att vi ofta är hämmade av EU i Sveriges riksdag. Vi vill ofta gå före, och vi vill gå längre. När jag som ledamot i EU-nämnden lyssnar på Kinnunens partikolleger där argumenterar de i regel alltid för att vi inte ska gå före i Sverige. Vi måste gå i takt med övriga Europa och så vidare.

På vilket sätt ska vi kunna gå i takt med övriga Europa? Jo, det är genom att vi hittar gemensamma lösningar i just Europa och att vi 28 medlemsländer i EU kommer överens om till exempel en gemensam kemikaliepolitik som får goda resultat för miljön men också skapar goda konkurrensförutsättningar för det svenska näringslivet.

Detta är fundamentalt viktigt inte bara för miljön utan också för näringslivet, jobben och tillväxten i Sverige. Sverige är ett exportberoende litet land som har byggt upp sitt välstånd på just ingredienserna handel och export. Då är det viktigt att vi har samarbetet inom EU.

Det är lite problematiskt att Sverigedemokraterna försöker använda sig av någon form av cherry picking när det kommer till EU och försöker plocka russen ur kakan. Man talar väldigt ofta med kluven tunga. EU är vår viktigaste miljöorganisation, och den vill Sverigedemokraterna lämna. Det tycker jag är bekymmersamt.

Anf. 63 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Vi hörde Johan Hultberg nämna exportberoende. Det stämmer. Sverige är ett litet exportberoende land. Det är också därför vi är kritiska till att vi ska ha realistiska klimatmål och arbeta för att minska våra utsläpp betydligt mer än vad andra länder minskar sina utsläpp.

Det innebär på sikt att svenska jobb flyttar till andra länder där man för de varor som produceras kommer att släppa ut betydligt mer än i Sverige. Det är av den anledningen som vi är motståndare till att vi ska ta enorma kliv i förhållande till vår omvärld utan att titta på vad andra länder gör. Samtidigt ska vi naturligtvis ha oerhört höga ambitioner, vilket även Sverigedemokraterna vill ha på alla miljöområden.

Samarbete är viktigt. Europeiska unionen är viktig och kommer förmodligen så länge den existerar att vara viktig i alla miljöfrågor. Vi välkomnar samarbete. Men vi vänder oss mot överstatligheten, monsterstaten och att en maktelit i Bryssel ska bestämma många detaljer i det svenska folkets vardag och ta ifrån våra riksdagsledamöter deras makt.

Anf. 64 KRISTINA YNGWE (C):

Herr talman! Nyligen blev jag fadder till den tvåkönade mörtan Yngve-Ylva. Det är inte jag som har kommit på namnet själv, utan det var förbokat. Men varför i hela friden blir man fadder till en tvåkönad mört? Det kan man kanske undra, herr talman. Jo, det är nämligen så att SLU har gjort provtagningar i våra vatten och konstaterat att det finns ett stort antal muterade mörtar. 40 procent av de muterade mörtar man har sett har visat sig vara tvåkönade.

Att mörtarna har blivit tvåkönade beror på olika saker, men många forskare är eniga om att det är just rester från mediciner och läkemedel som gör att fiskarna blir tvåkönade. Framför allt handlar det om rester av östrogen från bland annat hormonplåster som bidrar till att de utvecklar äggceller i testikelvävnaden och därmed blir tvåkönade. Det är naturligtvis inte bara fiskar som påverkas, men om de påverkas påverkar det även andra djur och i slutändan även oss människor.

Totalt kastar svenska folket varje år 250 ton mediciner i hushållssoporna. Genom att bli mörtfadder kan man sprida kunskapen om att vi alla har ett ansvar för att lämna in våra läkemedel på apoteken och därmed minska förekomsten av läkemedel i våra vatten. Men de insatser som vi kan göra var och en räcker inte hela vägen, utan vi behöver ha lite politiska incitament för att kunna minska förekomsten av läkemedel i vattnet. Varje år når tusentals kilo läkemedel våra reningsverk. En stor del filtreras bort, men mycket fortsätter ut i våra vattendrag. Detta påverkar inte bara mörtar. Det påverkar också oss människor.

Förra veckan uppmanade riksdagen regeringen att ta krafttag mot den ökande antibiotikaresistensen. Faktum är att ungefär hälften av den antibiotika som människor och djur behandlas med utsöndras genom urinen i oförändrad och aktiv form. Denna antibiotika sprids sedan via våra avloppssystem ut i vatten och på marken där de sedan bidrar till anrikningen av resistenta bakterier. Att förbättra reningsverkens förmåga att hantera läkemedel är därför oerhört viktigt för både människor och djur.

Därför yrkar jag bifall till Alliansens reservation nr 4, där man bland annat uppmanar regeringen att fortsätta det arbete som alliansregeringen har påbörjat med insatser för rening av läkemedelssubstanser och andra svårnedbrytbara kemikalier i avloppsvattnet. Regeringen uppmanas även att fortsätta arbetet med den kemikalieproposition som Lena Ek lade fram 2013.

Herr talman! Ett annat område där frivilliga och politiska åtgärder måste gå hand i hand är växtnäringsläckaget till våra vattendrag, sjöar och hav. Sverige har under lång tid burit ledartröjan när det gäller Östersjösamarbetet, och jag förutsätter att det fortsätter så. Om Östersjöns hälsa ska förbättras räcker det dock inte att Sverige tar på sig tagelskjortan. Alla länder måste ta steg mot att minska sina utsläpp av växtnäringsämnen.

Därför tycker jag personligen, och Centerpartiet, att det är djupt beklagligt att regeringspartierna för fram handelsgödselskatt som en symbolfråga för Östersjöns överlevnad. Handelsgödselanvändningen har nämligen stadigt klättrat nedåt även efter det att handelsgödselskatten togs bort år 2010. Varken per hektar, per gröda eller totalt har försäljningen av mineralgödselkväve ökat, utan trenden visar en nedåtgående kurva både före och efter det att skatten togs bort.

Egentligen är det ju kväveläckaget från det svenska lantbruket som är det intressanta, och inte mängden handelsgödselkväve som används. Även om vi tittar på kväveläckaget ligger vi väldigt bra till i Sverige. Vi har ett genomsnittligt kväveläckage från svenska lantbrukare på 14 kilo kväve per hektar. Hos våra kolleger i Danmark är snittet 63 kilo kväve per hektar. Av alla Östersjöländer är det just Sverige som har det lägsta kväveläckaget.

Detta beror på frivilliga insatser från lantbruket i form av kunskapshöjande insatser som Greppa näringen, åtgärder inom LOVA och andra miljöåtgärder inom ramen för landsbygdsprogrammet. Sverige har under de senaste fem åren minskat belastningen av kväve till Östersjön med över 6 000 ton på fem år, och belastningen av fosfor har minskat med 135 ton. Det är otroligt viktigt att vi fortsätter med detta frivilliga arbete.

En mer effektiv åtgärd än återinförd handelsgödselskatt är just en ökad samverkan om lantbrukets påverkan kring Östersjön. Greppa näringen, som jag nämnde tidigare, är en sådan framgångsrik export där man arbetar med konkreta lösningar till nytta för både miljö och ekonomi.

Jag jobbade själv fram till september som rådgivare inom Greppa näringen. Jag var bland annat i Estland för något år sedan för att utbilda estländska lantbruksrådgivare i hur man kan arbeta med kunskapshöjande insatser inom miljö- och klimatpåverkan. Estland är ett land som i dag har ett kväveläckage i nivå med det svenska, men i takt med att deras lantbruk blir mer och mer intensivt kommer läckaget att öka. Därför är det otroligt viktigt att vi vidtar insatser i tid genom att exportera den kunskap som redan finns och som vi redan arbetar med i Sverige.

Det är också viktigt med tanke på växtnäringsämnen att arbetet med reningsverken fortsätter. Därför skulle vi i Centerpartiet gärna vilja se att regeringen arbetar vidare med de förslag som finns om certifikat för fosfor och kväve för avlopp.

Herr talman! Just nu pågår flera parallella processer som handlar om vårt svenska vatten. En vattenverksamhetsutredning ligger på regeringens bord som har haft mycket fokus på den småskaliga vattenkraften. En annan aktuell fråga är EU:s vattendirektiv, som just nu är ute på remiss runt omkring i landet. Här föreslås ett antal åtgärder som bland annat ska minska lantbrukets påverkan på våra sjöar och vattendrag. I flera kommuner pågår även ett arbete med skydd av vattentäkter och skapande av vattenskyddsområden.

Gemensamt för dessa utredningar är behovet av att väga olika samhällsintressen mot varandra samt en rimlig fördelning av kostnadsbördan. Alla dessa processer påverkar förutsättningarna för företag att bedriva sina verksamheter på landsbygden, och med ett alltför ensidigt perspektiv på vattenfrågan riskerar svensk livsmedelsproduktion att fortsätta sin nedåtgående trend och i stället resultera i att vi köper mat från länder med lägre krav på arbetet med miljö, klimat och djurvälfärd.

Det är också viktigt att tydliggöra hur de ekonomiska kostnaderna för vårt vattenskydd ska fördelas på ett rimligt sätt så att kostnaden för enskilda markägare inte blir ohanterlig. Jag uppmanar regeringen att ta de avvägningar som jag har nämnt i beaktande i det fortsatta arbetet med de områden som jag har talat om.

Vår tillgång till bra vatten kommer att bli en konkurrenskraftsfördel för svensk livsmedelsproduktion när klimatförändringar i framtiden kommer

att göra vatten till en bristvara på många håll i världen. Denna resurs måste vi givetvis vara rädda om. Men det är också viktigt att vi hittar balanserade lösningar som ger ett gott skydd för vår miljö men som samtidigt inte får alltför stora konsekvenser för enskilda företag och som gör det möjligt att driva lönsamma verksamheter på landsbygden.

Herr talman! Jag ställer mig bakom alla de reservationer som Alliansen har, men för tids vinnande yrkar jag alltså bifall bara till reservation nr 4. (Applåder)

I detta anförande instämde Lena Ek (C).

Anf. 65 JENS HOLM (V):

Herr talman! Vi debatterar nu havs- och vattenpolitik. Som har sagts här tidigare är vårt hav Östersjön ett av världens mest förorenade hav. Ungefär en sjättedel av Östersjöns botten är helt och hållet döda. Det är ungefär en lika stor yta som hela Danmark. Vi vet också att ytterligare ungefär 30 procent av botten lider av akut syrebrist. Om vi inte skyndsamt gör någonting kommer situationen att förvärras.

Detta allvarliga läge har bland annat att göra med de stora utsläppen av kväve och fosfor – sådant som gör att våra vattendrag och vårt hav växer igen och att syre försvinner ur havet. Därmed dör botten. Utsläppen kommer ifrån jordbruket, från transporter, från våra industrier och även från våra egna hushåll. Där har vi visserligen effektiva reningsverk, men det finns också hundratusentals hushåll som står helt utanför dessa reningsprocesser.

Tanken är att problemen med statusen i Östersjön delvis ska lösas mellan alla Östersjöländer i samarbete inom ramen för Helsingforskonventionen, Helcom. Man har antagit en handlingsplan som heter Baltic Sea Action Plan. Det är upp till alla att implementera handlingsplanen och verkligen se till att den blir konkret politik i de respektive hemländerna.

Världsnaturfonden gjorde en granskning av hur väl de olika Östersjöländerna arbetar med att implementera handlingsplanen från Helcom – man gjorde granskningen för två år sedan. Man konstaterade att alla länder ligger efter i uppfyllandet av de mål som de gemensamt har tagit fram. Sverige är ett av de länderna.

Jag delar inte riktigt den bild som har getts av vissa: att vi är så duktiga i Sverige. Vi är bättre än en del andra länder. Men vi har också väldigt mycket att lära av andra länder, skulle jag säga.

När det gäller det här betänkandet är jag i alla fall väldigt glad över att alla i utskottet nu är överens om att Sverige inom ramen för Helcomsamarbetet ska verka för att vi ska få bindande minskningskrav för kväve och fosfor. Då ska det inte vara frivilliga åtgärder för de respektive medlemsländerna, utan det ska vara bindande åtaganden.

Detta är någonting som vi i Vänsterpartiet länge har verkat för. Den tidigare borgerliga regeringen sa nej när vi lyfte fram de förslagen. Men nu ser vi att ett enigt utskott faktiskt bifaller Vänsterpartiets motion som har rubriken *Naturen – grunden för vår välfärd*. Den handlar just om att vi ska få bindande minskningskrav för kväve och fosfor.

Det som man i det här betänkandet också tar fasta på från vår motion, och som jag också är väldigt nöjd över, är att regeringen skyndsamt måste

återkomma med nya åtgärder för att verkligen se till att vi uppfyller våra åtaganden, som vi har tagit på oss inom ramen för Helcomsamarbetet.

Vi i Vänsterpartiet ser mycket fram emot att se vilka de nya åtgärderna kan vara. Men vi behöver inte bara vänta på att regeringen ska göra saker. Vi vet redan här och nu ganska mycket om vilka åtgärder som kan leda till att vi får en bättre miljöstatus för Östersjön.

Ekonomiska resurser har nämnts tidigare, till exempel av Johan Hultberg från Moderaterna, som gärna får begära replik på mitt anförande.

Johan Hultberg! Du pratade om de så kallade LOVA-anslagen. LOVA-bidragen handlar just om konkreta åtgärder och investeringar i sådant som gör att vi till exempel minskar övergödningen. Det kan vara att vi sätter upp toaletter i båthamnar. Det kan vara kantzoner. Det skulle kunna vara musselodlingar och andra saker.

Johan Hultberg från Moderaterna lät väldigt nöjd över det här. Men jag kommer ihåg hur det var när Johan Hultbergs parti, Moderaterna, var med och styrde. Man drog ned på havsmiljöanslaget med 200 miljoner kronor från 2012 till 2013. LOVA-bidragen var noll kronor under hela 2013.

Jag tycker att det är lite märkligt – det skorrar lite falskt – att man nu står och slår sig för bröstet och säger att det här är så bra. Men det är i alla fall positivt att vi nu är helt överens i utskottet om att det är viktigt att LOVA-bidragen ska finnas kvar. De har nu permanentats. Jag hoppas också att vi kan höja bidragen, för det här är viktiga pengar.

Martin Kinnunen från Sverigedemokraterna pratade tidigare om hur prioriterat Östersjön är för Sverigedemokraterna. Då vill jag upplysa alla som lyssnar på den här debatten om att Sverigedemokraterna för några månader sedan röstade på en budget där man drar ned miljöanslaget med mer än 1,5 miljarder kronor.

En av de saker som man drar ned på i den budget som Sverigedemokraterna har röstat för är just havsanslaget. Det är öronmärkta pengar som ska gå till åtgärder bland annat för att rädda Östersjön.

Här står Sverigedemokraterna och säger att Östersjön är prioriterat, men när de får chansen att rösta röstar de för att sänka skatter för höginkomsttagare och för banker, så att det inte finns pengar kvar för att rädda Östersjön. Det är sverigedemokratisk miljöpolitik. Martin Kinnunen får också gärna begära replik på mitt anförande, så att vi kan prata lite mer om de sakerna.

För några år sedan vad jag med och visade en film i riksdagen som heter *Vårt grisiga hav*. Den filmen har gjorts av en reporter på Sveriges Television. Den handlar om den snabba expansionen av så kallade djurfabriker i alla Östersjöstater. Det är alltså storskaliga anläggningar där man föder upp djur som sedan ska producera kött för vår konsumtion.

De här djurfabrikerna står för enorma utsläpp av det som förstör vår miljö och inte minst Östersjön. Därför går det inte bara att prata om ekonomiska resurser och investeringar när vi pratar om hur vi ska få en bättre vattenmiljö. Det handlar också om livsstilsförändringar. Det handlar om konkreta åtgärder för att vi alla ska kunna leva annorlunda. Då tänker jag på en minskad köttkonsumtion.

En minskad köttkonsumtion skulle kraftigt minska våra utsläpp av växthusgaser. Det skulle direkt påverka statusen för Östersjön på ett väldigt positivt sätt. Och med en minskad köttkonsumtion skulle vi få bättre förutsättningar för en småskalig livsmedelsproduktion. Vi skulle

kunna komma bort från de storskaliga djurfabrikerna, som förstör vår miljö.

Avslutningsvis, herr talman, skulle jag bara vilja nämna reservation 5 från Vänsterpartiet som handlar om de enskilda avloppen. Vi vet att ungefär 300 000 hushåll i dag har avlopp som inte är kopplade till det kommunala avloppsnätet. Det är avlopp som i praktiken går direkt ut i våra vattendrag. Vi måste hitta sätt att rena de här utsläppen. Man kan antingen koppla avloppen till de kommunala näten eller se till att utsläppen renas.

Jag saknar konkreta åtgärder. Nu ser jag att regeringspartierna svarar att regeringen jobbar intensivt med det här. Det har varit en utredning. Jag hoppas att regeringen väldigt snart återkommer med konkreta åtgärder för att vi ska kunna minska utsläppen från de här enskilda avloppen.

Anf. 66 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Jens Holm, för vädjan om att jag skulle begära replik! Det är en vädjan som jag gärna besvarar, för det finns mycket i det som Jens Holm säger som det är värt att invända emot.

I någon mening skulle jag kunna börja med att köra en repris av det replikskifte som jag hade med ledamoten Kinnunen från Sverigedemokraterna. Dessvärre förenas nämligen den svenska riksdagens två extrepartier i just frågan om och synen på EU, vår viktigaste miljöorganisation. Både Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet är motståndare till den viktigaste organisationen vi har för att komma till rätta med gränsöverskridande miljöproblem, såsom övergödningen i Östersjön, ett icke hållbart fiske, klimatutmaningen, luftkvalitetsproblem och många andra.

Vänsterpartiets agerande är nästan ännu mer intressant än Sverigedemokraternas, för Vänsterpartiet är emot hela EU som projekt men brukar i regel alltid driva på för att vi ska ha en tuffare gemensam lagstiftning och mer av lagstiftning. Det är en retorik som verkligen inte går ihop. Man är emot EU som konstruktion. Samtidigt efterlyser man gång efter annan en mer och mer långtgående lagstiftning. Det är en hållning som Jens Holm gärna får kommentera.

Sedan konstaterar jag att havsmiljöarbetet fick en ordentlig skjuts under Alliansens tid. Jag nämnde några exempel i mitt anförande. Jag kan också nämna just anslagsfrågan. Vi gick från att ha ett havsmiljöanslag som liksom inte syntes i budgetpropositionen till att ha en havsmiljömiljard. Det har gjort verklig skillnad i praktiken.

Men, herr talman, jag vill ställa en fråga till Jens Holm. Jens Holm talade om djurfabriker. Tror han att den jordbrukspolitik som han själv företräder – med en straffskatt på det svenska jordbruket i form av en handelsgödselskatt, ytterligare höjningar av dieselskatter och så vidare – gynnar det småskaliga svenska jordbruket? Eller kommer det ytterligare att förstärka konkurrenskraften för djurfabrikerna i Polen eller Ryssland?

Anf. 67 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag börjar med den konkreta frågan. Jag hörde att ledamot Hultberg just nämnde dieselskatt. En av de få bra saker som den tidigare borgerliga regeringen gjorde var att man tog ned sänkningen av koldioxid-skatten när det gällde just lantbrukets dieselanvändning. Då skulle jag vilja

veta: Är det inte moderat politik längre med de här nedsättningarna i fråga om koldioxidskatten för diesel i jordbruket?

Ska man sluta att fasa ut detta är det en helt ny politik som jag tror att ganska många är intresserade av att höra om.

Prot. 2014/15:70
11 mars

När det gäller det svenska jordbrukets konkurrenskraft kan vi nog vara ganska överens, Johan Hultberg, om att den politik som nu har prövats i åtta år av den borgerliga regeringen inte har varit särskilt framgångsrik. Mer än 10 000 jobb har försvunnit från lantbruket. Nu är hälften av all mat som konsumeras i Sverige importerad. Där kan vi verkligen prata om storskaliga djurfabriker med väldigt stora utsläpp. Det är inte en framgångsrik politik.

Vi i Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att på allvar stå upp för principen om att förorenaren ska betala. Jag kommer ihåg när OECD var här och granskade den svenska miljöpolitiken ganska nyligen. Då sa de klart och tydligt att en skatt på handelsgödsel är en väldigt effektiv åtgärd; därigenom sätter man ett pris på det som smutsar ned. Det som är viktigt för oss i Vänsterpartiet är att man ser till att alla intäkter från en sådan skatt ska gå tillbaka till investeringar i de gröna näringarna.

Anf. 68 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! För Moderaternas och Alliansens del är det viktigt att se skatterna i ett helhetsperspektiv. Vi valde till exempel att slopa handelsgödselskatten, eftersom vi såg att det var en renodlad straffskatt på det svenska jordbruket. Det var ingen miljöstyrande skatt. Det var en världsunik straffskatt på det svenska jordbruket som enligt oss snarare var kontraproduktiv utifrån ett miljöperspektiv, eftersom den försämrade konkurrenskraften för världens kanske mest miljövänliga jordbruk, nämligen det svenska.

Nu vill Jens Holm och Vänsterpartiet återinföra den skatten. Man säger att det är ett pris på utsläpp och föroreningar. Tyvärr är det inte riktigt så. Som min kollega från Centerpartiet, Kristina Yngwe, var inne på är det intressanta egentligen inte vad man lägger på åkern, utan vad som läcker från åkern. Det Jens Holm vill beskatta är det som läggs på åkern, inte det som läcker från åkern. Det kan låta väldigt bra med en skatt på handelsgödsel, men man träffar inte riktigt målet. Det intressanta är det som läcker.

Jag tror mer på att fortsätta arbetet med rådgivning, till exempel genom projektet Greppa näringen. Jag tror mer på forskning och metodutveckling för att få till ny teknik inom jordbruket. Jag hoppas att Jens Holm precis som jag regelbundet gör besök hos lantbrukare; då ser man vilken enorm teknikutveckling som sker, med investeringar i till exempel modern gps-teknik som verkligen säkerställer att man ger rätt giva på åkern och att man inte använder mer insatsvara än vad som absolut är nödvändigt, vilket också ligger i lantbrukarens eget intresse. Lantbrukaren får ju betala för handelsgödsel, bekämpningsmedel och så vidare. Att minimera den användningen är att skapa förutsättningar för lönsamhet. Det är viktigt att komma ihåg i detta sammanhang.

Herr talman! Jag är genuint bekymrad över att Vänsterpartiet bedriver en plakatpolitik med åtgärder såsom en handelsgödselskatt, som tyvärr inte skulle leda till en bättre Östersjö, ledamoten Holm.

Anf. 69 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Som vi har sett har den förda politiken under de åtta borgerliga åren inte varit särskilt framgångsrik. Mer än 10 000 jobb har försvunnit från jordbruket. Nu är nästan hälften av all mat som konsumeras

i Sverige importerad. Jag tycker inte att det har varit någon särskilt framgångsrik politik.

Vi i Vänsterpartiet vill ha en satsning på ”hållbar” mat i Sverige. Vi avsätter pengar för det i vår budget. Vi säger att de som producerar ”hållbar” mat ska kunna få olika former av stöd för det. Det kan vara fråga om ekologisk mat, vegetarisk mat, mat som bidrar till små utsläpp eller mat som är nyttig. Vi har konkreta satsningar för detta.

Jag tror att skatter på det som ger utsläpp är nödvändiga, oavsett om man tycker att det är kul eller inte. Det viktiga är vad man gör med intäkterna. Man ska komma ihåg att handelsgödselskatten inte bara minskar övergödningen. Det är faktiskt en åtgärd mot växande växthusgasutsläpp, eftersom vi vet att det frigörs lustgas vid användningen av handelsgödsel i jordbruket.

Johan Hultberg hoppas att jag gör besök i lantbruket. Det kan han vara helt säker på att jag gör. Och det är inte bara så att jag gör besök då och då. Jag har faktiskt ett förflutet som lantbrukare. Jag och min familj ägde tidigare Silje champinjonodling. Vi producerade champinjoner för hela Sundsvallsområdet. Jag är ganska väl bevandrad i de väldigt tuffa miljöer som man rör sig i som småföretagare, inte minst som lantbrukare.

Anf. 70 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Jens Holm ville påminna mig om hur SD röstade i budgetomröstningen. Jag tackar så mycket för det; jag hade nästan glömt bort det. Vad Jens Holm glömmar bort är däremot hur SD röstade innan vi tryckte sista gången på knappen här i kammaren. Då röstade vi på Sverigedemokraternas budgetförslag, där vi satsar mer än någonsin på Östersjön. Hade man velat möjliggöra en sådan satsning hade man kunnat rösta på vårt förslag. Det var ett alternativ som andra partier hade.

Vill regeringen och deras stödparti i fortsättningen ha passivt stöd från Sverigedemokraterna och få igenom sin politik måste man förhandla. Man måste kunna diskutera. Nu har man valt en annan väg och skapat en ohederlig maktkartell i stället. Vi får se hur det kommer att utveckla sig i framtiden.

Men jag kan konstatera att Sverigedemokraternas händer fortfarande är utsträckta. Vi är villiga till långtgående kompromisser. Vi är villiga till förhandlingar. Men för Jens Holm och hans samarbetspartner är det viktigare att peka finger åt landets tredje största parti, som snart kommer att ha över en miljon väljare i det här landet. Det är betydligt viktigare än att bry sig om miljön, jobben och vår välfärd.

Anf. 71 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Var detta det enda Martin Kinnunen kunde komma med? Ni i Sverigedemokraterna har röstat för en budget som drar ned på miljö- och klimatanslagen med över 1 ½ miljard bara på ett enda år. De öronmärkta havsanslagen drar ni ned på med nästan 200 miljoner kronor på ett enda år.

Jag ställde en konkret fråga om hur Sverigedemokraterna å ena sidan kan säga att de prioriterar Östersjön och å andra sidan röstar på en budget som gör neddragningar på området. Martin Kinnunen står och pratar om en budget som inte var uppe för omröstning i slutomröstningen. Alla som sitter i den här församlingen vet att det till slut finns två alternativ att rösta

på. Har ens eget alternativ fallit avstår man från att rösta. Eller så röstar man på ett annat alternativ för att man tycker att det är så otroligt bra. Men då, Martin Kinnunen, får man faktiskt vara beredd att försvara den budgeten. Nu försöker Martin Kinnunen ducka från sitt ansvar. Det tycker jag inte är riktigt ansvarsfullt.

Sverigedemokraterna är Sveriges tredje största parti. Jag beklagar det, men så är det. Då kan man faktiskt inte hantera landets viktigaste styrdokument, Sveriges riksdags och regerings budget, på det här viset. Man kan inte hålla på så.

Nu tycker jag att Martin Kinnunen ska berätta för alla som följer den här debatten varför Sverigedemokraterna står här i kammaren och säger att de prioriterar Östersjön men röstar för en budget som drar ned på miljöanslagen med över 1 ½ miljard nästa år och på de öronmärkta havsmiljöpengarna med nästan 200 miljoner kronor. Dessutom sker neddragningar på Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Hur kan Sverigedemokraterna göra så och nästa stund säga att de prioriterar de här frågorna? Svara på det, Martin Kinnunen!

Anf. 72 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar för påminnelsen om att vi är Sveriges tredje största parti. Det är alltid roligt att bli påmind om det.

Vad vi ska komma ihåg är att vi har en extrem politisk situation i Sverige i dag. Sverigedemokraterna är landets tredje största parti, men vi har två politiska block som inte vill låtsas om att vi finns. Man måste därmed sätta budgetfrågan i ett betydligt större perspektiv, vilket vi har talat om otaliga gånger. Jag tror att Jens Holm är mycket väl medveten om detta.

Det handlar om en sammanhållen politik. De rödgröna partierna har ingen sammanhållen politik. Man säger att man vill satsa till höger och vänster, men kalkylerna går inte ihop. Det är vad vi ser i dag när man tvingas överge överskottsmålet och i stället vill vältra över kostnader på kommande generationer. Det kommer att innebära att det kommer att finnas mindre pengar att satsa på miljön framöver eftersom man bedriver en ansvarslös politik.

Vi var beredda till långtgående kompromisser. Det enda vi egentligen krävde var en liknande invandringspolitik som den på Göran Perssons tid – eller inte ens det, bara att den inte görs ännu mer extrem. Det var det enda som krävdes för att vi skulle ha agerat annorlunda vid omröstningen.

Detta vet Jens Holm mycket väl. Vänsterpartiet och regeringspartierna har huvudansvaret för att det blev som det blev. Vi var tydliga med vad vi ville ha.

Anf. 73 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det betänkande vi debatterar nu heter *Vattenvård*. Jag ställde en konkret fråga till Sverigedemokraternas Martin Kinnunen, och Martin Kinnunen väljer att prata om helt andra saker i sina båda svar till mig. Det kan jag inte tolka som något annat än ett klart och tydligt bevis på att Sverigedemokraterna säger att de prioriterar Östersjön. När man sedan ställer konkreta frågor visar det sig att de inte bryr sig ett skvatt.

Sverigedemokraterna är ett enfrågeparti. Man bryr sig bara om att bekämpa den så kallade massinvandringen. Allt annat struntar man i,

inklusive fisken i havet och inklusive våra vatten, bäckar och sjöar, som växer igen och där bottnarna dör. Det verkar inte bekomma Sverigedemokraterna särskilt mycket.

Anf. 74 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 4 i betänkandet, men jag står naturligtvis bakom reservation 1. Dessa reservationer har Folkpartiet tillsammans med Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna.

Jag börjar med det som Johan Hultberg framhöll, nämligen att den förra alliansregeringen gav hög prioritet åt havsmiljö- och vattenfrågorna. Precis som har nämnts i replikskiftet skapades havsmiljöanslaget, som alla nu ser som en självklarhet, men det fanns de facto inte förrän Carlgren införde det.

Anslaget har i sin tur skapat en tydlig och sammanhållen havs- och vattenpolitik. Inte minst inrättandet av Havs- och vattenmyndigheten blev inte bara en symbol utan också drivkraften för den sammanhållna politiken. Den verklighetsbild som har kommit fram i talarstolen i dag innebär att vi kan konstatera att det finns många utmaningar kvar för hav och vatten i största allmänhet.

Betänkandet tar upp motionsyrkanden från allmänna motionstiden i höstas om vattenvård, åtgärder mot övergödning och föroreningar i havet samt bättre rening av avloppsvatten.

Fru talman! Jag kan också konstatera att miljö- och jordbruksutskottets olika betänkanden verkligen väver in i varandra. Många av dem berör i förlängningen just vatten. Precis som har nämnts tidigare diskuterade vi fiskeripolitik och långsiktig hållbarhet förra veckan. Ur vissa aspekter när det gäller bestånden av de stora rovfiskarna har forskningen visat att de problemen har en tydlig koppling till övergödning.

Senare i dag ska vi diskutera kemikaliepolitik samt avfall och kretslopp. Även där finns många punkter som de facto rör vatten. Inte minst när vi ska diskutera avfall kommer vi in på marint skräp och problemen med mikroplaster. Det känns som att de frågorna likaväl skulle höra hemma i detta betänkande, men det är en uppdelning som kan göras.

Det handlar verkligen om att ha en helhetssyn. Det handlar om biologisk mångfald och ekosystemtjänster. En av de största och mest växande ekosystemtjänsterna i vårt land är turismen och besöksnäringen. Den är helt beroende av friska vattendrag. I förlängningen kretsar mycket runt vatten och vattenvård.

Fru talman! Det är inte så märkligt att det är tvunget att jobba på alla nivåer. Det sker ett internationellt arbete i främst EU men även regionalt och lokalt. I det internationella arbetet är Sverige tvunget att fortsätta att vara aktivt inom de organisationer som finns. Där finns Oskar, som rör konventionen för skydd av marin miljö i Nordostatlanten. Den kanske inte omnämns så ofta, men den är nog så viktig som Helcom för Östersjön.

Vidare finns alla EU:s regelverk. Där finns EU:s havsmiljödirektiv och ramdirektivet för vatten. Båda dessa kommer naturligtvis att ha stor betydelse för när vi diskuterar utvecklingen av tillstånden i haven och i vattnet. Speciellt för det sistnämnda ramdirektivet för vatten har vi en stor utmaning framför oss, inte minst när det gäller hanteringen av vår vattenkraft.

Här har vi den delikata situationen att det finns en tydlig målkonflikt. Vi måste få till en välavvägd och rimlig balans mellan behovet av viktig förnybar energi och påverkan på ekosystem och i sin tur på den biologiska mångfalden. Vattenverksamhetsutredningen nämndes tidigare, och utredningen bereds för närvarande. Nu har det varit en del fokus på den småskaliga vattenkraften.

Det kommer väl ett resultat från beredningen, men från Folkpartiets sida vill jag redan nu säga att det är oerhört viktigt att vi får tillståndprocesser för olika typer av vattenkraft som är rimliga och anpassade för verksamhetens storlek. De ska inte leda till orimliga kostnader. På något sätt ska pengar läggas på åtgärder och inte på onödiga administrativa processer runt tillståndsgivningen. Det är nog inte så svårt att se att det finns många kostnadseffektiva åtgärder som går att vidta. Det är fråga om relativt enkla åtgärder som ger ett stort resultat i fråga om biologisk mångfald.

Fru talman! Jag vill också lyfta fram en konkret fråga som Folkpartiet och även jag personligen tycker är mycket viktig och som vi har drivit på under de senaste åren, nämligen behovet av ett nytt undersöknings- och forskningsfartyg i Sverige. Behovet av ett nytt fartyg har visat sig vara en hämsko för att följa upp och mäta forskningsresultat i haven. I augusti 2014 överlämnades ett gemensamt uppdrag som Lantbruksuniversitetet, SMHI och Kustbevakningen har haft i frågan. Deras förslag är att bygga ett nytt fartyg.

Nu är det oerhört viktigt att vi fullföljer processen. Jag vet att det står i budgetpropositionen att regeringen avser att göra så, och det är något vi kommer att följa. Ett nytt fartyg är viktigt för den fortsatta forskningen om havet.

Fru talman! Jag har några kommentarer om våra reservationer. I reservation 1 lyfter Folkpartiet och övriga alliansparter fram vikten av att ta vara på innehållet i kemikaliepropositionen från 2013. Den har nämnts tidigare. Det handlar om att behovet av att LOVA-anslagen ska fortsätta att vara permanenta och på en hög nivå. Utvärderingen har visat att det lokala arbetet kan utvecklas, men utvecklingen är positiv i grunden. Människor vill vara med och påverka, och lokalt arbete är en väg för att vara med och påverka.

Vi utgår från att landsbygdsprogrammet snart är på plats. Det är en viktig faktor för miljöersättningar som finns för våtmarker och kantzoner för att minska näringsläckaget. Även musselodlingar nämns. Musselodlingar togs upp i förra veckan i samband med debatten om fiskeripolitiken. Musslor är både livsmedel och fånggröda på en gång – ett fint koncept.

I reservation 4 tar vi upp rening av avlopp. Det gäller nu att lägga fokus på att utveckla reningstekniken för att få metoder för att reducera läkemedelsrester. Det rör sig om de farliga resterna, åtminstone de som vi i dag kan överblicka. Det är hormonstörande ämnen. Inte minst Kristina Yngwe beskrev det väldigt väl när det gäller den tvekönade mörten. Det är sådana knepigheter som kan uppstå i naturen. Men det är även rester av antibiotika, och det finns naturligtvis andra föroreningar.

Rester av antibiotika är ett mycket allvarligt problem. Det är drivande när det gäller att utveckla antibiotikaresistens, som nu blir allt allvarligare. Så sent som i måndags hade vi ett möte om Sveriges arbete med

antibiotikaresistens. Det var lite deprimerande. Det var någon som uttryckte det på det sättet. Han hade läst forskning där forskaren själv säger att det är deprimerande. Våldigt låga halter av antibiotika i vatten driver på antibiotikaresistens, så det är svårt att se vad det finns för gränsvärden.

Detta är alltså ett mycket allvarligt problem, och därför är detta också en viktig reservation. Det är viktigt att riksdagen tydligt markerar att det här är en fråga som regeringen måste ta på stort allvar och jobba vidare med.

(Applåder)

I detta anförande instämde Fredrik Malm (FP).

Anf. 75 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Det var bättre förr, säger man ibland. Allt var inte bättre förr. Den ökande miljömedvetenheten de senaste årtiondena är ett väldigt välkommet exempel på detta.

Den kristdemokratiska förvaltarstapstanken innebär bland annat att vi måste vårda vårt vatten och våra hav – inte minst har vi ett ansvar inför kommande generationer. Men samtidigt som vi ska agera klimatsmart måste vi ha en eftertänksamhet i hur vi gör det.

Låt oss ta som exempel den åkermark som våra förfäder arbetade upp. Jag vill lyfta fram ett exempel av alla som finns: Bjälbo slätten, som ligger mellan Väderstad och Skänninge i Östergötland. På denna slätt med ca 2 500 hektar fin, bördig jordbruksmark ska det enligt vattendirektivet tas bort ca 380 hektar till våtmark. Detta enligt förslag från Havs- och vattenmyndigheten.

Det kan inte vara rimligt att vi lägger ansvaret i knät på en myndighet som inte har avvägningsansvar. Här måste vi återta ansvaret och diskussionen så att vi har åkermark kvar för produktion av livsmedel även i framtiden. Det är också ett förvaltarskap.

Klimatförändringarna är antagligen det allvarligaste miljöhotet som världen står inför, men jag vill påminna om ett annat: den ökande antibiotikaresistensen. Ni har säkert hört WHO:s varningar om hur katastrofala effekterna kan bli om våra antibiotika i förlängningen skulle bli verkningslösa. Det är en fasansfull tanke.

Tyvärr finns det tecken som tyder på att läkemedelsrester i vårt avloppsvatten bidrar till problemet. Under den förra regeringen drev socialminister Göran Hägglund den frågan i flera sammanhang.

Fru talman! Det finns i dag inga krav på att reningsverken ska ha den utrustning som krävs för att få bort läkemedelsrester ur avloppsvattnet. Vi kristdemokrater vill att reningsverken ska ha den kapaciteten. Vi vet att flera läkemedelsföretag har reningsverk med just denna kapacitet, och då är det bara rimligt att övriga också har det.

Därför är jag glad över den breda uppslutning vi ser kring Kristdemokraternas motion i det här ämnet. Även om Sverige inte är någon av de större bovarna på området har Miljömålsberedningen konstaterat att utsläppen av läkemedelsrester ökar. Vi bör kunna ta ansvaret för att vända den negativa trenden på hemmaplan.

Men detta, fru talman, är ett problem inte bara här hemma. Vi vet att problemet är stort i hela Europa. Här måste EU ta ett större ansvar – mer måste göras. Vi vet att verksamheten och medvetenheten i de här frågorna

skulle behöva öka även i folkrika länder som exempelvis Indien. Min och vår förhoppning måste vara att vårt land kan vara ett föredöme för hur vi tar i denna för mänskligheten mycket viktiga fråga.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservation 4.
(Applåder)

Anf. 76 JAN-OLOF LARSSON (S):

Fru talman! I motionsbetänkandet *Vattenvård* som vi nu debatterar finns det 16 motionsyrkanden. Motionerna tar huvudsakligen upp frågor om åtgärder mot övergödning och föroreningar i haven och åtgärder för att förbättra rening av avloppsvatten.

Utskottet föreslår att samtliga motionsyrkanden avstyrks, i huvudsak med hänvisning till att arbete pågår i dessa frågor.

Fru talman! Det återstår oerhört mycket arbete och många åtgärder för att vi ska kunna säga att vi kommer att klara av miljömålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Giftfri miljö. Det är nog de flesta här i kammaren överens om. Det handlar inte bara om mer arbete för att vi ska nå målen. Det handlar också om nödvändigheten av ytterligare ekonomiska satsningar.

När samarbetsregeringen i sin budget aviserade kraftiga satsningar för att försöka nå miljömålen inom detta område avvisades detta av moderater, centerpartister, folkpartister och kristdemokrater, vilket även stöddes av Sverigedemokraterna.

Vi som har varit med ett antal år och hört den förra regeringens representanter stå här i talarstolen och hävda att havsmiljön och vattenfrågorna är prioriterade områden, vi inser deras hyckleri. Det som prioriterades var först och främst skattesänkningar. Nummer två på prioriteringslistan var skattesänkningar. Nummer tre på prioriteringslistan var skattesänkningar. Det där med att se till att vår miljöskuld skulle bli så liten som möjligt för våra barn att hantera kom betydligt längre ned på prioriteringslistan.

Fru talman! Att föreslå åtgärder för att minska näringsläckaget till våra hav och sjöar kostar inget. Att föreslå att vi ska ta bort eller minska kemikalierna i form av läkemedelsrester i våra avlopp kostar inget. Det är först när eventuella åtgärder ska sättas in som det börjar kosta pengar, och då blir det fort lite svårare att prioritera fram dem.

I dag ser det ut som att vi endast kommer att klara två av våra miljömål.

Vi klarar inte övergödningssproblematiken. Åtgärder för att minska utsläpp av övergödande ämnen har gett resultat, men återhämtningstiden är lång. För att närma oss målet behöver vi minska utsläppen ytterligare.

Många sjöar och vattendrag uppfyller inte god ekologisk status enligt EU:s vattendirektiv.

Fysisk påverkan och fragmentering utgör problem i hela landet.

Många arter har ännu inte gynnsam bevarandestatus på grund av brister i livsmiljö och vattenkvalitet.

Restaurering av vattendrag pågår, men i långsam takt. Ökad miljöhänsyn behövs.

Regeringen bereder just nu Vattenverksamhetsutredningens förslag. Vår förhoppning är att den snart kommer med åtgärder så att vi kan attackera de här problemen.

Problem med förorenat grundvatten finns i hela landet, framför allt i jordbruksområden och i urbana miljöer. Bättre övervakning krävs för att kunna beskriva, prioritera och åtgärda rätt problem på rätt plats. Arbetet med skydd av grundvattenresurser går framåt, men takten måste öka. Åtgärder inom miljötillsyn, samhällsplanering, vattenförvaltning och jordbrukssektorn behöver förstärkas.

De stora problemen i havsmiljön är fortfarande övergödning, miljögifter och svaga fiskbestånd. Andra problem är marint skräp, syrebrist på havsbottnar, främmande arter samt att känsliga livsmiljöer och kulturmiljöer påverkas eller förstörs. För att nå miljö kvalitetsmålet återstår mycket arbete med att utveckla och genomföra viktiga styrmedel såväl i Sverige som på EU-nivå.

Fortfarande skadas värdefulla våtmarker och vegetationen förändras. Natur- och kulturvärden samt ekosystemtjänster påverkas negativt. Problem med effekter av markavvattning, klimatförändringar, främmande arter och kvävenedfall kvarstår. Bevarandeåtgärder som skydd, skötsel och restaurering behöver öka, liksom hänsynen i olika verksamheter. Det är många åtgärder som måste till för att vi ska se en tydlig vändning av läget hav, sjöar och vattendrag.

Utskottet gjorde en uppföljning vad gäller LOVA-pengarna. LOVA:s syfte är att bidra till minskande mängder fosfor och kväve. Ett av de viktiga resultaten är det samarbetsklimat som bildats på lokal och regional nivå. Att skapa ett engagemang, samarbete och kunskap på lokal och regional nivå är kanske väl så viktigt som själva åtgärden. Andra initiativ, som Greppa näringen, har också gett bra resultat.

Det pågår också en hel del forskning inom flera områden som berör kvaliteten i våra vatten, bland annat när det gäller läkemedelsrester i våra avlopp. Här beräknas att ett system ska kunna vara testat och utvärderat senast 2018.

Fru talman! Flera partier lyfter fram musselodling som ett effektivt sätt att minska övergödningen i våra hav, och det är helt rätt och riktigt. När vi diskuterar kantzoner och fånggrödor för att minska näringsläckage talar vi också i samma andetag om ersättning till bönderna för detta. När vi pratar om musselodling som miljöåtgärd, där vi kan mäta på kilot hur mycket kväve och fosfor som tagits upp, diskuteras dock inte miljöersättning av andra än Socialdemokraterna.

När vi motionerat om att musselodlarna ska få motsvarande ersättning för sitt näringsupptag som bönderna får, då röstar samtliga borgerliga partier, inklusive Sverigedemokraterna, nej. Men när det ska skrivas motioner poppar det upp en idé om att musselodlingar är något att satsa på för att minska övergödningen av våra hav. Tänk om handling och konsekvens kunde gå hand i hand!

Sverigedemokraterna motionerar om att vi måste öka stödet till våra grannar runt Östersjön för att de har det så knapert ekonomiskt. Då förstår jag inte varför Sverigedemokraterna röstar för att sänka de ekonomiska ramarna för denna typ av aktiviteter när det leder till sämre ekonomiska möjligheter att stötta länder runt Östersjön i att vidta åtgärder som är till gagn för oss alla. Tänk om handling och konsekvens kunde gå hand i hand!

Frågan om enskilda avlopp bereds i Regeringskansliet. Som sagt finns det över 300 000 enskilda avlopp. För mig framstår det som lite märkligt

att kommuner och länsstyrelser ålägger enskilda fastighetsägare att investera i viss teknik för enskilda avlopp. Det rimliga borde vara att den enskilde fastighetsägaren ska åläggas att hålla sig inom vissa värden.

Det har visat sig när fastighetsägare tagit prover på eget initiativ att utsläppen hållit betydligt bättre värden än utsläppen från det kommunala reningsverket. Myndigheters ålägganden ska vara teknikneutrala – det brukar ofta sägas från den här talarstolen – om vi ska kunna vidareutveckla reningstekniken och göra den kostnadseffektiv. Jag hoppas att detta blir tydligt när beredningen är klar i Regeringskansliet, och jag hoppas att den snart blir klar så att vi kan skrida till verket och åtgärda de över 300 000 enskilda avloppen.

Fru talman! I dag översvämmas haven av plaster i olika former. Ute i våra hav finns det kvadratkilometerstora ansamlingar av plast som vi människor har kastat i. Dessa avfallshögar i haven är lätta att se, men det finns också så kallade mikroplaster i haven, i stort sett överallt. Dessa kommer från kläder som tvättas, från smink och från många olika andra källor. Inte minst kommer de från det plastskräp som ligger ute efter vår kust, där det mals ner av naturen för att sedan åter åka ut i haven, där det äts av fisk, skaldjur och andra levande organismer, som sedan äts av oss så att vi får i oss dessa plaster.

Det här måste angripas på många sätt och på många plan, inte minst av internationella överenskommelser. Det vi kan göra direkt är bland annat att se till att skräpet plockas bort från våra stränder. Bohusläns kust är den kust som får ta huvuddelen av allt skräp som slängs i Nordsjön. Tonvis av plast och annat skräp drabbar kommuner som har små ekonomiska möjligheter att samla upp skräpet, vilket får konsekvensen att det mals ned av naturen. Att dessa kommuner ska behöva dra ned kvaliteten på äldreomsorg och skola för att städa bort skräp som kommer från hela Europa kan inte vara rimligt. Hela Europa måste ta ett ansvar. Här måste det till en långsiktig lösning tills vi har nått en internationell överenskommelse där bördorna fördelas på ett rimligt sätt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 77 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! När Jan-Olof Larsson talar om havsmiljöåtaganden och havsmiljöåtaganden tycker jag att han glömmer bort ett faktum som har nämnts av flera av oss på allianssidan, nämligen att det var alliansregeringen som, under ledning av miljöminister Andreas Carlgren, samlade ihop det man kallade för ett havsmiljöåtagande. Det var första gången som det fanns något som hette havsmiljöåtagande och där man kunde se i budgeten att vi satsade på havet. Jag utgår från att detta är något som Jan-Olof Larsson i dag tycker är bra och att han kan medge att det var ett bra arbete.

Alliansregeringen gjorde ytterligare åtaganden. Man införde Havs- och vattenmyndigheten, Havsmiljöinstitutet och annat som satte ett helhetsfokus på havet. Jag vill också nämna arbetet med reformering av den gemensamma fiskeripolitiken. Jag tror att vi är eniga om mycket saker.

Sedan kan man alltid som Jan-Olof Larsson säga att man måste sätta saker och ting mot varandra när man prioriterar. Om man väljer att utan

att darra på manschetten höja arbetsgivaravgiften för unga och höja andra skatter har man naturligtvis mer resurser.

Jag tycker dock att Jan-Olof Larsson missar poängen. Vi måste ju skapa resurser i samhället för att kunna åta oss att åtgärda de havsmiljöproblem som vi har. Då krävs det utan tvivel en bra jobbpolitik. Det är den som Alliansen driver. Sedan kan man naturligtvis på kort sikt driva in en massa skatter, men det ger ingen långsiktighet i politiken.

Anf. 78 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Fru talman! Detta med att man samlade ihop de olika poster och konton som användes för att förbättra vår havsmiljö har vi talat om i debatten många gånger. Vi hade till och med en RUT-utredning som berörde detta. Det var ju inte så att Alliansen satsade mer pengar, men man samlade ihop de olika kontona i budgeten till ett konto, som man kallade för havsmiljöanslaget. Det var väl ett bra sätt att tydliggöra det hela, men det blev inte en krona mer. Snarare visade RUT-utredningen att frågan var om det inte blev mindre pengar. Men att det blev tydligare är helt klart.

När det gäller arbetsgivaravgiften för ungdomar har utredning efter utredning visat att det är några av de dyraste jobben i Sverige som man har skapat på detta sätt. Ungefär 1 ½ miljon kostar varje ungdomsjobb. Det är mest subventioner till hamburgerbarer och annat som detta har gått till. Vi tycker att man måste använda pengarna på ett bättre sätt. Vi vill använda mycket av de pengarna till att utbilda ungdomar så att de kan ta dagens jobb. Det tycker vi är viktigare än att man ska ge subventioner för att öka aktieutdelningen för hamburgeraktiebolagen, vilket inte är rimligt.

Lars Tysklind kanske kommer ihåg att när hans budget spikades höjdes faktiskt arbetsgivaravgifterna för dem som var 25 år. Är det för många 25-åringar som har fått jobb, eller varför höjde man arbetsgivaravgifterna för dem? Hade de ingen effekt på dem som hade fyllt 25 år? Vad är argumentet för att det skulle betalas full arbetsgivaravgift för dem? Jag tycker att det är ett konstigt resonemang. Om er tes att en sänkning av arbetsgivaravgifterna för ungdomar var så bra borde väl detta ha fortsatt även för dem som är 25 år.

Anf. 79 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Jag kan inte tolka detta på något annat sätt än att Jan-Olof Larsson och Socialdemokraterna trots allt tycker att det var bra att Alliansen hade en helhetssyn på havs- och vattenpolitiken och att vi visade det tydligt både i budgetarbetet och i organisationen när det gäller myndigheter.

Nu hamnar vi kanske lite utanför vattenvård här, men vi kanske får ta den debatten. Det handlar nu inte om att vi ska dra ned på några arbetsgivaravgifter utan att vi ska lägga till. Jan-Olof Larsson vet lika väl som jag att det kan bli lite vulgärdebatt om vi bara talar om hamburgerkedjor, aktieutdelningar och så vidare. Men det är kanske inte fel att tjäna pengar på hamburgerbarer heller.

Jan-Olof Larsson känner faktiskt till hela bohuskustens besöksnäring och hur många ungdomsjobb som finns där, och där har de lägre arbetsgivaravgifterna för ungdomar haft stor betydelse. Framför allt kommer det att ha stor betydelse om man tar bort detta. Verksamheter behöver långsiktiga förutsättningar för att kunna drivas.

Man kan inte tala om detta bara från kostnadssynpunkt. Hela denna diskussion handlar om att ungdomar ska få sitt första jobb. Då kommer vi osökt över till förslaget om att höja arbetsgivaravgifterna för dem som är 25 år och äldre och sänka arbetsgivaravgifterna ytterligare för dem som är yngre. Utvärderingar har visat tydligt att sänkningen var mycket effektivare för de yngre, och därför skulle vi sänka ytterligare för dem. Det handlade om att sänka tröskeln för unga att komma in på arbetsmarknaden.

Detta känner Jan-Olof Larsson till. Men jag förstår att det känns lite besvärande för honom att behöva försvara höjningen av arbetsgivaravgiften för unga.

Anf. 80 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Fru talman! Det känns inte ett dugg besvärande. Jag har drivit detta under lång tid. Jag tycker att man ska ta till sig de utvärderingar som görs av experter. Där konstateras det att varje sådant jobb har kostat minst 1 ½ miljon. Vad kan vi inte få för dessa pengar i form av utbildning till ungdomar för att skapa annan sysselsättning som inte är subventionerad på det sättet? Det är konstigt att 25-åringarna ska lämnas därhän och att avgifterna ska höjas för dem.

Jag är riktigt stolt över detta. Jag hoppas att detta finns med redan i vårpropositionen, så att vi får möjlighet att satsa på ungdomarnas utbildning och se till att de får rätt underlag för att kunna få ett jobb. Detta är nämligen ett fruktansvärt slöseri med skattemedel.

Det är riktigt att jag tycker att det kan vara bra med en helhetssyn på havsmiljöanslaget. När ni 2012 sänkte anslaget med 200 miljoner syntes det tydligt hur ni hanterade pengarna. Därför tycker jag att det är bra att man på ett tydligt sätt kan utvärdera, och jag har ingenting emot att det fortsätter på det viset. Vi ville höja det i år, Lars Tysklind, men det gick ni emot. Det syntes också tydligt på havsmiljöanslaget.

Anf. 81 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Detta var ett replikskifte som skenade iväg en smula från vattenvården. Men jag kan inte heller låta bli att kommentera den lilla utveckling som Jan-Olof Larsson gör i sitt anförande om historien kring budgetarna.

Det är ganska intressant att konstatera att Alliansens budgetmotion faktiskt inte innehöll några skattesänkningar för året. Däremot innehöll budgetpropositionen, som Jan-Olof Larsson står bakom, skattesänkningar till pensionärer. Det är gott så. Men jag bara konstaterar att detta är ett faktum. Men det är väl undantaget som bekräftar regeln. I vanliga fall är naturligtvis prioritet ett, två och tre för Socialdemokraterna att höja skatten, och då särskilt för människor som arbetar och för dem som skapar jobb, det vill säga företagare.

Det var ganska tydligt här också att Jan-Olof Larsson var stolt och gladde sig över att få ge en ordentlig dubbelstöt till restaurangägare och hotellföretagare hemma på bohuskusten. Han har någon naiv tro på att det inte skulle påverka sysselsättningen i Bohuslän. Det är minst sagt anmärkningsvärt.

Fru talman! Jag ska återgå till vattenpolitiken. Det är trots allt den som vi är här för att debattera. Jag funderar på just frågan om avancerad

avloppsrening. Det är den motion som vi har valt att yrka på från Alliansen. Det gör vi mot bakgrund av att det mig veterligen inte står ett ord om detta i budgetpropositionen.

Prot. 2014/15:70
11 mars

Alliansen satte igång ett pilotprojekt när det gäller att införa avancerade reningsmetoder för att komma till rätta med till exempel problemet med läkemedelsrester i avloppsvatten. Men den nya regeringen verkar inte vara villig att på allvar ta tag i detta arbete och fortsätta med det. Det gör mig och de andra i Alliansen bekymrade, och det är därför som vi har en reservation om det.

Min fråga till Jan-Olof Larsson är: Hur ser den nya så kallade samarbetsregeringen på behovet av att faktiskt komma till rätta med denna problematik, och vilka konkreta förslag har man?

Anf. 82 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill bara påpeka att det var en liten utveckling från ämnet, men det var Lars Tysklind som hänvisade till dessa arbetsgivaravgifter för ungdomar. Det är riktigt att jag är stolt över att vi tog bort den delen. Det är en ineffektiv åtgärd som är så fruktansvärt dyr. Det är skamligt att ni inte redan har tagit bort den för att i stället satsa pengar på ett vettigt sätt som hade gynnat ungdomarna. Det är det som vi tycker är så märkligt.

Detta var i och för sig en utveckling från ämnet. Men det är dessa pengar som vi har att hantera i den totala budgeten.

Om jag inte har läst helt fel i motionsbetänkandet om detta står det ganska tydligt om det arbete som nu pågår med satsning på rening för att få bort läkemedelsrester. Det står att det i dag pågår ett arbete som man räknar med ska vara klart, utprovat och färdigt, till 2018. Det stöder regeringen fullt ut. Vi satsar pengar på det. Det ingår i budgeten. Vilket konto det är fråga om kan jag inte svara på.

Anf. 83 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Det är riktigt att det i betänkandet från utskottet skrivs att den här satsningen fortsätter under 2015 och så vidare. Men jag konstaterar att det i budgetpropositionen faktiskt inte står någonting om detta. Det är bakgrunden till vår oro över att detta är någonting som man från regeringens sida uppenbarligen inte prioriterar. Detta är en jätteviktig fråga som flera av debattörerna har varit inne på.

Fru talman! Låt mig ta upp en annan fråga också. Den handlar om just behovet av internationellt samarbete. Det lyfte även Jan-Olof Larsson fram i sitt anförande. Där är vi helt överens om att för att vi ska nå verklig skillnad för havsmiljön i Östersjön, Kattegatt, Skagerrak och så vidare är det internationella samarbetet fundamentalt viktigt. Det är alldeles nödvändigt.

Men kommer den nya så kallade samarbetsregeringen att klara av det? Det är någonting som jag ställer mig ganska skeptisk till. Vi har nämligen gång på gång sett, inte minst när det kommer till just miljö- och klimatpolitiken, att samarbetsregeringen inte ens klarar av att samarbeta ordentligt mellan de två regeringspartierna. Det har gång efter annan försvagat Sveriges stämma inom EU och internationellt.

Vi har sett det när det gäller klimatpolitiken, där det blev sifferbingo när statsminister Löfven kom till EU-nämnden för att presentera regeringens ståndpunkt. Vi ser det fortfarande kontinuerligt när det gäller hanteringen av ansökningar i fråga om GMO. Där har regeringen fortfarande inte lyckats komma överens om en gemensam position. Därför

tiger Sverige på dessa möten och lägger ned sina röster. Vi har sett det i vargpolitiken och rovdjurspolitiken, där man inte kan komma överens. Då tillsätter man en ny utredning.

Detta är systematiska exempel på att regeringen inte klarar av att leva upp till epitetet samarbetsregering. Det försvagar Sveriges röst i EU och i internationella förhandlingar.

Då är min fråga till Jan-Olof Larsson: På vilket sätt ska regeringen klara av att på allvar driva på för att minska övergödningen i Östersjön, för att komma till rätta med det marina skräpet och för att minska föroreningarna av våra hav och vattendrag?

Anf. 84 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Hultberg menar att han inte kan läsa ut detta i den budget vi jobbar efter. Det är ju er budgetmotion vi jobbar efter, Johan Hultberg. Det var den som vann kammarens gillande när det gällde hur vi ska hantera pengarna i år. Vad det står i *vår* budgetproposition får vi vänta med till i december, men just nu behöver ledamoten inte vara det minsta oroad över att vi inte satsar på att lösa detta med läkemedelsresterna. Vi står fast vid att det rimligtvis ska vara utvärderat och utprovat och kunna sättas i verket 2018. Det är vår uppfattning.

När det gäller vargpolitiken är vi helt överens inom regeringen om hur den ska hanteras. Den stora frågan var egentligen att vi inte tycker att det är politikerna i riksdagen som ska bestämma hur stort antal vargar det ska finnas för att det ska vara en livskraftig stam, utan det bör de experter som har den kunskapen göra. Det bör inte vara något ackorderande här inne. Det är väl vad det handlar om när det gäller att se över systemet. Jag tror dock inte att skiljer så fruktansvärt mycket över huvud taget mellan partierna i den politiken, men det är ju väldigt bra om vi till skillnad från den förra uppgörelsen får en bred uppslutning bakom hur det ska fungera i framtiden.

När det gäller hur vi ska samarbeta för att lyfta fram miljöpositionerna i Europa för Sveriges del tror jag att vi ska dra lärdom av hur Alliansen har gjort. Så ska vi inte göra, för vi har backat år för år när det gäller hur vi går framåt i Sverige.

Anf. 85 EMMA NOHRÉN (MP):

Fru talman! Det betänkande vi nu debatterar heter *Vattenvård*, och det verkar som att vi har ett stort engagemang i frågan. Namnet i sig är dock ganska tänkvärt – vattenvård. Vi behöver vårda vattnet.

”Vård” betyder enligt Nationalencyklopedin ”tillsyn som är förenad med någon form av behandling eller annan åtgärd”. Nog är det så att vårt vatten, såväl sött som salt, behöver någon form av behandling eller åtgärd. Vi använder nämligen vatten till så mycket, och vi måste se till att det går att använda igen och igen eftersom det är ett kretslopp. Det vatten vi dricker i dag kanske dracks av en dinosaurie för 100 miljoner år sedan.

I dag slösar vi dock med vatten, och vi renar för dåligt. Det är ganska skrämmande. Hur kommer det sig att vatten, vilket är något vi alla på jorden är beroende av, missköts så väldigt – så illa att vi behöver ha åtgärdsplaner för att få till rent vatten? Rent vatten borde vara en rättighet för allt levande men har i stället blivit en Svarte Petter som ingen vill betala för.

Det är många som har belyst att det vi talar om i dag hör ihop med många av de andra betänkanden vi har, som kemikaliepolitik, avfallspolitik samt hur och vad vi äter. Vi måste nog även se det som globalt, för det som regnar ned på Sverige har ofta avdunstat någon annanstans.

Vet ni att vi fortfarande i dag, i mars, håller på att rena det vatten vi använde förra året? Vi kommer att fortsätta göra det fram till midsommar ungefär, och då är det bara sex månader kvar av det här året trots att vi redan har använt vattnet i ett halvår. Det kanske var lite krånglig matematik där, men precis som att vi nu är ganska överens om att vi använder mer resurser än vi har på jorden – att vi lever som om vi hade fler jordklot – gör vi samma sak när det kommer till vatten. Ett års vattenkonsumtion tar i dagsläget ungefär ett och ett halvt år för jorden att producera. Det gör att vi ligger back, och vi måste jobba globalt.

För att producera de jeans jag har på mig går det åt ungefär 10 000 liter vatten. För att producera bara bönorna till en och en halv deciliter kaffe har det gått åt ungefär 140 liter vatten. Då är inte transportsektorn inräknad, och inte heller duschen som transportören tog på vägen, tvättandet av lokalerna och så vidare. Vi använder väldigt mycket vatten. För att producera ett kilo nötkött går det åt 16 000 liter vatten. Det blir ganska många liter vatten på en kossa.

Mycket av det vatten vi använder flyttar vi dessutom runt från ett ställe till ett annat. Ta en gurka; den består av 98 procent vatten i ett grönt fodral, som vi kör från ett land till ett annat för att äta. Även mycket av det vatten vi klär oss i och äter har producerats i andra länder än Sverige – ofta på ställen som redan nu har dålig vattenförsörjning och som i och med klimatförändringarna kommer att få ännu sämre vattenförsörjning i framtiden.

Kända floder som Coloradofloden, Indusfloden och Gula floden har fungerat som livsnerv i generationer – Indusfloden sedan mänsklighetens vagga – men rinner i dag inte ända fram till havet eller sina andra slutdestinationer. Jordanfloden, som är den kända historiska flod där Jesus döptes, är borta till 90 procent. Däremot är det många avlopp som leds ned i den, så om Jesus hade döpts i dag hade hans vita särk nog varit ganska brun på vägen upp.

Vad har då detta att göra med Sverige? Jo, vi lever som om vi hade hur mycket vatten som helst. Rent fysiskt använder jag och ni andra här inne i snitt 180 liter vatten per dag. Tittar vi på hur mycket vi konsumerar genom det vi har på oss, äter, transporterar och så vidare använder vi dock över 5 500 liter vatten dagligen. Vi ligger över världsgenomsnittet. Här i Sverige gör vi dessutom lite grann samma sak som i övriga världen. Vi har en väldigt ren och fin natur, och många åker hit och tittar på den – vi har talat om turister. Trots det hittar vi spår av bekämpningsmedel i grundvattnet, läkemedelsrester i avloppet och näringsämnen i åar och vattendrag. Allt är på väg till havet.

Näringsämnen som kväve och fosfor används på åkrar för att det ska växa, och det är det som händer även när det kommer ut i havet – det får algerna att växa, och vi får algblooming. Både näringsämnen och annat bös, om vi nu får använda det ordet, som kommer ut i havet blir dock också en fysisk barriär som gör att vi får utskuggningar. Solljuset når alltså inte ända ned i hav och vatten, som det gjorde förut. Går man 100–150 år

tillbaka i tiden och tittar på Kattegatt – om vi ska byta kust lite efter allt prat om Östersjön – ser vi att det då fanns ålgräs ned till 20–25 meter. I dag är utbrytningsgränsen 5 meter.

Det beror förmodligen bland annat på att vi har ett ändrat samhälle; jag tror att det var Lars Tysklind som talade om att även rovfiskarna påverkar. Vi har alltså ett ändrat ekosystem, men vi har också fysisk utskuggning. Det gör inte bara att vi har mindre alger, utan det rör även uppväxtområden för fisk och så vidare. Då är vi inne på matfrågan igen.

Vi har alltså väldigt mycket att göra fortfarande. Jag sympatiserar med många av de förslag motionärerna har tagit upp, men jag vill säga att det redan är igång. Vi håller på! Ni behöver inte vara oroliga. Däremot är det konstigt att många står här och slår sig för bröstet när det den 3 december, som genom ett trollslag, försvann 1 ½ miljard kronor på miljöområdet. Bara i anslaget till havs- och vattenmiljön togs det bort 75 miljoner. Det gör att vi inte kan göra de satsningar vi ville göra på havsmiljön och andra saker. Vi gör dock vad vi kan, vi har mycket igång och det går raskt.

Till exempel håller vi just nu på att remissbehandla Miljömålsberedningens delbetänkande *Med miljömålen i fokus – hållbar användning av mark och vatten*, som presenterades i somras. Delbetänkandet innehåller förslag till strategier för långsiktigt hållbar användning av mark och hur vattenresurser kan förvaltas i framtiden. Det är ett ganska omfattande delbetänkande, och när remissrundan kommer tillbaka tror jag att vi kommer att ha ännu fler förslag på vad vi ska göra.

LOVA-anslagen, som det har talats om här, är permanentade och uppgår till 75 miljoner kronor per år. Regionalt och internationellt är Sverige med och jobbar i de två regionala konventionerna Oskar och Helcom. Bland annat leder vi en del handlingsplaner för att ta hand om marint skräp, och vi har tagit på oss ledaransvaret för flera delar av andra handlingsplaner. När det gäller Sveriges arbete mot föroreningar i haven kan jag nämna att Sverige inom EU-strategin för Östersjöregionen leder just det prioriterade område som handlar om utsläpp av farliga ämnen till havet. Vi ligger alltså på i det internationella arbetet.

Globalt har vi också anslagit stora pengar till Gröna fonden, och eftersom vattenresurserna är globala påverkar även det dessa.

Det har också talats om läkemedelsrester, och dem måste vi ta hand om snarast. Vi hörde om den tvåkönade mörten. Jag hade en professor som sa: Säg vad man vill om fiskarna i havet, men de har fan inte ont i huvudet.

Det som vi åter går igenom oss och påverkar annat. I Indien har gammalpopulationen minskat med 80–90 procent för att man använder diklofenak som är farligt för fiskar. Även produktionsdjur och husdjur får mediciner, och även de läkemedelsresterna måste vi ta hand om.

Nu pågår ett omfattande forskningsprogram, Mistra Pharma, som tittar på nedbrytningen och miljöeffekterna av läkemedel. Det ska slutföras i år. Projektet finansieras av Mistra.

Vidare beviljades Havs- och vattenmyndigheten förra året 10 miljoner kronor till sex projekt som handlar om avloppsrening. I årets regleringsbrev får myndigheten ytterligare 6 miljoner till detta. Det pågår alltså och handlar om avancerad rening av avloppsvatten.

Jag tror inte att ni behöver vara oroliga för att det inte händer något. Det är en mycket prioriterad fråga som jag personligen har ett starkt intresse för. Jag hoppas att vi kan fortsätta att dela detta intresse, och jag

är glad över det engagemang som finns. Jag tror att vi tillsammans i utskottet och med regeringens förslag kan få till en bättre vattenmiljö. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

Kemikaliepolitik

§ 9 Kemikaliepolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2014/15: MJU7
Kemikaliepolitik
föredrogs.

Anf. 86 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Fru talman! Det känns fantastiskt att få göra debut här i talarstolen och få tala om inte bara ett utan många viktiga ämnen, nämligen kemikalier.

I detta betänkande, MJU7 *Kemikaliepolitik*, behandlas 36 motionsyrkanden, varav 5 är i alliansformat. Det är både glädjande och ganska hoppingivande att två av dessa leder till tillkännagivanden och bifall. Att vi bygger vidare på Alliansens politik och propositionen *På väg mot en giftfri vardag* borgar för goda resultat och en kontinuitet i arbetet som vi inte ska underskatta eller vifta bort.

Jag menar dock att vi i några frågor kan gå ännu längre och ha ännu mer offensiva skrivningar. Bland annat gäller det de ekonomiska styrmedlen och begränsningen av hormonstörande ämnen. Jag yrkar därför redan nu på tre av alliansreservationerna, nr 2, 3 och 6, men jag återkommer till detta.

Låt oss då tala om kemikalier. Det är onekligen en viktig fråga för konsumenterna i butikerna, för våra alltmer globaliserade företag, för barnen i förskolorna och för ekosystemen vi lever och vistas i. Ja, kort och gott är kemikalier en springande punkt och en viktig fråga för alla människor runt om i världen.

Fru talman! Kemikalier finns överallt, och man kan säga att allt är kemi. Kemi är livsnödvändigt och en framtidsbransch då kemi kan lösa några av de framtidsutmaningar vi har. Det kan handla om bättre batterier eller renande miljöåtgärder. Men kemi omfattar också långlivade hormonstörande ämnen och bioackumulerande gifter.

Vi är alltså beroende av kemikalier och det kemiindustrin producerar. Men det finns också en risk för att vi långsamt och över generationsgränserna blir förgiftade, om det vill sig riktigt illa. Därför är det viktigt att dessa frågor tas upp och debatteras utförligt i Sveriges riksdag. De här frågorna är helt enkelt för viktiga för att lämnas åt slumpen.

Fru talman! Något vi också ska komma ihåg är att kemikaliedebatten likt klimat- och miljödebatten är dynamisk. Den förändras med tiden eftersom kunskapen ökar.

Tittar vi tillbaka, inte så långt, ser vi ett industrialiserat Sverige där sot och aska kunde förpesta tillvaron runt fabrikerna. Lösningen på det var att bygga skorstenarna högre för att på så sätt sprida ut det över större ytor och sedan hoppas att det regnade ned någon annanstans. Man kan säga att

vi tidigare skickade utsläppen på posten utan att skriva en tydlig mottagare. Eller så kan man likna det vid spam.

Det var inte heller länge sedan man trodde att högdosexponering av hormonstörande ämnen var det allra farligaste. Med dagens kunskap vet vi att långvarig lågdosexponering kan vara minst lika farligt.

Kunskapen som vi fått genom omfattande forskning, som finns hos våra kunniga expertmyndigheter och som debatteras livligt i civilsamhället är i dag större än den varit tidigare. Vi som sitter här vet mer om de kort- och långsiktiga effekterna än man gjorde för inte alls länge sedan. Kunskapsinhämtningen har accelererat på 2000-talet, vilket är hoppingivande. Men det ska också omsättas i politik.

Fru talman! Låt mig återvända till skorstenen. Att bygga skorstenarna högre för att skicka utsläppen längre bort är ett tydligt tecken på något som kan tyckas självklart i dag: Kemikalier bryr sig väldigt lite om nationsgränser. De färdas genom våra vattendrag, och de finns i molnen och i luften. De finns i maten vi äter, i kläderna vi har på oss och i våra kroppar. Skadliga kemikalier kan spridas snabbt och över stora ytor. Det betyder att den nationella lagstiftningen kommer till korta om vi vill påverka i någon större utsträckning.

Missförstå mig rätt. Det är glädjande att vi har en livlig debatt och att många belyser viktiga fakta genom sitt stora engagemang. Men Sverige är ett litet, exportberoende land med öppna gränser i norra Europa. Skulle vi be någon utanför Europa att peka ut Sverige på en jordglob är risken överhängande att de i stället skulle peka på Schweiz.

Det belyser det faktum att Sverige inte är den enda arenan där vi kan driva på för begränsningar av farliga kemikalier och för tydligare uppföljning. Våra företag inte heller bara i Sverige utan på en alltmer globaliserad marknad. Därför blir tävlingen i att dra särlagstiftningen längst inte särskilt meningsfull.

Vi har i dag en till stora delar harmoniserad kemikalielagstiftning inom EU. EU är en arena där vi har stor möjlighet att påverka, vilket vi också ska göra. Reach har tagit oss en bit på vägen men måste ständigt underhållas för att bli spetsigare och kunna göra mer.

Fru talman! Jag ser positivt på betänkandet och att utskottet vill driva på regeringen ytterligare för att begränsa kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel på EU-nivå. Alliansen har ju redan tidigare drivit på och lyckats få goda resultat i arbetet för att fasa ut kvicksilver globalt. Jag tänker på mötet i japanska Minamata 2013, där den tidigare miljöministern gjorde en stor insats.

Nu är det dags att följa upp det arbetet på hemmaplan. På det stora hela är det ett bra betänkande. Utskottet pekar särskilt på att alliansregeringens handlingsplan för en giftfri vardag är en viktig del av den samlade strategin för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Man slår också fast att kemikaliereglerna i hög grad är harmoniserade inom EU och att utrymmet för nationella särregler är begränsat. Det är en i grunden sund inställning.

Alliansens motion om att begränsa ämnen i grupp får också ett visst erkännande i texten. Motionen bifalls inte, och det kan man diskutera vad man tycker om. Men jag hoppas ändå på goda resultat.

Jag kommer från Gotland, där vi har haft stora problem med nätdrogen spice. Spice har den beskaftenheten att när en särskild substans förbjuds ändrar tillverkarna den kemiska formeln lite grann så att det blir något

annat, som ibland är farligare och mer dödligt. Det krävs då en ny process för att förbjuda denna substans.

Därför är det inte långa streck att dra till bisfenoler. Vi kanske inte bara ska titta på bisfenol A utan också på bisfenol B och bisfenol S. Det är rimligt, både för effektivitet och ansvarsfullhet, att man tittar på ämnen i grupp när de har närbesläktade egenskaper.

Jag närmar mig talartidens slut och vill därför sammanfatta detta komplexa och ibland ganska invecklade ämne. Sverige är på rätt väg när det gäller kemikaliepolitiken. Vi driver på EU för fler begränsningar av farliga ämnen och har en industri som i mångt och mycket tar stort ansvar.

Vi ser helheten både i Sverige och bortom nationsgränserna och bygger vidare på Alliansens tidigare satsningar och propositioner. Det är bra, för det ger kontinuitet och effektivitet i arbetet med att begränsa farliga ämnen. Det kan man tycka är bra därför att det leder till miljö kvalitetsmålet, men de små vinster vi får på vägen dit är också viktiga, inte nödvändigtvis för att de tar oss närmare målet utan även för att de i många avseenden räddar liv.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 87 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag miljö- och jordbruksutskottets betänkande rörande kemikaliepolitiken.

Vi har av någon anledning oftast kommit att tala om kemikalier som ett problem. Det blir ofta så, och i folkmun låter allt som har med kemikalier att göra inte särskilt bra. Då kan det vara bra att komma ihåg några saker. På 1950-talet var medellivslängden 48 år. För ett par år sedan var den 70 år. Nu är den sannolikt ännu högre. Trenden är nämligen att människors hälsa förbättras på alla kontinenter.

Utöver fred och säkerhet kan vi urskilja tre nyckelfaktorer bakom denna utveckling, nämligen tillgång till mat, rent vatten och mediciner. Jag vill påstå att kemi och kemikalier har spelat en nyckelroll i denna utveckling. Visst har vi brottats – och brottas fortfarande – med de negativa konsekvenserna av handelsgödsel och bekämpningsmedel. Men utan dessa kemikalier hade den gröna revolutionen, med en dramatisk ökning av världens livsmedelsproduktion, aldrig ägt rum.

Sjukdomar som sprids via orenat vatten är fortfarande bland det farligaste som finns, i synnerhet i u-länder. Detta löser vi med kemikalier, och läkemedelsindustrin är som vi alla förstår helt genomsyrd av kemiska processer.

I det industrialiserade samhället innebär enskilda kemikalier inte längre skillnaden mellan liv och död, men vi är ändå beroende av en mängd olika kemiska produkter, allt från mediciner till de material vi har i vår omgivning. Exempelen kan mångfaldigas.

Fru talman! Detta innebär naturligtvis inte att alla kemikalier är bra för oss. De flesta kemikalier fyller rätt använda en viss funktion – banal eller vital – men kan samtidigt skada människor, djur och natur om de används fel, framför allt om vi utsätts för alltför stora mängder.

Därför granskar vi kontinuerligt och med ett stort mått av försiktighet reglerna kring användandet av kemikalier. Detta arbete måste ha en

vetenskaplig grund som rättesnöre. Annars hamnar vi i en omöjlig situation där vi utan grund försvårar användandet av kemikalier som samhället faktiskt har nytta av. Samtidigt åligger det oss att vara konservativa, alltså försiktiga, med frågor som rör liv och hälsa.

En inte oväsentlig aspekt är att människor som utsätts för kemiska risker inte behöver vara medvetna om det. Lagstiftarna har därför ett särskilt stort ansvar i den här frågan, och därför kringgärdas användandet av kemikalier av en tämligen omfattande lagstiftning.

Jag kan konstatera att det i grunden råder en samsyn i Sverige om att vi ska ha en restriktiv lagstiftning. De flesta partier här inne vill gå längre i arbetet med att fasa ut farliga kemikalier på marknaden. Bland de ledamöter jag har framför mig ser jag flera som har skrivit motioner i syfte att ytterligare begränsa användandet av vissa kemikalier.

Men vi vet ju att det inte riktigt räcker. Hur vi än gör i den här kammaren kan vi ändå inte fasa ut farliga kemikalier, trots att vi vill och trots att vi vet att de är farliga för vårt land och vår befolkning. Detta beror på det överstatliga samarbete som dessa ledamöter samtidigt ställer sig helt bakom.

Att vi har en europeisk union som förhindrar oss beslutsfattare i Sverige att förbjuda farliga kemikalier är ett allvarligt demokratiskt problem. Som det är i dag påtvingas svenska folket dagligen att utsättas för kemikalier som samtliga här i kammaren vill ha bort från den svenska lagstiftningen.

Även om samtliga riksdagsledamöter här i kammaren enhälligt skulle vilja införa ett förbud mot en viss kemikalie som vi bedömt vara giftig får vi sannolikt inte göra det, utan vi måste driva det hela vägen genom monsterstaten och monsterbyråkratin i Bryssel.

Att ett medlemsland inte tillåts gå längre än EU:s bestämmelser för att skydda sina medborgares liv och hälsa är ett allvarligt demokratiskt problem, och det är ett problem som vi sverigedemokrater vill göra något åt.

Alldeles oavsett ska vi fortsätta att med alla tillgängliga medel utöva påtryckningar gentemot EU så att vi kan förbättra den svenska kemikalielagstiftningen än mer. Ibland begår vi nämligen fel. Vår fantasi räcker ibland inte till för att föreställa oss vad som händer med vissa produkter i användarledet.

Enligt en rapport från Livsmedelsverket och Kemikalieinspektionen har man detekterat höga halter av poly- och perfluorerade alkylsubstanter, så kallade PFAS, i anslutning till brandövningsplatser, vilket med största sannolikhet hänger samman med att dessa föreningar finns i brandskum. Det har man mer eller mindre konstaterat.

Dessa föreningar är av en sådan omfattning att de påverkar grundvattnet, vilket är ett allvarligt hälsoproblem. I vissa dricksvattenbrunnar uppmättes halter som var hundratals gånger högre än tillåtna riktvärden, och vi vet i dag att tusentals människor på grund av intag av sitt dricksvatten nu har förhöjda värden i sina kroppar.

PFAS är en grupp ämnen som misstänks kunna skada lever, sköldkörtel och ämnesomsättning om de intas i alltför höga halter under lång tid. Hur farligt detta är vet vi ännu inte.

Vi i Sverigedemokraterna vill precis som en lång rad forskare inrätta en kommission för att utreda bakgrunden till och konsekvenserna av

spridningen av PFAS. Vidare bör Sveriges geologiska undersökning få i uppgift att etablera en nationell strategi för kartläggning och hantering av alla miljökonsekvenser som förknippas med detta misslyckande, som närmast är att betrakta som en skandal.

Till saken hör att PFAS fortfarande används av Försvarsmakten, trots att omfattande problem alltså redan har konstaterats. Det är fullständigt oacceptabelt. Vi i Sverigedemokraterna hoppas att regeringen snarast agerar i frågan.

Regeringen har nyligen uppdragit åt Statens geotekniska institut att föreslå preliminära riktvärden för PFAS i mark och grundvatten. Detta är naturligtvis positivt, men det är inte tillräckligt. Det inträffade är allvarligt, och allvarliga händelser av detta slag kräver ordentliga genomlysningar, varför det är angeläget med en haverikommission. Jag yrkar därför bifall till Sverigedemokraternas reservation 13.

I detta anförande instämde Anders Forsberg (SD).

Anf. 88 LENA EK (C):

Fru talman, ärade ledamöter, ärade åhörare! Kemikaliefrågorna har diskuterats länge inom EU och i Sverige. För oss vanliga konsumenter är det verkligen oroande att inse att det fortfarande finns och används ämnen som är giftiga, persistenta, cancerframkallande eller hormonstörande i vår omgivning och i vår dagliga livsmiljö.

Efter långa förhandlingar i olika omgångar fick EU slutligen en gemensam reglering för registrering, utvärdering, auktorisering och substitution av kemikalier – det vi brukar kalla Reach, efter den engelska förkortningen.

Redan under förhandlingsarbetet för ett drygt decennium sedan visste vi att arbetet måste fortsätta. För många länder var det en ny form av reglering, som satte ett golv inom den inre marknaden, men den behövde förbättras.

För åren 2011–2014 lade alliansregeringen fram en handlingsplan för giftfri vardag med särskilt fokus på barn liksom budgetförstärkningar som har bidragit till att förbättra arbetet. Arbetet slutredovisades av Kemikalieinspektionen i februari 2015. Satsningarna har gjort att Kemikalieinspektionen kraftigt har kunna utöka sina insatser i Sverige, inom EU och internationellt.

Arbete med EU:s kemikalielagstiftning, internationellt arbete, tillsyn av farliga ämnen i varor och dialog med näringslivet för att minska riskerna med farliga ämnen i varor har prioriterats. Sverige har därför kunnat förbereda vetenskapliga underlag och anmäla många fler ämnen till EU:s kandidatlista. Kemikalieinspektionen har också kunnat utföra många fler kontroller och tester, liksom ha en fördjupad dialog om frivilliga åtgärder med företag inom branscher som leksaker, textilier och kosmetika.

En särskild strategi för att nå miljö kvalitetsmålet om giftfri miljö lades fram av alliansregeringen i proposition 2013/14:39. Här finns åtta etappmål och insatser som behövs för att nå de svenska miljömålen, som generationsmålet och målet om giftfri miljö. EU-regleringen genom Reach innebär att flertalet åtgärder ska ske på europeisk nivå. Trots detta finns några svenska förbud, där Sverige har gått före.

Ett svenskt förbud mot kvicksilver följdes av intensiva insatser i internationella förhandlingar. Det har medfört att EU delvis har förbud, att Minamatakonventionen har slutförhandlats inom ramarna för Unep, FN:s miljöprogram, och att Sverige kunde underteckna konventionen 2013.

Andra exempel är förbud mot fosfor i tvättmedel och maskintvättmedel, carcinogena ämnen i tatueringsfärger, formaldehyd i spånplattor, vissa klorerade lösningsmedel, vissa extremt farliga båtbottnfärger och bisfenol A i barnmatsburkslock, för att nämna några.

Det är bra att vänsterregeringen har bestämt sig för att fortsätta detta arbete i en ny strategi.

Centerpartiet har fört fram frågan om ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken, och det blev också allianspolitik. Utredningen om kemikalieskatt, med direktiv 2013:127, kommer snart att presentera sina resultat, och jag hoppas att kemikalieskatter blir verklighet i Sverige.

Genom beslut som dessa har alliansregeringen fört arbetet framåt, men vi är inte nöjda. Därför har vi i motion 2014/15:69 visat hur vi vill snabba på den nationella regleringen. Vi konstaterar att majoriteten inte stöder detta utan i stället har tillsatt fler utredningar och medgett förlängd tid för andra uppdrag. Det är förvånansvärt, eftersom jag kommer ihåg flera debatter där företrädare för Socialdemokraterna och Miljöpartiet krävt just snabbare handläggning.

Fru talman! EU:s kemikaliepolitik och hur grupper av likvärdiga ämnen ska hanteras är ett annat område där vänstermajoriteten har valt att backa. Kemikalieinspektionen fick av alliansregeringen ett uppdrag som handlade om hur Reach kunde utvecklas och effektiviseras som redovisades i juni förra året.

I rapporten visar Kemikalieinspektionen hur kunskapen om kemikalier har förändrats, från att uppmärksamma enstaka ämnen och skapa regler för att hantera detta till att mer och mer uppmärksamma grupper av ämnen som dessutom används i vanliga konsumtionsvaror. Hit hör ftalater, perfluorerade ämnen och bromerade flamskyddsmedel.

Kommer ett förbud här har industrin ofta ersatt ämnet med ett ämne där en liten del av den kemiska strukturen har förändrats. Från förbud mot bisfenol A behöver vi nu hantera ämnen ända bort mot bisfenol S. Det är vad vi i Centern kallar bisfenolalfabetet. Därför menar jag att lagstiftningen nu måste utvecklas till att kunna hantera grupper av ämnen och inte bara enstaka ämnen. Majoriteten instämmer i analysen men avstår från de skarpa skrivningar som finns i alliansens gemensamma motion, vilket jag djupt beklagar.

Ett tredje område där majoriteten har valt en lägre ambitionsnivå är hormonstörande ämnen, punkt 8 i betänkandet.

Kunskapen om hormonstörande ämnens skadliga verkningar ökar snabbt, samtidigt som vi ser tecken på att de sprids i ekosystemen. Till exempel återfinns dubbelkönade abborrar utanför en del svenska reningsverk, och vi har tidigare i debatten hört att samma problem finns för mört. Alliansens kemikalieproposition tog upp frågan och hade flera åtgärdsförslag rörande hormonstörande ämnen. Flera stöds av nuvarande regering. Det är bra – men.

EU-kommissionen antog 1999 en strategi för endokrinstörande ämnen, KOM(1999)706, som kommissionen själv har aviserat behöver en revision. Men det har ännu inte skett.

På kemikalieområdet finns två förordningar: biocidförordningen och växtskyddsmedelsförordningen. Här har rådet och EU-parlamentet gett kommissionen i uppdrag att ta fram kriterier för hormonstörande ämnen, en så kallad delegerad akt. Den skulle ha beslutats senast den 13 december 2013 inklusive en tidsplan. Det har ännu inte skett. Därför uppmanade alliansregeringen kommissionen att uppfylla beslutet. Eftersom det inte skedde stämde svenska regeringen EU-kommissionen vid domstolens första instans, den så kallade tribunalen. Det är, fru talman, unikt att en svensk regering stämmer kommissionen, och det har stor betydelse på just kemikalieområdet.

Nu visar det sig att både rådet och EU-parlamentet stöder stämningen. OECD har dessutom sedan länge kriterier som kan användas. I detta känsliga läge hade det varit bra med stöd för yrkandet att EU bör öka takten när det gäller att begränsa användningen av eller fasa ut särskilt farliga ämnen, som just hormonstörande ämnen. Men också här har vänstermajoriteten valt att backa. Jag undrar vad bekymrade föräldrar och konsumenter tycker om det. Vi från Alliansen har en reservation.

På två områden har vi dock funnit majoritet för en gemensam ståndpunkt. Det gäller kvicksilver respektive bromerade flamskyddsmedel. Det innebär, fru talman, att betänkande MJU7 innehåller två tillkännagivanden som begär handling av regeringen.

Kvicksilver är ett ämne som Sverige under lång tid har arbetat för kartläggning, begränsning och förbud för användning av. Kvicksilver är ju ett mycket farligt miljögift. Minamatakonventionen slutförhandlades under 2013 och undertecknades i oktober samma år, symboliskt nog just i Minamata, där den stora katastrofen upptäcktes.

Sverige och 93 andra länder har undertecknat avtalet, som innehåller begränsningar av och förbud för kvicksilver i både produkter och industriella processer. Det kommer i delar att börja gälla från 2020. Trots att Sverige påbörjade arbetet redan 1960 och införde ett totalförbud 2009 är nedfallet över landet genom luften fortfarande stort. Därför är Minamatakonventionen viktig också för oss. Det är glädjande att vi nu får ett beslut i riksdagen med krav på att regeringen verkar kraftfullt för att EU – som faktiskt ligger långt efter Sverige i just denna fråga – ska begränsa och fasa ut farliga ämnen som kvicksilver.

Bromerade flamskyddsmedel är också ämnen som kan färdas långväga genom luften. Sådana ämnen har hittats i nyfödda isbjörnsungar, vilket i sig är en skrämmande kunskap. Bromerade flamskyddsmedel lagras i miljön och i människan, vilket ger risk för skador på foster, har hormonstörande effekter och kan orsaka cancer. Kemikalieinspektionens tillsyn visar också att satta ämnesgränser överskrids på ett sätt som har lett till åtalansmälningar. Det är därför verkligen bra att utskottet nu är överens om ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att bromerade flamskyddsmedel begränsas ytterligare eller helt fasas ut inom EU.

Fru talman! Slutligen: Det här betänkandet hade kunnat vara mycket tuffare, om vänstermajoriteten hade valt att ta fler steg framåt vad gäller styrmedel i kemikaliepolitiken, hantering av grupper av farliga ämnen samt begränsning och utfasning av hormonstörande ämnen. Men så är tyvärr inte fallet. Jag konstaterar dock att Alliansen har vunnit gehör för bättre skrivningar i tillkännagivanden till regeringen om kvicksilver respektive bromerade flamskyddsmedel. Det är bra.

Mot bakgrund av detta yrkar jag bifall till Alliansens reservationer 2, 3 och 6 och i övrigt bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Kristina Yngwe (C) och Gunilla Nordgren (M).

Anf. 89 JENS HOLM (V):

Fru talman! Kemikalier finns som bekant nästan överallt. Det brukar sägas att det finns drygt hundra tusen kemikalier på EU:s inre marknad. Jag tror faktiskt att det till och med är rätt många fler än så. Kemikalier kan vara bra för många saker, men det finns också stora risker med vissa sorters kemikalier. De kemikalierna – det är främst dem vi debatterar här – måste vi se till att få kontroll över och så fort som möjligt få bort från sådant som vi använder varje dag, från våra arbetsplatser och från våra förskolor där våra barn vistas.

Barn är särskilt utsatta när det gäller kemikalier. Det krävs mindre doser, mindre exponering, av kemikalier för att barn ska drabbas.

En annan grupp som lätt glöms bort är alla de som arbetar inom kemikalieindustrin. Enligt en finsk undersökning som jag har läst kommer ungefär 30 miljoner arbetare dagligen i kontakt med skadliga och farliga kemikalier. Jag tänker spontant på min egen pappa som arbetade inom kemikalieindustrin i Norrland. Han kom ofta hem efter arbetsdagen och hade ont i kroppen och i lederna. Han hade svårt att sova, svårt att sitta, stå och gå ibland. Han fick senare diagnosen akut metallförgiftning. Det kom troligen från den stora exponeringen för farliga kemikalier på hans arbetsplats. Han mår för övrigt bra nu och är pensionerad. Men det är bara ett konkret exempel.

Det är viktigt att vi agerar på alla nivåer vi kan för att i så stor utsträckning som möjligt begränsa användningen av farliga kemikalier. På den internationella nivån tänker jag på FN, Nordiska rådet och EU, och jag tänker på hemmaplan.

Vänsterpartiet är det parti som, i det här betänkandet, har lagt fram flest konkreta förslag på begränsningar av kemikalier. Vi har en hel del konkreta förslag på hur EU:s kemikaliepolitik, kemikalieförordningen Reach, ska kunna fungera bättre. Jag förhandlade om Reachförordningen under min tid i EU-parlamentet, bland annat tillsammans med Lena Ek från Centerpartiet som talade här tidigare. Vänsterpartiet kunde till slut inte vara med i den stora överenskommelsen om Reach eftersom vi tyckte att den blev undermålig.

I dag finns det fortfarande många områden där EU:s kemikalielag måste göras bättre. Vi vill till exempel att man ska kunna ta tag i hormonstörande ämnen på ett bättre sätt. Vi vill att man ska ta kontroll över de så kallade nanomaterialen, mikromaterial, som används i allt större omfattning. Lågvolymämnena, ämnen som används i bara ett eller ett par ton, kan vara väldigt farliga kemikalier. De ämnena måste också registreras och prövas noggrant. Vi vill även att medlemsländer alltid ska kunna gå före och ha en mer progressiv kemikalielagstiftning än EU kräver av dem.

Apropå att medlemsländerna ska kunna gå före konstateras det i betänkandet att Sverige som land, i rak motsats till vad många kanske tror,

inte har gått före särskilt mycket på kemikalieområdet. Det står i betänkandet att man, om man ska göra det, måste ta "hänsyn till effekter för företagens konkurrenskraft och den inre marknadens funktion". Det känns som att industrins konkurrenskraft och EU:s inre marknad helt plötsligt är viktigare än våra barns, våra arbetares och vår miljöns bästa. Så kan vi inte ha det. Vi måste alltid sätta miljön och vår egen hälsa främst. Industrin och EU:s inre marknad får komma i andra hand.

Ett viktigt sätt att stärka den internationella kemikalieregleringen på är att vi som enskilt land går före på det nationella området. Jag tänker till exempel på den farliga kemikalien bisfenol A, som flera har nämnt tidigare. Det är helt korrekt att bisfenoler kan finnas i många olika varianter, alltså med många olika bokstavsförkortningar.

Bisfenol A är i dag förbjudet i nappflaskor och i Sverige i livsmedelsförpackningar för små barn. Det är bra. Nu har en utredare, på ett utredningsuppdrag från regeringen, kommit fram till att bisfenol också borde förbjudas på flera andra områden. Det känns som ett lappande och lagande. Varför inte i stället säga att vi behöver ett totalförbud mot bisfenol A och andra liknande bisfenoler? Och ifall bisfenol är otroligt oundgängligt i någon verksamhet, kanske inom läkemedelsindustrin, kan ett undantag beviljas. Men det är bättre att komma med ett totalt förbud mot alla bisfenoler. Då får vi stopp på problemet.

Fru talman! Det föreslår Vänsterpartiet i reservation 8, som jag härmed yrkar bifall till.

Det finns också andra områden som behöver regleras på ett tydligare sätt. I dag har vi mängder med kemikalier i våra kläder och våra textilier. Triclosan, triclocarban, silver och fenoletoxylat är några exempel på ämnen som används i våra kläder, särskilt sportkläder, så att de inte ska lukta ifall man börjar svettas. Jag tror inte att det finns någon konsument i hela vårt långa land som har krävt att de produkterna ska finnas i våra sportkläder. Men helt plötsligt har industrin fört ut det på marknaden. Jag tycker att vi måste svara genom att säga att vi inte vill ha det i våra kläder. Det är giftiga, persistenta, bioackumulerande ämnen som vi vet kommer att finnas kvar i vår hud och våra kroppar eftersom vi har dem på oss. Därför behöver vi förbjuda de ämnena i kläder.

Vi behöver också förbjuda bromerade flamskyddsmedel. Jag noterar i betänkandet att man diskuterar det. Och jag hoppas att det verkligen blir av.

Till Lena Ek, som i olika sammanhang talar om vänstermajoriteten, vill jag säga att i så gott som alla de sammanhangen är Vänsterpartiet inte en del av Socialdemokraternas och Miljöpartiets förslag, som jag tror att du talar om. Vi har egna konkreta förslag på hur vi vill reglera kemikalier. Det gäller till exempel kemikalien Deca-BDE, som är ett bromerat flamskyddsmedel som vi i Sverige tidigare hade ett förbud mot men som den tidigare, borgerliga, regeringen hävde 2008. Vänsterpartiet tycker att det är självklart att det förbudet ska återinföras. Det finns flamskyddsmedel utan Deca-BDE. Därför kräver vi att Deca-BDE ska förbjudas.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag också nämna det hot som finns mot en progressiv kemikalielagstiftning i dag. Det största hotet kommer från frihandelsavtalet TTIP, som USA och EU nu förhandlar om. Inom ramen för TTIP ska USA och EU anpassa sina respektive lagstiftningar till

varandra. Det kommer att innebära att de som har högre nivåer på lagstiftningen riskerar att tvingas sänka de nivåerna.

Europeisk och nordamerikansk kemikalielagstiftning ser väldigt olika ut. I USA lägger man bevisbördan på USA:s motsvarighet till Naturvårdsverket, EPA som är deras naturvårdande myndighet. Det är upp till dem att bevisa att en kemikalie är farlig.

I Europa, med alla fel och brister som Reach har, är däremot hela poängen att industrin ska bevisa att en kemikalie inte är skadlig innan den sätts ut på marknaden. Jag är väldigt rädd för att vi kommer att tvingas sänka våra ambitioner på kemikalieområdet när fri konkurrens på den transatlantiska marknaden blir det viktigaste, inte en progressiv kemikalielagstiftning. Därför är det viktigt att lyfta in förhandlingarna om handelsavtalet, TTIP, i den här debatten.

Fru talman! Jag yrkar alltså bifall till reservation nr 8 från Vänsterpartiet.

Anf. 90 LENA EK (C) replik:

Fru talman! Jens Holm är en engagerad person när det gäller kemikaliepolitiken. Det uppskattar jag väldigt mycket.

Jag lyfte i mitt anförande fram områden där Alliansen har starkare skrivningar än Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det handlar bland annat om kemikalieskatten – alltså styrmedel – och om hantering av grupper av ämnen. Det handlar just om problematiken med bisfenol A, som blir B, C, D ända bort till S, och hur vi ska kunna hantera att lagstiftaren inte hänger med när man ändrar på en mindre del i den kemikaliska sammansättningen så att det blir ett ämne med samma funktion men med ett annat namn, alltså bisfenolalfabetet.

Den här texten hade faktisk Vänsterpartiet och Jens Holm, som ju företrädar Vänsterpartiet i utskottet, kunnat rösta för. Då hade den svenska regeringen varit förpliktad att jobba mer med grupper av ämnen.

På samma sätt hade det varit väldigt bra att i detta kritiska läge i EU – när kommissionen inte kommer till skott med kriterier för hormonstörande ämnen i flera olika relevanta kemikalieregleringar – ha ett tydligt uttalande från Sveriges riksdag i den här frågan. Men det valde Jens Holm att låta bli att stödja, och i stället är det de fyra allianspartierna som reserverar sig för ett tydligare och tuffare agerande.

Det här stämmer ju inte riktigt med det som du sa i ditt anförande.

Anf. 91 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jo, Lena Ek, jag tycker att det stämmer väldigt bra med det som jag anförde. Vi i Vänsterpartiet är ju i opposition och inte en del av regeringen. Det innebär i klartext att vi tar ställning från fall till fall till de förslag som kommer från regeringen. Just när det gäller reglering av hormonstörande ämnen tycker vi inte att det som står i majoritetstexten och som regeringspartierna föreslår är tillräckligt bra. Vi tycker inte heller att er reservation nr 6 är tillräckligt bra, så därför har vi egen reservation, nr 7. Det är bara att läsa i betänkandet.

Som jag ser det är den stora skillnaden mellan det som står i utskottstexten om att hantera ämnen i grupp och det som står i reservationen att arbetet ska skyndas på. Men jag tycker faktiskt, Lena Ek,

att det är lite som att slå in en öppen dörr. Det är snarare semantik än politik.

Sedan läggs det fram ett par skarpa förslag i det här betänkandet från Vänsterpartiet. Där är jag lite förvånad och besviken över att vi inte har Centerpartiets stöd. Det gäller till exempel ett totalförbud mot alla bisfenoler, som vi föreslår i reservation nr 8. Det är inget som Centerpartiet backar upp trots att ni säger att ni vill ha det – jag tror det i alla fall.

I fråga om alla de ämnen som finns i kläder – triklosan, silver och annat – som vi vet inte behövs hade det varit bra med ett stöd från Centerpartiet. Men det har vi inte heller fått, så jag tycker nog att det är Lena Ek som behöver svara på ett antal frågor.

Anf. 92 LENA EK (C) replik:

Fru talman! Det blir ju svårt när Jens Holm ska markera oberoendet, men inte törs gå emot, inte ens om det är tuffare skrivningar som vi har på dessa områden när det gäller kemikalieskatt och hantering av grupper av ämnen. Bisfenol A är ett sådant ämne där det ingår en hel grupp av olika, nästan exakt likadana ämnen.

För att kunna ta ett helhetsgrepp här måste man komma fram till att vi i Sverige och i EU reglerar dessa ämnen i grupp. Det för ju mycket längre att säga att vi ska ha sådana regler än att vi ska gå på ett enskilt ämne, som Vänsterpartiet har föreslagit. Att markera oberoende kan vara väldigt känsligt – jag förstår det. Men det är synd när det ska drabba kemikaliepolitiken.

Deka-BDE är ett sådant ämne som ingår och som också har hormonstörande effekter. Därför är en rejäl hantering, begränsning och utfasning av hormonstörande ämnen inte semantik, Jens Holm. Det är ganska unikt att regeringen i ett EU-medlemsland stämmer kommissionen för att den inte kommer fram med en lagstiftning. Det var precis det beslutet som jag tog fram och skrev under för nästan exakt ett år sedan. Det är inte semantik, utan det är nödvändig faktisk och praktisk politik.

Hade du stött det här yrkandet nu hade det varit en väldigt bra signal i ett mycket känsligt läge när vi måste trycka på EU-kommissionen stenhårt för att den ska leverera. Jag beklagar att ni inte tordes göra det.

Anf. 93 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! De borgerliga partierna har en reservation – jag förstår, kärare åhörare, att detta inte är helt lätt – som handlar om en utfasning av hormonstörande ämnen. Sedan har Vänsterpartiet en annan reservation som handlar om förbud mot hormonstörande ämnen. Det är ju näst intill semantik, för om man läser reservationerna ser man att de är väldigt lika. Men jag tycker att Vänsterpartiets reservation var lite skarpare och bättre.

Ska jag vara ärlig, Lena Ek, tror jag att om du och jag hade pratat med varandra före den här debatten hade vi nog kunnat klumpa ihop reservationerna till en gemensam. Vi ska kanske lära oss av det till nästa gång. Vi befinner oss ju i opposition båda två.

Sedan tar Lena Ek upp vikten av att hantera ämnen i grupp. Det är otroligt viktigt, och det pågår ju ett sådant arbete. Så det är kanske lite onödigt att slå in en öppen dörr. Men fram till dess att vi kan hantera farliga ämnen i grupp är det viktigt att vi kan plocka ut enskilda ämnen som vi vet är väldigt farliga och bara totalförbjuda dem.

Det är därför som jag tycker att det är olyckligt att Centerpartiet inte stöder vårt förslag om förbud av hormonstörande DekabDE som tidigare var förbjudet i Sverige, men som nu tyvärr inte är det.

Vi vet att bisfenoler i deras olika varianter är någonting som vi alla vill ha bort från marknaden. Vi i Vänsterpartiet lägger fram ett förslag om förbud, inte bara mot bisfenol A utan mot samtliga bisfenoler. Det står Centerpartiet fritt att rösta för det förslaget. Det är reservation nr 8.

Anf. 94 FREDRIK MALM (FP):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till de alliansgemensamma reservationerna. Jag tror att det är reservationerna 2, 3 och 6.

Vi har nu att debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 7 om kemikaliepolitik. I detta betänkande omnämns bisfenoler och polyaromatiska kolväten och en hel del annat, vilket är mycket intressant.

Det finns ett tillkännagivande med anledning av Alliansens motion på området, nämligen att regeringen inom Europeiska unionen ska verka för att dels kvicksilver, dels bromerade flamskyddsmedel fasas ut. Det är då ett uppdrag som riksdagen ger till regeringen i och med detta betänkande.

Det finns också några reservationer från oss i Alliansen, bland annat en om styrmedel. Vi anser att man behöver använda ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Det är väsentligt att resultatet bereds av den utredning som ser över möjligheterna att använda ekonomiska styrmedel för att minska risken för eller förekomsten av exponering av farliga kemikalier, så att ekonomiska styrmedel som till exempel skatt på kemikalier kan införas. Detta bör ges regeringen till känna.

I det senaste replikskiftet debatterades en alliansreservation som rör hantering av ämnen som grupp. Vi anser att likartade kemikalier ska kunna behandlas i grupp. När en kemikalie uppmärksammas i flera forskningsrapporter för att ha uppvisat farliga egenskaper händer det att kemikalien modifieras något för att på så sätt få ett nytt namn. När ämnet har modifierats något krävs helt nya studier som visar på den negativa påverkan som ämnet har. Vi anser därför att arbetet för att göra det möjligt att införa förbud behöver påskyndas. Detta bör ges regeringen till känna.

Sedan finns det en tredje alliansreservation som jag yrkade bifall till som rör begränsning och utfasning av hormonstörande ämnen. Vi anser att EU måste öka takten när det gäller att begränsa användningen av eller fasa ut särskilt farliga ämnen, som hormonstörande ämnen.

Fru talman! Vi utsätts för kemikalier redan innan vi föds. Vi vet att 60- och 70-talens utsläpp är orsaken till att dagens och morgondagens mammor ska undvika att äta fisk från till exempel Östersjön. Både arv och miljö styr vår hälsa och sjukdomsutveckling, och tidigare generationers exponering för miljögifter spelar roll även för oss.

Ny kunskap inom kemi och medicin har varit till ovärderlig nytta för mänskligheten. Men användningen av kemikalier har som bekant en baksida. Det finns ämnen som är cancerframkallande. Andra ämnen påverkar hjärnan och nervsystemet. Många kemikalier är allergiframkallande. I dag beräknas 40 procent av Sveriges befolkning lida av allergi. Hormonrelaterade sjukdomar hos pojkar ökar. Forskare pekar på ett troligt samband mellan missbildningar och exponering för hormonstörande ämnen. Det finns dessutom tungmetaller, såsom

kadmium, som har kopplingar till benskörhet och annat. Det finns alltså en hel del vi har att ta itu med i Sverige för att uppfylla miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, som vi har enats om i riksdagen.

Trots förbud innehåller leksaker, kläder och möbler otillåtna ämnen. Det är fullständigt oacceptabelt att produkter som riktas till barn inte lever upp till lagstiftningens kemikaliekrav. Det finns troligen flera orsaker till att leksakerna inte håller måttet. Butiker underlåter att ställa frågor till grossister. Importörer skjuter ifrån sig ansvaret till producenter. Inte ens en upplyst konsument kan rimligen föreställa sig att leksaker innehåller höga halter av tungmetaller och hormonstörande ämnen, vilket de uppenbarligen kan göra.

Fru talman! Vi måste fortsätta vår kamp för en giftfri miljö. Folkpartiet säger ja till frihandel, vilket är väl känt, men vi vill inte sprida farliga kemikalier. Allt här i världen ska inte spridas. Vi vill ha ett giftfritt Europa. Den europeiska kemikalielagstiftningen behöver skärpas och särskild hänsyn tas till barns och ungas känslighet samt till den samlade effekten, alltså då flera olika kemikalier samverkar. Därför är det glädjande att vi har fått till stånd tillkännagivanden som innebär att regeringen inom Europeiska unionen ska verka för att dels kvicksilver, dels bromerade flamskyddsmedel fasas ut.

Men det räcker inte med strängare lagstiftning. Tillsynen behöver förbättras och sanktionerna skärpas. Utöver bättre regler och efterlevnad på EU-nivå måste vi även agera globalt. Det behövs ett globalt samarbete inom Förenta nationerna för att få bort användningen av de farligaste kemikalierna. Vi ger oss inte förrän barnen har en giftfri miljö.

Fru talman! Tillsammans med övriga allianspartier anser Folkpartiet att vi behöver använda ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken för att uppnå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Det är viktigt att regeringen tar hand om resultatet från den utredning som ser över möjligheten att använda ekonomiska styrmedel för att minska förekomsten av eller risken för exponering av farliga kemikalier så att ekonomiska styrmedel, till exempel skatt på kemikalier, kan införas.

Vidare anser vi att Europeiska unionen måste öka takten när det gäller att begränsa användningen av eller fasa ut särskilt farliga ämnen, såsom hormonstörande ämnen.

(Applåder)

Anf. 95 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag är glad för att Fredrik Malm tar upp barnen och att barnens hälsa alltid måste gå först när vi talar om kemikalier. Även om det sägs så i högtidliga sammanhang stämmer det inte riktigt. Vi vet att det fortfarande finns många farliga kemikalier i till exempel leksaker. I plaster finns så kallade ftalater, som i sin tur finns i mängder av leksaker för barn. Ftalaterna är i viss mån begränsade i Sverige, men det finns inget renodlat förbud mot ftalater i leksaker och andra artiklar som barn kommer i kontakt med. Vi i Vänsterpartiet föreslår ett renodlat förbud. Det är reservation 10. Fredrik Malm och Folkpartiet kan rösta för det vid voteringen i eftermiddag. Tänker ni göra det, Fredrik Malm?

Fredrik Malm talar om hormonstörande ämnen. De hör till några av de värsta ämnena eftersom de går in i kroppen och påverkar hela människan inifrån. De förändrar oss. Olika varianter av bisfenoler är så kallade

hormonstörande ämnen. Vi i Vänsterpartiet tycker att det får vara stopp på lappandet och lagandet, ett litet förbud här och ett litet förbud där. Vi vill ha ett totalförbud. Det är reservation 8, och Folkpartiet kan rösta också för den. Tänker ni göra det, Fredrik Malm?

Det hedrar Fredrik Malm att han tar upp handelspolitiken och den internationella dimensionen. Det är viktigt. Vi vill ha en grundläggande princip i EU:s kemikalielagstiftning Reach. Det ska klart och tydligt stå att medlemsländerna alltid ska kunna gå före och hänvisa till folkhälsa och miljö. Så är det tyvärr inte i dag. Man kan nästan aldrig göra det, eftersom den internationella konkurrensen anses vara viktigare än att enskilda medlemsländer ska kunna gå före.

Delar Folkpartiet principen att enskilda medlemsländer ska kunna gå före på miljöområdet?

Anf. 96 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Det finns en rad reservationer i detta betänkande, och vi kommer, vilket jag redovisade, att yrka bifall till de reservationer som Folkpartiet har undertecknat, inte till några andra i betänkandet.

Vänsterpartiets oerhörda vurm för att Europeiska unionen ska ha en kraftfull kemikaliepolitik är intressant. Mig veterligen vill Vänsterpartiet lämna Europasamarbetet. De vill inte ens vara med i Europeiska unionen. Styrkan i att Europas länder kan arbeta gemensamt innebär att vi i stora stycken också på miljöområdet kan fatta överstatliga beslut. Vad jag vet har Vänsterpartiet aldrig varit särskilt pådrivande i det, men det är tack vare det som vi över huvud taget har en lagstiftning som i nästa led kan förbättras. Om vi inte hade haft Reach skulle det ha varit fritt fram för en del länder att tillåta en hel del saker som de inte tillåter i dag.

Vi anser att den lagstiftning som finns är otillräcklig, men vi anser samtidigt att vi måste ta gemensamma steg framåt. Vi vet att gifter och kemikalier som rör sig, inte minst i luften, inte känner några nationsgränser.

På samma sätt är det med TTIP, frihandelsavtalet mellan Europeiska unionen och USA. Nu verkar många vara tvärsäkra på vad avtalet kommer att innehålla, men förhandlingarna har knappt börjat. Frågan kommer att manglas under lång tid, under flera år. Vi vet inte om något avtal kommer att ros i hamn. Vi vet inte om Europa klarar av att driva igenom avtalet. Inte heller vet vi om USA kan driva igenom det i kongressen, senaten och representanthuset.

Vi ska inte, fru talman, vara alltför snabba med att säga att handelsavtalet hotar miljön. Det kan i stället bli så att vi får ett mycket bra avtal till slut.

Anf. 97 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tolkar Fredrik Malms svar så att Folkpartiet kommer att rösta emot ett totalförbud av hormonstörande bisfenol A och andra bisfenoler. Det beklagar jag. Som jag tolkar svaret kommer Folkpartiet även att rösta emot ett förbud av ftalater i leksaker och andra artiklar som barn kommer i kontakt med. Det beklagar jag också.

En politisk union som inte tillåter att ett enskilt medlemsland går före på miljöområdet utan säger att företagets konkurrens är viktigare än att enskilda medlemsländer har rätt att förbjuda kemikalier eller åtgärda

någoting annat på miljöområdet tycker jag inte är någon bra politisk union. Jag kan göra jämförelsen – apropå att vi är medlemmar i EU – med vissa partier i Sverige som vill lägga ned landstingen och ha en annan form av regionalt samarbete. Det hindrar inte de partierna att vara aktiva och politiskt pådrivande i de svenska landstingen. På samma sätt agerar vi inom EU. Så länge vi är medlemmar kommer vi att slåss med näbbar och klor för att det ska bli så bra som möjligt.

Ja, jag är oroad över handels- och investeringsavtalet TTIP med USA. Fredrik Malm säger att vi inte vet nästan någonting. Jo, vi vet ganska mycket, för det har läckt ut. Tyvärr förs förhandlingarna i total lönnedom, men av det som läckt ut framgår att förslaget om så kallad regulatory co-operation, att man ska anpassa lagarna till varandra, har tagits fram. Om man ska anpassa alla lagar till varandra blir frågan vad det är som kommer att gälla. Är det USA:s kemikalielagar eller det europeiska regelverket som ska gälla? På den punkten är jag oroad, och jag tycker nog att också Folkpartiet borde vara lite oroad.

Anf. 98 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Jag tolkar Vänsterpartiets besked i denna debatt som att Vänsterpartiet kommer att rösta emot att vi behöver använda ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken för att uppnå miljökvalitetsmålet om en giftfri miljö. Detta kommer Jens Holm att rösta emot.

Jens Holm kommer också att rösta emot reservation 3 under punkt 3, där vi föreslår att arbetet med att införa gruppförbud mot kemikalier ska påskyndas. Det kommer Vänsterpartiet och Jens Holm att rösta emot.

Jag konstaterar också att Vänsterpartiet kommer att rösta emot att EU måste öka takten när det gäller att begränsa användningen av eller fasa ut särskilt farliga ämnen, som hormonstörande ämnen. Detta kommer Vänsterpartiet och Jens Holm att rösta emot.

Det är förstås väldigt tråkigt, för vi behöver ju ta steg framåt också i kemikaliepolitiken och få en progressiv politik som innebär att våra barn får en giftfri miljö och vi alla kan slippa få allergier eller drabbas av olika typer av sjukdomar.

Anf. 99 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Vi behandlar miljö- och jordbruksutskottets betänkande MJU7 om kemikaliepolitiken.

Med kemikalier är det som med så mycket annat: I rätt mängd och i rätt sammanhang kan de vara människan till nytta. I fel sammanhang gör de skada.

Sverige bör verka för att våra förskolor blir giftfria. När du lämnar dina barn ska du inte behöva vara orolig för att de ska utsättas för giftig exponering av något slag. Detta borde vara en enkel fråga. Vi vet om att våra barn kan ta mer skada av lägre halter än vuxna, alltså är det bättre att låta de här miljöerna vara helt giftfria.

Därför menar vi kristdemokrater att offentliga aktörer vid upphandlingar själva bör få ange vilka miljö- och hälsokrav de vill ställa på leverantören om inte motparten kan visa att kraven är oskäligen. I verksamheten kommer våra barn i kontakt med alltifrån nappflaskor och mat till leksaker och möbler. Det är rimligt att huvudmännen ser över deras

miljö så långt det någonsin är möjligt. Vi kristdemokrater vill också förbjuda bisfenoler i alla produkter som riktar sig till barn.

Fru talman! Jag gläder mig åt skrivningen att EU måste öka takten när det gäller att begränsa kvicksilver och andra särskilt farliga ämnen. Kvikksilver räknas in bland de skadligaste miljögifterna. Som alla vet bryts kvicksilver inte ned utan ansamlas i levande organismer och i miljön. Det är destruktivt för bland annat nervsystemet och fortplantningssystemet. Jag hoppas att vi fortsätter i denna mycket goda riktning.

Fru talman! På samma tema vill vi och våra alliansvänner öka takten när det gäller att begränsa användningen av eller fasa ut särskilt farliga ämnen, som hormonstörande ämnen. Vi vet att de kan leda till cancer, missbildningar, hjärt- och kärlsjukdomar och så vidare.

Sverige har sedan länge drivit på i den här frågan på EU-nivå. Resultatet är att vissa farliga ämnen i dag är förbjudna. Det är en välkommen utveckling som vi kan glädja oss åt.

Jag skulle slutligen önska att Alliansens synpunkter om att likartade kemikalier ska kunna behandlas i grupp också beaktas. Det är inte rimligt att en substans i en förbjuden kemikalie bara ska kunna modifieras något för att den ska byta namn och bli godkänd. Detta borde regeringen göra något åt.

(Applåder)

Anf. 100 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att säga en sak angående det som Fredrik Malm sa tidigare eftersom jag inte hade någon replik kvar då. Det är synd att inte Fredrik Malm är kvar här.

Han påstod alltså att Vänsterpartiet kommer att rösta emot en massa saker, och det är ju för att vi i Vänsterpartiet har egna förslag som är bättre eller så pågår det ett arbete i regeringen som ser ganska förtroendeingivande ut. Det är alltså inte så svårt att svara på detta.

Jag tycker att det är jättebra, Magnus Oscarsson, att ni i Kristdemokraterna också vill ha förbud mot bisfenoler precis som vi i Vänsterpartiet vill ha. Du hänvisar till barnen inte minst.

Det finns en likartad problematik, och det rör ftalater, som är en mjukgörare i plast, som finns i mängder av leksaker som kommer i direkt kontakt med barnen när de leker. De finns också i andra barnvårdsartiklar.

Vi i Vänsterpartiet vill ha ett förbud mot alla ftalater som kommer i kontakt med barn. Kan vi räkna med Kristdemokraternas stöd i det förslaget? Det gäller reservation 10 i betänkandet.

Jag undrar också vad Kristdemokraterna anser om EU:s kemikalielagstiftning som innebär att medlemsländer ofta inte kan gå före och ha en progressivare politik. Man måste invänta en politik på EU-nivå, och det här är någonting som hämmar de enskilda medlemsländerna.

Vänsterpartiet tycker att det vore väldigt bra om man fick in en sådan här gå-före-princip inom Reach, att man skriver in att medlemsländerna alltid ska kunna gå före och ha en mer progressiv kemikaliepolitik.

Vad tycker Kristdemokraterna om detta?

Anf. 101 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Jens Holm, för att jag får säga lite mer här i dag!

Det viktiga är att komma ihåg vad EU betyder. EU är så starkt att man kan gå i bräsch för detta. Det är någonting som vi tycker är jätteviktigt.

Är det någonting som vi vill fortsätta med så är det att ta de här farliga miljösakerna som finns och trycka på tillsammans i EU. Då är vi starka. Då kan vi få något gjort, och det är något som vi kristdemokrater kommer att fortsätta med. Vi kommer att fortsätta att driva på både här i kammaren och i EU-parlamentet.

Anf. 102 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det är jättebra om man kan få ett förbud på EU-nivå. Men ofta är det så att initiativen växer från medlemsländerna, och det finns ganska många fall – inte bara på kemikalieområdet utan på en mängd andra miljöområden – där medlemsländerna vill gå före och ha en mer progressiv miljöpolitik.

Då säger EU nej, därför att detta blir ett hinder för den fria konkurrensen. Man säger att vi har ju en inre marknad och där måste vi ha exakt likadana villkor.

Vi i Vänsterpartiet menar att det är lite av en marknadsfundamentalism, som vi brukar kalla det. Det måste ju alltid vara viktigare att man kan gå före och ha en mer progressiv politik på det nationella planet, och där tycker jag att det hade varit väldigt bra om vi hade kunnat få stöd från borgerliga partier, till exempel Kristdemokraterna.

Jag tycker också att det hade varit bra att få stöd för vårt förslag om ett förbud mot ftalater, alltså mjukgörare i plast, som kommer i kontakt med barn och som finns i alla leksaker.

Detta föreslår Vänsterpartiet, men än så länge har inget borgerligt parti aviserat att man backar upp det förslaget. Jag skulle vilja veta varför ni inte stöder ett sådant förbud. Det låter väl bra?

Anf. 103 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Återigen tack, Jens Holm!

Vi är med i EU. Kristdemokraterna tycker att det är bra att vi är med i EU. Det är viktigt att vi är en stark aktör på den här planhalvan. Sverige ska vara en blåslampa i baken så att det blir något gjort.

Är det någonting som vi jobbar med är det detta. Jag kommer ihåg att Vänstern inte alltid har varit så positiv till just EU och att agera från EU. Vi kan ibland känna att ensam är stark, men det är inte sant. Är man flera är man mycket starkare. Kan vi vara aktiva i EU för detta är det väldigt positivt.

Anf. 104 JOHAN BÜSER (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 7 om kemikaliepolitik i sin helhet.

Frågan om en hållbar hantering av kemikalier måste ingå i de strategier och lösningar på global nivå som syftar till att främja en hållbar utveckling. Ett långsiktigt hållbart kretsloppssamhälle förutsätter att vi fasar ut de farliga ämnena från kretsloppen. Vi behöver en bättre samordning av avfalls-, kemikalie- och produktlagstiftning på EU-nivå och inom EU.

Herr talman! Kemikalier är något som angår oss alla. Vi människor kommer i kontakt med dem dagligen genom maten vi äter, genom kläderna

vi har på oss eller genom medicinen vi tar när vi har blivit sjuka. De finns också i elektronikprodukter, hygienprodukter och flera andra varor som vi handlar.

Men att hantera kemikalier och att utsättas för dem är inte riskfritt. Det vet vi, och en för kemikalier särskilt utsatt grupp människor är barn. Vi vet att många leksaker innehåller olika typer av kemikalier, och vi har dokumenterat att handlarna och butikerna inte alltid är så väl insatta i de frågorna som vi skulle kunna önska. Barn äter och dricker mer i förhållande till sin storlek än vuxna. Det är också därför som de utsätts för mer kemikalier. De tuggar och biter på leksaker. De rör sig i sitt hem, och de är på förskola eller i skolan. Där har de rätt att vistas i en giftfri miljö.

Arbetsmiljöfrågorna när det gäller både sociala och miljömässiga aspekter är något som vi socialdemokrater brinner lite extra för. Här ingår också investeringarna för en giftfri miljö. När vi investerar i en giftfri miljö skapar vi förutsättningar för en bättre hälsa med minskad förekomst av allergier, astma och annat.

Jag blev glad när statsminister Stefan Löfven valde att i sin regeringsförklaring särskilt lyfta upp arbetet med att göra förskolorna giftfria. För oss socialdemokrater är det därmed en prioriterad fråga att barnen ska få rätt att vara i en giftfri miljö. I höstens budget – som tyvärr röstades ned av Alliansen och Sverigedemokraterna – var en av satsningarna en miljardsatsning på just upprustning av skollokaler där arbetsmiljöfrågorna och miljöfrågan om en giftfri förskola ingick.

Herr talman! Vi har sett och lyssnat till debatten här i dag. Vi vet att flera partier som finns i Sveriges riksdag, också över blockgränsen, har ett brett engagemang i frågorna. Det är också tydligt att engagemanget fanns hos den tidigare miljöministern Lena Ek, som satte igång ett arbete med att ge Miljöstyrelsen ett uppdrag att bistå kommuner vid upphandling av produkter till förskolorna.

Tyvärr lade hon senare ned Miljöstyrelsen. Kanske var det så att man stötte på patrull internt i regeringen och fick stängas med Moderaterna – vad vet jag? Men nu ser vi återigen i utskottet att Centerpartiet har goda ambitioner. Där sträcker vi tillsammans med samarbetsregeringen, som i allra högsta grad tar dessa frågor på allvar, naturligtvis ut en hand och krokar arm.

Från samarbetsregeringens sida, bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet, har vi gett besked om att vi vill ge fortsatt stöd till kommunerna i upphandlingsfrågorna genom att samla det i en ny myndighet som kan hjälpa till i arbetet med att göra förskolorna giftfria.

Precis som när vi socialdemokrater en gång i tiden formulerade idén om det gröna folkhemmet, som innebar att gå före, att se till att saker händer och att åstadkomma förändring, gäller det också fortsättningsvis när det kommer till frågorna med kemikaliearbetet.

Man kan inte passivt sitta och vänta på att förändringen enbart ska ske på internationell nivå, även om det mesta i dag samordnas på EU-nivå genom EU:s kemikalielagstiftning och också genom Reach. Men ibland kan det vara så att EU:s regelverk inte är tillräckligt. Då måste vi från Sverige gå före. Jag vet att det är ett arbete som bereds och som glädjande nog pågår inom Regeringskansliet.

Herr talman! Sverige har varit och är ett föredöme när det kommer till såväl nationell som internationell kemikaliepolitik. Grundläggande för

kemikaliepolitikens inriktning är de mål som riksdagen och regeringen har antagit och som ingår i vårt nationella miljömålssystem. Det består av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål och etappmål för de olika områdena.

Just miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö är och har varit en viktig utgångspunkt för vår svenska kemikaliepolitik och de ställningstaganden vi har gjort i EU och på en global nivå. En viktig del har varit, som vi har hört, att arbeta för att utveckla EU:s kemikalielagstiftning. Sverige tillhör den grupp av medlemsländer som har lämnat in flest förslag till åtgärder mot hälso- och miljöfarliga kemiska ämnen.

Nu fortsätter arbetet. Så sent som i januari beslutade regeringen om ett uppdrag att utveckla handlingsplanen för en giftfri vardag och ge uppdraget till Kemikalieinspektionen. Det arbetet syftar till att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö för åren 2015–2017.

Som socialdemokratisk företrädare för riksdagens miljö- och jordbruksutskott är det glädjande, som jag sa tidigare, att se det breda engagemang som finns i kammaren och bland våra partier för kemikaliefrågorna och som också återfinns i vår regering.

Kemikaliereglerna är harmoniserade inom EU. Men det finns exempel där Sverige har infört egna förbud som senare har följts av en EU-reglering eller en annan reglering på global nivå. Vi har infört ett omfattande förbud så att varor som innehåller kvicksilver inte får släppas ut på den svenska marknaden. Både kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel är ämnen som kan transporteras långa vägar i luften. Vi vet att miljösituationen i Sverige påverkas av kemikalieanvändningen i övriga delar av världen både genom handel och långväga transporter.

Vi har haft ett antal motionsyrkanden att ta ställning till. Vi har lyckats enas vad gäller att vi ska fortsätta att driva på arbetet mot användningen av kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel inom EU och att regeringen ska stå upp för detta. Det tycker vi är bra. Övriga motioner och reservationer är kopplade till sådant arbete som redan pågår i det uppdrag som vi har gett till Kemikalieinspektionen men också det arbete som pågår inom Regeringskansliet.

Vi har en regering som tar fullt ansvar för dessa frågor och som kommer att se till att det händer saker. Tillsammans kommer vi att kunna göra skillnad inte minst för framtiden och för våra barns skull.
(Applåder)

Anf. 105 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag och Johan Büser är överens om mycket i betänkandet som vi debatterar. Men vi i Vänsterpartiet vill gå längre på flera områden. I betänkandet lägger vi fram flera konkreta förslag på kemikalier och ämnen där vi tycker att Sverige borde kunna gå före och begränsa dem eller införa regelrätta förbud.

Jag tänker inte gå in på just de kemikalierna i sig. Jag skulle vilja stanna kvar vid den principiella nivån, nämligen att enskilda medlemsländer borde kunna gå före med nationella förbud. Den frågan tas upp i betänkandet. Det är en av de första frågorna som tas upp. Det står på s. 11 att Sverige inte har infört nationella förbud i någon större utsträckning.

Sedan konstaterar man i betänkandet att ifall Sverige ska gå före och förbjuda någon enskild kemikalie måste man först ta hänsyn till ”de

eventuella negativa effekterna på svenska företags konkurrenskraft och den inre marknadens funktion”.

Det är en formulering som återkommer flera gånger i betänkandet. Jag kände igen formuleringen. Jag läste i gamla dokument, och jag hittade exakt samma formulering i den borgerliga regeringens klimatproposition som heter *På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken*.

Jag tycker att det är lite märkligt att vi har en socialdemokratisk och miljöpartistisk regering som inte törs gå längre i de här frågorna, där enskilda medlemsländer kan gå före och förbjuda enskilda kemikalier, med mindre än att man måste ha denna tvångströja och förhålla sig till företagets konkurrenskraft och EU:s inre marknads funktionssätt.

Johan Büser! Borde inte Sverige kunna gå före på kemikalieområdet i mycket högre grad än vad som föreslås i betänkandet?

Anf. 106 JOHAN BÜSER (S) replik:

Herr talman! Vi märker här att Jens Holm är en ledamot som är engagerad i dessa frågor, och det gläder mig. Det är alltid roligt att lyssna på Vänsterpartiet och höra vilka frågor de driver i miljö- och jordbruksutskottet, inte minst när det kommer till kemikaliepolitiken.

Ett av de förbud ni föreslår är ett förbud av bisfenolen. Det var ett av de första besked som samarbetsregeringen bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet hade: Vi ska nu under de kommande åren titta på hur vi kan fasa ut bisfenol. Det är en fråga som bereds i Regeringskansliet. Det kan sluta i ett förbud, men det kan också innebära att man fasar ut det långsiktigt.

Jag har själv genom min bakgrund i Göteborgs stad fattat beslut om att vi i stadens regi och i stadens verksamheter ska fasa ut bisfenol. Det är en fråga som ligger mig och regeringen varmt om hjärtat. Vi hoppas kunna fasa ut bisfenol på sikt.

Vad gäller de skrivningar som du tar upp har vi precis tillträtt som regering. Vi är relativt nytillträdde. Vi har gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att titta på uppdraget om en giftfri vardag, och vi har flera andra processer som pågår och bereds nu i Regeringskansliet. Där kan vi se om det är några kemikalier som vi vill gå längre fram med än vad man gör på EU-nivå. Det är ett arbete vi återkommer till, men det är någonting som redan är på gång. Det är också därför vi avstyrker ett par av Jens Holms reservationer. Detta är ett arbete som vi är engagerade i, och det är ett arbete som pågår. Men låt oss återkomma till det.

Jag vet att vi går hand i hand också med Vänsterpartiet i dessa frågor, för vi är båda engagerade partier när det kommer till kemikaliepolitiken.

Anf. 107 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är jättebra att Sverige har gått före på kvicksilverområdet. Det är jättebra att Sverige i viss mån har gått före på bisfenol-A-området och att man nu förbereder ett möjligen heltäckande förbud mot bisfenoler.

Johan Büser! Min fråga var dock av lite mer principiell karaktär. Ni skriver i betänkandet att om man ska gå före på det nationella området måste man först ta hänsyn till företagets konkurrenskraft och sedan ta hänsyn till den inre marknadens funktion. Detta kan låta lite akademiskt,

men jag tycker att om man lägger in sådana där brasklappar sätter man stopp för sig själv innan man ens har försökt.

Tycker inte Socialdemokraterna att det är barnens hälsa och värandet om miljön i sig som är det viktiga? Måste vi verkligen skriva in sådana där saker om hänvisningar till EU:s inre marknad och företagets konkurrenskraft? Det blir svårt att förbjuda en enda kemikalie här på hemmaplan om man hela tiden ska förhålla sig till EU:s inre marknad. Den säger ju att det ska vara samma konkurrensvillkor i alla länder. Kemikaliepolitiken är harmoniserad, det vill säga lagstiftningen är exakt likadan i alla 28 medlemsländer.

Tycker inte Socialdemokraterna att man som enskilt medlemsland ska ha rätt att gå före på miljöområdet? Tycker inte Socialdemokraterna att miljö och folkhälsa ska vara överordnade den inre marknadens funktionssätt?

Anf. 108 JOHAN BÜSER (S) replik:

Herr talman! Jag känner till Vänsterpartiets hållning gentemot EU. Ni tycker inte att vi ska vara med i EU över huvud taget. Vi socialdemokrater tycker att vi ska vara med i EU; det har vi tyckt länge. Vi tycker också att miljö- och klimatpolitiken är viktig att driva på överstatlig nivå.

Samtidigt har vi ett brett engagemang för miljö- och folkhälsofrågor, som du säger. Vi tycker naturligtvis att människor ska gå först. Det är en självklarhet. Vi får titta på vilka kemikalier det handlar om och hur det påverkar. Samtidigt har vi EU att ta ställning till, och där får vi ha en dialog. Eftersom kemikalieområdet i stor utsträckning är harmoniserat är det detta vi har att förhålla oss till.

Med detta sagt får vi återkomma till frågan.

(Applåder)

Anf. 109 LENA EK (C) replik:

Herr talman, ärade ledamöter och ärade åhörare! Allra först vill jag säga att jag tycker att det är skönt att den nuvarande regeringen fortsätter arbetet med det som vi lade fram i kemikaliepropositionen från alliansregeringen och de uppdrag som det beslutas om här i riksdagen. Det gäller till exempel strategi för en giftfri vardag och det otroligt viktiga fokuset på barn, som vi har jobbat mycket med.

Samtidigt är det viktigt att vi går vidare när det gäller dessa frågor. Jag måste säga att jag tycker att majoriteten i utskottet borde ha vågat ta tuffare skrivningar när det gäller ekonomiska styrmedel, när det gäller hantering av grupper av ämnen och när det gäller att trycka på EU-kommissionen när det handlar om begränsning och utfasning av hormonstörande ämnen. Jag tycker att det är beklagligt att man inte gjorde det.

Jag tänkte särskilt ställa en fråga om hantering av grupper av ämnen. Bisfenolalfabetet är ett oerhört stort bekymmer. Man börjar med att inleda ett arbete som är krångligt och som tar tid, där man tittar på ett enskilt ämne och produktvis försöker förbjuda det i Sverige. Så har vi gjort med bisfenol A. Man borde i stället kunna lägga kraft på att försöka hitta en hantering för grupper av de här ämnena. Vi har nu inte bara bisfenol A, utan hela bisfenolalfabetet – hela vägen till bisfenol S. Många av dessa har samma skadliga effekter.

Anf. 110 JOHAN BÜSER (S) replik:

Herr talman! Som Lena Ek sa har vi ett stort engagemang i kemikaliefrågorna gemensamt. Det var någonting som Lena Ek hade som miljöminister, och det är det arbete som vi tar vidare. Jag tror att du kan känna dig fullständigt trygg med att vår regering kommer att fortsätta arbetet med kemikaliepolitiken och att stå upp för en progressiv kemikaliepolitik såväl här hemma som på EU-nivå och på global nivå. Vi är överens, och precis som Jens Holm sa när vi diskuterade både de hormonstörande ämnena och hantering av ämnen i grupp är ert förslag mer semantik än politik i realiteten.

De som följer frågan ser att arbetet nu pågår i Regeringskansliet. Anledningen till att vi inte ställde oss bakom era förslag i detta är att vi säger samma sak genom det arbete som vi redan gör i Regeringskansliet.

Jag tycker att du kan känna dig fullständigt trygg, Lena Ek, med att vi tar frågorna på allvar. Vi kommer att fortsätta arbetet med utfasning av hormonstörande ämnen och med att hantera ämnen i grupp.

Anf. 111 LENA EK (C) replik:

Herr talman! Nej, jag känner mig faktiskt inte trygg. På de här tre områdena – ekonomiska styrmedel, att hantera grupper av ämnen i stället för att gå på dem en och en och att vara tuffare mot kommissionen – hade ni kunnat välja skarpare skrivningar i betänkandet. Men ni avstod från det, och det beklagar jag.

Vi är i ett läge där vi har stämt – jag skrev under stämningsansökan – EU-kommissionen för att de inte levererar kriterier för utfasning av hormonstörande ämnen. Det var ett tufft beslut. Det står nu och väger. Vi har stöd från ganska många länder. Vi har stöd från EU-parlamentet. Men det hade varit bra med ett kraftfullt stöd från den svenska riksdagen när det gäller just detta agerande mot EU-domstolen. Det har ni avstått ifrån. Det är synd. Jag hoppas att det inte ger några effekter i själva det rättsliga förfarandet i EU-domstolen.

Johan Büser tog upp ännu en sak. Det handlade om upphandling av Miljöstyrningsrådet. Miljöstyrningsrådet har gjort ett fantastiskt gott arbete med att plocka fram rådgivning för hur man ska kunna handla upp giftfritt, till exempel till förskolor.

Vi lyfte in det i Konkurrensverket och lade på 30 miljoner till. De fick som första uppdrag att just ta fram en handledning till förskolor, föräldrar, personal och kommuner för att man skulle kunna avgifta våra förskolor.

Nu har ni valt att ändra organisationen igen. De ska flytta sina skrivbord igen. Det är klart att det innebär att det blir en lägre takt i det här arbetet. Jag tycker att det är synd. Dessutom har ni fördröjt de nya upphandlingsreglerna, som skulle ge bättre miljöstyrning, med över ett år. Det gör mig inte lugn.

Anf. 112 JOHAN BÜSER (S) replik:

Herr talman! Jag har den fulla respekten för ditt engagemang i de här frågorna, Lena. Vi fortsätter i stora drag med en del av det som den tidigare alliansregeringen påbörjade, precis som du säger.

Jag är fullt medveten om att du gärna vill berätta om din tid som miljöminister och det arbete som du påbörjade – det respekterar jag. Men vad gäller de här frågorna kan jag försäkra dig om att vi står enade. Centerpartiet och Socialdemokraterna står nära varandra i kemikaliepolitiken.

Jag förstår att det kanske ibland är tufft att stå på sig blodig mot Moderaterna, som inte riktigt har stått upp för samma linje. Men jag kan lova och garantera att den alliansreservation som ni har handlar om semantik. Det här är ett arbete som pågår inom Regeringskansliet.

Vi tyckte att det var fel att du lade ned Miljöstyrelsen, och vi tycker att det är fel att flytta upphandlingsfrågorna på det sättet. Vi vill göra en särskild myndighet som specifikt ägnar sig åt att ge stöd åt kommunerna. Vi tror att det arbetet kan organiseras på ett bättre sätt.

Men, som sagt, jag har den fulla respekten för Centerpartiet. Jag är övertygad om att vi, om ni vill, kan samarbeta i de här frågorna också framöver. Det handlar om att tillsammans fortsätta att driva på för en progressiv kemikaliepolitik nationellt, på EU-nivå och också globalt.
(Applåder)

Anf. 113 EMMA NOHRÉN (MP):

Herr talman! Jag kan än en gång konstatera att det är en fråga som engagerar hela utskottet. Det verkar som att vi alla har hamnat på rätt plats. Det är väldigt roligt.

Det är också väldigt tillfredsställande att se att många av oss, de flesta av oss, tror jag, vill samma saker. Vi vill förbjuda farliga ämnen. Vi vill få till så bra regler som möjligt, så att snarliga ämnen kan förbjudas i klump. Vi vill intensifiera arbetet med Reach, få bort hormonstörande ämnen, få bort onödiga tillsatser, begränsa och förbjuda bromerade flamskyddsmedel och perfluorerade ämnen och också se till att alla har rätt att växa upp i en giftfri miljö.

Det är ganska otroligt. Det vi käbblar om nu är i vilken takt det ska gå. Men det är också lite skrämmande att vi debatterar det här ämnet: att vi vill ha en giftfri miljö och en giftfri vardag. Det betyder att motsatsen är normen. Vi lever i en giftig vardag.

Det kan vara svårt att tänka sig vid blotta anblicken. Vad har jag för gift hemma i mitt vardagsrum? Gift är ju sådant som man tar död på folk med i deckare. Får man en droppe får man ont i magen. Får man två droppar dör man.

Men de flesta av de gifter som vi pratar om här fungerar inte så. Gifterna i vår vardagsmiljö är mycket lurigare. De smyger sig på. Man kan se dem när man tar blodprov, men man ser dem inte i vardagslivet, i alla fall inte på en gång. Men de finns där hela tiden: i flamskyddsmedlet i soffan, i laddsladden till mobilen, i locket på matlådan och i leksaksbilen. När vi går och handlar får vi det i handen när vi tar emot ett kvitto. Det finns ibland i tröjan som vi lägger ned i påsen. Och det finns i påsen som vi lägger ned tröjan i.

Vi får i oss ganska små mängder. Men det är ofta en lång exponeringstid. Det verkar slå igenom smygande, kanske ibland först i nästa generation. Tillsammans kan alla de här ämnena bli en cocktail. Ibland verkar de var för sig. Vi ser en minskad spermieproduktion, beteendestörningar, missbildade könsorgan och diabetes.

Det bedrivs en omfattande forskning på det här området. Men en traditionell forskning där man tittar på dos – det handlar alltså om det traditionella giftet, där man får ont i magen om man får en droppe och dör om man får två droppar – funkar inte på de här ämnena. I stället måste man kunna kolla på väldigt små doser. Man måste kolla på exponeringstider. Man måste titta på när i livet exponeringarna skedde. Man måste också se hur ämnena fungerar i grupp.

Det är väldigt svårt. Det har pratats flera gånger här om att till exempel bisfenol A har ett helt alfabet efter sig. Det är en massa olika ämnen. Tillsammans med bromerade flamskyddsmedel och perfluorerade ämnen blir det en cocktail där vi inte har en aning om hur ämnena fungerar ihop – eller vi kanske börjar ana det. Det finns en stor risk att det är långt värre än vad vi vet.

Det här är faktiskt en ödesfråga. Det påverkar vårt beteende. Det påverkar vår reproduktion och därmed också kanske hela existensen för oss människor. Därför är jag oerhört glad över det engagemang som utskottet visar och den handlingskraft som regeringen visar.

Det har sagts en hel del om att vi ska öka takten. Men det har också hänt en hel del sedan motionerna skrevs – det var i höstas.

Herr talman! I januari fick regeringen sjösatt en handlingsplan för en giftfri miljö. Med den ska man intensifiera arbetet jämfört med tidigare. Man ska särskilt kolla på nationella begränsningar och även arbeta med högfluorerade och perfluorerade ämnen.

Regeringen har också gett i uppdrag till Naturvårdsverket att ta fram en handlingsplan för en giftfri vardag. När det gäller en del av den handlingsplanen kommer man också att fortsätta arbetet med att se på de här farliga ämnena ur ett livscykelperspektiv, alltså hur vi får resurseffektiva kretslopp. Ibland kanske vi måste använda vissa kemikalier, men då måste vi kunna ta hand om dem. Det här kom igång den 8 januari.

I EU har vår klimat- och miljöminister Åsa Romson tillsammans med flera andra av EU:s miljöministrar skrivit till EU-kommissionen om att EU:s kemikaliearbete måste snabbas på. Det står bland annat:

Vardagen måste avgiftas i snabbare takt. Konsumenter måste få bättre information om förekomsten av farliga ämnen i olika varor för att kunna göra medvetna val. Hormonstörande ämnen och nanomaterial måste kunna kontrolleras bättre.

Vi har också följt upp den skrivelse som Lena Ek tidigare pratade om. Det handlar om den stämning av kommissionen som den tidigare regeringen förtjänstfullt gjorde. Det har gjort att vi nu har mobiliserat ett starkt stöd för den här stämningen i både ministerrådet och parlamentet. Det är något vi har jobbat aktivt med.

Ett ämne som finns med i betänkandet men som inte har kommit upp så mycket i dag handlar om mikroplaster och plaster i havet. Plaster i havet som bryts ned till mindre partiklar är en svårighet i sig, för vi får partiklar. Men det har också visat sig att partiklarna drar till sig ämnen som inte är vattenlösliga – ibland gifter – och att man sedan kan få upp dem i näringskedjan. Det pratades om det i det första anförandet.

Där har vi anslagit 1 ½–2 miljoner 2015 till Ren Kust. Håll Sverige Rent får närmare 1 ½ miljon för det här året. Det är inte tillnärmelsevis så mycket som behövs, men det är i alla fall en början.

För att minska skräpet har vi, precis som vi sa i fråga om det tidigare betänkandet om vattenvård, ett regionalt arbete med de två konventionerna i Oskar och Helcom – Oskar för Västerhavet och Helcom för Östersjön. Där håller man på att ta fram handlingsplaner för marint skräp. Sverige har tagit på sig ledaransvaret för flera av handlingsplanerna.

Det händer alltså saker. Men det finns också olika områden där jag undrar varför vi inte tycker lika. Det gäller till exempel det här med bekämpningsmedel. Vi från regeringspartierna föreslog en höjning av bekämpningsmedelsskatten. Men det röstade de borgerliga partierna och SD bort. Det var tråkigt.

En annan sak är att vi måste ta hand om de gifter som tidigare har kommit ut. Det pratades tidigare om synder från 60- och 70-talen. En sådan sak är till exempel tennföreningar, TBT, som användes i båtbottnfärg, bland annat. Det är ett gift av den gamla hederliga skolan: Får man en droppe får man ont i magen. Får man två dör man. Våldigt små halter är otroligt giftiga. Därför har det varit förbjudet att använda på småbåtar sedan 1989 och sedan 2003 på stora båtar i Sverige.

Trots förbudet hittar man fortfarande höga halter av TBT framför allt i hamnar och hamnområden, även i naturhamnar. Det här övervakar man genom att titta på snäckor i ett projekt om imposex. Precis som vi hörde om mörtar är det honliga snäckor som får hanliga könskaraktärer. Snippan blir snopp! Det här är förstås förödande, för då blir det inga fler nya snäckor i de här områdena.

Man kan också se de här ämnena – och andra som använts – på till exempel båtuppläggningsplatser. Där skulle det behöva saneras. Vet ni att det inte är rådligt att äta sin matsäck bredvid sin båt när man håller på och skrapar den på en båtuppläggningsplats? Det är inte heller något bra ställe för barn att leka på. Här borde det saneras! Vi behöver verkligen avlägsna det här fysiskt för att sedan sanera och återställa marken.

Därför innehöll regeringens budget en satsning på 170 miljoner till sanering och återställning av förorenad miljö. Det gjorde tyvärr inte den borgerliga budget som nu ligger. Där saknades hela den satsningen, plus att de tog pengar som redan fanns till sanering, vilket gjorde att det vips var 183 miljoner mindre. Hur hänger det ihop med Alliansens vackra tal om en giftfri vardag?

Men trots detta, som jag hoppas är en miss i arbetet, är min förhoppning att vi kan fortsätta vårt gemensamma arbete för en giftfri vardag och en giftfri miljö. Jag har gott hopp om att vi ska nå framgångar både på hemmaplan och i EU.

(Applåder)

I detta anförande instämde Stina Bergström (MP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 10 Avfall och kretslopp

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2014/15: MJU8
Avfall och kretslopp

Anf. 114 MARIA STRÖMKVIST (S):

Herr talman! Vi ska nu debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande *Avfall och kretslopp*. Det är ett motionsbetänkande från allmänna motionstiden som behandlar materialåtervinning, källsortering, sanering av förorenad mark och ett antal andra viktiga frågor. Betänkandet innehåller en reservation från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, nr 9, vilken jag yrkar bifall till. I övrigt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Vi socialdemokrater vill ha ett hållbart samhälle där våra resurser utnyttjas klokt. Avfallshierarkin är ett politiskt medel för att nå det målet. Den innebär att vi i första hand ska minska avfallet, i andra hand återvinna det och först i tredje hand förbränna det för energiutvinning. Sverige var tidigt ute med sortering och stopp för deponier. Ett producentansvar gör att förpackningar av papper, glas, plast och metall återvinns. Många kommuner samlar också in kompost och rötar biogas. Vi energiåtervinner i dag det avfall som inte materialåtervinns, och mycket lite avfall läggs i dag på deponi. Men trots framgången går ungefär 30–40 procent av soppåsens innehåll fortfarande att återvinna.

Vi kan också se att Sverige tappat fart vad gäller återvinning. Vårt arbete med att minska avfallet och öka återvinningen har avstannat, medan andra länder fortsätter att utveckla sig. Här vill vi socialdemokrater se en förändring. Vi menar att Sverige ska fortsätta att vara i framkant när det gäller att ta reda på det vi lämnar efter oss.

I det nuvarande systemet ansvarar producenterna genom sina egna bolag för insamling och återvinning av förpackningar. Kommunerna ansvarar för resten genom avgiftsfinansierad insamling. Syftet med det systemet var att minska mängden förpackningar. Nu blev det inte så. I stället växer sopberget. Många svenska kommuner menar att kostnaderna vältras över på andra parter. De anser att 1 ½ miljard kronor av insamlingskostnaden för förpackningar belastar kommuner och bostadsrättsföreningar i stället för de producenter som enligt lag borde betala. För hushållen är det ofta svårt att förstå vad som lyder under producentansvaret och vad kommunen ska samla in. Ju enklare vi gör det för hushållen, desto större blir insamlingsmängden, tror vi.

Herr talman! Avfallsutredningen, som den förra regeringen tillsatte, lämnade förslag på ett nytt system där kommunerna mot ekonomisk ersättning tar över ansvaret för insamlingen av hushållens förpackningar och tidningar och sedan lämnar över dem till förpackningsföretagen. Andra verksamheter blir själva ansvariga för allt sitt avfall, enligt förslaget. Förslaget är, vad vi hittills kunnat bedöma, en väl avvägd kompromiss mellan olika intressen och en god grund för ett fortsatt förbättringsarbete. Vi socialdemokrater ser gärna att kommunerna i fortsättningen tar ansvar för insamlingen av allt det återvinningsbara avfallet från hushållen, detta med ett bibehållet producentansvar där förpackningsindustrin fortsätter att bära sin del av kostnaden. En ökad materialåtervinning är helt enkelt nödvändig för Sverige.

Ett annat område är matavfall. I dag kastas mycket mat som vi i stället skulle kunna konsumera. Detta måste vi naturligtvis jobba med. Vi måste minska matsvinnet. En kartläggning av mängden matavfall i Sverige 2012

visar att det uppkommer ungefär 1,2 miljoner ton matavfall per år i hela kedjan. Då är inte jordbrukssektorn inkluderad. Hushållen svarar för den absolut största delen, i storleksordningen 770 000 ton. Det motsvarar ca 80 kilo per person och år. Kartläggningen har gjorts av Smed och inkluderar inte mat och dryck som hålls ut i avloppet. En studie av det flytande matavfallet visar att svenska hushåll håller ut ca 224 000 ton mat och dryck via avloppet under ett år. Det motsvarar ca 26 kilo per person.

Produktionen av den mängd mat som slängs varje år motsvarar utsläpp på omkring 2 miljoner ton koldioxid. Det motsvarar ca 3 procent av de totala utsläppen av växthusgaser i Sverige.

30 procent av allt frukt och grönt når aldrig slutkonsumenterna i butiken. Det produceras så mycket mat att inte en enda person skulle behöva gå hungrig. Ändå är var åttonde person undernärld. Dessa fakta borde få oss att tänka till i förväg. Vi importerar hälften av våra livsmedel till Sverige, samtidigt som det kastas bort väldigt mycket mat. Tänk om bara 1 procent av denna import hamnade i länder där det råder ständig hunger i stället för att vi i slutändan kastar eller kasserar denna mat! Här måste vi politiker våga spänna bågen och lyfta fram tydliga politiska mål.

Herr talman! En annan fråga som jag tänkte beröra gäller sanering av mark. Sanering och återställande av förorenad mark är något ytterst angeläget och efterfrågat runt om i hela landet, inte minst för att kunna fortsätta att utveckla områden i hållbar riktning för framtiden. Vi anser att det är mycket viktigt att svara med höjda ambitioner och förstärkning av arbetet med sanering av förorenad mark där det inte finns andra intressenter eller ansvariga som kan eller ska betala för saneringen. Den budget som de borgerliga partierna med stöd av Sverigedemokraterna röstade igenom för 2015 gav tyvärr ingen hjälp på den vägen, då den avvisade föreslagna höjda resurser för sanering av förorenad mark. Syftet med efterbehandling av förorenade områden är att långsiktigt minska riskerna för människors hälsa och miljön.

Det statliga bidraget för sanering och efterbehandling av förorenade områden är till för åtgärder där det inte finns någon annan ansvarig som kan betala hela eller delar av insatsen. Det statligt finansierade efterbehandlingsarbetet är därför en viktig del av arbetet för att uppnå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Naturvårdsverket har tagit fram en nationell plan för efterbehandling av förorenade områden. Planen är ett verktyg för att se till att efterbehandlingsåtgärder kommer till stånd vid de mest prioriterade förorenade områdena. Vi anser i likhet med vad som anges i den nationella planen att bidragen ska gå dit där de gör mest miljönytta. Samtidigt ska prioriteringen möjliggöra en fortsatt teknikutveckling och därmed främja en ökad åtgärdstakt.

Avslutningsvis vill jag säga att vi står inför stora utmaningar. Det räcker inte med att vi skapar rätt tekniskt system för insamlandet och återvinnandet av vårt avfall och våra sopor. Det handlar om att upprätthålla ambitiösa återvinningsmål. Det handlar om tydliga mål för hur vi ska minska konsumtionen av varor. Det handlar om att vi måste skapa möjlighet till kretsloppstänkande och materialåtervinning inom alla områden. Det handlar helt enkelt om att skapa en hållbar utveckling inom planetens gränser – ekonomiskt, socialt och ekologiskt. Det är vår tids ödesfråga.

(Applåder)

Anf. 115 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Vi har i dag att behandla betänkande MJU8 som behandlar motioner väckta under den allmänna motionstiden om avfall och kretslopp. Det är viktiga frågor. Vi behandlar 37 motionsyrkanden, och det finns två tillkännagivanden. Alliansen har en reservation.

Målet är att så mycket som möjligt av avfallet ska kunna återvinnas. Då finns flera viktiga avgörande faktorer. Bättre insamling och mer återvinning leder ju också till att fler miljöfarliga ämnen tas om hand och på så sätt fasas ur kretsloppet. Därför bör och måste det bli enklare för hushållen att lämna in och sortera avfall – förutom matavfall även andra produkter som textilier och elektronik med mera.

Det pågår, som vi har hört tidigare, ett arbete för att få en giftfri vardag. Kemikalieinspektionen lämnade i februari 2015 en slutredovisning av det uppdrag man hade fått från förra regeringen där farliga ämnen var en del. Den nya regeringen har lämnat in ett nytt uppdrag till Kemikalieinspektionen att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag, och det tycker jag är mycket bra. Det bör absolut bli enklare för hushåll att lämna in textilier och kläder. Bättre insamling och mer återvinning leder till att fler ämnen fasas ut ur kretsloppet.

Herr talman! Det pågår ett arbete med en nationell avfallsplan. Naturvårdsverket har arbetat med denna plan och hur vi ska kunna nå ett mer resurseffektivt samhälle – allt i enlighet med EU:s avfallsdirektiv. En av åtgärderna är att Naturvårdsverket ska ta fram nya styrmedel som ska medverka till att minska mängden avfall och farliga ämnen i material och produkter.

EU-kommissionen har arbetat några år med att få fram en revidering av direktivet om avfall. Dock blev vi nyligen varse att i kommissionens arbetsprogram för 2015 ska detta avfallsförslag dras tillbaka och ersättas med ett nytt och mer heltäckande förslag.

Det är tråkigt att man resonerar så inom EU eftersom detta kommer att innebära förskjutningar i beslutsprocessen. Om detta är vi eniga i utskottet. Jag är orolig för att ambitionsnivån snarare kommer att sänkas än höjas i förhållande till det förslag som förelåg. Det är i dag mycket stora skillnader mellan länderna i EU vad avser hur långt de har kommit med avfallshandtering, sortering och återvinning med mera. Sverige ligger i framkant, och det är bra. Det ska vi fortsätta med. Förslaget som drogs tillbaka innehöll högre mål för återvinning, deponeringsförbud för återvinningsbart och biologiskt nedbrytbart avfall samt åtgärder för att minska matsvinnet.

Jag har besökt ett antal avfallsanläggningar i flera länder Europa i egenskap av styrelseledamot i det skånska avfallsbolaget Sysav. Under dessa år besökte vi olika avfallsanläggningar i Österrike, Tyskland, England, Schweiz och inte minst Italien. En del anläggningar var bra och effektiva med en låg deponeringsprocent, men vissa andra var rent ut sagt förskräckliga. De hade bara en gemensam nämnare, nämligen att alla luktade illa.

Herr talman! Miljö- och jordbruksutskottet stöder den tidigare kommissionens förslag och att förslaget inte bör dras tillbaka.

När det gäller insamling av förpackningar och tidningar beslutade den förra regeringen i augusti 2014 att producentansvaret och insamlingsansvaret för returpapper och tidningar ska behållas – och kompletteras med en ny ordning med ett tydligare ansvar och med höjda

mål vad avser materialåtervinning. Det ska också bli lättare för hushållen att sortera ut sitt förpackningsavfall.

Herr talman! Nu har den nya regeringen aviserat att man anser att insamlingsansvaret bör samlas hos kommunerna, det vill säga flytta ansvaret till kommunerna. Regeringen avser därför att se över förutsättningarna för hur denna förändring kan genomföras på det mest effektiva sättet.

Jag har inte lyckats hitta någon ytterligare information eller tidsplan för hur detta arbete ska bedrivas. Det är väl känt att det arbetas med frågan, men inte mer än så. Detta är olyckligt eftersom kommunerna i dag svävar i ovisshet om hur reglerna ska bli framöver och framför allt när det kan komma förändringar. Det är många kommuner som i dagsläget planerar för bättre insamlingssystem och som ska gå ut på nya upphandlingar. Det kan bli flera kommuner som nödgas gå ut på korta avtal eftersom de inte vet när en ny förordning på detta område kommer.

Herr talman! Nedskräpningen i våra hav är ett stort miljöproblem som verkligen måste tas på allvar. Nedskräpningen är omfattande och ger stora skador på djur och människor och sprider farliga ämnen i miljön. Miljö- och jordbruksutskottet har tidigare framfört att denna negativa utveckling måste hejdas. Det är viktigt att använda bra teknik och förhindra att mikrokräp når haven.

Det är glädjande att utskottet genom ett tillkännagivande framför att kretsloppsarbetet behöver förstärkas för att stoppa denna negativa trend. Utskottet framför nu att Sverige även i fortsättningen bör vara drivande i EU, i regionala och i internationella sammanhang vad gäller marint avfall inklusive mikroplaster så att spridningen minskar och på sikt försvinner.

Herr talman! Jag går över till att diskutera efterbehandling av förorenade områden. Jag välkomnar att Naturvårdsverket i sitt regleringsbrev för 2015 har fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för och om möjligt föreslå nya finansieringsformer för kostnadseffektiv efterbehandling av förorenade områden där den ansvarige saknar betalningsförmåga för just en efterbehandling. Huvudregeln är naturligtvis att den som förorenat också ska stå för kostnaden för att sanera, men det finns tyvärr exempel på att den ansvarige saknar betalningsförmåga.

Att sanera områden anser utskottet är en mycket angelägen fråga, och framför allt gäller detta de områden som är värdefulla för bostadsbyggande. Bostadsbyggande bör vara en styrande faktor vid sidan om miljöhänsyn vid prioritering av sanering av mark.

Jag välkomnar att utskottet delar min syn, därmed tillstyrker en motion i frågan och har ett tillkännagivande i frågan.

Herr talman! Vi står bakom våra moderata motioner, men för tids vinnande yrkar jag bifall till endast reservation nr 1.

Anf. 116 MARIA STRÖMKVIST (S) replik:

Herr talman! Runt om i Sverige finns en stor mängd förorenad mark. Det handlar om platser där det tidigare har legat industrier som har orsakat att gifter har kommit ut i marken, ofta på grund av den tidens okunskap om miljöproblem.

En inventering som länsstyrelsen i mitt hemlän nyligen gjort visar att det finns ca 1 900 potentiellt förorenade områden bara i Dalarna. Av dessa är 19 i högsta och farligaste riskklassen. Dessa tomter utgör en hälsofara

för människor som bor i närheten. Det kan också finnas risk att dricksvatten förgiftas.

Det finns i dag i Sverige en bra bild av var de förorenade markerna finns och vad som ska göras. Länsstyrelserna och Naturvårdsverket har inventerat alla. Det finns drygt tusen områden i Sverige som bedöms ha den högsta riskklassen. När läget sammanfattades av Naturvårdsverket förra våren konstaterade verket att det behövs mer pengar till sanering av mark i statens budget. Verket skrev till regeringen och begärde mer pengar i budgeten.

Därför föreslog den socialdemokratiskt ledda regeringen en kraftig ökning av anslaget för jobben och för att skydda människors hälsa. Det är en självklar prioritering, tyckte vi. Men det menade inte de borgerliga partierna, som med stöd från Sverigedemokraterna röstade nej till ökningen. Därför undrar jag, herr talman, hur Gunilla Nordgren motiverar det minskade anslaget.

Anf. 117 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Vi kan komma in på budgetfrågor och tala om nedsättning av sociala avgifter för ungdomar och allt möjligt som diskuteras i betänkandet och har diskuterats i samband med andra betänkanden under dagen. Anledningen till att vi har lite mindre pengar i vissa anslag är att vi inte höjer skatter och annat i vår budget. Det är den som gäller.

Nu har snart halva året gått, och det hade varit prydligt om ni, om vi nu är så överens som det verkar, hade skrivit in frågan om anslaget i reservationen och inte bara hänvisat till er budgetproposition.

Vi är överens, och vi vill trycka på att mark är värdefull för bostadsbyggande. Det vet vi alla, och det kanske vi inte ska diskutera i dag, men ett ökat bostadsbyggande är prioriterat.

Anf. 118 MARIA STRÖMKVIST (S) replik:

Herr talman! Svaret uteblev, vilket jag förstår, för hur ska Gunilla Nordgren kunna motivera ett minskat anslag till detta viktiga?

Herr talman! Jag väljer att inte ställa samma fråga igen utan undrar i stället om Gunilla Nordgren kan förklara varför det majoritetsförslag som nu finns i betänkandet är så klokt.

Varför ska vi använda skattepengar till sanering där det redan finns en intressent och där den förorenade markens marknadsvärde med råge täcker saneringskostnaden?

Anf. 119 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Jo, jag försökte svara att vi har mindre pengar i vissa anslag därför att vi inte gör indragningar eller höjer sociala avgifter för ungdomar. Det är anledningen till att det skiljer mellan kontona i våra budgetförslag. Vi har mindre ibland, och ni har mer ibland. Dessutom kan man inte prioritera allt, för då går inte ekonomin ihop. Det kan vi diskutera en annan dag.

När det inte finns någon som kan betala menar Maria att den som ska exploatera de här områdena ska betala. Då tror jag inte att de här områdena kommer att bli sanerade.

Det är därför vi vill hitta en finansieringsform för mark där det inte finns någon människa eller något företag som kan betala. Då går staten in och sanerar området så att det kan bebyggas för det allmännas bästa.
(forts. § 13)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 5 mars

UbU8 Förskolan

Punkt 1 (Förskolans inriktning och kvalitet)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

267 för utskottet

43 för res. 1

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 23 MP, 20 C, 17 V, 16 FP, 13 KD

För res. 1: 43 SD

Frånvarande: 10 S, 9 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Erbjudande av förskola)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

268 för utskottet

43 för res. 2

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 23 MP, 20 C, 17 V, 16 FP, 13 KD

För res. 2: 43 SD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Punkt 4 (Resurser till förskolan)

1. utskottet

2. res. 3 (KD)

Votering:

297 för utskottet

13 för res. 3

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 43 SD, 22 MP, 20 C, 17 V, 16 FP

För res. 3: 13 KD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

AU3 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering

Punkt 1 (Jämställdhet i arbetslivet)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

247 för utskottet

43 för res. 1

21 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 22 MP, 17 V, 16 FP, 13 KD

För res. 1: 43 SD

Avstod: 1 MP, 20 C

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Jabar Amin (MP) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 6 (Medlingsinstitutet)

1. utskottet

2. res. 7 (V)

Votering:

294 för utskottet

17 för res. 7

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 43 SD, 23 MP, 20 C, 16 FP, 13 KD

För res. 7: 17 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Punkt 10 (Förebyggande arbete mot diskriminering m.m.)

1. utskottet

2. res. 12 (V)

Votering:

238 för utskottet

17 för res. 12

54 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 22 MP, 20 C, 4 FP, 13 KD

För res. 12: 17 V

Avstod: 43 SD, 11 FP

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 2 C, 4 V, 4 FP, 3 KD

Maria Arnholm och Roger Haddad (båda FP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 15 (Övriga åtgärder mot diskriminering)

1. utskottet

2. res. 19 (SD)

Votering:

268 för utskottet

43 för res. 19

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 23 MP, 20 C, 17 V, 16 FP, 13 KD

För res. 19: 43 SD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

CU7 Bostadspolitik

Punkt 2 (Åtgärder för ett ökat bostadsbyggande)

1. utskottet

2. res. 1 (KD, M, C, FP)

Votering:

187 för utskottet

124 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 43 SD, 23 MP, 17 V, 1 FP

För res. 1: 76 M, 20 C, 15 FP, 13 KD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Punkt 3 (Åtgärder för fler studentbostäder)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

143 för utskottet

43 för res. 3

124 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 2 M, 23 MP, 17 V

För res. 3: 43 SD

Avstod: 2 S, 73 M, 20 C, 16 FP, 13 KD

Frånvarande: 10 S, 9 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Gunilla Nordgren och Lotta Olsson (båda M) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Kreditgarantier på landsbygden)

1. utskottet

2. res. 6 (C)

Votering:

291 för utskottet

20 för res. 6

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 43 SD, 23 MP, 17 V, 16 FP, 13 KD

För res. 6: 20 C

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Punkt 7 (Kommunal bostadsförmedling)

1. utskottet

2. res. 7 (V)

Votering:

294 för utskottet

17 för res. 7

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 43 SD, 23 MP, 20 C, 16 FP, 13 KD

För res. 7: 17 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Punkt 8 (Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag)

1. utskottet

2. res. 9 (V)

Votering:

293 för utskottet

17 för res. 9

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 43 SD, 23 MP, 20 C, 16 FP, 12 KD

För res. 9: 17 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 4 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU16 En investeringsplan för Europa

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU4 Vattenvård

Punkt 1 (Renare hav)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

143 för utskottet

44 för res. 2

124 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 23 MP, 17 V

För res. 2: 43 SD, 1 C

Avstod: 76 M, 19 C, 16 FP, 13 KD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Punkt 2 (Strukturkalkning m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

266 för utskottet

43 för res. 3

1 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 23 MP, 20 C, 17 V, 14 FP, 13 KD

För res. 3: 43 SD

Avstod: 1 FP

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 4 FP, 3 KD

Punkt 3 (Rening av avlopp m.m.)

1. utskottet
2. res. 4 (M, C, FP, KD)

Votering:

170 för utskottet

125 för res. 4

15 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 43 SD, 23 MP, 1 V

För res. 4: 76 M, 20 C, 16 FP, 13 KD

Avstod: 15 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 5 V, 3 FP, 3 KD

MJU7 Kemikaliepolitik

Punkt 2 (Styrmedel)

1. utskottet
2. res. 2 (C, M, FP, KD)

Votering:

194 för utskottet

116 för res. 2

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 42 SD, 23 MP, 17 V, 9 KD

För res. 2: 76 M, 20 C, 16 FP, 4 KD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Annika Eclund, Mikael Oscarsson och Tuve Skånberg (alla KD) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Hantering av grupper av ämnen)

1. utskottet
2. res. 3 (C, M, FP, KD)

Votering:

186 för utskottet

125 för res. 3

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 43 SD, 23 MP, 17 V

För res. 3: 76 M, 20 C, 16 FP, 13 KD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Punkt 8 (Begränsning och utfasning av hormonstörande ämnen)

1. utskottet
2. res. 6 (C, M, FP, KD)

Votering:

186 för utskottet

125 för res. 6

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 43 SD, 23 MP, 17 V

För res. 6: 76 M, 20 C, 16 FP, 13 KD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Punkt 10 (Förbud mot bisfenoler)

1. utskottet

2. res. 8 (V)

Votering:

291 för utskottet

19 för res. 8

1 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 42 SD, 22 MP, 19 C, 16 FP, 13 KD

För res. 8: 1 MP, 1 C, 17 V

Avstod: 1 SD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 FP, 3 KD

Lena Ek (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 18 (Utredning och strategi om PFAS)

1. utskottet

2. res. 13 (SD)

Votering:

267 för utskottet

42 för res. 13

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 23 MP, 20 C, 16 V, 16 FP, 13 KD

För res. 13: 42 SD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 5 V, 3 FP, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 120 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Vi debatterar nu miljö- och jordbruksutskottets betänkande om avfall och kretslopp.

Till att börja med ska vi komma ihåg att Sverige ligger i framkant på området – samtidigt som Europa som helhet fortfarande lägger närmare hälften av avfallet på deponi lägger vi i Sverige väldigt lite på deponi. Vi har all anledning att vara stolta, men det finns ändå mycket att förbättra. Vi har även mycket att lära andra.

Det finns ett antal aspekter värda att lyfta fram vad gäller avfall. Den allra första är förstås människors hälsa. Att rena avlopp handlar i första hand om att undvika spridning av skadliga mikroorganismer. I områden där avloppshanteringen havererar ser vi att mag- och tarmsjukdomar sprids som en löpeld, och när sopor inte hanteras korrekt sprids skadedjur. Det får sjukdomar och stora kostnader som följd.

En annan aspekt är den rent estetiska: Sopor på gatorna ser inte fint ut. Det är ett tecken på förfall, och det luktar illa. Så ser det ut på många ställen i vår omvärld, i Europa och ibland även i Sverige. Vi ska inte glömma bort att också vi kan ha sådana problem ibland.

En tredje aspekt rör miljö och ekologi. Vi vet att fel ämne på fel plats i fel koncentration orsakar skador på växt- och djurliv, och ibland också på oss människor. Skadorna kan vara oerhört allvarliga. Vissa ämnen fungerar även som näringsämnen åt växtlighet och kan orsaka övergödning och syrebrist.

En fjärde aspekt rör ekonomi och resursutnyttjande. Ofta är det ekonomiskt sunt att återanvända material eller förbränna sopor, för att på vis återvinna en del av energin.

Vi har alltså ett antal mycket goda skäl att uppmärksamma och prioritera avfalls- och kretsloppsfrågor. Samtidigt är vi i Sverigedemokraterna något avvaktande inför den ideologiska dimension som vissa vill tillmätta kretsloppstänkandet, herr talman. Vi bryter vissa råvaror, och om det uppstår en brist ökar priset – vilket ökar incitamenten att återvinna eller på annat sätt hushålla med resurserna. Skulle något ämne bli för dyrt att utvinna ersätts det med någonting annat, för marknadsekonomin är fantastisk.

Samtidigt behövs naturligtvis styrmedel och ett bra politiskt ramverk för att det ska fungera. Nu deponerar vi ytterst lite avfall i Sverige – vad jag förstår är det bara någon procent – och vi ser egentligen inga ideologiska skäl att försöka uttradera detta fullständigt. Saken är nämligen den att det kanske kostar betydligt mer än det smakar. Vi vänder oss således emot att höja avgifterna på området, vilket skulle kunna leda fram till illegal deponering eller att avfall flyttar någon annanstans och orsakar större skador i vår miljö och natur.

Kretsloppstänkandet kan för övrigt hamna i konflikt med andra miljöhänsyn. Ett exempel på detta är spridandet av slam från reningsverk på åkrar där vi producerar livsmedel. Tanken är fullt förståelig ur ett kretsloppsperspektiv, men slammet innehåller oönskade ämnen – till exempel kadmium och andra tungmetaller – som kan påverka människors hälsa negativt. Tänk också på att ju mer vi sluter flödena, desto större blir problemen med ackumulering av oönskade ämnen.

Här ser vi alltså att kretsloppstänkandet måste få stå tillbaka för ett försiktighetstänkande vad gäller människors hälsa. Därför yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 5, herr talman.

Vi bör också inse att vi som politiker inte bör reglera varje enskild detalj i människors vardag. Vi vill till exempel se över reglerna för destruktions av avfall från vilt. Vi ser inte att dessa regler har någon avgörande roll vare sig ur hälsosynpunkt eller ur estetisk, ekologisk och ekonomisk synpunkt. Vi anser att det krångel det innebär att frakta slaktkroppar i förhållandevis liten volym flera mil inte uppvägs av någon motsvarande miljönytta. Att ett vilt djur tillåts multna i naturen kan inte vara något annat än högst normalt och naturligt.

Det är också ett problem att vi i dag har en lagstiftning på detta område som människor inte kan förstå eller ens respektera. Slaktavfall kommer att fortsätta att grävas ned. Därför yrkar jag bifall till reservation 6.

Vi drar oss till minnes att i princip allt omkring oss förr eller senare ska kasseras och därmed omfattas av avfallshantering. Det gäller även våra vindkraftverk. Beräkningar visar att kostnaden för att montera ned ett uttjänt vindkraftverk kan uppgå till omkring 700 000 kronor.

Kommunerna får i dag inte kräva några garantier för att den som uppför ett vindkraftverk verkligen också finansierar skrotningen när det blir dags. Därför blir det problematiskt när vindkraftverkets ekonomiska eller tekniska livslängd har uppnåtts och vindkraftsbolaget kanske har fått ekonomiska bekymmer, vilket inte alls är osannolikt utan har inträffat. Det är därmed angeläget att ansvarsförhållandet redan nu utreds, och av den anledningen yrkar jag bifall till reservation 10.

I detta anförande instämde Anders Forsberg (SD).

Anf. 121 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Om alla världens människor levde som vi svenskar skulle det behövas nästan tre jordklot till. Det är skrämmande att våra ekologiska fotavtryck är så enorma, och vår konsumtion och vårt sätt att hantera jordens resurser måste ändra riktning. Vi måste både konsumera mer hållbart och ta hand om vårt avfall på ett hållbart sätt.

Ett sätt att göra det är att göra det lättare för hushållen att sortera, så att det som ska återvinnas hamnar i rätt fraktion. Matavfallet ska slängas i rätt tunna, och det som är en restprodukt och ska brännas ska läggas i en liten hög för sig. I dag är det i många kommuner för krångligt. Det är för många aktörer och för få återvinningsstationer.

Regeringens beslut att kommunerna ska få ansvaret för insamlandet av avfallet är nödvändigt för att få en bättre ordning. Det kommer både att underlätta för hushållen och minska mängden som måste brännas.

Herr talman! Det handlar inte bara om det svenska avfallet. Även avfall i andra länder måste hanteras hållbart. I dag finns det kommuner i Sverige som arbetar med att få sina invånare att sortera avfall samtidigt som kommunen importerar sämre sorterat avfall för att använda som bränsle i sina sopförbränningsanläggningar.

Sedan alliansregeringen avskaffade avfallsförbränningsskatten har importen av avfall till Sverige ökat. Enligt Naturvårdsverkets statistik mer än fördubblades importen av avfall till Sverige mellan åren 2009 och 2013,

och ökningen fortsätter. I första hand kommer avfallet från Norge och Storbritannien.

I går träffade jag två företrädare för Avfall Norge. De var djupt oroade över att hälften av det norska hushållsavfallet i dag exporteras till svenska förbränningsanläggningar – detta trots att det finns kapacitet i de elva norska anläggningar som 70 norska kommuner har investerat i. Men de 340 andra norska kommunerna väljer att i stället köra sitt avfall med långtradare till Sverige för att de får rabatt här. Samtidigt får de norska anläggningarna eldas med olja och sopor från Storbritannien.

Det är självklart inte hållbart. Det avfall som vi importerar från Norge är dessutom sämre sorterat än det som tas om hand lokalt i Norge.

Enligt EU:s närhetsprincip ska avfallet tas om hand lokalt för att undvika onödiga transporter och stimulera bättre sortering och lokal utveckling av fjärrvärme.

Detta är något som Sverige och svenska kommuner måste arbeta för. Det är inte hållbart att svenska kommuner bygger nya förbränningsanläggningar med planer att under lång tid framåt få elda dem med avfall som borde tas om hand lokalt i andra länder.

Ett steg för att vända denna utveckling är att återinföra förbränningsskatten.

Herr talman! Vi konsumerar kläder som aldrig förr. Enligt Naturvårdsverket har vår klädkonsumtion ökat med 40 procent det senaste decenniet. Kläder är billigt i dag, helt enkelt för att de som tillverkar våra tyger och syr och färgar våra kläder alltför ofta har dåligt betalt och arbetar i dåliga och farliga miljöer med giftiga kemikalier. Det är ett problem som är värt en egen debatt.

Men en del av detta problem hör till dagens debatt. Bara 20 procent av klädberget återanvänds, och endast en liten del går till materialåtervinning. Det mesta bränns upp, och de farliga kemikalierna sprids med vinden och vattnet ut i vår livsmiljö.

Det är, precis som C, V och FP framhåller i sin reservation, viktigt att återvinna mer textil. Det är ju också något som den tidigare regeringen gav Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram förslag för, och senast den 30 september nästa år ska det uppdraget redovisas.

Nuvarande regering har gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att utveckla förslag till åtgärder för att minska riskerna med farliga ämnena i textil. Det är ett uppdrag som ska redovisas den 1 december i år.

Med dessa båda underlag kan vi sedan fatta beslut.

Jag tycker det är bra att vi är flera partier som tar frågan om textiliernas miljöpåverkan på stort allvar.

Det är också glädjande, herr talman, att vi har ett utskott som gemensamt vill rikta ett tillkännagivande till regeringen om att snabba på arbetet med att minska förekomsten av marint skräp och mikroplaster i våra vattenområden. Självklart vill Miljöpartiet yrka bifall till det tillkännagivandet. Vi ställer oss också bakom betänkandet som helhet – med ett undantag, vilket jag återkommer till.

Herr talman! Vi slänger kläderna i soporna. Där slänger vi också maten. Att vi slänger så mycket mat är ett annat viktigt problem att komma till rätta med. Förra veckan hade vi livsmedelsdebatt i kammaren. Jag talade då om vikten av att vår produktion av mat måste bli hållbar. Även

där måste kretsloppen slutas, kemikalieanvändningen minska och den ekologiska matproduktionen öka.

Jag fick då mothugg av några alliansföreträdare som menade att med Miljöpartiets jordbrukspolitik skulle maten inte komma att räcka i framtiden. Vi skulle få leva på luft, sas det.

Det är självklart nys. Ett sätt att se till att maten används bättre är att äta den i stället för att slänga den. Vi kan läsa i dagens betänkande att kanske så mycket som en tredjedel av den mat vi köper hamnar i soptunnan i stället för i våra magar.

Det är självklart helt ohållbart, och det är bra att Moderaterna har uppmärksammat detta i en motion. Det är också bra att Livsmedelsverket och andra myndigheter redan jobbar med att minska matsvinnet i hela livsmedelskedjan, bland annat genom informationskampanjer.

Herr talman! En vardag fri från gifter är en av regeringens huvudprioriteringar i miljöpolitiken. Försiktighetsprincipen och principen att förorenare betalar ska vara grunden. Den som skitar ned ska också betala för städningen. Det är en bra princip.

Men det finns också många förorenade områden i vårt land där det inte går att hitta någon ansvarig. Det kan handla om gamla sågverk, gruvor, glasbruk, hamnar och bangårdar. Det är områden fyllda med gifter, tungmetaller och farliga kemikalier.

Tillräckligt med pengar för att sanera dessa tickande miljöbomber har i årtionden saknats i statsbudgeten. Därför ville regeringen skjuta till 170 miljoner kronor till anslaget sanering och återställning av förorenade områden i höstens budgetproposition. Det skulle ha inneburit en ökning med 40 procent jämfört med förra årets anslag.

Men den här viktiga satsningen tog Centerpartiet tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna, Folkpartiet och Sverigedemokraterna bort när de röstade igenom alliansbudgeten. De minskade till och med anslaget med 13 miljoner.

Herr talman! Trots detta har vi i dagens betänkande en centerpartistisk reservation där Centerpartiet föreslår att ”det ska finnas tillräckligt med resurser för att sanera områden och vattentäkter som påverkats av oaktsam användning av farliga kemikalier”.

Detta blir i mina öron märkligt när man samtidigt dragit ned anslaget trots att behovet är så eftersatt.

Än märkligare och skrämmande är det, herr talman, att Lena Ek tillsammans med sina allianskamrater vill använda de pengar som finns i budgeten till att sanera områden i attraktiva områden för bostadsbyggande. I det tillkännagivande som Alliansen tillsammans med Sverigedemokraterna har drivit igenom vill denna utskottsmajoritet att planerat bostadsbyggande ska vara en styrande faktor vid prioritering av områden för sanering av mark.

Detta är för mig som landsbygdsbo en skrämmande tanke. I mina trakter byggs det få bostäder, helt enkelt för att vi inte har samma inflyttning som Stockholmsområdet och andra städer. Men vi drabbas lika hårt av kemikaliebomberna som finns i våra gamla sågverk, bangårdar, tvätterier och så vidare.

Med Alliansens förslag skulle alltså städerna få en gräddfil och ytterligare subventioner i form av statsbidrag till sanering av mark – mark som av Naturvårdsverket inte hamnat högst på prioriteringslistan.

Det ska bli intressant att höra hur Lena Ek har tänkt när hon yrkar bifall till ett sådant förslag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 9, som vi har gemensamt med S och V. Där slår vi fast att vi i likhet med vad som anges i Naturvårdsverkets nationella plan anser att bidragen ska gå dit där de gör mest miljönytta.

Anf. 122 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! I mitt anförande tog jag upp att länder har kommit olika långt när det gäller avfallsförbränning. Det jag sett med egna ögon.

Avfall är konjunkturberoende, vilket gör att det importeras. Det är riktigt att importen har ökat och att det är mycket från Norge. Det beror på att kapaciteten är högre än utbudet efter 2009, då lågkonjunkturen slog till.

Min fråga är: Vill Miljöpartiet förbjuda import? Jag anser nämligen att miljö är så globalt att även om avfallet är sämre sorterat i Norge är det bättre att det tas om hand än att man gör på ett sämre sätt. Då, för några år sedan, hade Norge nämligen inte kapacitet att ta hand om allt sitt avfall.

Anf. 123 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Gunilla Nordgren för frågan. Jag tycker att frågan om hur sopor transporteras över våra gränser är väldigt intressant.

När det gäller Norge stämmer det att man inte haft möjlighet att ta hand om alla sina sopor, men i dag har man det. Det avfall som kommer till Sverige är inte lika väl sorterat som det som man tar hand om i Norge. Det är rätt självklart att det blir så. När man sorterar avfallet lokalt och man har regler för hur det ska sorteras blir det bättre sorterat.

Vi kan ta exemplet Storbritannien. Där måste man ha ett tillstånd när man exporterar sopor. De ska vara väl sorterade. I Storbritannien har man inga sopförbränningsanläggningar ännu, men man håller på att bygga sådana. Man ser det som en tillfällig lösning att man exporterar sina sopor till Sverige och Norge.

Ett annat exempel på ett land där man faktiskt har förbjudit export av sopor är Danmark. Där har man tolkat EU:s närhetsprincip på så vis att man inte ska exportera sina sopor utan ta hand om dem lokalt.

Nu håller man på att titta på närhetsprincipen i Norge. Kanske kommer Norge att förbjuda export av sina sopor därför att man ser att man kan ta hand om dem själv.

Jag kan tycka att vi i Sverige i stället skulle importera sopor från andra länder som inte kan ta hand om sitt avfall. Storbritannien kan kännas okej. Polen är ett annat exempel. Där hamnar jättemycket på deponi i dag. Om vi på något sätt, med vårt handlande, kan underlätta en bra avfallssortering och uppbyggande av anläggningar i Polen vore det en väldigt stor miljönytta.

Anf. 124 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Jag fick inte riktigt svar på om Miljöpartiet är berett att i lag förbjuda import.

Jag var på en anläggning i London, och det var det värsta jag har sett. Man tog returpapper och tidningar och drog ut det, och så småningom kom det ut i stora balar. Jag ställde frågan: Vad gör man nu med det här? De svarade: Vi exporterar till Indien. Så går det till.

England har massor kvar att göra. De deponerar en massa i land fylling med mera. Jag är inte säker på att det skulle bli bättre om vi förbjöd import från till exempel England. Men jag tycker att vi är bra; vi deponerar under 2 procent på de flesta anläggningar. Vi tar hand om väldigt mycket.

Vi har *ett* jordklot. Miljöpolitik är globalt, och det är jordklotet som tjänar på detta. När hårt sammanpressade balar med tidningar och returpapper sätts på en båt till Indien blir man olycklig.

Detta var 2012, och det hette "tillfälligt". Fabriken var helt nybyggd – den gamla hade fått flytta på sig för OS – men jag är inte riktigt säker på att jag litar på det. Därför tycker jag att det är intressant om Miljöpartiet i lag vill förbjuda all import av sopor från andra länder.

Anf. 125 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Ursäkta att jag inte svarade på frågan – jag blev så engagerad. Miljöpartiet vill självfallet inte förbjuda import av sopor och avfall.

Vi ser däremot att vi behöver se över avgifterna i Sverige och inte lämna rabatt på avfall som kan tas om hand lokalt. Anledningen till att Norge exporterar avfall till oss i dag är ju att det är mycket billigare för de norska kommunerna att skicka avfallet till förbränning i Sverige. De får en rabatt eftersom vi har en överkapacitet på ca 2 miljoner ton i våra anläggningar. Det är utöver vad vi själva har avfall till.

Detta är inte i enlighet med EU:s närhetsprincip. Storbritannien men även Sverige har faktiskt att acceptera den principen. Jag tycker att den är bra, men vi måste också införa den i våra styrmedel och vår lagstiftning.

Danmark har valt att förbjuda export av sitt avfall. Att andra länder gör så kan vara ett sätt. Jag ser detta som ett stort problem. Jag tror att fler saker måste till och att avfallsförbränningsskatten är en del i att få en bättre lösning för hela Europa och i slutändan för hela världen.

Anf. 126 LENA EK (C):

Herr talman, ärade ledamöter, ärade åhörare! Människor som dag efter dag, år efter år källsorterar avfall och lämnar till återvinning är riktiga miljöhjältar.

För att klara resursanvändningen inom det som kallas planetens gränser krävs en cirkulär ekonomi och att vi använder våra resurser effektivt.

Sverige har sedan producentansvaret infördes under ansvarig minister Olof Johansson på tidigt 90-tal kontinuerligt förbättrat systemen för avfallshantering och återvinning. Men det finns mer att göra.

Det var mot den bakgrunden som alliansregeringen i augusti förra året fattade ett samlat beslut om en ny förordning (2014:1075) om producentansvar för elutrustning men också om skärpningar av producentansvaret för förpackningar (2014:1073), skärpning av producentansvar för returpapper (2014:1074) samt ändringar i miljötillsynsförordningen (2011:13) och avfallsförordningen (2011:927)

för att skapa ett nytt system med tillstånd, övervakning av att producentansvaret sköts och en klagomöjlighet för missnöjda kommuner.

Det samlade syftet med avfallspaketet var att utveckla nya system för producenternas ansvar för förpackningar och returpapper, som ska leda till tydligt enklare och bättre insamling, ökad materialåtervinning och förbättrad tillsyn.

Målen för återvinning höjdes, och tillståndsplikt för insamlingssystem infördes – allt detta med konsumenternas bästa för ögonen. Det ska vara enklast, billigast och roligast att vara miljövänlig, och det ska fungera i hela landet.

Herr talman! Producentansvaret har blivit en hörnsten i svensk miljöpolitik, och därför förstärktes och förtydligades producentansvaret. Den som sätter en produkt på marknaden ska också ha ansvar för att samla in resterna. Övergripande fungerar detta rätt väl. Tydligheten i att utpekade producenter också har ett ansvar tror jag är viktig.

I de fall insamlingen inte fungerar får Naturvårdsverket en tillståndsgivande roll för de nationella insamlingssystemen liksom ett övergripande tillsynsuppdrag. Det innebär också möjligheter att ingripa i enskilda fall där insamlingen inte fungerar bra.

Men vi behöver gå vidare med att utveckla producentansvar för fler sektorer. Naturvårdsverket fick därför samtidigt ett uppdrag att utveckla ett förslag om hantering av textilier. I uppdraget ingår att ge förslag på hur materialåtervinning och återanvändning ska kunna ökas samt bidra till giftfria kretslopp.

Alliansregeringens avfallspaket ger högre återvinningsgrad och förklarar för kommuner och konsumenter. Men för att nå full potential krävs att redan innovativa system behålls och vidareutvecklas samtidigt som de lokala lösningar som inte ger tillfredsställande resultat kan förbättras till glädje för den enskilde medborgaren och för miljön.

När regeringen nu meddelat att man tänker gå ifrån nuvarande mångfaldsmodell och förbereda en förändring som skulle innebära att insamlingsansvaret samlas hos kommunerna läggs, bara genom förändringsbeskedet, en död hand över hela sektorn. Ni ska veta att frågan har diskuterats i ett stort antal utredningar under mycket lång tid utan att man har kunnat komma fram till en lösning.

Framgångsrika och uppskattade innovativa företag ser nu med stor oro på den osäkerhet som genom detta skapats av regeringen. Det innebär i sin tur att bra projekt riskerar att avbrytas och att ett stort antal kommunala avtal ska omförhandlas. I stället för att ta steg framåt mot kretsloppssamhället och en cirkulär ekonomi sätter vänstermajoriteten hela branschen i gungning.

På samma sätt vill nu majoriteten lämna Centerpartiets yrkande om producentansvar för textilier utan åtgärd.

Det används väldigt mycket kemikalier för att tillverka textilier. Bly förekommer när textilier färgas. Ftalater används i tryck på tröjor. Formaldehyd ska motverka att textilier skrynklas eller krymper. Listan kan göras lång över ämnen som kan orsaka allt från cancer till hudirritation och allergier. Många av dessa ämnen påverkar också vår fortplantningsförmåga.

Kemikalierna medför inte bara risker för konsumenterna och miljön, utan de som arbetar med textiltillverkning och de som hanterar mycket

textil i sitt arbete är också utsatta. Kasserade textilier som slängs i soporna bidrar till att farliga kemikalier sprids.

Ur svenskt perspektiv kan vi gå före när det gäller avfallshanteringen. För att undvika att kemikalier kommer ut i kretsloppen är det viktigt att kläder och andra textilier som kasserats kan tas emot på ett miljömässigt riktigt sätt. Många företag inom textilbranschen är väl medvetna om problemet och efterfrågar tydliga politiska riktlinjer.

Herr talman! Ett producentansvar för textilier bör införas. Ambitionen bör vara att ett sådant producentansvar introduceras också i övriga EU-länder. Det tycker vi borde ges regeringen till känna. Mycket av alliansregeringens initiativ på detta område ligger kvar. Men när majoriteten väljer att lämna detta yrkande utan åtgärd gör man ett misstag. Här hade vi kunnat ta rejäla kliv framåt, till nytta för människor i Sverige och i olika producentländer och till nytta för miljön. Jag beklagar att man har valt att inte göra det.

På två områden har Alliansens förslag vunnit majoritet, och det blir alltså tillkännagivanden till regeringen både vad avser marin nedskräpning och vad avser prioritering av områden för sanering av mark där bostadsbyggande planeras.

Problemet med marin nedskräpning är accelererande. Synligt skräp fastnar i stora strömvirvlar i våra stora hav och skapar enorma föroreningsproblem. Kretsloppsarbetet och avfallshanteringen behöver stärkas. Detta gäller även i Sverige, trots att avfall hanteras så att bara 0,7 procent av hushållsavfallet hamnar på deponi.

Det kan jämföras med situationen i södra EU, där avfallsberg flyttas runt och nedskräpningen är stor. I ett jämförbart land som Nya Zeeland deponeras 97 procent av avfallet. I många av världens megastäder finns knappt någon organiserad avfallshandling alls. De problemen blir synliga även i Sverige genom att skräp flyter i land på den svenska västkusten.

På senare tid har problemet med mikroplaster från nedskräpning uppmärksammas. Fossilplaster bryts inte ned eller bryts ned mycket långsamt, och mikroskopiska kulor blir kvar i ekosystemen. De samlas i fiskar och i krävan på fåglar och orsakar slutligen en plågsam svältöd. Undersökningar som har gjorts i Nordsjön visar att mer än 90 procent av fåglarna har plast i krävan.

Användningen av mikroplaster i kosmetika måste också åtgärdas. Det är vidare viktigt att det blir lätt att vara miljövänlig i båtlivet och att det finns god avfallshandling finns längs våra kuster. Mikroplaster drar dessutom till sig miljögifter, som några kanske vet, vilket förvärrar problemen.

Marin nedskräpning är en global utmaning. Sverige måste därför även i fortsättningen vara drivande inom EU och globalt. Arbetet för att minska förekomsten av marint skräp och mikroplaster i våra vattenområden behöver stärkas.

Detta bör ges regeringen till känna. Jag är väldigt glad att utskottets majoritet tillstyrker Centerns motion 2541 yrkande 2, som bygger på Alliansens avfallspaket från augusti.

Slutligen, herr talman: Sanering av förorenad mark är viktig för människors hälsa och för miljön. Naturvårdsverket har i uppgift att tillsammans med länsstyrelserna finna och kategorisera områden som förorenats och som innebär allvarlig fara för människor och miljö i

riskklass 1, potentiellt farliga områdena i riskklass 2 och övriga i riskklass 3.

Det är bra att regeringen har gett flera uppdrag på det här området. Vi i Alliansen har dock uppmärksammat att ett annat viktigt intresse, nämligen bostadsbyggandet, ibland förbises. Vi har bostadsbrist i många kommuner i Sverige. Det kan därför finnas tillfällen när sanering av ett förorenat område behöver prioriteras upp i åtgärdslistan på grund av planerat bostadsbyggande på markområdet. Det är därför bra att detta ges regeringen till känna genom betänkandet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 från Alliansen, som handlar om slutna kretslopp, producentansvar, återvinning med mera och noterar att det blir ett tillkännagivande om nedskräpning och marint avfall, liksom om prioritering av områden för sanering av mark.

Anf. 127 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! När det gäller sanering av mark och vattentäkter som är förorenade har Naturvårdsverket en plan för vilka projekt som är prioriterade. Det finns alltså en lista på vilka områden som är de mest farliga, och det finns också en plan för hur man ska beta av de områdena när man sanerar. I listan finns ett tusental områden som är bland de högst rankade, där vi har de största miljöbombarna.

För att kunna beta av listan i snabbare takt ville vi anslå mer pengar. Det har jag pratat om i mitt anförande. Jag noterade att Lena Ek inte yrkade bifall till den reservation där också Centern tycker att vi behöver mer pengar till detta.

Det skulle vara intressant att höra hur Centerpartiet resonerar. I höstas skar man ned anslaget. Man tog inte bara bort den extra satsning på 170 miljoner som vår regering ville göra, vilket skulle innebära 40 procents ökning, utan man skar ned ytterligare 13 miljoner.

Jag förstår inte heller riktigt detta med bostadsbyggandet. Jag vill alltså ha reda på lite mer om hur man tänker att man ska prioritera. Om man till exempel ska bygga bostäder här i Stockholm på någon mark, ska det i prioriteringslistan gå före de farliga områden som jag har hemma i min kommun?

Anf. 128 LENA EK (C) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag säga att Stina Bergström och jag har diskuterat budgetfrågor tidigare. Jag vill återupprepa vad jag sa då. Vi tycker inte att det är bra – i ett läge med hög ungdomsarbetslöshet och stora integrationsproblem – att av 23–24 miljarder, som ni har sagt att ni vill använda för olika ändamål, plocka ut 17 miljarder genom höjda arbetsgivaravgifter för ungdomar. Vi tycker faktiskt att det är ganska förskräckligt ur social synvinkel.

Detta är jobb som finns över hela landet. I Östergötland är det drygt 25 000 ungdomar som skulle beröras. Vi gick i stället in med ett förslag om att dra ned arbetsgivaravgiften för unga under 25 år. Det innebär att ni – om och när era förslag kommer tillbaka till riksdagens kammare och regeringen följer det Stina Bergström säger – kommer att tredubbla arbetsgivaravgiften för unga människor, i ett sådant här läge. Jag tycker att det är oerhört ansvarslost.

För mig handlar hållbar utveckling om miljö, ekonomi och sociala faktorer. Jag är jättebesviken över att Miljöpartiet struntar i de sociala aspekterna av ungdomars arbetslöshet. Det är svaret på det.

När ni gör på det viset innebär det att ni har mer pengar att lägga på olika budgetområden, inklusive detta. Men vi från Alliansens sida är mycket bestämda på att hållbar utveckling också handlar om sociala frågor, social trygghet och ungdomars möjlighet att bli anställda och få sina första jobb. Det gällde budgethanteringen.

Sanering av de olika områdena får jag återkomma till i nästa replik.

Anf. 129 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Jag vet att vi diskuterade den här frågan i december, jag och Lena Ek. Men nu blir det än märkligare i mitt huvud. I höstas ville nämligen regeringen anslå mer pengar till att sanera förorenade områden. Centerpartiet sa nej. Men nu, i det här betänkandet, vill man ge ett uppdrag till regeringen. Man säger att det ska finnas tillräckligt med resurser för att sanera områden och vattentäkter som påverkats av oaktsam användning av farliga kemikalier.

Det var precis det vi ville göra i höstas, och det var den satsningen som Centerpartiet var med och strök. Det blir väldigt inkonsekvent i mitt huvud.

Jag återgår till min andra fråga som gäller bostadsbyggande kontra miljönytta. Jag hörde att Lena Ek var på gång att börja svara på frågan. Därför får väl jag utveckla hur jag tänker att man ska göra.

Prioriteringsordningen handlar om att man ska ta de värsta områdena, som drabbar oss värst och där det är störst risk, i början. De områdena ska man ta i början, säger Naturvårdsverket. Men om det finns ett attraktivt område längre ned på listan där man vill bygga bostäder vill Alliansen lyfta upp det, även om det inte gör samma miljönytta.

Jag tänker också så här: Om någon vill bygga bostäder i ett attraktivt område finns det intressenter som är beredda att vara med och betala för saneringen av marken. När det gäller andra marker, i landsbygdskommuner, finns det däremot inte intresse av att bygga bostäder, och det finns inte intressenter som är beredda att betala för detta.

Det ska bli intressant att höra hur Lena Ek får ihop det här med Centerpartiets landsbygdspolitik.

Anf. 130 LENA EK (C) replik:

Fru talman! Systemet med sanering av förorenade områden fungerar så att Naturvårdsverket har kategoriserat tre grupper. Inom grupperna förhandlar man med dem som ska ta kostnadsansvaret, om det finns sådana, med kommuner, med länsstyrelser och med andra intressenter. I sista hand kan man använda en pott statliga pengar.

Det här jobbet pågår hela tiden, och det går framåt i ganska rask takt. Det innebär att vi mycket väl kan lägga till, i de regler som gäller för Naturvårdsverket, att det också ska tas hänsyn till att man till exempel behöver sanera områden där det har funnits växthus och som man inte kan bygga bostäder på – men planeringen är klar, och det är en bostadsbrist.

Det här gäller ett exempel: Visby, alldeles utanför muren. Där har det varit växthus. Där behöver man plocka bort en meter jord. Och det kan vara bra att samla ihop intressenterna och göra det.

Det är svaret på frågan varför vi tycker att det är vettigt att ta in bostadsbyggande.

Bostadsbrist finns i hela landet. Det drabbar mest unga människor. Här är alltså den andra punkten där Miljöpartiet ger sig på unga människor. Förra gången handlade det om att vara utan arbete, och nu handlar det om att vara utan bostad.

Det är också så att det som vi säger i Centerpartiets yrkande, i vår motion, på det här området handlar om resurser. Och det är inte bara finansiella bidrag, utan det är ett mycket bredare angreppssätt.

De gånger som vi i Sverige inte har kunnat använda de anslag som har funnits, utan det har blivit pengar över på det här kontot, har det handlat om människor med utbildning, planering av områden och kommunal planering, till exempel. Det har man inte hunnit med. Det handlar alltså om att ha ett bredare perspektiv på detta. Det finns ingen motsats mellan det och det som vi säger när det gäller vår gemensamma alliansbudget, som jag har redogjort för.

Anf. 131 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi producerar mer sopor än någonsin. Varje svensk skapar ungefär 450 kilo sopor varje år. Lägg 450 kilo sopor ute på vägen eller utanför gården! Då ser ni att det blir en ganska rejäl hög. Och det är bara för en enda person.

Det har ökat med 50 procent de senaste 20 åren.

I betänkandet har vi en hel del bra förslag på hur vi ska kunna hantera avfallsberget på ett bättre sätt i framtiden. Men vi får aldrig glömma roten till problemet. Det är masskonsumtionssamhället. Vi konsumerar mer och mer. Vi reparerar allt mindre. Vi återvinner inte så mycket som vi borde göra. Vi lever på ett sätt som är helt ohållbart.

Jag tycker att Stina Bergström från Miljöpartiet tog upp en väldigt viktig aspekt på avfallsimporten till Sverige. Det är helt ohållbart att vi importerar enormt stora mängder avfall till Sverige som sedan bara bränns upp här. Självklart måste avfall i alla länder hanteras så nära källan som möjligt.

Jag noterar också det som de borgerliga partierna tar upp i reservation nr 1, där man pratar om avfallsinhämtning från våra hushåll. Jag vet inte hur många här som brukar göra så här: Man tar en påse med papperskartonger och en annan påse med metallburkar, och sedan försöker man få med sig en tredje påse med glasflaskor och grejer. Sedan kånkar man iväg med detta till de gröna igloor som finns lite här och där. När man kommer fram till dem är det smutsigt och överfullt. Där kan man inte göra sig av med tidningarna och förpackningarna. Man får helt enkelt kånka vidare ända tills man kan lämna detta någonstans.

Samtidigt har vi den kommunala insamlingen av vårt avfall. Det är väldigt effektivt. Kommunen eller den entreprenör som kommunen uppdrar arbetet åt samlar in avfallet precis utanför dörren åt oss.

Vi har haft en avfallsutredning som landat i slutsatsen att våra kommuner borde få det samlade ansvaret för allt avfall från våra hushåll. Det gäller då inte bara en del av det, utan även förpackningar och tidningar borde samlas in av våra kommuner, helt enkelt därför att det är det mest rationella och effektiva sättet. Jag tycker att det är märkligt att de borgerliga partierna inte vill detta. Det verkar som att de tycker att det

viktigaste är att vi ska ha en marknad för det här. Det handlar inte om att det ska bli bättre för miljön och inte om att vi ska få en effektivare avfallsinsamling utan om att vi ska skapa marknader. Det tycker jag är ett väldigt märkligt resonemang.

Om jag har fel får man gärna begära replik och förklara vad man menar i reservation nr 1.

Sedan måste jag säga till Lena Ek, Centerpartiet och alla de andra borgerliga partierna: Det är väldigt märkligt med marksaneringen. Vi har, som alla vet, ungefär 80 000 områden i vårt land som är förorenade. Ungefär 1 000 av dem är så förorenade att det är akut. De behöver väldigt brådskande åtgärder. De är så kallade riskklass 1-områden.

Då säger de borgerliga partierna – och det har de tyvärr fått igenom i betänkandet – att man ska prioritera bostadsbyggande när man gör marksanering. Då har jag en konkret fråga till samtliga borgerliga partier. Till exempel Lena Ek kanske kan svara på detta.

Låt oss säga att en kommun vill sanera mark för att man vill bygga en skola eller en förskola där – man tycker att det är prioriterat. Men med er skrivning blir det så att man måste prioritera just bostadsbyggande. Det är därför man ska sanera den marken.

Det tycker jag blir ett väldigt märkligt resonemang.

Sedan kan vi lägga på att de borgerliga partierna år efter år har dragit ned budgeten för marksanering. I den budget som gick igenom, när de borgerliga partierna fick stöd av Sverigedemokraterna, var det nästan 200 miljoner kronor mindre till marksanering än det som var föreslaget av S, MP och V. Det är någonting som inte känns riktigt trovärdigt i detta värmande om marksanering. Jag tror ändå att det är genuint från de borgerliga partierna. Men man landar helt enkelt fel.

Sedan skulle jag vilja ta upp frågan om kläder och textilier. Det är en del av det masskonsumtionssamhälle som vi lever i. Det är väldigt få som lagar det lilla hålet som kanske blir på knäet på barnens byxor. De flesta köper nya kläder när de gamla går sönder lite grann eller när man har tröttnat på dem. Det har lett till att vi svenskar slänger ungefär 8 kilo kläder varje år. Det handlar om tiotusentals ton kläder i hela Sverige varje år. Det är textilier och fibrer som skulle kunna återvinnas och återanvändas på något vis.

Vi är några partier som vill att det ska finnas ett producentansvar för textilier för att vi ska kunna se till att våra textilier återanvänds och inte slängs och bränns upp. Jag noterar att det pågår ett utredningsarbete. Jag skulle önska att det arbetet gick lite fortare. Framför allt skulle jag önska att vi kunde vara överens redan här och nu om att vi behöver ett producentansvar för textilier, för det här har redan utretts. Vi borde egentligen kunna fatta beslut om det redan här och nu.

Fru talman! Jag står bakom samtliga reservationer från Vänsterpartiet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 9 från S, V och MP.

Anf. 132 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! Då har vi kommit över till avfall och kretslopp. Jag pratade tidigare i dag om att allting hamnar i vattnet förr eller senare. Jag kanske kommer in på det i den här debatten också.

Avfallshierarkin har tagits upp här. Den är naturligtvis grundläggande. Det är vi nog helt överens om. Att vi ska ta till vara soporna i ett kretslopp är vi också överens om. Det är klart att soporna är ett problem. Nu nämndes marknad här förut nästan som ett skällsord, men det kanske är så att även soporna kan bli en resurs i vissa sammanhang. Det kan man väl se i vissa pappersbruk och så om inte annat.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet förutom utskottets ställningstaganden under punkterna 1 och 2 samt till reservation 1. Jag står naturligtvis också bakom reservation 2, där Folkpartiet är med.

Det handlar återigen om motioner från den allmänna motionstiden. Jag kan börja med att lyfta de två tämligen viktiga tillkännagivandena till regeringen. I det ena skriver ett enigt utskott att regeringen ska ta initiativ till att utreda regelverk som gör att nedskräpning och spridning av mikroplaster minskar och på sikt upphör. Det är naturligtvis ett oerhört viktigt och tydligt ställningstagande från riksdagens och utskottets sida. Tillkännagivandet om bostadsbyggande återkommer jag till, men jag tycker att det blivit om inte förvanskat så i alla fall lite överdramatiserat i diskussionen.

Sedan har Folkpartiet och övriga allianspartier ett förslag till ytterligare ett tillkännagivande. Det handlar om att hushållen ska ha tillgång till enkla och tydliga insamlingssystem och om att det sammanhållna producentansvaret bör bevaras. Jag vet inte var motsatsförhållandet ligger där heller. Detta är det mångfaldssystem som vi har i dag.

En fråga som jag personligen tycker är intressant är matsvinnet. Nu pågår det en del arbete kring det. En uppgift som jag tror är helt sann är att en tredjedel av det som köps slängs. Människor i gemen är ganska omedvetna om detta. Det visar att det finns en del informationsbrister i detta system.

Fru talman! Jag tänkte återgå till det marina temat, som vi har haft tidigare i dag. Då gäller det naturligtvis nedskräpning och marint avfall. Man kan väl generellt säga att nedskräpningen på land och i havet bekämpas dels med lagar och regler, dels väldigt mycket med attityder. Men när det gäller just marint avfall kan man väl konstatera att det internationella inslaget är väldigt stort. Därför måste det internationella arbetet prioriteras. Marint skräp är också prioriterat i EU:s havsmiljödirektiv. Sverige jobbar aktivt med frågan inom både Oskar och Helcom för att skapa regionala åtgärdsplaner som ska minska skräpet i havet.

Det uppenbara och för ögat synliga är det skräp som hamnar på våra stränder. Det är dessutom oestetiskt och ett problem för det rörliga friluftslivet, den biologiska mångfalden, djurlivet och så vidare. Men något som jag kan tycka är ganska mycket mer skrämmande är mikroskräpet, främst mikroplastartiklarna. Det här har uppmärksammats alltmer under senare år. Det är ingenting som vi har diskuterat jättelänge.

Det finns två källor till detta. Den första källan är avloppen. Det finns mikropartiklar som passerar reningsverken. Det kan vara på grund av att man tvättar en fleecetröja eller någonting annat. Partiklarna försvinner ut genom avloppet. Den andra källan är det plastskräp som ligger och bryts ned på våra stränder och sedermera sköljs ut i havet igen. Det är också en viktig del.

Hur som helst hamnar dessa partiklar i ekosystemet på ett eller annat sätt. Partiklarna kan vara giftiga i sig. De kan också binda miljögifter som gör dem giftiga. I båda fallen skadas de djur som sedan tar upp partiklarna i sina system. Indirekt finns även en risk för människan när partiklarna lagras upp i systemen och hamnar i den fisk som vi kanske äter sedermera. Det är viktigt att vi nu gör det här tillkännagivandet. Det är mycket svårt att överblicka konsekvenserna av detta på sikt.

När det gäller det synliga skräpet vill jag uppmärksamma kammaren på att Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket bedömer att det finns behov av att finna olika finansieringsformer för omhändertagandet av marint skräp på våra stränder. Det kom en rapport om det i april 2013. Det har bedrivits en del projekt kring detta, bland annat Ren kust, där elva kommuner längs Bohuskusten jobbade med frågan. Erfarenheterna därifrån börjar man nu ta till vara. Som sagt är det bra att vi gör detta tillkännagivande i dag.

Man kan inom parentes säga att den frustration som finns i kommunerna naturligtvis bygger på att man känner att det inte är kommunens invånare som skräpar ned på stränderna. Jag kan dra en parallell – den kanske haltar något, men ändå: Längs våra riksvägar stödar Trafikverket. Man anser inte att det skräp som hamnar längs Europavägar och riksvägar är lokalt producerat. Denna princip måste lätt kunna överföras även till stränderna. Det mesta är inte lokalt producerat skräp där heller.

Fru talman! Jag ska ta upp ytterligare ett havsproblem, nämligen de fartygsvrak som finns längs våra kuster och är potentiella miljörisker. Här har pågått ett grundläggande och systematiskt arbete som inleddes av alliansregeringen 2007, då Statskontoret fick i uppdrag att titta på ansvarsförhållanden när det gäller vrak och ägarlösa båtar. Detta har sedan följts av ytterligare utredningar.

En viktig målsättning har varit att identifiera de vrak som verkligen är tickande miljöbomber och lägga fokus på dem. Jag kan väl tycka att den här processen kunde ha gått något fortare. Men å andra sidan gör den mängd fartygsvrak som finns längs våra kuster att man måste göra en tydlig prioritering och lägga resurserna på rätt vrak i rätt ordning, så att säga. Man kan inte börja sanera planlöst. Det finns faktiskt många vrak som man inte ska röra över huvud taget.

Fru talman! Då kommer vi till detta med förorenad mark och förorenade områden. Där finns det ett tillkännagivande. Något som har tagits upp av en del talare innan är det här med att ta in bostadsbyggandet som en faktor. Men i de resonemang som förts tidigare i talarstolen tycker jag på något vis att man missat huvudgrejen. Det är klart att alltihop i botten bygger på en riskklassning gällande riskerna för människors hälsa och naturligtvis riskerna för miljön. Det är utgångspunkten. Sedan kan man klassa in det i olika typer av risker. Det finns riskklass 1 och riskklass 2, och det är drygt 1 000 i båda klasserna. Naturligtvis bör alla dessa saneras på sikt.

Men det går inte att blunda för att det finns ytterligare angelägna samhällsfrågor. En av dem är bostadsbristen. Om det nu finns områden som är klassade i riskklass 2 kan man kombinera miljönytta med att man tar in bostadsbyggande som en styrande faktor i prioriteringen. Jag kan inte se några motsatsförhållanden i det som målats upp här.

Här handlar det också om att sanera mark i rätt ordning och att det sedan blir dubbel nytta av marken. Precis som vi har skrivit bör det vara en styrande faktor i prioriteringen. Men om det är fråga om mycket förorenade områden som utgör en stor fara för människors hälsa och för miljön går naturligtvis de områdena alltid före. Bostadsbyggande kan aldrig prioritera bort ett sådant område.

(Applåder)

Anf. 133 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det finns ett tillkännagivande i betänkandet som handlar om att bostadsbyggande ska vara en styrande faktor vid prioritering av sanering av förorenad mark. Ingen av oss är emot bostadsbyggande i sig. Lars Tysklind säger att han inte ser en motsättning, men prioriteringen har hittills varit att sanera marken, göra den ren, oavsett syftet med marken. Som det har sagts tidigare kan det finnas tunga finansärer som är beredda att bygga och som kan gå in och sanera mark själva. Jag förstår inte varför man tar in frågan om bostadsbyggande över huvud taget.

Jag har en fråga till Lars Tysklind. Är inte miljönyttan, att göra marken ren, det viktigaste?

Jag har ännu en fråga. Vi vet att med den budget som de borgerliga partierna med stöd av Sverigedemokraterna röstade igenom får detta viktiga område, sanering av förorenad mark, som finns i utgiftsområde 20, 183 miljoner kronor mindre med den borgerliga budgeten. Om området är så prioriterat, Lars Tysklind, varför drar ni ned på området? Varför skjuter ni inte till mer pengar?

Med den investeringstakt ni har i er borgerliga budget, vet Lars Tysklind vilket år de så kallade riskklass 1-områdena kommer att vara helt sanerade? Det finns en prognos utifrån er budget.

Anf. 134 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Jag kan direkt säga att jag inte kan svara på den sista frågan. Den får Jens Holm inget svar på.

Sedan var det frågan om prioritering av anslagen. Jag kan bara hänvisa till det resonemang som Lena Ek förde. Jag känner inte att jag behöver ta upp det igen. Jag tyckte att det var oerhört tydligt att det är klart att man måste prioritera inom de ramar man tycker är rimliga.

Jag har i de tidigare diskussionerna i dag sagt att det är fråga om en avvägning att samhället på lång sikt ska kunna skapa resurser för de åtgärder som samhället behöver vidta. Jag tycker nog att vi har diskuterat frågan noga, och jag har ingen annan uppfattning än Lena Ek i den frågan.

Sedan har vi frågan om att det inte skulle råda något motsatsförhållande. Det är precis som Jens Holm säger, nämligen att huvudsyftet är att göra marken ren. Men om det finns en prioriteringsordning som innebär att det kan bli dubbel nytta genom att marken både blir ren och kan användas till bostadsbyggande är det inte konstigt. Det blir dubbel nytta av prioriteringen.

Grunden är, precis som Jens Holm säger, att göra marken ren. Att kombinera miljönytta med möjlighet till bostadsbyggande kan inte heller vara fel.

Anf. 135 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Skälet till att jag frågar är att det självklart finns ett stort ansvar om det kommer in ett tillkännagivande i ett betänkande som röstas igenom i kammaren. Om man skriver in att bostadsbyggande ska vara en styrande faktor vid prioritering av förorenad mark då jämför man bostadsbyggande med just att göra marken ren. Det är det som jag tycker blir helt fel ingång.

För varje gång jag lyssnar på er borgerliga företrädare när ni försöker förklara blir jag inte klokare på vad ni egentligen är ute efter. Varje gång vi frågar er säger ni att det primära syftet är att rena marken. Då kan vi väl ha det kvar precis som det har varit? Det har varit syftet hela tiden.

Jag kan berätta för Lars Tysklind och alla som lyssnar på debatten att i Naturvårdsverkets rapport *Förslag till etappmål för efterbehandling av förorenade områden* går man igenom de 1 300 så kallade riskklass 1-områdena. Det är alltså fråga om mycket akut förorenade områden i Sverige. Naturvårdsverket säger att med nuvarande investeringstakt kommer dessa områden att vara sanerade till 2079. Prognosen har gjorts på den borgerliga budgeten.

År 2079 är långt fram i tiden. Jag vet inte om jag ens lever då. Det är därför vi behöver mer pengar på området, och det är därför det är så olyckligt att de borgerliga partierna med stöd av Sverigedemokraterna röstade igenom en budget som drar ned på investeringarna med 180 miljoner kronor redan år ett.

Tycker Lars Tysklind att det känns bra att de 1 300 absolut värst förorenade områdena som är i behov av sanering inte blir rena förrän år 2079?

Anf. 136 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis alldeles för lång tid. Jag tror att det kommer att krävas pengar i framtiden, och det kommer att krävas kontinuerligt med pengar utifrån de prioriteringar som görs.

Jag är helt övertygad om att vi även kommer att få en utveckling av nya metoder som gör att det på det sättet kommer att bli billigare att sanera områdena. Över tid bör de naturligtvis saneras.

Låt oss återgå till frågan om bostadsbyggandet. Jag vet inte om det har varit otydligt. Av betänkandet framgår att det föreslås att bostadsbyggandet vid sidan om miljönyttan bör vara en styrande faktor. Miljönyttan går ju först. Om man kan kombinera det med att skapa områden för bostadsbyggande lär det vara bra.

Jens Holm kan väl ändå hålla med om att bostadsbristen också är en angelägen samhällsfråga att få bukt med i Sverige.

Anf. 137 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Vi diskuterar miljö- och jordbruksutskottets betänkande MJU8 *Avfall och kretslopp*. Jag vill som siste talare i debatten passa på att berätta något riktigt positivt och bra, nämligen att materialåtervinningen i Sverige har tredubblats sedan 1990. Det har betytt mycket för miljön. Enligt en beräkning har det bidragit till att våra utsläpp av växthusgaser är runt 10 procent lägre per år än vad de annars hade varit, vilket är positivt.

Det vi kallar producentansvar infördes 1994. Alliansen höjde under sin tid i regeringen målet för återvinning och insamling. Så sent som i augusti skärpte vi kraven på producenterna och införde vad som kallas odelat producentansvar. Sverige borde fortsätta på den inslagna vägen.

Fru talman! Nu aviserar regeringen att den hellre vill ha kommunen som huvudansvarig. Jag tror inte att det är helt lyckat. Principen bör även fortsättningsvis vara att den som smutsar ned också är den som betalar.

Visst bör samarbetet med kommunerna stärkas, även deras inflytande. Men om man gör kommunerna ansvariga kan det innebära att vi går från det överblickbara system som finns i dag till runt 290 olika system. Det gynnar knappast överskådligheten eller begripligheten. Framför allt gynnar det inte långsiktigheten. Vi i Alliansen bedömer att det är just de långsiktiga spelreglerna som är av avgörande betydelse för innovation och investeringar.

Med nuvarande system finns runt 50 000 civilrättsliga avtal mellan fastighetsägare och entreprenörer, enligt utredningen från 2012. Jag ber er notera att det är fråga om kommunala bolag med vinstintresse.

Jag har väldigt svårt att se att de potentiella förtjänster som regeringen tycker sig se vid horisonten ens tillnärmelsevis uppväger de stora risker som en förändring av det nuvarande systemet innebär.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 mars.)

§ 14 Allmänna helgdagar m.m.

Konstitutionsutskottets betänkande 2014/15:KU8
Allmänna helgdagar m.m.
föredrogs.

Anf. 138 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Fru talman! Några av mina kolleger föreslog att jag skulle inleda mitt anförande med att sjunga *Du gamla, du fria*. Men jag tror att jag besparar dig, fru talman, och övriga åhörare detta och nöjer mig med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 1.

Reservationen och den bakomliggande motionen handlar om att ge just *Du gamla, du fria* officiell status som Sveriges nationalsång, något som jag tror förvånar många att den inte redan har med tanke på att den sjungs och spelas i så många officiella sammanhang.

Ett av dessa sammanhang är som bekant den 6 juni, den dag som redan har antagits officiellt som vår nationaldag. Också det svenska språket och vår flagga har antagits officiellt. Det kan således uppfattas som inkonsekvent att en av vår nations främsta symboler inte uppbär officiell status medan andra gör det.

Hur kunde det bli så här, fru talman? Som jag har förstått det utreddes frågan 1987–1988. Den avfärdades i korta ordalag med den lite märkliga motiveringen att det inte behövs eftersom *Du gamla, du fria* redan har stor folklig förankring och uppfattas som nationalsång av de flesta.

Jag utgår från att till exempel det svenska språket och den svenska flaggan också åtnjuter en fast folklig förankring, men där har man uppenbarligen resonerat annorlunda om behovet av officiell status och juridiskt skydd.

Efter denna utredning har man mer eller mindre kategoriskt och summariskt avstyrkt samtliga liknande motioner, ibland till och med i förenklad ordning, med i princip samma motivering och hänvisning till uttalandet från 1988.

Jag vet inte vad du tycker, fru talman, men för egen del anser jag att det kan finnas anledning att åtminstone sisådär vart 25:e, 30:e år i alla fall överväga om man aktivt ska ompröva tidigare gjorda ställningstaganden.

Som kuriosas kan nämnas att till och med *Europahymnen* är officiellt antagen som så kallad nationalsång inom EU. Om det beror på att den, liksom så mycket annat som har med EU att göra, inte åtnjuter folklig förankring eller legitimitet vågar jag inte svara på.

Oavsett vilket handlar det här alltså främst om att kodifiera redan vedertagen praxis, vilket i sig inte torde vara något anmärkningsvärt. Som exempel kan nämnas att i princip hela budgetlagens föregångare, lagen om statsbudget, i allt väsentligt var en kodifiering av utvecklad praxis.

Ett annat exempel som kan vara värt att nämna i sammanhanget är att Stockholms roll som officiell huvudstad befästes redan genom 1634 års regeringsform. Men det finns som bekant en motion om att eventuellt ge uppdraget till någon annan stad. Då kanske det här skyddet kan komma väl till pass.

Jag yrkar alltså bifall till Sverigedemokraternas reservation 1 och även till reservation 3, som min kollega senare kommer att närmare redogöra för skälen till.

Anf. 139 ALLAN WIDMAN (FP):

Fru talman! Det är enbart den här kammaren, Sveriges riksdag, som har möjligheten att skicka väpnad trupp utomlands.

Den svenska historien av utlandsinsatser är både lång och omfattande. Snart, fru talman, är det 100 000 män och kvinnor som har gjort tjänst i skarpa internationella insatser.

Av dessa har 81 fått betala det yttersta priset. De har inte kommit levande hem från den internationella operationen. Och av dessa 81 är det 16 som har dött till följd av antagonistiskt våld – det som vi till vardags kallar stridshandlingar.

Under 2000-talet är det fem personer som har avlidit. Det är Jesper Lindblom, Tomas Bergqvist, Johan Palmlov, Gunnar Andersson och Kenneth Wallin.

Jag har haft förmånen att leda ett antal utredningar gällande den svenska veteranpolitiken. Redan i ett slutbetänkande 2008 föreslog min utredning att regeringen skulle instifta en särskild belöningsmedalj och att även Försvarsmakten skulle göra detta för personer som gjort utomordentliga insatser inom ramen för internationella uppdrag.

Slutbetänkandet blev föremål för en proposition som underställdes riksdagen 2010. En majoritet av den här kammaren röstade för bland annat förslaget att regeringen skulle instifta en särskild officiell belöningsmedalj. Men trots att fem år nu har lidit och vi har haft två olika regeringar har det här förslaget inte effektuerats av regeringen.

Jag säger detta mot bakgrund av att KU:s majoritet i sitt förslag till avslag på min motion hänvisar till regeringens möjligheter att lämna medaljer.

Inför den här debatten har jag gått igenom utdelandet av regeringens medaljer i sin helhet. Jag kan konstatera att Illis quorum, som är en välbekant medalj, i ett enda fall har gått till en militär på grund av deltagande i internationell insats. Det var en generallöjtnant. Det ska sägas att det här skedde 1993, det vill säga för rätt länge sedan. Det bör väl också tilläggas att det totalt under perioden 1975–2005 har delats ut 227 medaljer Illis quorum av olika svenska regeringar.

Det finns också en medalj för berömlig gärning som delas ut av regeringen. Den har i ett antal fall delats ut till militärer i den nationella tjänsten. Senast detta skedde var 1997 – också för en avsevärd tid sedan.

Fru talman! Jag kan med handen på hjärtat konstatera att Sverige inte har ett fungerande system för erkännanden till dem som sätter sin säkerhet och sin hälsa på spel för andra.

Jag hade hoppats att riksdagen hade kunnat ställa sig bakom mitt förslag om ett inrättande av en riksdagens hedersmedalj för internationell insats, som skulle tilldelas den som vid insats med fara för eget liv gjort en särskilt berömlig gärning. I så fall, fru talman, hade den här riksdagen tagit sitt ansvar – till skillnad från regeringen – och skaffat våra veteransoldater den erkänsla som de förtjänar.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 140 EMILIA TÖYRÄ (S):

Fru talman! Som de tidigare talarna har anført har vi att ta ställning till ett antal motioner inom betänkandet som heter *Allmänna helgdagar m.m.*

Namnet avslöjar någonting om det som ryms inom betänkandet. Förutom just allmänna helgdagar hanteras också flaggdagar, flaggning, Sveriges nationalsång, minnet av Harry Nordlund och offentliga belönings-system. Det är detta som på riksdagsspråk kallas ”med mera”.

Jag vill i mitt anförande speciellt belysa motionen som handlar om minnet av Harry Nordlund.

För snart 70 år sedan, den 3 april 1945, inkom ett larm om att ett främmande flygplan kommit in på svenskt luftrum över Skåne. Det närmaste svenska flygförbandet fanns i Rinkaby, och furir Harry Nordlund, en 22-åring från Ullånger i Ångermanland, skickades upp för att avvisa flygplanet. Avvisningar var normalt inte något dramatiskt. De svenska flygplanen hade den svenska nationalbeteckningen, det vill säga tre kronor, målad på flygplanens sidor och vingar för att inte bli tagna för fiender. Oftast berodde luftrumskränkningar på felnavigeringar, och de främmande flygplanen brukade efter instruktioner i luften vända utan invändningar.

Fru talman! Den 3 april 1945 blev händelsen dock en annan. Markstationen fick ett meddelande från herr Nordlund: ”Jag är träffad av eld från en Dornier. Jag går mot Rinkaby.” Han vände norrut och meddelade

att han tänkte hoppa. Innan det skedde hann planet explodera, och det slog i marken bredvid nuvarande rastplats Ynde, där det i dag finns en minnessten över det inträffade.

Om någon av åhörarna brukar besöka Sweden Rock Festival utanför Sölvesborg finns det anledning att svänga av motorvägen för att ägna unge herr Nordlund en stunds vördnad.

Fru talman! Det här är en historia om en man, en ung kille, som på grund av ett krig där totalitära ideologier fått fäste i vanligtvis fredligt sinnade nationer blev den förste piloten som dog i luftstrid över svenskt territorium. För mig symboliserar detta ett hjältemod som vi, som tur är, inte har behövt se i vårt land sedan dess. Jag hoppas att det fortsätter vara så och att vi förvägrar de totalitära makt och inflytande. Historien kan visa oss hur vi vill att framtiden inte ska se ut.

Motionen som berör Harry Nordlunds minne är behjärtansvärd. Precis som ställningstagandet från utskottet belyser finns det anledning att hedra honom, däremot inte genom ett riksdagsinitiativ.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Jonas Gunnarsson och Veronica Lindholm (båda S).

Anf. 141 JONAS MILLARD (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer, nr 1 och 3, som berör Sveriges nationalsång och våra ordensutmärkelser.

Sverige har i dag fyra statliga förtjänstordnar, officiellt benämnda Kungl. Majestäts orden. De instiftades på 1700-talet och har således rätt lång historia bakom sig. Tillsammans med de medaljer som skapades vid samma tid samt de som skapats senare är de en del av det svenska belöningssystemet.

Det har nu gått över 40 år sedan riksdagen olyckligtvis beslutade att förbjuda kungen att ge dessa utmärkelser till svenska medborgare. I ett tidstypiskt beslut bestämdes samtidigt att möjligheten att tilldelas dessa utmärkelser exklusivt skulle gälla utländska medborgare och statslösa, vilket framför allt motiverades med att det i de flesta länder fanns någon form av ordenssystem under statlig medverkan och att utdelandet av svenska ordnar kan ha betydelse för Sveriges förbindelser med andra länder samt att det tillhörde en förgången tid.

Ordnar förekommer i dag över hela världen och inom alla typer statsskick, såväl monarkier som republiker. Ingenting visar att ordnar skulle tillhöra en förgången tid.

Ordnar bär på tradition. De bär också på prestige och status, och de är en del av vårt historiska kulturarv. Att utskottet nu väljer att avslå denna motion kan jag inte tolka på något annat sätt än som att man försvarar någon typ av janteapartheid där svenska medborgare särskiljs som icke belöningsvärda.

Fru talman! I dag står Sverigedemokraterna upp för något så självklart som att även svenska medborgare ska kunna belönas av vår egen kung på samma sätt som utländska och statslösa, och vi står upp för att bryta den egendiskriminering och janteapartheid som övriga partier så uppenbart av någon anledning vill befästa och bevara.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 mars.)

§ 15 Vissa frågor om Försvarsmaktens personal

Försvarsutskottets betänkande 2014/15:FöU7

Vissa frågor om Försvarsmaktens personal
föredrogs.

Anf. 142 ALLAN WIDMAN (FP):

Fru talman! Om bara några veckor kommer riksdagen på förslag av regeringen att besluta om inriktningen av det militära försvaret de kommande fyra åren, 2016–2019. Det råder ingen som helst tvekan om att den största utmaning vi i kammaren har att ta oss an är personalförsörjningen för det nya försvaret.

I torsdags presenterade försvarsutskottet en uppföljning av det inriktningsbeslut som fattades 2009, och vi tittade närmare på den insatsorganisation som skulle ha varit organiserad och bemannad vid utgången av 2014. Slutsatserna var i långa stycken mycket nedslående. Var femte befattning i insatsorganisationen var över huvud taget inte bemannad. Var fjärde befattning var bemannad med gamla värnpliktiga som utbildats för lång tid sedan och som därefter inte ingått i några repetitionsövningar. Totalt sett var det endast i runda slängar hälften av det svenska militära försvaret som var bemannat med frivilligt rekryterad och anställd personal.

När den här kammaren år 2010 vilandeförklarade totalförsvarsplikten uttalade man samtidigt att plikten återigen kan komma att aktiveras under två förutsättningar. Den ena var om vi skulle få svårigheter att bemanna vårt totalförsvar på frivillig väg. Den andra förutsättningen var om omvärldsläget drastiskt skulle försämrats.

Fru talman! Enligt min mening är nu båda dessa förutsättningar uppfyllda. Det är väl viktigt att komma ihåg att det inte bara handlar om att få namn på papper. Det handlar inte bara om kvantitet. Det handlar också väldigt mycket om kvalitet.

När vi för en vecka sedan fick besök av Rekryteringsmyndigheten var man noga med att framhålla att den bästa tiondelen män och kvinnor, de som är såväl fysiskt och medicinskt som intellektuellt mest lämpade att utbildas militärt, inte längre dyker upp för någon mönstring. De uteblir.

Det är klart att detta också påverkar rekryteringen till nyckelkompetenser i det militära försvaret. Befattningar som aldrig tidigare har varit svåra att bemanna, som flygförare i stridsflyget eller soldater i specialförband, blir nu allt svårare att få tag på.

Det är precis som med fotboll. Det är det faktum att fotboll i Sverige är en folkrörelse som gör att vi får fram en Zlatan Ibrahimovic. Har man inte bredden blir det inte heller någon spets. Detta gäller naturligtvis också i försvarspolitiska sammanhang.

Fru talman! Min tro är att insikten hos många partier kommer att mogna under detta år om behovet av att komplettera den nu frivilliga personalförsörjningen också med plikt.

När riksdagen 2010 tog ställning till en samlad svensk veteranpolitik ställde sig nästan hälften av riksdagen inte bakom dessa förslag. Det var bland andra Socialdemokraterna och Miljöpartiet de gröna som inte tyckte att en veteranpolitik var tillräckligt viktig.

Det är nu desto mer glädjande att ett enigt utskott ställer sig bakom ett tillkännagivande till regeringen om att det behöver inrättas ett nationellt veterancentrum i Sverige. Det ligger helt i linje med vad man har gjort i Danmark, och det ligger helt i linje med de förslag som har kommit från Veteranutredningen 2.0. Utredningens slutbetänkande är just nu ute på remiss från Regeringskansliet.

Vi behöver i det här landet tydliggöra ansvaret både för militära och för civila veteraner som har tjänstgjort utomlands, och vi behöver ett nationellt kompetenscentrum.

Fru talman! Jag träffar då och då veteransoldater som har farit illa av sin tjänstgöring. I en del fall handlar det om människor som lever helt utanför samhället. De kan inte ha en bostad, de kan inte svara på telefonsamtal och de orkar inte öppna de brev som skickas till dem.

Det är hög tid att denna kammare, som ensam har monopol på att skicka människor utomlands i väpnade insatser, tar sitt ansvar.

Fru talman! Jag inledde med att tala om den uppföljning som försvarsutskottet presenterade i förra veckan. Bland de nedslående nyheterna fanns det också en del framgångssagor. Den kanske viktigaste av dem handlar om hemvärnet och de nationella skyddsstyrkorna. Där, fru talman, fungerar den frivilliga rekryteringen. Samtliga förband som ingår i hemvärnet, ca 22 000 soldater totalt, är i dag bemannade.

Givet den mycket begränsade insatsorganisation som Sverige har i dag och av allt att döma kommer att ha de kommande åren är hemvärnet det enda som i stora delar av vårt land kommer att finnas till svenska medborgares försvar.

Det som växer och det som fungerar har vi en skyldighet att stödja och ge näring och uppskattning. Därför, fru talman, är det min uppfattning att hemvärnet i kommande inriktningsbeslut behöver utökas. Jag yrkar bifall till reservation 1.

(Applåder)

Anf. 143 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Det är personalen som utgör hela stommen i Försvarsmakten. Utan dem har vi ingen försvarsmakt. Därför är frågor som rör deras villkor och förutsättningar att utföra sitt arbete så oerhört viktiga och centrala.

Under de senaste åren har Försvarsmakten genomgått enorma förändringar. Den omställning som genomfördes med att skapa ett helt frivilligt försvar har inneburit stora omställningar och utmaningar. Än i dag har vi en lång väg kvar för att nå ett fullt bemannat försvar.

Som nyss nämndes släppte Ingemar Wahlberg i förra veckan sin rapport där han konstaterar att vi har stora utmaningar med att fylla alla befattningar, inte minst bland tidvis anställda.

Av insatsorganisationens ca 50 000 befattningar var ca 6 000 inte bemannade vid 2014 års utgång. Antalet krigsplacerade med värnplikt utgör 7 000, vilket huvudsakligen är inom markstridskrafterna. För de krigsförband med en stor andel värnpliktiga krigsplacerade har det

inneburit att de har fått försämrade möjligheter att öva, då de inte har kunnat öva med fulla förband. Detta har varit tydligt inte minst för just markstridskrafterna, som har den största andelen värnpliktiga.

Det var också mot bakgrund av just detta som samarbetsregeringen i december valde att besluta att de som genomför värnplikten och är krigsplacerade ska kunna kallas in till repetitionsövningar. Det gör att de anställda inom Försvarsmakten nu har möjlighet att samöva hela krigsförband. Det är ett viktigt beslut för att öka krigsförbandens operativa förmåga, vilket även Wahlberg lyfter fram i sin rapport. Det var ett steg för att ta ansvar och förbättra Sveriges operativa förmåga.

Fru talman! Som jag nyss nämnde har vi en rad utmaningar när det kommer till personalfrågor inom Försvarsmakten. En av de större utmaningarna är att få ett jämställt försvar, det vill säga att öka antalet kvinnor inom Försvarsmakten. Att vi har få kvinnor inom Försvarsmakten blir inte minst tydligt när det kommer till internationella insatser där vi har alldeles för få kvinnor. Att det ingår för få kvinnor får konsekvenser för Försvarsmaktens prestation.

När Sverige deltar i internationella insatser, oavsett om det handlar om en humanitär insats, en fredsfrämjande insats eller en annan form av insats, handlar det om att se till hela befolkningen. Då är det ett problem att det saknas kvinnor vid de beslutande borden i länderna, i organisationerna och inom våra egna trupper. Det är också detta som FN:s resolution 1325 handlar om.

För att vi i Sverige ska kunna göra vår del och ha fler kvinnor i trupperna som deltar i internationella insatser måste vi också ha fler kvinnor i Försvarsmakten i stort. Där har vi i politiken ett enormt ansvar. Vi måste göra allt vi kan för att skapa en jämställd försvarsmakt. Det är något som samarbetsregeringen prioriterar, men det är också någonting som vi socialdemokrater i utskottet prioriterar.

Fru talman! Varje år deltar ett stort antal män och kvinnor i olika internationella insatser. Insatserna handlar om att främja fred, att finnas som humanitärt stöd och att främja utvecklingen. Det arbete som de utför är oerhört viktigt och utförs på uppdrag av den svenska staten. Det är dessa män och kvinnor som varje dag representerar Sverige och som under oerhört tuffa omständigheter löser mycket svåra och viktiga uppgifter. När de avslutar sin tjänstgöring är det vårt ansvar att både de och deras anhöriga får det stöd som de behöver. Försvarsmakten ska vara en bra arbetsgivare, och det innebär även att ta ansvar när tjänsten är avslutad.

I maj förra året blev Veteranutredningens slutbetänkande klart. Att frågorna om hur arbetet med veteraner kan utvecklas blev ordentligt utredda ser vi socialdemokrater som oerhört positivt, inte minst att utredningen tog ett brett grepp om veteranfrågorna och lämnade förslag för att lösa de olika utmaningar som finns kring utlandstjänstgöring och att återvända hem.

Därför tycker vi socialdemokrater att det är oerhört tråkigt att allianspartierna, med stöd av Sverigedemokraterna, väljer att driva fram ett tillkännagivande om en sakspecifik fråga. När tjusningen med utredningen var att ta ett helhetsgrepp är detta raka motsatsen.

Utredningens slutbetänkande är i dag ute på remiss. Remissrundan avslutas först i juni. Vi socialdemokrater vill vänta in den för att höra vad

dess remissinstanser säger för att säkerställa att besluten blir de absolut bästa.

Genom att behandla frågorna som en helhet i stället för som uppstyckade förslag kan vi på riktigt ta tag i de utmaningar som vi har. Detta handlar trots allt om att göra det så bra som möjligt för våra veteraner, inte om politisk prestige.

Det är glädjande att vi är överens om att prioritera veteranfrågorna, så att vi tar ett större ansvar för våra veteraner och deras anhöriga. Men det som Alliansen och Sverigedemokraterna gör genom att driva igenom ett tillkännagivande är att helt förbigå remissrundan och därmed de organisationer som direkt berörs av utredningens förslag. Det visar på en ovilja att lyssna.

Därutöver splittrar man upp hanteringen av veteranpolitiken, som borde hanteras genom ett samlat grepp i stället för att behandlas som enskilda sakfrågor.

Det är glädjande att vi delar synen på att arbetet med veteraner måste utvecklas och förbättras. Men varför då tvinga igenom beslut som inte har analyserats ordentligt om de är de bästa och splittra upp det helhetsgrepp om veteranfrågorna som var syftet med den stora utredningen och samtidigt köra över de organisationer och myndigheter som berörs?

För oss socialdemokrater är det oacceptabelt och ansvarslöst att hantera en så viktig fråga på ett sådant sätt. Vi anser att den förtjänar att hanteras ordentligt och som en helhet med veteranernas bästa i fokus. Därför yrkar jag bifall till reservation 6.

(Applåder)

Anf. 144 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Fru talman! Jag delar inte Alexandra Völkers uppfattning att det är ansvarslöst att driva på i fråga om en svensk veteranpolitik. Det ansvarslösa, fru talman, består i att soldater under många år av internationella insatser har kommit tillbaka till Sverige och mer eller mindre omedelbart avrustats och skickats iväg, utan vare sig psykologiskt stöd eller uppföljning. Det är ansvarslöst, och för det bär alla vi i den här kammaren tillsammans ett ansvar.

Alexandra Völker säger att Alliansen nu försöker förekomma den remissrunda som pågår. Jag tror att intentionen med det tillkännagivande som nu finns är att driva på, Alexandra Völker. Jag kan konstatera att regeringen nu har suttit i sex månader och att utredningen låg färdig redan före valet. Det är först nu man fattar beslut om att det ska bli en remittering av förslaget. Som jag påpekade i talarstolen tidigare är det också på det sättet att Socialdemokraterna 2010 röstade nej till ett samlat svenskt ansvarstagande för våra veteraner.

Därför är det svårt, fru talman, att ge det engelsmännen kallar the benefit of the doubt. Vi *vill* gärna trycka på i den här frågan.

Anf. 145 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik:

Fru talman! Det är positivt att vi är överens om vikten av dessa frågor. Vi socialdemokrater är också väldigt tydliga med att vi helt håller med om den problematik som finns när det gäller behandlingen av våra veteraner, både med tanke på hur den har varit historiskt och med tanke på att vi i

dag har stora utmaningar vi måste ta tag i. Vi är också väldigt positiva till den utredning Allan Widman själv genomförde.

Man säger att man ska driva på, och absolut – det är alltid viktigt att driva på. Men tillkännagivandet innebär faktiskt ett tydligt formulerat förslag. Det innebär ändå att driva på i en särskild sakfråga, inte bara att driva på för att veteranfrågorna ska föras upp på bordet. Dessutom har regeringen sedan första dagen varit tydlig med att man kommer att ta tag i utredningen och i frågorna. Det stod redan i budgetpropositionen i höstas, och det har upprepats.

Anledningen till att det tog lång tid att få ut betänkandet på remiss har snarare varit rent administrativa frågor, eftersom utredningen även kommer in på frågor som berör andra departement. Det är skälet till att det har tagit en viss tid innan den har gått ut på remiss. Det handlar inte någonstans om någon ovilja utan snarare om precis det motsatta, alltså att man vill ta ansvar och vill ta ett helhetsgrepp – just för att man tar frågorna på oerhört stort allvar.

Anf. 146 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Fru talman! Jag har full respekt för de samordningsproblem som finns i en regering som består av flera partier och när det gäller frågor som berör flera departement. Det gör det naturligtvis ännu mer angeläget att riksdagen visar en vilja att trycka på för att få processen att gå snabbare.

Det förslag Alexandra Völker kallar ett konkret delförslag i utredningen, fru talman, är de facto det allra viktigaste förslaget. Det handlar nämligen både om hur vi ska tydliggöra vem som har ansvaret för våra veteraner, såväl militära som civila, och om hur vi i det här landet ska bygga upp ett kompetenscentrum som svarar mot de speciella problem som våra civila och militära veteraner har. Jag kan försäkra Alexandra Völker om att det inom ramen för ett nationellt kompetenscentrum eller en nationell veteranmyndighet kommer att finnas en mängd olika nivåer man kan lägga sig på och olika delösningar man kan finna.

Det finns också skäl att påpeka att alla de berörda myndigheterna satt med i den utredning som lämnade förslaget om en nationell veteranmyndighet. Både Försvarsmakten och alla de civila myndigheter som skickar civila tjänstemän utomlands var med, och alla var helt överens. Det finns inga avvikande meningar eller särskilda yttranden i utredningen. De har alltså, som jag ser det, tagit ställning i stora delar. Jag har dock respekt för den remissrunda som pågår. Den ska naturligtvis slutföras.

Anf. 147 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik:

Fru talman! Det är som sagt positivt att vi är överens om att frågan är viktig, men vi har olika syn på hur den ska hanteras. Vi tycker att den ska hanteras som en helhet, och detta innebär ändå att peka ut en specifik fråga. Dessutom står det i utredningen om en veteranmyndighet medan det i tillkännagivandet står om ett veterancentrum. Det tycker jag gör att det blir lite otydligt.

Det är jättebra att man i Veteranutredningen hade med olika positioner och lyssnade, men faktum är att remissrundan pågår just nu och att den slutförs först i juni. Därför tycker jag att det är oerhört problematiskt att

Anf. 148 JAN R ANDERSSON (M):

Fru talman! Som ny i försvarsutskottet har man givetvis stor förståelse för den problematik som finns i den stora omställning som har skett. Jag har själv varit försvarsanställd under några år, och jag har sett den problematik som finns i en så stor myndighet – en av Sveriges absolut största. Att samtidigt göra en grundläggande omställning av personalförsörjningen får såklart verkningar i organisationen.

Vi kan se att det som har hänt under de senaste åren, när vi har gått från en pliktarmé till en frivillig armé, har medfört konvulsioner. Jag tror att vi ska vara ärliga med att det har inneburit att vi kanske har tappat fart på andra områden. Samtidigt kan man väl konstatera att vi nu har sällat oss till de västerländska demokratiernas modell, där man inte har en plikt att tjänstgöra i armén under fredstid. I stället är det frivilligt. Vi ser även att frivilligorganisationer på olika sidor i försvaret klarar sig väldigt bra.

Jag tror dock att det finns ett fortsatt arbete att göra när det gäller personalrekryteringen. Vi moderater har listat ett antal åtgärder som jag tror att vi i Alliansen i stor utsträckning är överens om. Vi har exempelvis tittat på det här med tjänstgöringspremier och utbildningspremier, vilket finns i många västerländska länder. Vi ser att många soldater lämnar sin tjänstgöring innan kontraktstiden är slut, och man gör det för att man vill gå till utbildning eller för att man blir erbjuden jobb. Jag tror att vi genom olika incitamentssystem kan göra det enklare att fortsätta till slutet av tjänstgöringsperioden.

Vi tror också att vi behöver hitta nya vägar för att kombinera utbildning med en militär tjänstgöring. På samma sätt som i många andra länder kan man exempelvis studera på deltid och i arbetet validera sin utbildning. Vi vet att Försvarsmakten är en duktig utbildningsorganisation, och vi vet att många färdigheter kan användas civilt. När det gäller såväl maskin- och förarutbildningar av olika slag som sjukvård och olika teknikutbildningar är det kunskaper som är efterfrågade även på den civila sidan. Här måste Försvarsmakten och de utbildningsanordnare som finns utanför försvaret bli bättre på att hitta en samordning.

Jag tror även att vi behöver titta på de kontrakt som skrivs. Vanligtvis funderar man i slutet av en tjänstgöringsperiod självklart på vad som ska hända sedan – hur sker övergången från det militära till det civila? Vi ser att många väljer att hoppa på ett jobb eller studier i slutet av en tjänstgöringsperiod. Givetvis måste Försvarsmakten bli bättre på att hitta vägar emellan, och jag tror att vi skulle kunna hitta sådana om man från Försvarsmaktens sida kunde erbjuda former av utbildning parallellt med den militära tjänstgöringen. Det finns även andra länder som har förslag vi gärna vill titta mer på och som handlar om hur man kan ge utbildningspremier eller möjlighet till andra kostnader som finns i samband med studier.

I den här situationen tror jag också att man inte ska tänka som vi kanske vanligtvis gör, nämligen att studier handlar om högre utbildning. Det är många soldater som går in i Försvarsmakten just för att arbetet i huvudsak inte är teoretiserat. Det ska vi ha respekt för.

*Vissa frågor om
Försvarsmaktens
personal*

Det finns också delar i tjänstgöringen där organisationer bland frivilliganställda beskriver att de ekonomiska villkoren inte alltid är sådana att de bidrar till att man söker sig till frivillig tjänst i försvaret. Vi behöver titta på hur vi ersätter och behandlar arbetsgivare så att vi får en bra samvaro mellan det civila och det militära. Det behövs en bättre förståelse även från det civila för hur man kan växla mellan militärt och civilt.

Fru talman! Tidigare talare har berört veteransituationen. Jag tror att det är bra och uppskattas av de soldater som har tjänstgjort i den svenska försvarmakten och utomlands att vi nu får en tydlighet i att vi ska gå fram med en förbättrad veteranverksamhet. Jag tror inte att de som har intresse av detta ser sig förbisedda av det sätt vi har fattat beslut på och det tillkännagivande som finns i betänkandet.

Sedan 90-talet har Sverige i ganska stor utsträckning skickat personer på utlandstjänst som många gånger innebär att de hamnar i situationer som vi kanske aldrig kan föreställa oss. Vi vet också att det ofta är ett långt steg mellan det militära och det civila när de kommer hem. Då behöver vi ge dem bästa möjliga mottagande och det bästa och mest värdiga stöd vi kan.

Fru talman! I försvarsutskottet fick vi i förra veckan en redovisning, en ögonblicksbild kan man säga, av hur läget är i den svenska försvarmakten. Det finns positiva sidor men också negativa sidor. Personalförsörjningen har inte fungerat i alla delar, och det finns en del luckor i det svenska insatsförsvaret.

Ingemar Wahlbergs rapport ställde frågan: Blev det som vi tänkt oss? På det kan vi svara både ja och nej. Den del där vi kan säga att det verkligen blev som vi tänkt är hemvärnet. Där har man full personalstyrka och en vältrimmad organisation. Man har god lokalkännedom, hög motivation och god utbildning.

Den traditionella bilden av hemvärnet stämmer inte med dagens hemvärn. I dag har hemvärnet bra utrustning och hög utbildning, många gånger högre utbildning än bland de värnpliktiga soldater som till viss del finns kvar i vår insatsorganisation. Det är viktigt att ta till vara den kunskapen.

På olika håll har det uttryckts att vi behöver stärka vår möjlighet att agera snabbt och att vi behöver stärka vår förmåga i närtid. Ska vi göra detta i verklig närtid ser jag bara en möjlighet, och det är att ge hemvärnet större resurser och ny materiel så att man kan lösa nya uppgifter. Jag vet att man har prövat med ny försvarsmateriel, såsom granatkastare och olika typer av robotar. Alliansen tycker att man ska gå vidare med dessa försök och även bilda nya förband och ge hemvärnet nya uppgifter.

Fru talman! De försök man gjort i Dalabataljonen med granatkastare och annan insatsorganisation är värda att ta till vara. Beväpnade män från Dalarna har ju tidigare förändrat historien. Vi hoppas att de kan göra det igen med detta goda exempel – dock mer fredligt denna gång.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1.
(Applåder)

Anf. 149 MIKAEL JANSSON (SD):

Fru talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 5.

Vi sverigedemokrater var emot införandet av det nya personalförsörjningssystemet. Det är vår uppfattning att Sveriges försvar tjänas bäst av att huvudsakligen vara baserat på värnplikt.

I våra förslag har vi budgeterat för en allmän mönstring för unga män och en frivillig för unga kvinnor. I samband med mönstringen bör en kortare övning ske i grönkläder så att alla unga män och de kvinnor som vill får känna att de är en del av totalförsvaret, det kollektiva försvaret, och förstår vitsen med pliktssystemet.

Iscensätta en värnpliktsutbildning för nya värnpliktiga kan vi göra på en gång utan utredning. Vi kan gå på de gamla böckerna och producera nya böcker efter hand.

Beklagligtvis instämmer kammarens övriga ledamöter ännu inte i detta. Så länge som det nuvarande systemet existerar är det nödvändigt att vidta åtgärder för att förbättra det och se till att de oundvikliga problemen minimeras.

Det står klart att för att man ska kunna rekrytera nya soldater och förmå dem att stanna så länge som det nuvarande systemet kräver behövs det betydande förbättringar av attraktiviteten i soldatyrket vad gäller såväl förmåner som visad uppskattning och omtanke från arbetsgivaren.

En central del i arbetet med nödvändiga förbättringar anser vi vara åtgärder för att ge våra soldater och officerare drägligare villkor.

När det gäller villkoren för kontrakterade gruppbefäl, soldater och sjömän menar vi att regeringen bör utreda möjligheten för dem som bor på logement att få subventionerade hemresor och tillgång till billig och nyttig lagad frukost, lunch och middag. De bör också slippa förmånsbeskattning för icke lagad mat ute i fält. Vi anser dessutom att de bör ges rätt att bo kvar på logementen för en låg hyra även efter provanställningstiden.

Dessa förslag skulle ge både bättre villkor för enskilda soldater och officerare och förbättrade förutsättningar för att rekrytera personal till det svenska försvaret.

En förbättrad rekrytering vilar på två ben, där de rena förmånerna, som jag just berörde, är det ena. Det andra är att på olika sätt förbättra soldatyrkets status och att demonstrera för soldater och befäl att deras ansträngningar uppskattas.

Ett sätt att göra detta är genom den svenska veteranpolitiken. Vi har i skilda sammanhang framhållit att veteransoldatspolitiken ska ge förutsättningar för att kunna lämna stort stöd både till dem som verkat i internationell tjänst och till deras anhöriga.

Vi anser att ett veterancentrum som samlande punkt för svenska veteraner skulle kunna utgöra en möjlighet för svenska veteraner att samlas och även en möjlighet för resten av samhället att ta del av kunskap om de beundransvärda bedrifter och stora offer som veteranerna gjort för världsfreden och för undvikandet av mänskliga katastrofer.

Vi anser också att vi borde inrätta en fast helgdag för svenska veteraner. Förslagsvis läggs en sådan helgdag den sista söndagen i maj – detta dels för att inte skapa ökade kostnader för samhället genom att göra en arbetsdag till helgdag, dels för att veteranerna och deras anhöriga inte ska behöva ta ut en semesterdag för sitt deltagande. Om man skulle besluta att veteranernas minnesdag ska infalla på en helgdag blir det lättare för veteraner och deras anhöriga att delta.

Avslutningsvis anser vi att Försvarmakten ska utse befäl upp till och med överste och kommendör. Därmed anser vi att regeringen efter förslag från Försvarmakten bör besluta om anställning av generaler och amiraler.
(Applåder)

Anf. 150 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! I den försvarspolitiska debatten talar vi om många olika frågor. Det blir lätt så att det handlar om materiel och införskaffande av flygplan, båtar och undervattensfarkoster. Men den kanske viktigaste faktorn är personalfrågorna och hur vi bygger och utvecklar Försvarsmakten utifrån en bra personalpolitik.

Frågan om personalförsörjningen är grundläggande. Det är ett viktigt samtal som vi måste föra kontinuerligt. Vi måste ha fokus på att det ska vara attraktivt och intressant att söka sig till Försvarsmakten.

Centerpartiet vill prioritera en stärkt försvarsförmåga i hela landet. Det bygger på att det finns ett intresse hos befolkningen i hela landet för att engagera sig mer i försvarsfrågorna. Närvaron är viktig. Det är också viktigt att vi stärker totalförsvaret i detta arbete och att vi kan fortsätta att stärka bemanningen i hemvärnet.

Just nu förs samtal om det kommande inriktningsbeslutet, och där är bemanningsfrågorna en oerhört viktig del i helheten. Det handlar om hur vi långsiktigt kan säkra tillgången till kompetent personal och hur vi i samarbete med olika aktörer kan rekrytera både kvinnor och män.

Vi i Centerpartiet stöder det nuvarande upplägget med frivillighet som grund i fredstid. Det är bra att totalförsvarsplikten är könsneutral och att vi har möjligheten med den vilande totalförsvarsplikten, som kan aktiveras om det skulle krävas. Vi utgår från att både regeringen och Försvarsmakten noggrant följer och planerar för att snabbt kunna återuppta grundutbildningen av värnpliktiga och civilpliktiga om så skulle vara nödvändigt.

Vi vet att utmaningarna är många just nu när det handlar om rekrytering och att få fram personal med rätt kompetens. Därför är långsiktigheten, uthålligheten och stabiliteten i personalförsörjningssystemet grundläggande. Vi måste fortsätta att ha fokus på att lösa de problem som uppkom i samband med reformen.

Det finns iakttagelser i utredningen, som utskottets ordförande återgav väldigt fint tidigare här, och också erfarenheter från Riksrevisionens rapporter kring de utmaningar Försvarsmakten står inför.

Varken i dag eller de närmaste åren kommer man att kunna nå upp till de krav på insatsverksamheten som regeringen och riksdagen beslutat om. Granskningen har visat att det inte finns tillräckligt med personal eller materiel för att klara de uppgifter som Försvarsmakten har vad avser insatser, beredskap och utveckling.

Vid utgången av 2014 omfattade insatsorganisationen 50 000 personer i befattningar. Av dessa var 6 000 inte bemannade. I lednings- och underrättelseförbanden var det 65 procent, liksom i logistikförbanden. I arméförbanden, marinförbanden och flygvapenförbanden var det drygt 80 procent. Vi har en personalreserv på 55 000 personer.

Då antalet krigsplacerade med värnplikt för närvarande uppgår till 7 000 personer är det klart att vi behöver fortsätta att ha fokus på hur vi ska arbeta för att nå så nära 100 procent som möjligt.

Jag tycker att regeringens beslut den 14 december om att ge Försvarsmakten rätt att kalla in soldater och sjömän utbildade med värnplikt till repetitionsutbildning skapar möjligheter att samöva hela krigsförband. Det är positivt och i rätt tid. Det är också bra då det stärker bemanningen.

Som vi hörde tidigare ser vi, när vi följer upp, att hemvärnet och de 40 hemvärnsbataljonerna är en verksamhet som fungerar väl, både kvantitativt och kvalitativt. Det är oerhört viktigt att vi fortsätter att stötta den verksamheten och se på komplementära funktioner och vilken typ av resurser som krävs för att göra det ännu mer intressant. Det är klart att det finns plats för fler. Det är också viktigt ur ett hela-landet-perspektiv.

Den utredning som utskottet har fått presenterad är mycket viktig att jobba vidare utifrån och följa upp i detalj. Man kan se skillnaderna om man jämför hur det såg ut före 2009 med 2014.

Före 2009 hade vi värnplikt, och det var stort fokus på internationella insatser. Det var litet fokus på att förbereda Försvarsmakten för att möta ett militärt angrepp. Det var låga krav på förbandens insatsberedskap och längre insatstider. Grundutbildningen bedrevs av ekonomiska skäl på en låg nivå. Det förekom inga krigsförbandsövningar, och försvarsplaneringen såg annorlunda ut.

I dag är det frivillighet, och vi fokuserar mer på hur vi ska kunna upprätthålla territoriell integritet vid ett väpnat angrepp. Det är en betydligt kortare insatstid, och kraven är mycket tuffare. Vi har också en försvarsplanering.

Utifrån det säkerhetspolitiska läget, som har ändrats under dessa år, kan vi se att fokus på personalfrågorna är och kommer att vara oerhört viktigt för oss i det samlade arbetet.

Fru talman! Jämställdhet är grundläggande i detta arbete och något som vi måste lyfta fram inför kommande inriktningsbeslut. I realiteten är bilden ännu inte jämställd. Vi behöver jobba vidare med att få en jämnare rekrytering av kvinnor och män och få fler kvinnor att välja att stanna inom Försvarsmaktens ansvarsområde, både i internationella insatser och på hemmaplan. Jag tror att fokus kommer att ligga alltmer på detta.

Detta är oerhört viktiga frågor, och stora utmaningar är kopplade till området. Som en av ledamöterna och representanterna i Rekryteringsmyndighetens insynsråd vet jag och följer jag hyfsat noga vilka utmaningar som finns kopplat till vilka som söker sig till verksamheten och hur det i praktiken sedan genomförs uttagningar.

Vi behöver anstränga oss för att nå, entusiasmera och engagera fler när det gäller att välja att söka sig till dessa verksamheter. Den här våren behöver vi också landa i ett klokt inriktningsbeslut med förslag på hur vi kan göra det ännu mer attraktivt och nå en betydligt större måluppfyllnad i vårt viktiga arbete.

(Applåder)

Anf. 151 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Det svenska försvaret har under de senaste åren ställts om från ett territorialförsvaret till ett insatsförsvaret. Det har varit en utveckling som Vänsterpartiet i grunden har stött.

Men den omläggning som gjorts har gått för långt och undergräver i dag Sveriges försvarsförmåga. Därför ser vi i dag inget ytterligare utrymme för nedskärningar i försvarets förbandsverksamhet i Sverige.

Vänsterpartiet vill inte se ytterligare förbandsnedläggningar. Tvärtom ser vi det som aktuellt med satsningar på förbandsverksamheten för att försvaret ska ha en kapacitet att i Sverige möta relevanta hot men också för att vår militära alliansfrihet ska vara trovärdig.

En förutsättning för att försvaret ska ha möjlighet att möta olika hot och utmaningar är att försvaret har en stark folklig förankring. Därför är återinförandet av värnplikten Vänsterpartiets enskilt viktigaste försvarspolitiska fråga.

Vi vill att alla män och kvinnor i Sverige ska mönstra och att alla som är lämpliga ska genomföra en kortare militär grundutbildning. En framtida pliktlag ska ge möjlighet till såväl militär som civil tjänstgöring. För dem som önskar ska det vara möjligt att frivilligt fortsätta sin militärtjänstgöring och specialisera sig inom Försvarmaktens olika delar.

Vi vill se en grundlig utredning om hur Försvarmaktens personalförsörjning ska klaras i framtiden och hur den folkliga förankringen ska stärkas.

Mycket tyder på att det yrkesförsvar som Sverige nu bygger upp medför allt högre personalkostnader, vilket riskerar att tränga ut annan viktig verksamhet inom försvarsområdet. Erfarenheter från bland annat Nederländerna visar att ett system som bygger på heltidsanställda yrkessoldater är sårbart. Rekryteringen är konjunkturkänslig, och det finns en uppenbar risk för kraftigt ökade personalkostnader, svårigheter att nå rätt kompetens och ett stort antal vakanser. Vi tror också att det finns en risk för att det leder till en försvarsmakt med en alltför smal rekryteringsbas.

Den utredning som Vänsterpartiet vill se angående Försvarmaktens personalförsörjning bör därför ha följande utgångspunkter. Den folkliga förankringen bör utgöra en mycket viktig komponent för det militära försvaret. Försvaret ska spegla det övriga samhället vad gäller attityder och värderingar men också bestå av ett tvärsnitt av samhället. Vi behöver undanröja de strukturer som gör att det militära försvaret och dess stödmyndigheter i dag inte klarar av att rekrytera kvinnor och personer med invandrarbakgrund i tillräcklig omfattning.

Ett framtida personalförsörjningssystem för Försvarmakten måste klara av att förse myndigheten med tillräckligt mycket personal med tillräckligt hög kompetens, oavsett det säkerhetspolitiska läget och den ekonomiska konjunkturen. Systemet måste vara robust och långsiktigt uthålligt.

Vi vill alltså att alla män och kvinnor i Sverige ska mönstra och att alla som är lämpliga ska få göra en kortare militär grundutbildning, som jag sa tidigare.

Samtliga förband i insatsorganisationen bör utnyttjas för såväl nationella som internationella insatser. Samtidigt måste naturligtvis deltagandet i internationella insatser bygga på frivillighet. Alla förband behöver dock inte vara optimerade för internationella uppgifter. Framför allt marktrupper ska utgöra basen vid internationella uppdrag. Förbandens beredskapssättning ska anpassas efter behov, så att förbanden periodvis

kan stå i högre beredskap, som snabbinsats för nationella och internationella uppgifter.

Även i ett framtida svenskt försvar som bygger på allmän värnplikt behövs ett mindre antal heltidsanställda soldater. Det handlar för det första om vissa specialister och för det andra om vissa förband som behöver vara tillgängliga dygnet runt året runt. Det är främst inom flygvapnet och marinen, som har huvudansvaret för den svenska incidentberedskapen, men det kan också handla om mindre arméenheter.

Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna utgör en viktig del av Sveriges militära försvar, som ett komplement till Försvarsmaktens arbete för att stärka den folkliga förankringen. Men hemvärnet är också en central resurs för att vårt samhälle ska klara större kriser. Det är en kostnadseffektiv resurs som ska finnas tillgänglig över hela landet. Det är viktigt att också hemvärnet består av ett tvärsnitt av samhället. Vi behöver uppvärdera reservofficerarnas roll i ett framtida svenskt försvar och skapa en tydlig reservofficerskarriär inom Försvarsmakten.

Fru talman! Genom att införa värnplikt bibehåller vi försvaret som en angelägenhet för hela svenska folket. Via plikten får fler i samhället insyn i det militära försvaret, samtidigt som det blir lättare att hitta och locka rätt kvinna eller man till försvarets olika befattningar.

Med ett värnpliktsförsvaret kommer fler att förstå vikten av ett försvar och den egna insatsen i detta försvar, inte bara det rent militära. Ett värnpliktsförsvaret är flexibelt och kan enkelt utvidgas om omvärldsutvecklingen så skulle kräva. Det finns en struktur och en organisation för att kalla in och genomföra grundläggande utbildning, och det är inte heller samma dramatik i ett politiskt beslut, om en mer omfattande utbildnings- och tjänstgöringsplikt skulle krävas.

Ett personalförsörjningssystem baserat på mönstringsplikt skapar stabilitet och politiskt handlingsutrymme, och vi får större möjligheter att rekrytera också till andra försvarsrelaterade organisationer.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 3.

Anf. 152 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Fru talman! Det kom fram uppgifter i debatten som i någon mening kanske inte är helt nya men ändå är uppgifter som gör att man behöver få klarlägganden.

Du säger att ni vill införa en allmän mönstring och att de som är lämpliga utifrån den mönstringen ska tas ut till en kortare militär utbildning. Jag vet att ni har lagt pengar i er budget för mönstring, men jag har inte sett medel för kostnaderna för den här utbildningen.

Min fråga är: Hur ska ni täcka detta? Ni säger att en professionell armé, en frivilligrekryterad armé, skapar kostnader som möjligtvis trycker ut andra verksamheter. Men frågan är: Vad skulle en militär organisation där ett mycket större antal tas in för utbildning kosta?

Det har också konstaterats att i den värnpliktsmodell som vi hade tidigare, där väldigt många unga män togs ut för att göra sin värnplikt, sin militära utbildning, såg man att samhällets produktivitet minskade, det vill säga man tog duktiga, unga pojkar och satte dem i en tjänst som inte innebar att man hade något produktivt arbete för samhället.

Min fråga är: Har ni räknat på vad det skulle innebära i kostnader för försvaret att ha en allmän mönstring och till det plocka ut alla som är lämpliga för utbildning?

Anf. 153 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag är inte försvarspolitisk talesperson för Vänsterpartiet, men som tur är sitter jag i finansutskottet och har därmed bra koll på pengarna.

Det vi tänker oss är att man framför allt kan anpassa den storlek som man behöver utifrån de behov som man har. Omvärldsläget ska avgöra vilka ekonomiska resurser man behöver för att få ett försvar i den storlek som man behöver.

När jag mönstrade tillhörde jag de sista kullarna i värnplikten när försvaret nästan inte fanns, kändes det som. Jag minns att jag själv blev

”nedlagd” och enkelt kunde ringa Försvarmakten och säga att jag inte längre ville göra värnplikten. Då var det enkelt att ta sig ur.

Men det fanns ändå något bra med det systemet. Hade Sveriges säkerhetssituation ändrats hade man kunnat kalla in mig, under de år som fanns efter det att jag inte gjorde värnplikten.

Jag tycker att man inte ska mäta produktivitet på så sätt att man bara ser det som negativt att en del av befolkningen gör värnplikt och därmed militär tjänstgöring. I min generation har en militär karriär inte haft så högt anseende som det hade i tidigare generationer. Det tror jag beror på att vi har tagit ur kärnan i den utbildning som tidigare bedrevs inom värnplikten.

Om vi skulle införa en allmän värnplikt som omfattade både kvinnor och män, där alla fick mönstra, tror jag att det skulle innebära att vinningen i att ha gjort värnplikten skulle anses högre hos framtida arbetsgivare. Då tror jag också att man skulle få en större förståelse för försvarets behov och möjligheter och vad det innebär för en civil karriär efteråt.

Anf. 154 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Fru talman! I dag kan vi i många av de garnisonsstäder som kanske har fört en något mer tynande tillvaro tidigare se att man har positiva befolkningssiffror och har ett helt annat stadsliv än tidigare. Det tror jag är en del av det positiva. Man har i dag soldater som har ett riktigt jobb, har en bostad och har ett civilt liv vid sidan.

Jag tycker inte att man ska sticka under stol med att det gamla värnpliktssystemet skapade problem. Många framför allt män tappade ett år av produktivt liv, och det är klart att det syntes i siffrorna på ett eller annat sätt. Att säga något annat vore svårt, speciellt för en ledamot som sitter i finansutskottet.

Men frågan kvarstår: Hur många av dessa ungdomar vill ni ta ut i utbildning? Vad skulle kostnaden för detta vara? Du kanske inte behöver ha en helt målade bild. Men säg i alla fall vad som är ambitionen för det första året. Hur många av de svenska ungdomarna ska tas ut för att göra denna utbildning?

Anf. 155 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! När vi hade det gamla värnpliktsförsvaret och jag fick frågan om jag ville göra lumpen en andra gång, när jag fick chansen på nytt, stod jag mellan min civila karriär och att rycka in i lumpen. Det val jag gjorde baserades på att jag trodde mer på min civila karriär än på att ta den militära banan.

Alla i en årskull har, om man tycker att det behövs, möjlighet att lära sig om civil och militär värnplikt, att se vilken vikt som försvaret har i samhället och också förstå hur Sverige möter olika former av kriser. Då tror jag att man gör en nytta för alla samhällsmedborgare, för då tror jag att alla är mer förberedda när det händer något och kan hjälpa till.

Jag tänker inte slänga mig med några siffror och säga: Så här många ska det vara. Det som är viktigt att se är att vi har ett förändrat säkerhetspolitiskt läge i Sverige, och därför behöver vi satsa mer resurser

på försvaret för att möta upp. Då behöver vi också återgå till den gamla värnpliktsmodellen, i en lite annan form, för att få den ökade folkliga förankringen och också få en större stabilitet som inte är konjunkturkänslig och inte heller är lika känslig för svängningar i det säkerhetspolitiska läget.

Vänsterpartiet deltar i budgetförhandlingarna med regeringen, bestående av Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Vi lägger ingen egen budget, ingen skuggbudget, där vi behöver räkna fram vad vårt förslag kostar. Detta är ett förslag som vi lägger under den allmänna motionstiden därför att vi tycker att fler borde ställa sig bakom vårt förslag. Flera av er ledamöter från andra partier tycker ju att det inte känns jättebra, utifrån den utredning som försvarsutskottet nu har fått på sitt bord.

Jag tycker att man ska ta sig en allvarlig funderare: Är det inte dags att gå tillbaka till ett värnpliktsförsvär, bredda rekryteringsbasen och se till att vi får en större folklig förankring?

Anf. 156 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! I kväll debatterar vi vissa frågor om Försvarmaktens personal. Det säger sig självt att det är väldigt viktigt med en fungerande personalförsörjning. Förenklat kan man säga att vad som behövs i en försvarmakt är människor, män och kvinnor, materiel och övningar. Utan övningar har man ingen effekt. Därför är det viktigt att vi har en diskussion om personalförsörjningen.

År 2009 fattade vi i den här kammaren ett beslut om att inrätta en insatsorganisation och att vi skulle gå ifrån värnplikten och ha anställd personal. Det var kanske i Försvarmakten den största förändringen som hade gjorts på 100 år.

Hur har det då gått? Ja, om vi tittar nu när det har gått sex år kan vi se att det när det gäller de heltidsanställda soldaterna i princip har gått enligt den plan som Försvarmakten hade aviserat. Men när det gäller deltidssoldaterna, det som kallas GSS/T, följer det inte på något sätt den plan som var tänkt.

Hur ska man få det att fungera? Ja, det handlar om en sak som Kristdemokraterna redan under förra våren föreslog. Som har sagts här förut är det en stor del av vår krigsorganisation som uppfylls av gamla värnpliktiga. Vi vet att de faller ut, så att de vi kan använda nu är de som gjorde värnplikten 2005 och fram till 2010. Vi vet att upp till hälften av vår krigsorganisation uppfylls av gamla värnpliktiga. Det är män och kvinnor som inte har kunnat övas. Därför föreslog vi det här. Vi är glada över att regeringen lyssnade på detta och den 14 december fattade beslutet att öppna för Försvarmakten att kunna ha repetitionsövningar för gamla värnpliktiga.

Det är av yttersta vikt att de kommer igång skyndsamt och att det också blir fråga om veckor. Det här är ju soldater som har varit ur systemet, om man säger så. De har inte varit inne på lång tid. De behöver uppdateras.

Sedan är det en annan sak. Alla andra länder som har infört det här systemet har mycket noggrant infört premier och utbildningar. Man

kombinerar detta särskilt under den senare delen av tiden, så att man är bättre förberedd när man slutar sin anställning i Försvarmakten.

Här har vi mycket att göra. Det är ju sagt att de här personerna ska stanna i sex till åtta år. Det, mina vänner, kan vi se i stjärnorna efter om vi inte kommer igång ordentligt med premiesystem som uppmuntrar dem att vara kvar.

Har vi för stora avgångar har vi i princip samma problem som vi en gång i tiden trodde att vi skulle bli av med – det var ett av grundargumenten för att vi gick ifrån värnplikten. Det är alltså av yttersta vikt att systemet förbättras.

Vi ser ett mindre antal sökande. Jag tror då att det är viktigt att titta på omvärlden. Vi vet att man i Norge och Danmark har en kombination. Man har frivilligheten. Man har också en plikt. Jag tycker att det skulle vara av stor vikt att titta på det här och jämföra. Vad kan vi lära från Norge? Vad kan vi lära från Danmark?

I all politik, inte minst i försvarspolitik, måste vi se hur det är. Om kartan och verkligheten skiljer sig åt måste verkligheten få råda. Vi måste se till att vi har en personalförsörjning som fungerar. Därför vore det vällovligt att titta på de norska och danska systemen.

Som har påpekats förut är hemvärnet av yttersta vikt. Det är en organisation som fungerar. Där ska man ha 22 000 man, och där finns 22 000 man. Vi behöver fortsätta att utöka och satsa på den organisationen.

Avslutningsvis, fru talman, har det under många år varit en hjärtefråga för oss kristdemokrater att värna veteranerna. Psykiska eller fysiska problem hos veteraner som varit i krigshärjade områden är ett problem som vi behöver rusta oss inför.

Många soldater och anhöriga har tidigare upplevt att de har fått bristfällig hjälp när soldaterna har kommit tillbaka hem till Sverige. Det har skett förbättringar under alliansregeringens tid, men det finns fortfarande åtgärder kvar. En sak som är särskilt glädjande i betänkandet är att det finns tydliga skrivningar och ställningstaganden för att inrätta ett svenskt veterancentrum.

Vid ett svenskt veterancentrum skulle svenska soldater kunna få kostnadsfri hjälp i form av stödsamtal. Vård efter avslutad militärtjänst skulle kunna ges med speciell kompetens kring de problem som rör soldaternas tjänst.

Ytterligare viktiga komponenter vore att initiera forskning om de svårigheter som utlandsveteraner ofta drabbas av vid hemkomst, att bistå soldater vid karriärväxling mellan den militära och civila arbetsmarknaden och att fungera som nätverksbildare för organisationer som arbetar med veteraner, som Svenska Soldathemsförbundet, Invidzonen, Fredsbaskrarna och Officersförbundet.

På så vis skulle Sveriges veterancentrum bli en mötesplats för såväl soldater och anhöriga som frivilliga.
(Applåder)

Anf. 157 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik:

Fru talman! Det är väldigt roligt att höra att Kristdemokraterna är nöjda med det beslut som regeringen fattade strax före jul. Jag kan bara inte låta bli att fundera lite.

Under Kristdemokraternas åtta år i regeringen var man med och avskaffade värnplikten. Man var också med och formade det försvar som vi har i dag. Trots det valde man att inte prioritera att återinföra repetitionsövningar för värnpliktiga. Det krävdes att Socialdemokraterna och Miljöpartiet kom till regeringsmakten för att det beslutet skulle fattas.

Hur kommer det sig att man inte prioriterade den här frågan tidigare, om man nu lyfter den som en så viktig fråga?

Anf. 158 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Alexandra Völker, för frågan!

Vi måste få Försvarsmakten att fungera. Vi var faktiskt första partiet ut med förslaget om att införa repetitionsövningar, som sedan bör utvecklas till riktiga beredskapskontroller. Det är vi lite stolta över.

Nu väljer regeringen att lyssna på detta och ta intryck av detta. Jag tycker att det är någonting som Alexandra Völker ska ta till sig. Det här är någonting som jag berömmar er för.

Jag tror också att det är viktigt att se att vi inte hade kunnat fortsätta som förut med tanke på utvecklingen i vår omvärld. Med tanke på det allt tuffare omvärldsläget blir det orimligt att Försvarsmakten inte har möjlighet att öva. Det här beslutet fattades 2009. Som jag sa i mitt anförande har det gått bra när det gäller de heltidsanställda soldaterna. När det gäller de deltidsanställda har det inte gått bra. Och när det inte går bra är man som ansvarsfull politiker öppen för att förändra och förbättra. Det är precis så som Kristdemokraterna är.

Anf. 159 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik:

Fru talman! Vi är överens om att man ska öka den operativa förmågan. Det är väldigt positivt. Det var också därför som regeringen valde att fatta det här beslutet, faktiskt endast tre månader efter att man kommit till regeringsmakten.

Men jag tycker att det blir lite magstarkt att säga att det är Socialdemokraterna som har lyssnat på Kristdemokraterna. Vi lyssnar jättegärna på goda förslag. Men faktum är att Kristdemokraterna satt vid regeringsmakten i åtta år och valde inte att fatta den här typen av beslut, trots att vi är överens om att man ska öka den operativa förmågan. Det krävdes som sagt var en socialdemokratisk och miljöpartistisk regering för att det här beslutet skulle fattas.

Anf. 160 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag förstår inte riktigt kritiken. Om vi har lyft fram förslaget och sedan till vår glädje erfar att det blivit regeringens politik ser jag inte det som ett problem.

Angående detta med att ändra sig tänker jag på att Socialdemokraterna historiskt sett varit ansvariga för att helt avmilitarisera Gotland. Nu är man vad jag förstår beredd att ändra på den hållningen, och det är jättebra. Det beror förmodligen på att omvärlden har förändrats. Det är väl det som är det viktiga – att vi som ansvarsfulla politiker ser det allt tuffare läget som det är och ser till att vi har en försvarsmakt som fungerar och kan ta ansvar för att skapa säkerhet i vår omvärld.

På samma sätt som Socialdemokraterna var beredda att ta till sig information om Gotland och dess betydelse – den som kontrollerar Gotland kontrollerar Östersjön – borde man också faktiskt göra sig av med beröringsskräcken inför Nato. Men den frågan hinner vi inte med i det här replikskiftet.

Anf. 161 JAKOP DALUNDE (MP):

Fru talman! Den viktigaste komponenten i Försvarmakten är dess personal. Under de senaste åren har Försvarmakten genomgått stora förändringar när det gäller personalförsörjningen i syfte att ha ett helt frivilligt försvar. Miljöpartiet sympatiserar i grunden med detta mål, men det är uppenbart att resan mot målet har inneburit stora utmaningar som vi än så länge inte fullt har löst.

En väldigt viktig sak att titta vidare på för att lösa den här frågan är hur vi får personalen att stanna längre tid i tjänst, vilket skulle stärka kompetensen hos försvarets personal men också minska kostnaderna för att utbilda ny personal. Försvarmakten ska vara en god arbetsgivare, dels när det gäller själva verksamheten, dels när det gäller arbetsmiljön. Detta ska inte bara gälla under själva tjänstgöringen utan också efteråt. Därför måste vi bli bättre på att hantera hur vi ger stöd till dem som har tjänstgjort i försvaret liksom deras anhöriga.

Fru talman! Därför välkomnar vi att Veteranutredningen tog ett brett grepp på dessa frågor. Men när vi nu ska hantera Veteranutredningens slutbetänkande vore det rimligare att låta det vara ute på remiss i sin helhet i stället för att hasta igenom ärendet när det gäller den viktiga frågan om veterancentrumet och förbigå remissrundan, som Alliansen och Sverigedemokraterna gör. Detta tycker vi gröna är fel. Därför yrkar vi bifall till reservation 6.

Anf. 162 ROGER RICHTOFF (SD):

Fru talman! Ordet "omvärldsanalys" har nämnts några gånger här. Jag måste kort beröra detta. Den omvärldsanalys som vi hörde nyss och som Miljöpartiet tog upp kan tolkas på det sättet att man lägger ned försvaret när det är lite lugnare i Ryssland. Nu vaknar man till igen. Man har konsekvent motarbetat det svenska försvaret. Det finns hur mycket som helst som tyder på detta. Man motarbetar naturligtvis också veterancentrumet. Nåväl! Sverigedemokraternas omvärldsanalys fluktuerar inte på grund av att det är lite lugnare i Ryssland någon viss period. Vi anser att det ska vara en konstant hög nivå.

Jag vill tala om värnpliktssystemet kopplat till personalfrågor. Vi tycker att vi ska återinföra värnpliktssystemet. Det har vi sagt sedan vi kom in i riksdagen, och vi säger det fortfarande. Det kan vara i storleksordningen 10 000 män och kvinnor. Vi vill ha en sådan rekryteringsbas. Vi tror att det är helt nödvändigt för att få tillbaka den kvalitet som det gamla värnpliktssystemet hade.

I FN-tjänster och på andra ställen är det helt oslagbart med svenska soldater. Det vill jag påstå. Det fanns elektriker och rörmokare. Det fanns hur mycket som helst som man kunde utnyttja i utlandstjänstgöringar. I Saudiarabien tog det inte lång tid innan elen fungerade efter att vi övertagit engelsmännens camp, där det varit totalt kaos. Det bara dammade till så var det klart. Det är duktiga soldater och kvinnor överallt.

Jag vill nog säga att det förutom detta kan vara en kvalitetshöjning i detta stycke. Därmed inte sagt att de arbetare som är anställda är dåliga i kvaliteten på något sätt.

Jag tror också att en rekryteringsbas krävs för att få personal och soldater in i organisationerna. Nu flyttar man runt inom organisationer för att skapa någon form av operativ rörlighet. Då pratar man om förband och kompanier. Vad är det för någonting? Vi måste upp på bataljons- och brigadnivå för att få en effekt i krigsorganisationen. Vi måste ha en operativ rörlighet på den nivån. Det känner många av er till. Vi måste prata om rätt saker.

Och för att kunna nå dithän, vilket ni alla verkar tycka att vi ska, måste det tillföras pengar. Moderaterna pratade nyss om att det finns luckor här och var. Vadå luckor? Det är rent förfall på vissa ställen! Vi har inget försvar! Läser inte Moderaterna vad överbefälhavaren har skrivit? I förhållande till omvärlden går vi ned kontinuerligt. Även om vi höjer den operativa rörligheten lite grann kommer vi med dagens satsningar relativt sett att sjunka med hänsyn tagen till omvärldens utveckling – jag tänker på Ryssland. Det är inte luckor, utan stora hål.

Före 2009, säger man ofta, hade vi det så och så. Jag vill nog, fru talman, påpeka att vi på 70- och 80-talen hade förband med 24 timmars mobiliseringstid. På vartenda regemente fanns det insatsstyrkor av beredskapsplutoner. På varenda stab i Sverige jobbade dygnet runt officerare i beredskap. Det fanns beredskapspoliser som man hade direktlinje till och som man testade när man gick som vakthavande officer. Det fanns försvarsområden som man testade. Och man övade. Det gällde olika mobiliseringsförråd och andra ställen. Man tryckte på knappen i Kaknästornet. 45 minuter senare var de på väg, fullt stridsberedda. När ni säger att det inte fanns någonting före 2009, påpeka då gärna att det gäller tiden *lite* före 2009 – längre bak i tiden var det mycket bättre.

Hemvärnet är en framgångssaga, säger man. Så är det i vissa stycken. Men när vi pratar om att lägga andra uppgifter på hemvärnet, glöm då inte bort att vi pratar om timmar som man är skyldig att göra per år. I diskussionen om huruvida man ska lägga på andra uppgifter och hantering av andra vapensystem måste vi också föra in frågan hur vi ska göra med utbildningstiden. Vi jobbar med de frågorna med. Ska hemvärnet på Gotland

åka till Skövde för stridsvagnsutbildning? Hur gör man det? Det finns många frågor att diskutera. Kan vi gå fram den vägen? Det kan vi göra tillsammans. Vi har inga färdiga förslag i det stycket, men vi delar uppfattningen att vi ska se på hur vi kan merutnyttja det här, framför allt på känsliga ställen och inom ett år.

Herr talman! Omvärldsläget ska avgöra, anser Vänsterpartiet. Om Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet gör en likadan analys kan vi väl i så fall förvänta oss en 40–50 miljarder. Eller gör ni någon annan form av omvärldsanalys som gör att ni ska fortsätta att dra ned? Var är pengarna?

I detta anförande instämde Mikael Jansson (SD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 mars.)

§ 16 Beskattning av flygbränsle och fartygsbränsle

Skatteutskottets betänkande 2014/15:SkU12
Beskattning av flygbränsle och fartygsbränsle (prop. 2014/15:40)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 12 mars.)

§ 17 Inkomstskatt

Skatteutskottets betänkande 2014/15:SkU16
Inkomstskatt (skr. 2014/15:3)
föredrogs.

Anf. 163 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Vi ska nu diskutera skatteutskottets betänkande nr 16 om inkomstskatter.

Sverige står inför många viktiga vägval, och vi måste här i kammaren fortsätta arbetet med att förbättra villkoren och konkurrenskraften för en hållbar tillväxt. En växande ekonomi är den mest grundläggande förutsättningen för att få det bättre framför allt inom vård, skola och omsorg.

I Sverige har vi i internationell jämförelse haft en god ekonomisk tillväxt efter krisåren 2008 och därefter. Det har inneburit att vi har kunnat fortsätta att satsa på jobben och därmed öka skatteintäkterna. Ökade skatteintäkter är inget som kommer av sig självt. De är ett resultat av att företag kan och vill anställa, det vill säga att fler får ett arbete.

Hållbar ekonomisk tillväxt går hand i hand med ambitiösa miljömål. Tillväxten är ett resultat av människors drivkraft. Den ska uppmuntras. Ett

samhälle utan hållbar tillväxt kommer att se konsekvenser för miljön, välfärden och jobben.

Herr talman! Vi vet att navet i en fungerande arbetsmarknad är små och växande företag i hela landet. Det är fråga om små företag som lyckas anställa. Fyra av fem nya arbetstillfällen har under de senaste åren skapats i små företag. De utvecklar nya metoder för att producera. På så sätt kan fler och bättre produkter produceras med mindre onödig miljöpåverkan. Jobben skapas inte i kammaren, men vi kan här i kammaren förbättra den jordmån ur vilken nya jobb växer fram. Vi kan välja att ge jobbskaparna uppskattning eller straffskattning.

Skatter är det mest effektiva styrmedel vi har. Från Centerpartiets sida är vi klara över att vi styr det vi vill ha mer av respektive det vi vill ha mindre av med hjälp av skatter. Det är av största vikt att vi väljer rätt. Annars kan konsekvenserna bli stora. Vi har från Centerpartiets sida en reservation under punkt 1 i betänkandet, där vi konstaterar att grön skatteväxling är en strategisk metod att höja skatter på sådant som är dåligt för miljön för att minska utsläppen och människors miljöpåverkan. Samtidigt skapas utrymme för satsningar på fler framtidsjobb.

Herr talman! Låt mig lyfta upp två exempel på reformer som vi gärna vill genomföra. För det första vill vi införa en skatt på farliga kemikalier. Här är jag övertygad om att den skatten kommer att mottas väl av medborgarna eftersom medvetenheten växer med nya rön om flamskyddsmedel, ftalater och dioxiner och deras farliga effekter. För det andra vill vi reformera EU:s utsläppshandelssystem för koldioxid så att det blir lönsammare att klimatinvestera.

Den skattereduktion på förnybar el som vi under Alliansens regeringstid arbetade med har inneburit att andelen förnybar energi har stärkts och att konsumenter som också producerar förnybart har fått möjlighet till en skattereduktion. Lokalsamhället bidrar såtillvida till en produktion som i grunden är värdefull. Hushåll får därmed också genom den mikroskatte-reduktionen på elproduktion möjlighet att bidra.

Herr talman! Låt mig i det här sammanhanget också säga något om samhället och medmänsklighet. Samhället är större än det offentliga. Samhället byggs till stora delar av många människors ideella engagemang och idoga arbete. Allra mest imponerande är kanske civilsamhällets arbete med att hjälpa de mest utsatta. Det är ett arbete som pågår i hela landet. Där kan inte det offentliga tävla i någon klass alls vare sig det gäller innovation, resultat eller kostnadseffektivitet. Eldsjälar – om jag får kalla dem så – är de som vet hur slipstenen ska dras.

Därför är det för mig helt obegripligt att regeringen vill göra det dyrare för människor att ge till mer behövande; först med den trångsynta inställningen till moms vid second hand-försäljningen, där regeringen gudskelov har svängt, sedan genom att avskaffa avdragsrätten för gåvor till ideella föreningar. Att finansiera sin egen politik genom att försvåra för Röda Korset, Rädda Barnen och andra organisationer i civilsamhället är en märklig och dålig prioritering.

Vi måste komma ihåg att dessa organisationer inte bara ser till de utsattas mest akuta behov. De ger också plats att växa. Otoliga utsatta och uppgivna människor har genom praktik och med värme och stort tålamod förts tillbaka till arbetsmarknaden och åter bidragit till samhället. Här utvecklas egenmakt, självförtroende, arbetsglädje och social uthållighet. Den vinst som detta ger samhället kan inte räknas i pengar.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till Alliansens reservation nr 4 med kravet att avdragsrätten för gåvor till ideella föreningar kvarstår. (Applåder)

Anf. 164 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! I dagens motionsbetänkande om inkomstskatt behandlar vi de motioner som väcktes under allmänna motionstiden rörande inkomstbeskattningen av fysiska personer.

Redan i höstas när den rödgröna regeringen lade fram sin första budgetproposition debatterades skatternas utformning och inriktning. Det var en rödgrön budgetproposition som inte fick gehör av oss i riksdagen. Än så länge har vi en budget med en skatteutformning som stärker de offentliga finanserna, förstärker jobbtillväxten och säkrar att vår gemensamma välfärd har tillräckligt med resurser. Detta kan dock få ett abrupt slut om den rödgröna regeringen väljer en annan väg med 40 gånger så höga skattehöjningar på jobb som man faktiskt lägger på företagande. Vad är det som gör att ekonomin växer, att fler kommer i arbete och att fler jobbar längre? Jag tror inte att det är med en sådan politik.

Efter fem jobbskatteavdrag som nu Socialdemokraterna har insett kanske inte är så himla dumt är det helt enkelt mer lönsamt att arbeta. Från det rödgröna hållet säger man att man ska behålla de fem avdragen, trots högbröstade toner när de infördes, med argumentet att folk har vant sig.

Vi säger att det gör skillnad för polisen, för läraren, för busschauffören, att få en extra månadslön att leva på. Oron för att pengarna inte ska räcka till månadens slut är borta och makten över den egna vardagen har ökat, samtidigt som det större konsumtionsutrymmet har lett till att hålla Sveriges ekonomi på fötter.

Herr talman! Med den ekonomiska politik som alliansregeringen har drivit, där jobb står i fokus, säger både Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen att sysselsättningen kommer att öka framöver.

Läget är dock inte stabilt. För ett litet, exportberoende land som vårt är det viktigt vad som händer runt omkring oss. Att i det läget genomföra skattehöjningar på jobb och arbetsinkomster som är 40 gånger mer än vad man satsar på företagande är minst sagt oroande.

Får den rödgröna regeringen som den vill blir det dyrare att anställa både äldre och yngre, samtidigt som de rödgrönas inkomstskattehöjningar drabbar över 1 miljon löntagare.

Herr talman! De rödgröna säger att vi ska ha den lägsta arbetslösheten i Europa. Men det lär inte ske genom att fler människor har ett arbete att gå till utan snarare genom åtgärder. Vad den rödgröna regeringen föreslår är nämligen att det ska löna sig sämre att arbeta. Drivkrafter för fler arbetade timmar och högre utbildning minskar.

Sverige har redan i dag en av världens högsta marginalsatser. Det verkar inte hindra den rödgröna regeringen från att höja den ännu mer. Genom en avtrappning av jobbskatteavdraget och att skiktgränsen för statlig inkomstskatt räknas upp långsammare än tidigare lönar det sig helt enkelt inte att jobba över de där extra timmarna eller utbilda sig lite mer. Det är timmar och kompetens som vi i Sverige så väl behöver.

Herr talman! Som lön på laxen vill den rödgröna regeringen också återinföra löneskatt för dem över 65 år. Sedan alliansregeringen slopade den särskilda löneskatten för äldre har antalet arbetande människor över 65 år nästan fördubblats. 90 000 fler människor över 65 år går i dag till ett jobb jämfört med 2006 – och den största ökningen, mina vänner, är bland kvinnor.

Med en befolkning som lever allt längre är det nödvändigt att fler väljer att jobba längre. Här är vi överens. Finansministern uttalade sig för ett tag sedan i Dagens Industri om vikten av att fler väljer att arbeta efter 65.

Varför då rikta en skattehöjning specifikt mot just pensionärer? Sverige behöver fler, inte färre, som bidrar till vår gemensamma välfärd.

Herr talman! Vi är faktiskt inte ensamma om den här kritiken. Ekonomistyrningsverket, Arbetsförmedlingen, TCO, Svenskt Näringsliv, Pensionsmyndigheten, Konjunkturinstitutet för att bara nämna några remissinstanser är kritiska och oroliga för att jobbtillväxten hotas.

Till och med regeringen själv skriver i sin budget: ”De skatteförslag som lämnas och aviseras i denna proposition kommer att bidra till att sysselsättningen och BNP dämpas något.”

I dagens betänkande skriver utskottet i ett av Socialdemokraternas föreslagna tillägg att användningen av fossila bränslen bör minska tydligt under mandatperioden genom att miljöskatternas styrande effekt ökar.

Den rödgröna regeringen är alltså fullt medveten om skatternas styrande effekter, oavsett om det gäller fossila bränslen eller arbetade timmar.

Jag har inga problem med effekten av minskad användning av fossila bränslen. Det är det minskade antalet arbetade timmar som jag är orolig för.

Herr talman! Sverige har i dag över 340 000 fler människor som går till jobbet varje dag jämfört med 2006. Sverige har i dag EU:s högsta sysselsättningsgrad, och en majoritet av Sveriges kvinnor jobbar heltid.

Detta har inte kommit gratis. Med Alliansen har det blivit mer lönsamt att arbeta och billigare att anställa. Fler jobbar längre, och svarta jobb har blivit vita.

I Socialdemokraternas Sverige är skattehöjningar med automatik svaret på de flesta av landets utmaningar. Med en sådan politik blir Sverige åter ett land där utanförskapet ökar, färre går till jobbet och tillväxten krymper.

Sverige behöver inte en bakåsträvande politik där morgondagens utmaningar möts med gårdagens lösningar. Sverige behöver en framåtsträvande politik där jobben blir fler och inte färre, en politik som främjar företagande och jobb och inte hämmar, en allianspolitik som utgår från en förståelse av hur nya jobb växer fram.

(Applåder)

Anf. 165 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Det vi debatterar är som sagt de motioner som kan betraktas som överblivna på inkomstskatteområdet, som inte har behandlats tidigare.

Sverigedemokraterna har två reservationer i det här betänkandet, men för tids vinnande vid voteringen yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Det finns en anledning till att vi har inkomstskatt. Den uppfattades redan när den infördes och har under många år därefter uppfattats som en ganska rättvis skatt – förhållandevis i alla fall – eftersom den utgår från hur stor del av skattebördan varje individ mäktar med att bära.

Samtidigt kan höga inkomstskatter motverka drivkraften hos människor att arbeta, vilket är anledningen till att Sverigedemokraterna har valt att ställa sig bakom jobbskatteavdragen. Vi ser värdet i ett trygghetssystem som gör att alla Sveriges invånare kan klara sig även i perioder av hög arbetslöshet. Men det ska samtidigt löna sig att arbeta, och det är bara när det finns en god drivkraft hos flertalet att både driva företag och att arbeta som det också finns möjlighet att ta ut skatt genom ökad tillväxt.

En annan rättvisaspekt är att löner bör beskattas lika, det vill säga att oavsett om det är fråga om lön för nuvarande arbete eller uppskjuten lön för tidigare arbete – så kallad pension – bör den beskattas lika. Upplevelsen av rättvisa är viktig för upprätthållandet av en hög skattemoral.

Skattesystemet kan också användas till att främja sådant som vi vill ha, till exempel arbete och företagande genom strategiska skattelättnader, samtidigt som vi gärna har höga skatteuttag på till exempel konsumtion av produkter som kan skada hälsan.

Jag tänkte gå in på kultur, herr talman. Vad har kultur med skattepolitik att göra? Jo, här kommer vi in på att främja sådant som är önskvärt.

Kulturarvet har ett egenvärde genom bland annat de skönhetsvärden och den estetik som det står för. Att värna om kulturarvet är också ett sätt att visa respekt för tidigare generationer och minnas vad de har åstadkommit.

En viktig del av vårt kulturarv är de byggnader som bedöms vara av kulturhistoriskt värde. De fyller inte minst funktionen att lyfta fram kulturarvet i vardagen i det svenska samhället. Sverigedemokraterna har därför föreslagit att det bör införas ett särskilt riktat ROT-avdrag för renoveringsarbete på byggnader av kulturhistoriskt värde.

Något annat som har med byggnader att göra är bostäder. Sverigedemokraterna har föreslagit skattelättnader när det gäller att hyra ut en del av bostaden eller att hyra ut i andra hand och att man ska göra reglerna för denna typ av uthyrning mer flexibla. Statsfinansiellt bör det kosta förhållandevis lite.

Det kan också lösgöra ett antal bostäder för exempelvis unga och studenter. I den kategorin av människor finns det risk att man måste tacka nej till arbete eller utbildning om man inte hittar ett boende. Mycket talar för att de här boendemöjligheterna skulle kunna uppstå i storstadsregioner där bostadsbristen är som störst. Det skulle kunna leda till samhällsekonomiska vinster eftersom det underlättar möjligheten att flytta för att studera eller arbeta.

När det gäller målsättningen att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU år 2020, som nämns i betänkandet och som har nämnts av tidigare talare, kan strategiska skattelättnader vara en bidragande faktor. Men målsättningen kommer inte att nås så länge vi ständigt tillför stora mängder nya, lågkvalificerade utlänningar som inte kan det svenska språket.

Där kommer också bristen på bostäder in, som Sverigedemokraterna har lagt fram ett förslag om att försöka lindra. Det finns inget skattesystem i världen som kan ta sig an den utmaningen.

Anf. 166 ARON MODIG (KD):

Herr talman! Inom ramen för skatteutskottets betänkande *Inkomstskatt* vill jag börja med att beröra reservation 4 från Alliansen om gåvor till ideell verksamhet.

Det civila samhället, med allt det ideella arbete som utförs inom bland annat idrottsföreningar, välgörenhetsorganisationer och församlingar, utgör en betydelsefull del av Sverige. Det är en viktig motpol till både den offentliga sektorn och det privata näringslivet.

I det civila samhället finns gemenskap. Det är en skola i livet för många unga, och här tillåts människor att växa. Dessutom är ett starkt civilsamhälle det bästa värdet mot en politisk sfär som vället över sina gränser. Den politiska klåfingrigheten hålls tillbaka av en stark och självständig ideell sektor.

För att underlätta civilsamhällets tillväxt och stärka dess självständighet vad gäller finansieringen införde alliansregeringen 2012 en skattereduktion för gåvor till ideella ändamål. Det har inte gått speciellt lång tid sedan dess, men reformen måste redan betraktas som en succé.

År 2013 – det är de senaste siffror vi har – var det 761 000 personer som använde sig av möjligheten till skatteavdrag. Tillsammans skänkte de 1,3 miljarder kronor till de av Skatteverket godkända organisationerna.

Att regeringen nu vill slopa detta avdrag är olyckligt. Det kommer att slå mot den ideella sektorns styrka och tillväxt och mot dess självständighet. Det kommer att slå mot alla de människor i Sverige som på olika sätt är engagerade ideellt inom ramen för civilsamhället. En fråga som regeringen onekligen borde ställa sig är: Har vi verkligen råd med det?

Herr talman! Från Alliansens sida vill vi i stället för att slopa avdraget utveckla det genom att ta bort den avgift som finns för organisationer som ansöker om att få bli respektive godkänns som gåvomottagare inom ramen för avdragsrätten. Därför vill jag yrka bifall till reservation 4.

Men om vi kristdemokrater fick bestämma skulle vi gå ännu längre i utvecklandet av denna lyckade reform. Vi skulle höja maxbeloppet från dagens nivå på 6 000 kronor till 12 000 kronor per år. Vi skulle även utvidga skattereduktionen för gåvor till att gälla fler allmännyttiga ändamål. Detta kommer vi förstås att fortsätta driva också framöver. Samhället är större än staten. Det är viktigt att också politiken inser just det.

Herr talman! Jag skulle också vilja säga några ord om min egen reservation 3, som rör skatternas och skattetryckets påverkan på jobb och tillväxt. Vi ser ju oroväckande tendenser nu att den rödgröna regeringen tillsammans med Vänsterpartiet har för avsikt att höja många skatter, och det rejält. När budgetpropositionen lades fram i höstas vill jag minnas att det var inte mindre än 21 olika förslag på höjningar av befintliga skatter eller införande av nya skatter. Och det var alltså vad man fått ihop bara några veckor efter det att regeringen tillträtt.

Vi kristdemokrater ser med stor oro på den här utvecklingen och på de förslag som lär komma tillbaka i kommande budgetförslag. Vi har ett högt skattetryck i Sverige redan som det ser ut i dag, och ytterligare höjningar kommer ofrånkomligen att slå mot människors och familjers frihet, mot näringslivet och jobben och i förläningen också mot skolan och vår gemensamma välfärd.

Fokus framåt borde vara någon annanstans, nämligen på hur vi kan skapa fler jobb i fler växande företag. Men på detta område ligger regeringen tyvärr väldigt långt efter. Ja, jag skulle säga att man till och med motarbetar den fria företagsamheten med olika förslag på ytterligare skatter, ytterligare regler och ytterligare pålagor.

Just i de här regionerna kommer mycket av debatten i denna kammare och i samhället i stort att röra sig framöver. Vi kristdemokrater kommer att vara aktiva i den debatten. Men för tids vinnande väljer jag att avstå från att yrka bifall till reservation 3 här i dag.

(Applåder)

Anf. 167 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! Vi behandlar skatteutskottets betänkande om inkomstskatter, och jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Båd' stat och lagar oss förtrycka

vi under skatter digna ner

Det är en välkänd strof tagen ur en kampsång som många socialdemokrater sjunger på första maj.

Kanhända finns det några som lyfter på ögonbrynen när de hör den här texten om de i dag förknippar socialdemokrater med att förespråka ett uttag av skatter. Men den ska naturligtvis sättas i sin historiska kontext.

På flyget ned till Stockholm läste jag en artikel om Sveriges utveckling genom historien som kom att ta sin utgångspunkt i ungefär samma tid som denna text skrevs. Då styrdes samhället av företagsägare och bönder, demokratiska val var ännu inte införda och den som blott var arbetare ägde ingen rätt att rösta. I artikeln refererade man till de val som på den tiden skedde som "plånboksval".

Demokratins införande kom att leda till en förändrad syn på skatteuttaget, med en omfördelande effekt och finansiering av gemensamma åtaganden för nyttigheter som gagnade hela befolkningen.

Vad finns det då för kopplingar till detta i en debatt om inkomstskatter 2015? Jo, pröva att googla ordet "plånboksval". Jag kan berätta att de referenser som kommer upp på de första två sidorna med sökträffar inte handlar om några historiska referenser, utan de är referenser till twitter, tidningen Metro och svt.se som rapporterar om val i nutid som just plånboksval.

De senaste åren har präglats av en politik som urholkat finansieringen i skattesystemet, motverkat den omfördelande effekten och staplat avdrag på varandra, vilket skapat otydlighet och en gränsdragningsproblematik som på ett negativt sätt har påverkat systemets legitimitet.

Låt mig exemplifiera med en annons som jag sparar. Den har rubriken: Har du tagit ut ditt ROT-avdrag? Man formulerar det som om det vore något slags rättighet som går förlorad om du inte nyttjar den.

Av de tidigare anföranden i den här debatten kan man få intrycket att huvuddelen av motionsbetänkandena har handlat om jobbskapandemotioner. Men motionsskörden från hösten verkar i stället vara en outsinlig ström av kreativa förslag på framför allt nya avdrag – avdrag för att främja folkhälsa, för att människor ska bli friskare, för gåvor eller för klimatreöveringar av bostäder, för att ta några exempel.

Vem kan vara emot att människor blir friskare, givmildare och ett bättre klimat? Jag är rätt övertygad att ingen i den här kammaren har något emot de målsättningarna, men det är vägen dit som skiljer oss åt. Låt mig ge ett exempel som kan få illustrera de problem som jag ser med avdragen som utgångspunkt för utveckling

Läx-RUT är ett av de avdrag som nuvarande regering aviserar att man vill ta bort. Det handlar naturligtvis inte om att regeringen inte vill att barn ska få hjälp med läxor. Det finns starka skäl med de senaste årens utveckling av skolresultaten att försöka stärka barns stöd i skolan. Problemet är bara att avdrag bara gynnar den som har tillräcklig inkomst för att kunna köpa tjänsterna eller som har en inkomst att dra något av ifrån.

Föräldrar med låg inkomst som måste prioritera annat än att köpa tjänster och föräldrar som saknar en inkomst får i stället en dubbelt så hög kostnad för att få hjälp till sina barn som behöver stöd med läxorna. Vi anser att det är orimligt och stöder därför regeringens förslag om att ta bort läx-RUT för att i stället säkerställa att det är behovet som styr och att alla barn ska erbjudas stöd i skolan.

Vi finner det rimligt med en restriktivitet i hållningen mot nya avdrag, och vi vill betona vikten av att eftersträva ett system som är likformigt, enkelt att tillämpa och har så få undantag som möjligt. Skattesystemets huvudfunktion är nämligen att trygga finansieringen av den gemensamma välfärden och att understödja målen om att få fler i arbete, som är grunden för de breda skattebaserna, där systemet även verkar utjämnande mellan grupper och över tid.

En viktig del av den gemensamma välfärden är trygga omställningsförsäkringar som omfattar så många som möjligt. En av de motioner som tas upp i betänkandet handlar om avdrag för avgiften till a-kassan, vilket ger människor möjlighet att vara med i a-kassan. Vi ser med stor oro på att en halv miljon människor har lämnat a-kassan under de gångna åren som en konsekvens av att tidigare regering, trots att den var så förtjust i just avdrag, valde att plocka bort just detta avdrag.

Det är bekymmersamt att främst unga människor inte tar sig in i försäkringssystemet och att allt fler inte är i närheten av att få 80 procent av sin inkomst vid behov av omställning. Därför ser vi det som en viktig åtgärd att se till att stärka omställningsförsäkringen och har därför tillsatt en utredning som ska se över det.

Vi vill att skatter ska tas ut rättvist och effektivt. Därför vill vi understryka att den osakliga och oskäligen pensionärsskatten måste bort. Vi beklagar att Sverigedemokraternas stöd till Alliansen vid omröstningen om höstbudgeten försenade det förslag som regeringen lagt fram som skulle minska skatteflyktan mellan lön och tidigare intjänad lön, som pension är, med 1,98 miljarder.

Herr talman! Jobbskatteavdraget har hyllats i kammaren i kväll. Men jobbskatteavdragets jobbskapande effekter har kraftigt ifrågasatts. På slutet verkade inte ens Anders Borg själv tro på att systemet egentligen var just jobbskapande, då han i de senaste debatterna kallade det för en konsumtionsstimulans.

Om jobbskatteavdragen var lösningen på all världens problem, hur kan det då komma sig att vi inte fick se ett förslag om ytterligare ett jobbskatteavdrag? Sanningen är att vi har provat denna politik i åtta års tid och hamnat på en arbetslöshetsnivå på 8 procent.

De borgerliga hyllningskörerna som hävdar att detta har varit lyckat har också hävdat att det är i jämförelse med andra länder som har drabbats av finanskrisen. Då ska man också komma ihåg att de länder som man väljer att jämföra sig med är de som hade de absolut sämsta möjligheterna när krisen startade. Sverige var inte ett av dessa länder.

Sverige hade tvärtom mycket goda förutsättningar. Men trots det blev resultatet påvert, helt enkelt för att man missbedömde de jobbskapande effekterna i ett avdragssystem och förbisåg investeringar exempelvis i utbildning av den arbetslösa arbetskraften till de lediga jobben.

Det har lett till att vi i dag står med en hög arbetslöshet samtidigt som vi har företag som vill anställa. Som några av de tidigare debattörerna har nämnt är det naturligtvis i företag som jobben växer. Men för att företag ska kunna växa krävs det arbetskraft som har rätt kompetens för de lediga jobben.

För oss socialdemokrater är det viktigt att skattesystemet är neutralt och likformigt. Konsumtion och produktion ska i huvudsak inte styras av skatteavdrag. De styrande skatterna som främst rör folkhälsa och miljö, så kallade punktskatter, kommer vi att ha glädjen att återkomma till när de behandlas i ett eget betänkande om några veckor.

(Applåder)

Anf. 168 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Det var spännande att höra Hannah Bergstedt i nästan tio minuter. Hon talade väldigt mycket om hur illa det har gått för Sverige under Alliansens tid. Hon ägnade också mycket tid åt bidrag och så vidare. Jag hörde inte mycket om förslag för hur jobben ska komma till och hur tillväxten ska öka.

Jag håller med Hannah Bergstedt om att vi kan se en klar skillnad i fråga om hur vi tänker och tycker när det gäller vägen till fler arbetade timmar. Beträffande tanken på att höga skatter med automatik genererar högre skatteintäkter totalt kan vi faktiskt se att vi med sänkta skatter har fått högre skatteintäkter totalt i Sverige.

I fråga om arbetsmarknaden kan jag konstatera att Sverige har EU:s högsta sysselsättningsgrad. Det borde ändå glädja Hannah Bergstedt.

Jag skulle vilja fråga Hannah Bergstedt hur hon ser på löneskatten för äldre. Vi i Alliansen sänkte arbetsgivaravgiften och slopade den speciella löneskatten för äldre. Finansminister Magdalena Andersson sa att det är viktigt att vi förändrar attityderna till att fler människor jobbar allt längre.

Tror Hannah Bergstedt att det blir fler eller färre människor över 65 år som kommer att arbeta om man återinför den speciella löneskatten för äldre?

Anf. 169 HANNAH BERGSTEDT (S) replik:

Herr talman! Vi har naturligtvis ingenting emot att folk som är över 65 år fortsätter att jobba, vilket kan förstärka deras pension. Men hur lönsamt måste det vara för arbetsgivaren? Kan inte de friska pensionärernas arbetsgivare vara med och finansiera borttagandet av skatteskillnaden mellan lön och pension? Vi börjar med att ta bort denna skatteskillnad underifrån, bland dem med de lägsta pensionsinkomsterna där andelen kvinnor är störst.

Jag är säker på att en genusanalys skulle visa att de arbetande pensionärerna fortfarande domineras av män. När det handlar om att människor ska orka och klara av att jobba längre är en av de främsta åtgärderna som vi ser, framför allt när det handlar om kvinnor, att se till att människor orkar jobba ända fram till pensionsåldern. I dag har vi nämligen ett stort problem med att många arbetsgrupper inte ens klarar av att jobba fram till pensionsåldern.

Därför tror jag att om vi ska göra som även finansministern lyfter fram, jobba längre, är en av de absolut främsta åtgärderna som vi kan vidta att se på arbetsmiljön för de människor som i dag inte klarar av att jobba ända fram till pensionsåldern.

Anf. 170 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Jag håller helt med Hannah Bergstedt om att det är otroligt viktigt att titta på arbetsmiljön. Jag tror också att det är otroligt viktigt att titta på omställningsmöjligheter. Vår partiledare Anna Kinberg Batra sade senast i helgen att det är viktigt att man ska kunna kompetensutbilda sig och att det ges större möjligheter även för äldre som är över 40–50 år att ställa om. Det håller jag helt med om.

Som jag sa i mitt inlägg är det, sedan vi slopade den särskilda löneskatten för äldre, 90 000 fler jämfört med 2006 som jobbar efter 65 års ålder. Det största bidraget där står kvinnorna för. Det är en ganska tydlig signal.

Jag måste fråga Hannah Bergstedt igen: Tror du att det leder till att fler eller färre människor över 65 år fortsätter att jobba om man specifikt ökar kostnaden och återinför löneskatten? Är det rätt väg att gå om man vill påverka attityderna åt ett helt annat håll än det som ni föreslår?

Anf. 171 HANNAH BERGSTEDT (S) replik:

Herr talman! Om vi ska få människor att arbeta längre och mer tror jag, precis som Helena Bouveng, att det är viktigt att de har möjlighet att ställa om. Det är också en av de saker som skiljer oss och den tidigare regeringen, alltså att vi har fokus på dem som saknar arbete och på dem som är i behov av omställning.

Helena Bouveng, du refererade tidigare till mitt anförande och sade att vi fokuserar på bidrag. Men vi ser naturligtvis till exempel sjukförsäkringen och a-kassan som omställningsförsäkringar.

I den politik vi för handlar det naturligtvis om att människor ska kunna omutbilda sig till lediga jobb. Det gäller naturligtvis människor oavsett ålder och kön.

För att människor ska orka arbeta och leva längre är dock den absolut effektivaste metod vi kan ägna oss åt att se till att ha en riktigt bra arbetsmiljö. Då klarar vi av att arbeta länge, och vi klarar att fortsätta även om vi vill jobba efter pensionen.

Anf. 172 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Herr talman! Låt mig först tacka Hannah Bergstedt från Socialdemokraterna för det fina inlägget och den väl förda argumenteringen om borgerligheten, avdrag med mera.

Jag vill också passa på att peka på det särskilda yttrande om avgiften till fackföreningen och arbetslöshetskassan vi i Vänsterpartiet lägger till detta betänkande. För oss är det en självklarhet att skattereduktionen för avgifterna ska återinföras, och vi förväntar oss att regeringen återkommer med ett positivt besked i frågan under kommande år.

Låt mig även understryka att Per Åsling och jag är helt överens i synen på det ideella engagemanget och att momsen på ideell second hand är en fråga som måste få sin omedelbara lösning. Däremot är vi inte överens i frågan om avdragen för gåvor.

I dagens sista debatt står frågan om inkomstskatter i centrum. Frågan om skatter kan ofta uppfattas av många som en teknisk och svår fråga, men i grunden är den väldigt enkel och ideologisk. Det handlar om vilket slags samhälle vi vill ha och hur detta samhälle ska skapas. Å ena sidan har vi oss som tror på ett solidariskt samhälle där man omfördelar resurser från de allra rikaste för att stärka våra gemensamma välfärdssystem, såsom skola, sjukvård, vägar, socialförsäkringar med mera. Å andra sidan har vi en borgerlighet som tycker att låga skatter, inte minst för de allra rikaste och för dem som har ett arbete, är ett mål i sig.

Å ena sidan har vi oss som tror på ett starkt och generellt välfärdssystem där vi satsar de pengar vi får in via skatten för att utjämna skillnaderna, nå ett jämlikare samhälle och stödja dem som behöver det

allra bäst – vi som tror att detta är bättre än att slösa bort pengarna på olika typer av bidrag till de allra rikaste för alltifrån poolrengöring och bartendertjänster till läxhjälp. Å andra sidan har vi en borgerlighet som har gjort skattesystemet till en schweizerost med alla möjliga typer av avdragsmöjligheter för dem som har det bäst förspänt.

Å ena sidan har vi oss som ser att jobbskatteavdragen faktiskt inte har lett till någonting annat än att de allra rikaste har blivit rikare, att kvinnor har halkat efter ännu mer vad gäller inkomstskillnaderna, att välfärdssystemen har urholkats och att orättvisa har uppstått i beskattningen mellan alla oss som har ett arbete och alla dem som i dag i Sverige är pensionärer, arbetslösa eller sjukskrivna. Å andra sidan har vi en borgerlighet vars enda lösning på all världens problem är mer jobbskatteavdrag och fler avdrag för dem som redan har sitt på det torra.

Det är ingen hemlighet var vi i Vänsterpartiet står. Vi tror på det jämlika samhället där alla får plats och där inte plånboken och privata lösningar styr vilket liv du ska lyckas skapa dig. Vi tror på ett samhälle där alla är med och bidrar och där var och en betalar skatt efter bärkraft. Vi tror på ett samhälle som skapar en högre sysselsättning, som ger alla människor en chans att komma i arbete och som genomför kraftfulla investeringar i exempelvis den eftersatta infrastrukturen.

Skatter är nämligen en politisk praktik och inte ett ändamål i sig. Skatter är en politisk praktik för att genomföra konkreta och verkliga reformer för alla oss som bor i Sverige – till exempel reformer som ger alla barn fria läkemedel, eller reformer där man satsar 2 miljarder på äldreomsorgen för att anställa mer personal. Jag talar om reformer som gör det möjligt att både höja taket och sänka golvet i a-kassan, så att fler får ut mer av sina försäkringar vid arbetslöshet, eller för den delen reformer som ser till att vi har en sjukförsäkring värd namnet.

Andra konkreta reformer som kan genomföras med hjälp av skatten är att se till att skillnaderna i skatt mellan exempelvis dem som arbetar och dem som är pensionärer utjämnas, eller att de ensamstående morsorna får ett höjt underhållsstöd för att klara av att köpa den nödvändiga vinterjackan. Alla dessa och många fler satsningar och reformer fanns med i den budget för 2015 som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet var överens om. De borgerliga partierna röstade tillsammans med Sverigedemokraterna ned den budgeten i december.

Jag tycker att det är lite pinsamt, för ni röstade ned en budget som skulle ha utjämnat välfärden i Sverige. Den skulle ha ökat jämlikheten. Men lika pinsamt som jag tycker att det är för er, lika stolt är jag över att kunna säga att många av dessa reformer och satsningar fanns med tack vare Vänsterpartiet. Det var tack vare Vänsterpartiet vi fick igenom det i våra ögon första steget i avtrappningen av jobbskatteavdraget, vilket gav några miljarder att satsa på äldreomsorgen i kommunerna – motsvarande flera tusen nya anställda.

Det var tack vare Vänsterpartiet vi fick igenom en ökad progressivitet i den statliga inkomstskatten, så att ett par miljarder kunde skapas för nödvändiga satsningar på exempelvis förlossningsvården, Kulturskolan,

kvinnjourerna och en förbättrad arbetslöshetsförsäkring. Det var tack vare Vänsterpartiet skatten kunde sänkas för många pensionärer – inte minst fattigpensionärerna, som oftast är kvinnor – med nästan 2 miljarder.

Jag är också både glad och stolt att det är tack vare Vänsterpartiets insatser som det, om budgeten hade gått igenom, skulle ha blivit ett genombrott så att inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män faktiskt hade minskat i stället för att öka som de har gjort under de borgerliga regeringsåren.

Nu fick vi inte igenom den budget vi ville, men jag står ändå här i dag och känner tillförsikt. Jag känner tillförsikt för att vinden har vänt när det gäller den nyliberala doktrin som dikterar villkoren för högerens politik och där skattesänkningar och privatiseringar på de fattigas bekostnad näst intill varit lag, till förmån för privata särlösningar, avdrag och klara-sig-den-som-kan-idén. Den överges nu på bred front. Allt fler förstår och vill skapa jämlikare samhällen, eftersom det skapar friskare, klokare och mänskligare samhällen. Samhällen med hög livskvalitet och rättvisa visar sig dessutom vara tryggare och mer produktiva.

Vi ser fram emot många av de delar i budgeten från 2015 som Vänsterpartiet och regeringen kom överens om. Inte minst på skatteområdet kommer de att genomföras, om än något senare än beräknat. Vi understryker dock att det för Vänsterpartiet bara är de första stegen vi vidtar på skattesidan för att öka intäkterna, i syfte att skapa en välfärd värd namnet för alla.

Menar vi allvar med utskottets skrivningar om att skattesystemet ska trygga finansieringen av den generella välfärden, mobilisera resurser till samhällets investeringar och verka utjämnande mellan grupper och individernas levnadsålder måste regeringen orka och våga mer. Socialdemokraterna och Miljöpartiet måste våga ta striden för en kraftfull avtrappning av jobbskatteavdragen, för ett slopande av RUT-avdraget och för en progressivitet i skattesystemet som heter duga.

Vi i Vänsterpartiet lovar att finnas där och hjälpa er att orka hela vägen. Vår hand är utsträckt, och vi kommer att bidra med idéer, förslag och lösningar som skapar de nödvändiga miljarderna för att bygga det goda och starka samhälle som så väl behövs – ett samhälle och en välfärd för alla, oavsett plånbok.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga borgerliga motioner, inklusive Sverigedemokraternas.

Anf. 173 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Den här kvällen debatterar vi skatteutskottets betänkande om inkomstskatt. Det är frågor som inte bara har stor betydelse för hur människor i vårt land kan forma sina liv, utan skattesystemet har betydelse även för hur samhället kan fungera i stort och utvecklas på ett positivt sätt.

I den budgetproposition för 2015 som regeringen lade fram, och som riksdagen dessvärre röstade ned till förmån för riksdagsoppositionens mo-

tion, fanns det flera förslag på skatteområdet som hade lett till en positiv utveckling för Sverige.

Där fanns förslag om sänkt pensionärsskatt så att pensionärer med de lägsta pensionerna skulle få samma skatt som dem som jobbar, och de med pensioner upp till 240 000 om året, alltså 20 000 i månaden, skulle få lägre skatt för att minska gapet.

Där fanns förslag om avtrappning av jobbskatteavdraget så att inkomstskillnaderna skulle minska och därmed också skillnaderna mellan könen.

Där fanns förslag om miljöskatter så att den miljöstyrande effekten skulle kunna öka och vi lättare skulle kunna nå de miljömål riksdagen har satt upp.

Även om den rödgröna regeringens budget föll lovar vi att ambitionerna i den kommer att finnas kvar under hela mandatperioden.

Herr talman! Användningen av fossila bränslen ska minska tydligt under mandatperioden. Det slås fast i betänkandet. Det har regeringen också slagit fast i såväl budgetpropositionen och regeringsförklaringen som i den överenskommelse regeringspartierna har gjort.

Skattesystemet är ett av de centrala områdena för att nå miljömålet om minskad användning av fossila bränslen.

Även för andra miljömål har skattesystemet en central roll. Det kan handla om kemikalier och andra saker. Vi vet att ekonomiska incitament fungerar och är effektiva. Därför behöver och kommer regeringen brett se över hur incitamenten och miljöstyrningen kan förbättras. Det här är också en möjlighet för miljöteknikföretag och andra delar av näringslivet att växa och att exportera denna teknik och kunskap till andra länder.

Det finns flera motioner som rör utökade avdrag, personalvårdsförmåner och hälsofrämjande åtgärder. Flera av dem har vällovliga syften, och om det finns starka skäl kan det finnas anledning att se över en del av dem längre fram.

Samtidigt är det viktigt att inkomstbeskattningen av löner och förmåner hålls likformig. Skattefria förmåner får ett högre värde för personer med högre inkomster. Det är därför viktigt och finns starka skäl se över hur det kan utformas rätt.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 12 mars.)

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2014/15:64 Genomförande av offshoredirektivet

2014/15:69 Ökade möjligheter att resa inom EU med nationellt identitetskort

2014/15:70 Regler för rätt tilldelning av utsläppsrätter och om nya kontotyper

2014/15:82 Brottsbekämpande myndigheters tillgång till informationssystemet för viseringar (VIS)

Skrivelse

2014/15:72 Riksrevisionens rapport om primärvårdens styrning

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 10 mars

2014/15:366 Feministisk utrikespolitik och regeringens exportsatsning i diktaturer

av *Maria Weimer* (FP)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:367 Stöd till hbtq-personers rättigheter inom svensk utvecklingspolitik

av *Hans Linde* (V)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2014/15:368 Jämförelser med Finland på försvarsområdet

av *Stig Henriksson* (V)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2014/15:369 Alliansens tillgänglighetsmiljard

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:370 Tolkning av begreppet särskilt ömmande skäl

av *Christina Höj Larsen* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 10 mars

2014/15:280 Översyn av Arbetsförmedlingen

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:281 Polisens arbete mot hatbrott

av *Roger Haddad* (FP)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2014/15:282 Åtgärder med anledning av varsel inom telekomindustrin i Lund

av *Mats Persson* (FP)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:283 Varsel vid Sony Mobile i Lund

av *Boriana Åberg* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

§ 21 Anmälan om skriftligt svar på frågor

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 11 mars

2014/15:270 Tjällossningens effekt på Ådalsbanan

av *Lena Asplund* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 19.53.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med § 6
anf. 29 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 72 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 102 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 129 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 162 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Utökning av antalet suppleanter	1
§ 2 Val av extra suppleant	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5 Ärenden för bordläggning	2
§ 6 Bostadspolitik	2
Civilutskottets betänkande 2014/15:CU7	2
Anf. 1 CAROLINE SZYBER (KD)	2
Anf. 2 MATS GREEN (M)	4
Anf. 3 ROGER HEDLUND (SD)	6
Anf. 4 CAROLINE SZYBER (KD) replik	7
Anf. 5 ROGER HEDLUND (SD) replik	7
Anf. 6 CAROLINE SZYBER (KD) replik	8
Anf. 7 ROGER HEDLUND (SD) replik	8
Anf. 8 OLA JOHANSSON (C)	9
Anf. 9 NOOSHI DADGOSTAR (V)	12
Anf. 10 MATS GREEN (M) replik	15
Anf. 11 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	15
Anf. 12 MATS GREEN (M) replik	16
Anf. 13 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	16
Anf. 14 NINA LUNDSTRÖM (FP)	17
Anf. 15 SHADIYE HEYDARI (S)	19
Anf. 16 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik	22
Anf. 17 SHADIYE HEYDARI (S) replik	23
Anf. 18 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik	23
Anf. 19 SHADIYE HEYDARI (S) replik	23
Anf. 20 EMMA HULT (MP)	24
Anf. 21 OLA JOHANSSON (C) replik	26
Anf. 22 EMMA HULT (MP) replik	27
Anf. 23 OLA JOHANSSON (C) replik	27
Anf. 24 EMMA HULT (MP) replik	28
Anf. 25 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik	28
Anf. 26 EMMA HULT (MP) replik	29
Anf. 27 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik	29
Anf. 28 EMMA HULT (MP) replik	30
Anf. 29 LEIF NYSMED (S)	30
Anf. 30 MATS GREEN (M) replik	32
Anf. 31 LEIF NYSMED (S) replik	32

Anf. 32	MATS GREEN (M) replik	33
Anf. 33	LEIF NYSMED (S) replik	33
Anf. 34	CAROLINE SZYBER (KD) replik	33
Anf. 35	LEIF NYSMED (S) replik	34
Anf. 36	CAROLINE SZYBER (KD) replik	34
Anf. 37	LEIF NYSMED (S) replik	35
Anf. 38	NINA LUNDSTRÖM (FP) replik	35
Anf. 39	LEIF NYSMED (S) replik	36
Anf. 40	NINA LUNDSTRÖM (FP) replik	36
Anf. 41	LEIF NYSMED (S) replik	37
Anf. 42	OLA JOHANSSON (C) replik	37
Anf. 43	LEIF NYSMED (S) replik	38
Anf. 44	OLA JOHANSSON (C) replik	38
Anf. 45	LEIF NYSMED (S) replik	39
	(Beslut fattades under § 12.)	40
§ 7 En investeringsplan för Europa		40
	Finansutskottets utlåtande 2014/15:FiU16	40
Anf. 46	BÖRJE VESTLUND (S)	40
Anf. 47	FREDRIK SCHULTE (M)	42
Anf. 48	HÅKAN SVENNELING (V)	42
Anf. 49	BÖRJE VESTLUND (S) replik	45
Anf. 50	HÅKAN SVENNELING (V) replik	45
Anf. 51	BÖRJE VESTLUND (S) replik	46
Anf. 52	HÅKAN SVENNELING (V) replik	46
Anf. 53	FREDRIK SCHULTE (M) replik	47
Anf. 54	HÅKAN SVENNELING (V) replik	47
Anf. 55	FREDRIK SCHULTE (M) replik	48
Anf. 56	HÅKAN SVENNELING (V) replik	48
Anf. 57	SOTIRIS DELIS (M)	49
	(Beslut fattades under § 12.)	49
§ 8 Vattenvård		50
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2014/15: MJU4	50
Anf. 58	JOHAN HULTBERG (M)	50
Anf. 59	MARTIN KINNUNEN (SD)	52
Anf. 60	JOHAN HULTBERG (M) replik	54
Anf. 61	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	54
Anf. 62	JOHAN HULTBERG (M) replik	55
Anf. 63	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	55
Anf. 64	KRISTINA YNGWE (C)	55
Anf. 65	JENS HOLM (V)	58
Anf. 66	JOHAN HULTBERG (M) replik	60
Anf. 67	JENS HOLM (V) replik	60
Anf. 68	JOHAN HULTBERG (M) replik	61
Anf. 69	JENS HOLM (V) replik	61
Anf. 70	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	62

Anf. 71 JENS HOLM (V) replik	62
Anf. 72 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	63
Anf. 73 JENS HOLM (V) replik	63
Anf. 74 LARS TYSKLIND (FP).....	64
Anf. 75 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	66
Anf. 76 JAN-OLOF LARSSON (S).....	67
Anf. 77 LARS TYSKLIND (FP) replik	69
Anf. 78 JAN-OLOF LARSSON (S) replik	70
Anf. 79 LARS TYSKLIND (FP) replik	70
Anf. 80 JAN-OLOF LARSSON (S) replik	71
Anf. 81 JOHAN HULTBERG (M) replik	71
Anf. 82 JAN-OLOF LARSSON (S) replik	72
Anf. 83 JOHAN HULTBERG (M) replik	72
Anf. 84 JAN-OLOF LARSSON (S) replik	73
Anf. 85 EMMA NOHRÉN (MP)	73
(Beslut fattades under § 12.).....	76

§ 9 Kemikaliepolitik

.....	76
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2014/15: MJU7	76
Anf. 86 JESPER SKALBERG KARLSSON (M).....	76
Anf. 87 MARTIN KINNUNEN (SD)	78
Anf. 88 LENA EK (C).....	80
Anf. 89 JENS HOLM (V)	83
Anf. 90 LENA EK (C) replik	85
Anf. 91 JENS HOLM (V) replik	85
Anf. 92 LENA EK (C) replik	86
Anf. 93 JENS HOLM (V) replik	86
Anf. 94 FREDRIK MALM (FP)	87
Anf. 95 JENS HOLM (V) replik	88
Anf. 96 FREDRIK MALM (FP) replik	89
Anf. 97 JENS HOLM (V) replik	89
Anf. 98 FREDRIK MALM (FP) replik	90
Anf. 99 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	90
Anf. 100 JENS HOLM (V) replik	91
Anf. 101 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	92
Anf. 102 JENS HOLM (V) replik	92
Anf. 103 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	92
Anf. 104 JOHAN BÜSER (S)	92
Anf. 105 JENS HOLM (V) replik	94
Anf. 106 JOHAN BÜSER (S) replik.....	95
Anf. 107 JENS HOLM (V) replik	95
Anf. 108 JOHAN BÜSER (S) replik.....	96
Anf. 109 LENA EK (C) replik	96
Anf. 110 JOHAN BÜSER (S) replik.....	97
Anf. 111 LENA EK (C) replik	97
Anf. 112 JOHAN BÜSER (S) replik.....	98
Anf. 113 EMMA NOHRÉN (MP)	98
(Beslut fattades under § 12.).....	100

§ 10 Avfall och kretslopp

.....	101
-------	-----

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2014/15: MJU8	101
Anf. 114 MARIA STRÖMKVIST (S)	101
Anf. 115 GUNILLA NORDGREN (M)	103
Anf. 116 MARIA STRÖMKVIST (S) replik	104
Anf. 117 GUNILLA NORDGREN (M) replik	105
Anf. 118 MARIA STRÖMKVIST (S) replik	105
Anf. 119 GUNILLA NORDGREN (M) replik	105
(forts. § 13)	106
Ajournering	106
Återupptagna förhandlingar	106
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 5 mars	106
UbU8 Förskolan	106
AU3 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering	107
KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse	108
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	108
CU7 Bostadspolitik	108
FiU16 En investeringsplan för Europa	110
MJU4 Vattenvård	110
MJU7 Kemikaliepolitik	111
§ 13 (forts. från § 10) Avfall och kretslopp (forts. MJU8)	113
Anf. 120 MARTIN KINNUNEN (SD)	113
Anf. 121 STINA BERGSTRÖM (MP)	114
Anf. 122 GUNILLA NORDGREN (M) replik	117
Anf. 123 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	117
Anf. 124 GUNILLA NORDGREN (M) replik	117
Anf. 125 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	118
Anf. 126 LENA EK (C)	118
Anf. 127 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	121
Anf. 128 LENA EK (C) replik	121
Anf. 129 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	122
Anf. 130 LENA EK (C) replik	122
Anf. 131 JENS HOLM (V)	123
Anf. 132 LARS TYSKLIND (FP)	124
Anf. 133 JENS HOLM (V) replik	127
Anf. 134 LARS TYSKLIND (FP) replik	127
Anf. 135 JENS HOLM (V) replik	128
Anf. 136 LARS TYSKLIND (FP) replik	128
Anf. 137 MAGNUS OSCARSSON (KD)	128
(Beslut skulle fattas den 12 mars.)	129
§ 14 Allmänna helgdagar m.m.	129
Konstitutionsutskottets betänkande 2014/15: KU8	129
Anf. 138 FREDRIK ERIKSSON (SD)	129
Anf. 139 ALLAN WIDMAN (FP)	130
Anf. 140 EMILIA TÖYRÄ (S)	131

Anf. 141 JONAS MILLARD (SD)	132
(Beslut skulle fattas den 12 mars.)	132
§ 15 Vissa frågor om Försvarsmaktens personal	
.....	133
Försvarsutskottets betänkande 2014/15:FöU7	133
Anf. 142 ALLAN WIDMAN (FP).....	133
Anf. 143 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	134
Anf. 144 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	136
Anf. 145 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik.....	136
Anf. 146 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	137
Anf. 147 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik.....	137
Anf. 148 JAN R ANDERSSON (M).....	137
Anf. 149 MIKAEL JANSSON (SD).....	139
Anf. 150 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	140
Anf. 151 HÅKAN SVENNELING (V).....	142
Anf. 152 JAN R ANDERSSON (M) replik	144
Anf. 153 HÅKAN SVENNELING (V) replik	144
Anf. 154 JAN R ANDERSSON (M) replik	145
Anf. 155 HÅKAN SVENNELING (V) replik	145
Anf. 156 MIKAEL OSCARSSON (KD)	146
Anf. 157 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik.....	147
Anf. 158 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik.....	148
Anf. 159 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik.....	148
Anf. 160 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik.....	148
Anf. 161 JAKOP DALUNDE (MP).....	148
Anf. 162 ROGER RICHTOFF (SD)	149
(Beslut skulle fattas den 12 mars.)	150
§ 16 Beskattning av flygbränsle och fartygsbränsle	
.....	150
Skatteutskottets betänkande 2014/15:SkU12	150
(Beslut skulle fattas den 12 mars.)	150
§ 17 Inkomstskatt	
.....	151
Skatteutskottets betänkande 2014/15:SkU16	151
Anf. 163 PER ÅSLING (C).....	151
Anf. 164 HELENA BOUVENG (M)	152
Anf. 165 DAVID LÅNG (SD)	154
Anf. 166 ARON MODIG (KD).....	155
Anf. 167 HANNAH BERGSTEDT (S).....	156
Anf. 168 HELENA BOUVENG (M) replik.....	158
Anf. 169 HANNAH BERGSTEDT (S) replik	159
Anf. 170 HELENA BOUVENG (M) replik.....	159
Anf. 171 HANNAH BERGSTEDT (S) replik	160
Anf. 172 DANIEL SESTRAJCIC (V)	160
Anf. 173 RASMUS LING (MP)	162
(Beslut skulle fattas den 12 mars.)	163
§ 18 Bordläggning	
.....	163
§ 19 Anmälan om interpellationer	
.....	163

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	
.....	164
§ 21 Anmälan om skriftligt svar på frågor	
.....	164
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 19.53.	
.....	165

Tryck: Elanders, Vällingby 2015